

SYSELMANNEN
PÅ SVALBARD

Rapportserie
Nr. 2/2017

Forvaltningsplan for Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør- Spitsbergen nasjonalparker, samt fuglereservater på Svalbard

2017 - 2024

Adresse Sysselmannen på Svalbard, Pb. 633, 9171 Longyearbyen	Telefon 79 02 43 00 Telefaks 79 02 11 66 E-post firmapost@sysselmannen.no	Internett www.sysselmannen.no
Tilgjengelighet Internett: www.sysselmannen.no	ISBN: 978-82-91850-47-4 (digital utgave)	
Utgiver Sysselmannen på Svalbard	Årstall: 2017 Sider: 125 + vedlegg	
Forfattere Elin M. Lien, Snorre Haukalid, Eigil Movik, Bjarte Benberg, Margrete Keyser, Erle Frantzen, Gunhild Lutnæs samt bidrag fra øvrige ansatte hos Sysselmannen.		
Tittel Forvaltningsplan for Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker, samt fuglereservater på Svalbard, 2017 – 2024.	Title Management plan for Northwest-Spitsbergen, Forlandet and South-Spitsbergen national parks, and bird reserves on Svalbard, 2017 – 2024.	
Referanse Forvaltningsplan for Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker, samt fuglereservater på Svalbard, 2017 – 2024. Rapportserie Nr. 2/2017. 125 sider + vedlegg. Tilgjengelig på internett: www.sysselmannen.no		
Sammendrag/bakgrunn Forvaltningsplanen er laget etter oppdrag fra Klima- og miljødirektoratet, og gir en oversikt over miljøverdier og brukerinteresser i de tre nasjonalparkene og 15 eksisterende og ett foreslått fuglereservat på Vest-Spitsbergen. Forvaltningsplanen gir videre rammer og retningslinjer for forvaltningen, og er ment som et verktøy for saksbehandlere hos Sysselmannen. Videre gis det en oversikt over planlagte tiltak og kunnskapsbehov som grunnlag for forvaltning av verneområdene.		
Emneord norsk Forvaltningsplan verneområder Miljøverdier Brukerinteresser Svalbard	Keywords English Management plan Protected areas Environmental values User interests Svalbard	
Forside Lundefugler ved Sjubreflaket; fotograf: Elin M. Lien/ Sysselmannen.		

Forord

Svalbardtraktaten gir Norge både plikt og rett til å ta vare på den unike og sårbare svalbardnaturen for framtida. I 1973 ble Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker, samt 15 fuglereservater på Svalbard opprettet ved kongelig resolusjon. Områdene har både lokal, nasjonal og global verdi. Både nasjonalpark og naturreservater er verneformer med et strengt restriksjonsnivå.

Forvaltningsplanen skal fylle flere funksjoner. Den skal være myndighetenes verktøy i den daglige forvaltningen. Den skal gi kunnskap om regelverk, miljøverdier, aktiviteter og inngrep. Konkretisering og utdyping av forskriften skal gi en mer forutsigbar forvaltning. Tiltak som er viktige for en framtidsrettet forvaltning er også beskrevet.

På bakgrunn av oppdrag fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) ble arbeidet satt i gang i 2013, med bestilling av et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Sysselmannen har lagt vekt på å gjennomføre en prosess som gir alle brukerinteresser mulighet til aktiv deltagelse. Målet har vært å finne løsninger som ivaretar brukerinteressene innenfor rammen av verneforskriften.

Forvaltningsplanen er basert på dagens status når det gjelder klimatiske forhold, miljøverdier og bruk av områdene til ulike formål. Forventede klimaendringer kan gi store endringer i naturforholdene. Mulige endringer i bruk av områdene, både når det gjelder omfang og bruksformer, er lagt til grunn ved utarbeidelse av planen. Et viktig tiltak i planen er uansett å følge utviklingen nøye og fange opp eventuelle endringer som krever justeringer.

Sammen med forvaltningsplanarbeidet er det utarbeidet forslag til endringer av verneforskriftene. De foreslåtte endringene er innarbeidet og lagt til grunn for utkastet til forvaltningsplan, men forvaltningsplanen kan ikke endelig godkjennes før en kjenner det endelige vedtaket om forskriftsendring. Det framgår av teksten i planen hvilke endringer som foreslås. De foreslåtte endringene sendes på høring samtidig med forvaltningsplanen.

Sysselmannen takker for alle innspill og bidrag til arbeidet, og inviterer til et fortsatt konstruktivt samarbeid om bevaringen av verneområdene på Svalbard for framtida.

Knut Fossum
Miljøvernsjef

INNHold

Sammendrag	5
1 Innledning	6
1.1 Vernets historie	6
1.2 Forvaltningsplan	7
1.2.1 Hva er en forvaltningsplan?	7
1.2.2 Arbeidsform	8
1.3 Sentrale begreper	10
1.4 Lovgrunnlag	11
1.5 Overordnet målsetning og formål med vernet	12
2 Områdebeskrivelse og verneverdier	15
2.1 Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark	17
2.2 Forlandet nasjonalpark	20
2.3 Sør-Spitsbergen nasjonalpark	22
2.4 Fuglereservatene	24
2.5 Moffen naturreservat	25
2.6 Klimaendringer og forurensning	25
2.6.1 Klimaendringer på Vest-Spitsbergen	25
2.6.2 Forurensning	28
2.7 Kunnskapsbehov	29
3 Saksbehandling	30
3.1 Forholdet til annet lovverk	30
3.2 Nasjonale og internasjonale retningslinjer for forvaltning av verneområder	31
3.3 Ramsar-konvensjonen og krav om forvaltningsplaner	31
3.4 OSPAR-konvensjonen	32
3.5 Overordnede oppgaver og forvaltningsmål	32
3.6 Retningslinjer for bruk av verneforskriften	34
3.6.1 De miljørettslige prinsippene	35
3.7 Regulering av ferdsel	37
3.7.1 Retningslinjer for aktsom ferdsel	37
3.7.2 Krav om stedsspesifikke retningslinjer for ni lokaliteter med sårbare miljøverdier	40
3.7.3 Øvrige sårbare lokaliteter med behov for forvaltningstiltak	50
3.7.4 Kulturminnelokaliteter med ferdselsforbud	54
3.7.5 Ferdselsforbud i Moffen naturreservat i perioden 15. mai – 15. september	54
3.7.6 Fuglereservatene	56
3.7.7 Trollkjeldene	58
3.7.8 Pålegg om rengjøring av fottøy, klær og utstyr	60
3.8 Saksbehandling etter enkeltbestemmelsene	62
3.8.1 Nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen	62
3.8.2 Fuglereservatene	72
3.9 Forvaltningsmyndighet	76
3.10 Bruk av vilkår	77
4 Brukerinteresser	78
4.1 Forskning	78
4.2 Organisert reiseliv	82
4.3 Fiskeri	89
4.4 Friluftsliv og ekspedisjoner - tilreisende	91
4.5 Friluftsliv - fastboende	93
4.6 Tradisjonell overvintringsfangst	98
4.7 Skipstrafikk	100
4.8 Tekniske inngrep	102
4.9 Drivstoffdepoter	104
4.10 Dokumentasjon og formidling (film/foto/lyd)	105
5 Forvaltningsoppgaver og tiltak	107
5.1 Oppsyn og tilsyn	107
5.2 Redningstjeneste, tilstedeværelse og overvåking av skipsfart	107
5.3 Informasjon og tilrettelegging for allmennheten	108
5.4 Kulturminner	111
5.5 Forvaltningsmyndighetens egen miljøovervåking	113
5.6 Forurensning	116
6 Kilder	119
7 Vedlegg	124
Vedlegg 1. Temakart 1-10	125
Vedlegg 2 Oversikt over planlagte forvaltningstiltak	136

Sammendrag

Nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen ble opprettet gjennom fastsettelse av en verneforskrift i 1973, og disse nasjonalparkene og fuglereservatene dekker i underkant av en femtedel av Svalbards land og sjø innenfor territorialgrensen. Det er Sysselmannen som er forvaltningsmyndighet for verneområdene på Svalbard.

Verneforskriften angir formålet med vernet, og hvilke regler som gjelder for ferdsel og aktivitet i verneområdene. Miljøverdiene som listes har både verdi i seg selv, og skal bevares som referanseområde for forskning og for opplevelse av Svalbards natur- og kulturarv. Eksempler på verneverdier som nasjonalparkene skal sikre er fuglefjell, hekke- og overvintringslokaliteter for ærfugl og viktige leveområder for isbjørn i Sør-Spitsbergen nasjonalpark og alpine fjell, stor strandslette og velutviklede steinbreer, samt kjerneområdet for verdens nordligste steinkobbebestand i Forlandet nasjonalpark. Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark skal blant annet verne områder med interessant geologi, som i Bockfjorden, og viktige kulturminner og kulturmiljøer fra hvalfangsttiden, fra overvintringsfangsten og polarekspedisjoner og fra annen verdenskrig.

Planen gir en oversikt over verneverdiene i nasjonalparkene og fuglereservatene i kapittel 2

Verneforskriften for nasjonalparkene og fuglereservatene gir rom for skjønn. Forvaltningen skal utøve dette skjønn i behandlingen av enkeltsaker. Forvaltningsplanen er et verktøy for forvaltningen, blant annet ved å utdype og konkretisere verneforskriften. Dette er blant annet beskrevet i forvaltningsplanens kapittel 3 om saksbehandling. Her er de enkelte vernebestemmelsene omtalt, med retningslinjer for saksbehandling. I tillegg er alle lokaliteter med ferdselsreguleringer omtalt, med områdebeskrivelser og innhold i reguleringen. I dette kapittelet finnes også en oversikt over regler for aktsom ferdsel i nasjonalparkene.

I kapittel 4 er de ulike brukerinteressene beskrevet. De tre arbeidsgruppene Forskning/ utdanning, Reiseliv og Lokal bruk har vært viktige bidragsytere til dette kapittelet. Informasjon fra andre brukerinteresser, som fangstfolk og fiskerinæring er innhentet som bakgrunnsinformasjon. For de ulike brukerinteressene er det beskrevet relevant regelverk, og rammer og retningslinjer for saksbehandling. Dispensasjonspraksis for forskningssøknader er beskrevet. Vitenskapelige undersøkelser stiller i en særstilling sammenliknet med andre brukergrupper i nasjonalparken, da slike undersøkelser en spesielt nevnt i verneforskriftens dispensasjonshjemmel. Forvaltningsplanen skal legge til rette for en forutsigbar og kunnskapsbasert forvaltning.

I kapittel 5 beskrives forvaltningsoppgaver som tilsyn, overvåkning og informasjonsarbeid. I vedlegg til planen er en oversikt over planlagte tiltak. Som ulike temakart finnes også som vedlegg.

1 Innledning

Ved opprettelse av et naturvernområde blir det vedtatt en *verneforskrift* og en avgrensning på kart som bestemmelsene i forskriften gjelder for. Forskriften er juridisk bindende og gjør rede for formålet med vernet og hvilke regler som gjelder. Den opplyser også om hvilke tiltak og aktiviteter som krever tillatelse. Sysselmannen er forvaltningsmyndighet for alle verneområdene på Svalbard.

Det er i alt sju nasjonalparker på Svalbard, og bare de tre eldste av disse er omfattet av denne forvaltningsplanen. Når det i denne planen er brukt begrepet «nasjonalparkene», er det Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker som er omfattet i begrepet. Forvaltningsplanen omfatter også fuglereservatene som omfattes av forskriften «Forskrift om større naturvernområder og fuglereservater på Svalbard videreført fra 1973» og Moffen naturreservat. Moffen naturreservat ble opprettet i 1983 med egen forskrift (Forskrift om fredning av Moffen naturreservat på Svalbard), og ligger innenfor Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark.

1.1 Vernets historie

Svalbardtraktaten av 1920 gir Norge rett og plikt til å bevare Svalbardnaturen. Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker, og 15 fuglereservater ble vernet av Kongen i statsråd i 1973 (kongelig resolusjon 1. juni 1973). Forskriften om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard ble første gang fastsatt med hjemmel i lov om Svalbard av 17. juli 1925 § 4. Fredningen av de to store naturreservatene på Øst-Svalbard, femten fuglereservater på Vest-Spitsbergen og tre store nasjonalparker på henholdsvis Sør- og Nord-Spitsbergen innebar en tydelig markering av Norges ansvar for miljøvernet på øygruppen.

Siden opprettelsen i 1973, har det vært foretatt noen mindre justeringer og endringer i forskriften. De vesentligste endringer ble gjort i forbindelse med innføringen av lov om miljøvern på Svalbard av 15. juni 2001 (svalbardmiljøloven). I all hovedsak var forskriften fra 1973 utformet slik at den også kunne hjemles i den nye svalbardmiljøloven. Denne loven satte krav om at alle verneforskrifter skal ha et verneformål, og det var derfor nødvendig å vedta dette også for forskriften fra 1973. Dermed ble det utformet og vedtatt egne verneformål for nasjonalparkene og fuglereservatene.

Innføringen av verneformålet medførte ikke endringer i forskriftens vernebestemmelser. Formålet skal legges til grunn ved tolkning av vernebestemmelsene for det aktuelle verneområdet, og for forvaltningens skjønnsutøvelse i medhold av de fullmakter forskriften gir. I tillegg til innføring av et verneformål, ble også forskriftens straffebestemmelse skjerpet for å bringe denne samsvar med svalbardmiljølovens straffebud.

De viktigste endringer foretatt etter 2001 er forbudet mot bruk og transport av tungolje, som trådte i kraft i 2010 jf. FOR-2009-09-04-1146. Det var frem til 1. januar 2015 unntak for anløp til Magdalenefjorden og Ny-Ålesund (etter utvidelsen av verneområdene fra 4 til 12 nm., må man passere gjennom enten Nordvest-Spitsbergen eller Forlandet nasjonalpark for å seile i Kongsfjorden/Krossfjordenområdet). Tilsvarende tungoljeforbud ble innført for de to store naturreservatene på Øst-Svalbard i 2007 (jf. FOR-2007-06-01-571)

I tillegg til dette, ble det ved forskriftsendringen i 2009 innført ferdselsforbud ved i alt fire automatisk fredete kulturminnelokaliteter (Ytre Norskøya, Likneset, Ebeltoftthamna og Lægerneset), se kart i vedlegg 2 i forskriften. Utover dette kan og nevnes at det i forbindelse med utvidelsen av territorialfarvannet fra fire til tolv nautiske mil i 2004 (jf. territorialfarvannsloven) ble presisert at dette ikke medførte endringer i den eksisterende fangst av ikke stedegne sjøpattedyr som reguleres i

henhold til forskrifter gitt av daværende Fiskeri- og kystdepartementet. 04.04.14 ble det vedtatt en endret verneforskrift, med ny og moderne struktur, og ny tittel «Forskrift om større naturvernområder og fuglereservater på Svalbard videreført fra 1973». Endringene kom som følge av prosessen med å utarbeide forvaltningsplanen for naturreservatene på Øst-Svalbard. Bestemmelser om sonering og utslipp fra skip ble innlemmet i verneforskriften for naturreservatene på Øst-Svalbard.

Parallelt med høring av denne forvaltningsplanen høres det også på endringer i verneforskriften. Det foreslås tatt inn bestemmelser om ferdsel ved Trollkjeldane, stedsspesifikke retningslinjer for organisert ferdsel i nasjonalparkene, en hjemmel for Sysselmannen å gi forskrift om rengjøring av fottøy, klær og utstyr, og forslag om ett nytt fuglereservat, Liefdefjorden fuglereservat. Det foreslås også unntak for kajakkpadlere å passere Kongsfjorden og Boheman fuglereservater etter nærmeste rute langs land. Videre foreslås det å fjerne alle unntak fra tungoljeforbudet i § 4. Grensen for Blomstrandhamna fuglereservat foreslås utvidet til også å omfatte Indre Breøya. Ordlyden i svalbardmiljøloven § 57 bokstav g om installasjoner som ikke er forbundet med grunnen foreslås tatt inn i verneforskriften, og det foreslås et forbud mot å slippe ut gråvann og kloakk nær land, på samme måte som i naturreservatene på Øst-Svalbard. Videre foreslås det at motorferdselforbudet som gjelder i nasjonalparkene som hovedregel også skal gjelde for fuglereservatene.

1.2 Forvaltningsplan

1.2.1 Hva er en forvaltningsplan?

Verneforskriften gir et visst rom for skjønn. I den praktiske og daglige forvaltningen av verneområdene er det derfor behov for en *forvaltningsplan* som utdypet og konkretiserer verneforskriften. En forvaltningsplan gir både forvaltningen og brukerne forutsigbarhet og klargjøring av rammene for ulike aktiviteter.

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer for bruk av området og for informasjon, vedlikehold og saksbehandling. Ved hjelp av forvaltningsplanen skal en unngå tilfeldige enkeltavgjørelser som kan være uheldig for verneverdiene.

Forvaltningsplanen skal:

- være et hjelpemiddel for å ivareta og fremme formålet med vernet av nasjonalparkene og fuglereservatene
- presisere og utdype verneforskriften (både verneformålet og enkeltbestemmelser)
- dokumentere tilstand for natur, kulturminner og brukerinteresser
- definere forvaltningsmål, herunder bevaringsmål, ut fra punktene over
- gi oversikt over nødvendige eller ønskede tiltak og oppgaver (oppsyn, skilting, informasjon, tilrettelegging, opprydding mv.) med ansvarsfordeling og myndighet
- gi retningslinjer for dispensasjonspraksis og bruk av området
- gi rutiner for behandling av saker etter verneforskriften

En forvaltningsplan som er godkjent av Miljødirektoratet, er retningsgivende for forvaltningen av verneområdene. Den er bare juridisk bindende i de tilfeller der forskriften henviser til den.

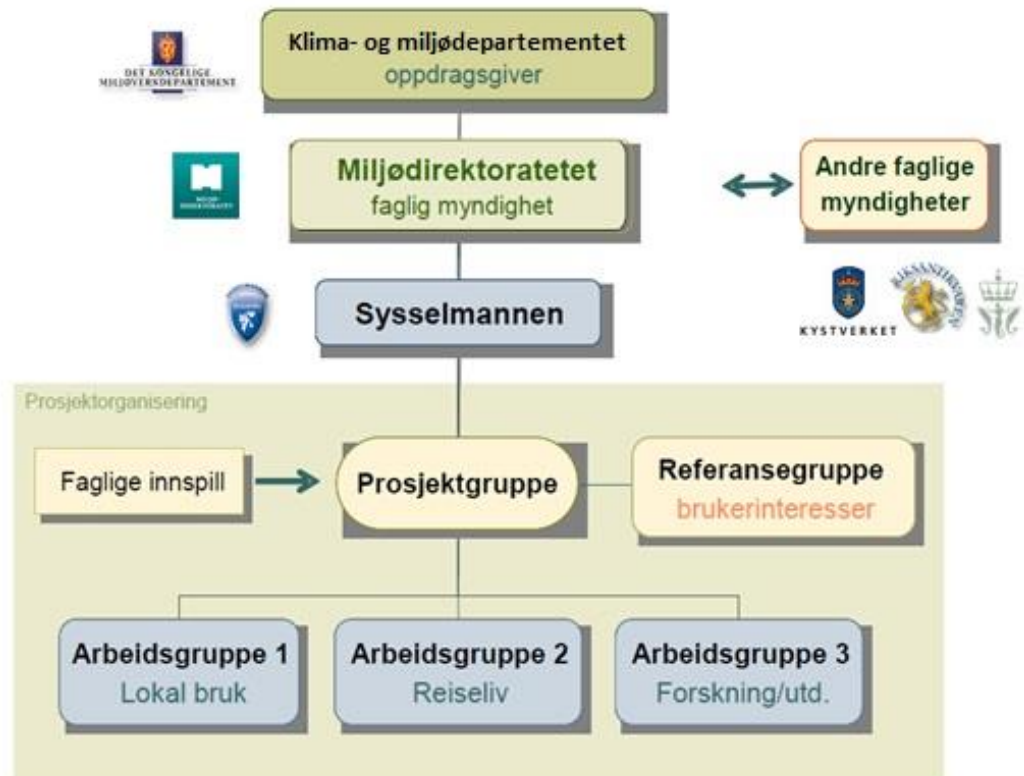
Det er viktig å merke seg at forvaltningsplanen ikke kan åpne opp for tiltak eller aktiviteter ut over rammene som verneforskriftene setter. Forvaltningsplanen kan heller ikke innføre strengere restriksjoner enn det verneforskriftene tilsier.

Forvaltningsplanen skal ha et langsiktig perspektiv slik at kvalitetene som er sikret gjennom vernet blir opprettholdt for fremtiden og slik at områdene fremstår som like verdifulle for våre etterkommere. Forvaltningsplanen bør oppdateres hvert 10. år, eller tidligere ved behov og dersom miljøforholdene eller bruks- og ferdselsmønster endrer seg.

1.2.2 Arbeidsform

Som det framgår av figur 1 ble arbeidet med å utarbeide denne forvaltningsplanen organisert slik at fagmiljøer og interesseorganisasjoner ble løpende involvert i hele prosessen. Tre arbeidsgrupper og referansegruppa har gitt innspill om brukerinteresser. Sentrale fagmiljøer har utarbeidet det faglige grunnlaget. Planforslaget har blitt utviklet gjennom dialog med aktørene i møter og skriftlige prosesser.

Prosjektgruppa har bestått av saksbehandlere hos Sysselmannen, og prosjektgruppa har benyttet ressurspersoner i forvaltningen og fagmiljøet i arbeidet med forvaltningsplanen. Saksbehandlere hos Sysselmannen har vært sekretærer for de tre arbeidsgruppene.

Figur 1. Organisering av arbeidet med forvaltningsplanen.

Deltakere i referansegruppa¹:

1. Sysselmannen (leder og sekretær)
2. Longyearbyen lokalstyre
3. Svalbard reiselivsråd
4. Association of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO)
5. Norges forskningsråd
6. Svalbard Science Forum (SSF)
7. Norsk Polarinstitut
8. Polish Academy of Science (Polish Polar Station Hornsund)
9. Universitetscenteret på Svalbard (UNIS)
10. Fiskebåt
11. Store Norske Spitsbergen Kullkompani
12. Svalbard Museum

Observatører i referansegruppa:

1. Miljødirektoratet
2. Riksantikvaren
3. Kystverket
4. Fiskeridirektoratet
5. Direktoratet for mineralforvaltning, ved Bergmesteren

Arbeidsgruppe Reiseliv:

1. Pole Position Spitsbergen (leder)
2. Association of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO)
3. Spitsbergen Travel
4. Svalbard reiselivsråd
5. Visit Svalbard

Arbeidsgruppe Forskning/utdanning:

1. Svalbard Science Forum (leder)
2. Norges Geologiske Undersøkelser
3. The Arctic and Antarctic Research Institute (Russland)
4. Norsk Polarinstitut
5. Universitetet i Tromsø
6. Havforskningsinstituttet
7. Norges forskningsråd
8. Longyearbyen Science and Education Forum (LySEF)
9. Ny-Ålesund Science Managers Committee (NySmac)
10. Universitetscenteret på Svalbard (UNIS)
11. Polar Alpine Botanical Garden and Institute (Russland)
12. Polish Academy of Science

Arbeidsgruppe Lokal bruk:

1. Totakteren
2. Longyearbyen Feltbiologisk Forening (LoFF)
3. Longyearbyen Jeger- og Fiskerforening
4. Longyearbyen Røde Korps Hjelpekorps
5. Velferden i Ny-Ålesund (*per epost og telefon*)
6. Svalbard seilforening
7. Longyearbyen hundeklubb

---

¹ Totakteren ble invitert til å delta i referansegruppa og takket ja, men deltok ikke på referansegruppemøtet 10.03.2015.

1.3 Sentrale begreper

Forvaltning av verneområder omfatter:

- *utøving av forvaltningsmyndighet* i form av saksbehandling etter verneforskriften og planlegging og gjennomføring av forvaltningstiltak.
- *praktisk forvaltning* som informasjon, overvåking, registrering og gjennomføring av tiltak som er nødvendig for å ivareta eller fremme verneformålet
- *tilsyn* med verneområdene

Sysselmannen er tillagt **forvaltningsmyndigheten** for alle verneområdene på Svalbard.

De sentrale forvaltningsorganene for verneområdene er Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. I tillegg er Riksantikvaren overordnet kulturminnemyndighet.

Annen lovgivning gjelder innenfor rammene av verneforskriften. Kystverket er myndighet ved akutt forurensning og etter havne- og farvannsloven (sjøsikkerhet og eventuelt farledstiltak), Sjøfartdirektoratet stiller krav til fartøy, Fiskeridirektoratet er myndighet etter fiskerilovgivningen og Oljedirektoratet er myndighet for petroleumsaktivitet i Barentshavet. Statens Kartverk Sjø har kartansvaret til sjøs og Norsk Polarinstitutt har kartansvaret på land.

Forskriften med vernekartet for verneområdene gir rammene for utøvelsen av forvaltningsmyndigheten i de aktuelle verneområdene.

Forvaltningsmål er et samlebegrep for alle målsettinger knyttet til et verneområde og som er utformet med utgangspunkt i verneformålet. Dette kan for eksempel være verdier/kvaliteter knyttet til areal, naturmangfold og naturtyper, eller interesser knyttet til friluftsliv, brukerinteresser og næringsinteresser.

Referanseområde for forskning er listet som et av formålene med vernet i verneforskriften. Norsk institutt for naturforskning utarbeidet i 1995 et notat om referanseområder (NINA 1995), og i dette notatet beskrives «referanseområder» som et begrep knyttet til forskning og overvåking. Et referanseområde etableres i følge NINA for sammenlikningens skyld, og brukes til å sammenlikne med et forsøks- eller overvåkingsområde.

Arbeidsgruppen for forskning/utdanning vurderte NINAs tilnærming til en definisjon av referanseområder for forskning til å ikke beskrive situasjonen på Svalbard på en presis måte, blant annet fordi man mangler grunnleggende kunnskap om naturverdiene i naturreservatene, en såkalt «baseline». Fra Sysselmannens ståsted er det lite aktuelt å etablere forsøksområder der man manipulerer naturmiljøet på Svalbard i større skala. I forbindelse med forvaltningsplanen for Øst-Svalbard utarbeidet arbeidsgruppa en alternativ definisjon, som treffer de lokale forhold bedre: *”Et referanseområde er et område som er mest mulig uberørt av lokal menneskelig aktivitet, og som derfor kan brukes til overvåking av ulike parametere som skal fange opp konsekvenser av storskala prosesser; klimaendringer, forurensning eller nye og ukjente problemstillinger.”*

Rammer og retningslinjer for forvaltningen er laget med utgangspunkt i, og i tråd med bestemmelsene i verneforskriften. De utdyper og presiserer begreper, slår fast og presiserer hva som er forbudt, avklarer hvilke tiltak som er tillatt uten videre og hvilke tiltak og aktiviteter som Sysselmannen kan gi tillatelse til etter søknad.

I en situasjon der både lokal aktivitet og ytre påvirkning øker, har to sentrale prinsipper en særlig betydning:

Føre-var-prinsippet: Utgangspunktet er at forvaltningen skal bygge sine beslutninger på så god kunnskap som mulig. Når det likevel er usikkerhet om konsekvensene for miljøet, skal myndigheten utøves med sikte på å unngå mulige skadevirkninger. Føre-var-prinsippet kommer til uttrykk gjennom Rio-erklæringen fra 1992 og er lovfestet i svalbardmiljøloven § 7, både som retningslinje ved offentlig myndighetsutøvelse og som et generelt miljørettslig prinsipp ved anvendelse av svalbardmiljøloven og andre lover.

Prinsippet om **samlet belastning** er lovfestet i svalbardmiljøloven § 8 og skal motvirke at naturverdier gradvis forringes fordi hvert enkelt inngrep vurderes isolert og ikke samlet. All virksomhet som iverksettes skal vurderes ut fra den samlede belastningen som naturmiljøet og kulturminnene da vil bli utsatt for.

”Omvendt bevisbyrde:” Det er den som ønsker tiltaket gjennomført (tiltakshaver) som må sørge for nødvendig beslutningsgrunnlag om at tiltaket ikke kan være til skade for miljøet. Det er ikke forvaltningen som skal dokumentere at et tiltak eller en aktivitet vil være skadelig for å kunne si nei til den.

1.4 Lovgrunnlag

Nasjonalt er det et mål å sikre truede arter og naturtyper, og å ta vare på et representativt utvalg av norsk natur for ettertida. Det er også Norges plikt å *“fastsette passende forholdsregler til å sikre bevarelsen og – om nødvendig – gjenopprettelsen av dyre- og plantelivet innen de områder eller deres territoriale farvann...”* (Svalbardtraktaten).

Svalbard har en streng miljøvernlovgivning som regulerer det meste av aktiviteten på øygruppa. Svalbardmiljøloven og annet miljøregelverk er det viktigste virkemidlet for å sikre at tilstedeværelse og aktivitet er i tråd med miljømålene for Svalbard og innenfor de rammer hensynet til øygruppas særegne villmarksnatur setter.

Nasjonalpark er blant de strengeste formene for områdevern på Svalbard, slik det også er etter naturmangfoldloven på fastlandet. Fuglereservatene på Svalbard tilsvarer naturreservater opprettet for å beskytte viktige leveområder for fugl, med hjemmel i naturmangfoldloven på fastlandet. Verneforskriften for nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen ble fastsatt i 1973 og er i dag hjemlet i svalbardmiljøloven § 16 og § 17:

Svalbardmiljøloven § 16. (nasjonalparker)

Som nasjonalpark kan vernes større uberørte eller i det vesentlige uberørte naturområder, når de kan ha verdi for forskning eller for opplevelse av Svalbards natur- og kulturarv.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted. Landskapet og i tilfelle havbunnen med planter, dyreliv og geologiske forekomster skal vernes mot utbygging, anlegg, forurensning og annen virksomhet, herunder ferdsel, som kan påvirke eller forstyrre naturmiljøet.

Svalbardmiljøloven § 17 (naturreservater)

Som naturreservat kan fredes områder som er uberørt eller tilnærmet uberørt, og

- a) som inneholder særegne eller sårbare økosystemer,
- b) som utgjør en spesiell naturtype eller spesielle geologiske forekomster,
- c) som for øvrig har særlig betydning for flora eller fauna, eller
- d) som har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Et naturreservat kan totalfredes. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet

Svalbardmiljøloven og forskriften for verneområdene gir rammen for hvilke aktiviteter og tiltak som er tillatt. De to viktigste delene av forskriften er *formålet med vernet* og vernebestemmelsene.

Vernebestemmelsene er like for de tre nasjonalparkene. Alle fuglereservatene har også i hovedsak like vernebestemmelser. Dersom foreslåtte endringer for motorferdsel i fuglereservatene blir vedtatt, vil Kapp Linne fuglereservat ha et særskilt unntak for motorferdsel.

1.5 Overordnet målsetning og formål med vernet

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av St. meld. nr. 22, 2008-2009, kapittel 7.2, hvor hovedmål for miljøvernet på Svalbard presenteres.. Målene er gjentatt i St.meld.nr. 7 (2011-2012) om Nordområdene, og i ny Svalbardmelding lagt fram 11. mai 2016 (Stortingsmelding nr. 32 (2015 – 2016)).

- Svalbard skal være et av verdens best forvaltede villmarksområder
- miljøhensyn skal veie tyngst ved konflikt med andre interesser
- omfanget av villmarkspregede områder skal opprettholdes
- flora, fauna og verneverdige kulturminner skal bevares tilnærmet uberørt
- de naturlige økologiske prosessene og det biologiske mangfoldet skal få utvikle seg tilnærmet upåvirket av aktivitet på Svalbard
- det skal finnes store, og i det vesentlige urørte naturområder på Svalbard som dekker behovet for referanseområder for klima- og miljøforskning
- muligheten for å oppleve Svalbards natur uforstyrret av motorisert ferdsel og støy skal i varetas, også i områder som er lett tilgjengelige fra bosetningene

I St.meld.nr 32 (2015-2016) er det i tilknytning til disse målene sagt: Regjeringen vil fortsatt legge disse miljømålene til grunn i forvaltningen av Svalbard. Samtidig ser regjeringen det som viktig at det innenfor rammen av målene og gjeldende regelverk legges til rette for nødvendig videre utvikling i lokalsamfunnene og utvikling av ny og bærekraftig virksomhet.

Den overordnede målsettingen for forvaltningen av Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen er å ivareta verneverdiene og bevare naturmiljøet for framtida i tråd med verneformålet.

Verneformål

Formålet med nasjonalparkene

§ 3.

Formålet med fredningen er å bevare store, sammenhengende og i det vesentligste urørte naturområder på land og i sjøen med intakte naturtyper, økosystemer, arter, naturlige økologiske prosesser, landskap, kulturminner og kulturmiljøer. Områdene skal bevares som referanseområde for forskning og for opplevelse av Svalbards natur- og kulturarv.

Sør-Spitsbergen nasjonalpark skal særlig sikre

- et område med storslagent landskap med karakteristiske spisse, alpine fjellformasjoner, kystsletter og isbreer

-flere større og mindre hekkelokaliteter for sjøfugl betegnet fugleffjell, hekke- og overvintringsområder for ender, særlig ærfugl, og viktige leveområder for isbjørn viktige kulturminner og kulturmiljøer fra hvalfangsttida, overvintringsfangst, gruvedrift, turisme, forskning og annen verdenskrig.

Forlandet nasjonalpark skal særlig sikre

- en øy med en karakteristisk fjellrekke med spisse, alpine fjell og en stor strandslette

- velutvikla steinbreer og frostjordsformer

- flere større og mindre hekkelokaliteter for sjøfugl betegnet fugleffjell og et kjerneområde for verdens nordligste steinkobbebestand

- viktige kulturminner og kulturmiljøer fra hvalfangsttida, overvintringsfangst og mineralleting.

Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark skal særlig sikre

-et område med storslagent landskap med karakteristiske spisse, alpine fjellformasjoner, øyer og sund, den største strandflata på Svalbard kalt Reinsdyrflya og mange større og mindre isbreer

- områder med interessant geologi, spesielt området ved Bockfjorden med varme kilder med tilhørende kalkavsetninger og rester etter tidligere vulkaner

- en unik botanisk lokalitet i tilknytning til de varme kildene i Bockfjorden

- flere større og mindre hekkelokaliteter for sjøfugl betegnet fugleffjell og hekkeområder for ender, gjess og vadefugl

- viktige kulturminner og kulturmiljøer fra hvalfangsttida, overvintringsfangst, polekspedisjoner og annen verdenskrig.

Formålet med naturreservatene

§ 30.

Formålet med fredningen er å sikre viktige hekke- og oppholdsområder for fugl, særlig ærfugl og gjess.

Nasjonalparkene og fuglereservatene skal skjermes mot menneskelige inngrep og aktiviteter som kan ødelegge eller forringe naturverdiene angitt i verneformålet. Plante- og dyrelivet er vernet mot all skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Områdene er også vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet. Det er knyttet strenge restriksjoner til aktiviteter i nasjonalparkene og fuglereservatene. Vernet av nasjonalparkene skal både bidra til å opprettholde områdenes verdi som referanseområder for forskning, og områdenes verdi for opplevelse av Svalbards natur- og kulturarv. Det har ikke vært tradisjon for fysiske tilretteleggingstiltak for friluftsliv i villmarka på Svalbard, men forvaltningen kan i stedet legge til rette for opplevelser gjennom for eksempel informasjon, eller andre tiltak som ikke krever fysiske inngrep.

Hovedutfordringen i forvaltningen av verneområdene er å utøve en praksis som tar vare på naturverdiene og kulturminnene i nasjonalparkene og fuglereservatene, samtidig som områdene brukes til forskning, friluftsliv, turisme m.m. innenfor rammene av verneformålet. Det er viktig at en i all saksbehandling gjør en samlet vurdering av tiltakets virkning på alle typer verneverdier og forholdet til øvrige brukerinteresser, og særlig forhold som er en del av formålet med vernet.

Faglige utfordringer med hensyn til verneformålet

I Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker vil følgende tema være særlig aktuelle:

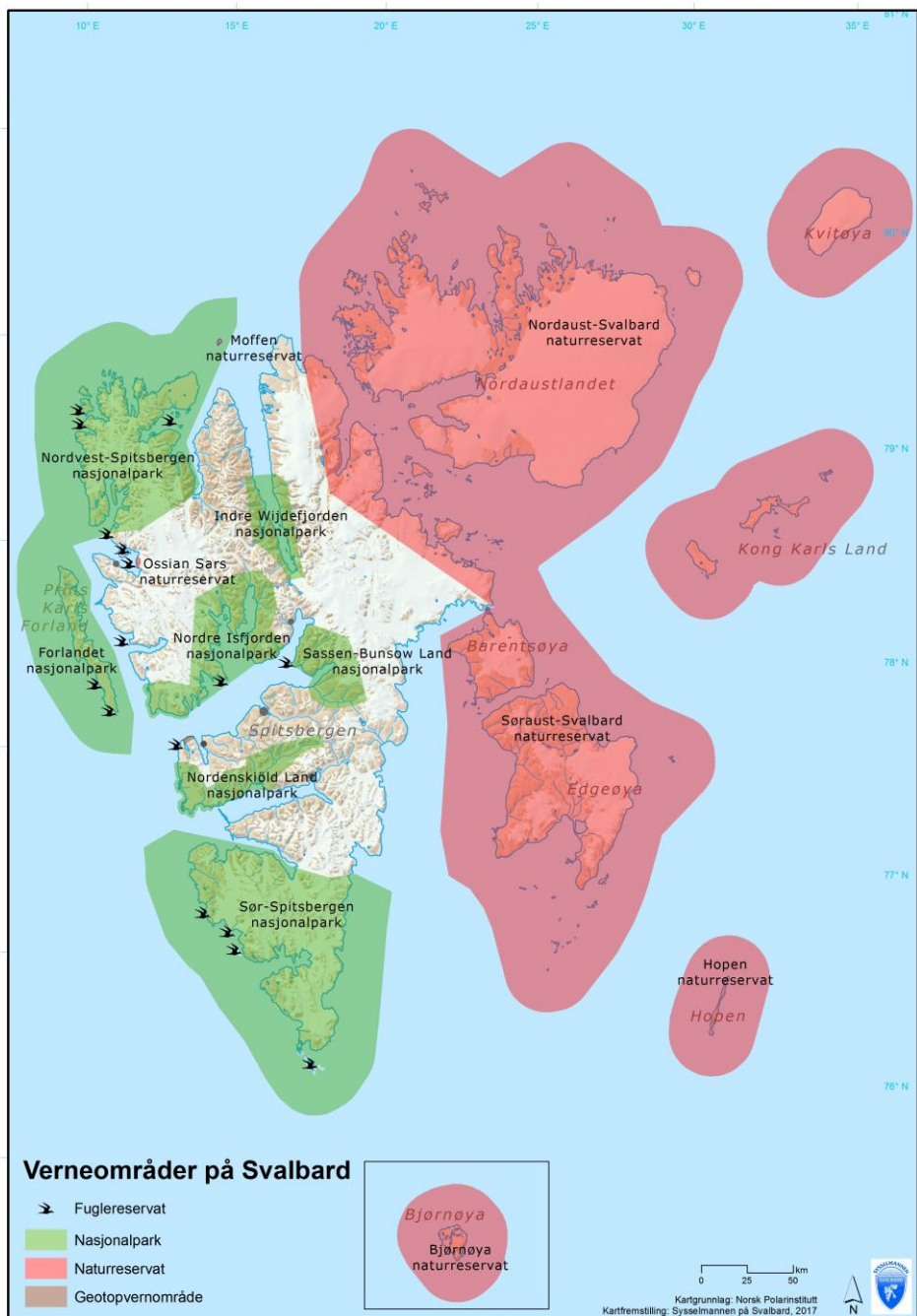
- klimaendringer og klimatilpasninger
- aktivitet knyttet til vitenskapelige undersøkelser og ulike overvåkingsprosjekt
- aktiviteter knyttet til organisert reiselivsvirksomhet
- avbøtende tiltak på kulturminnelokaliteter med mye ferdsel
- aktivitet og ferdsel som kan redusere naturverdiene, områdenes referanseverdi for forskning og områdenes verdi for opplevelse av Svalbards natur- og kulturarv
- overvåking av artene nevnt i verneformålet og registrering av rødlistearter
- overvåking av økosystemer gjennom arter og deres samspill, samt direkte og indirekte klimaeffekter på disse.
- utslipp til vann og luft
- forsøpling, strandrydding og avfallshåndtering

I fuglereservatene vil følgende tema være særlig aktuelle:

- klimaendringer og klimatilpasninger, og endret bruk av områder som følge av dette
- aktivitet knyttet til vitenskapelige undersøkelser og ulike overvåkingsprosjekt, koordinering av prøvetaking og ferdsel i fuglereservater mye benyttet av forskere

2 Områdebeskrivelse og verneverdier

Dette kapitlet beskriver de tre nasjonalparkene, de 15 eksisterende fuglereservatene og det ene foreslåtte fuglereservatet med hensyn til historie og kulturminner, landskap, planteliv og dyreliv med særlig vekt på verneverdiene nevnt i verneformålet.

Figur 2. Forvaltningsplanen gjelder Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker, samt de 16 fuglereservatene på Vest-Spitsbergen.

Svalbard er Europas største villmarksområde med unike natur- og kulturminneverdier. De tre nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen dekker til sammen 15 % av Svalbards totale landareal og nærmere 21 % av territorialfarvannet som omslutter øygruppa ut til 12 nautiske mil ut fra land. Samlet er dette over 18 % av Svalbards land- og havområder. Grunnen i nasjonalparkene og fuglereservatene er hovedsakelig eid av den norske staten, bortsett fra traktateiendommen Matr.nr 6 Søre Fagerfjord (ligger sør for Recherchefjorden) som eies av A/S Kulspids, og Kongsfjorden og Breøyane fuglereservater som ligger innenfor traktateiendommen Matr.nr 39 Kongsfjord som eies av Kings Bay A/S. Før mai 2002 var det 23 utmål i *Sør-Spitsbergen nasjonalpark*, men disse er nå falt i det fri.

Tabell 1. Arealstatistikk for verneområdene på Svalbard (Kilder: Norsk Polarinstitutt 01.09.2014, og egne tall utarbeidet på bakgrunn av kartgrunnlag fra Norsk Polarinstitutt. Tallene er oppdatert inkludert forslagene om utvidelse Breøya fuglereservat og forslaget om nytt Liefdefjorden fuglereservat, uten Hestekoholmene).

Arealstatistikk (km²)	Land	andel	Sjø	andel	Land+sjø	andel
Svalbard med 7900 øyer	60 667	100,0	90 595	100,0	151 262	100,0
7 nasjonalparker	14 380	23,7	20 054	22,1	34 434	22,8
6 naturreservater	25 095	41,4	58 263	64,6	83 358	55,3
16 fuglereservater	23	0,0	88	0,1	113	0,1
1 geotopvernområde	14	0,0	3	0,0	17	0,0
Vernet	39 512	65,1	78 029	86,1	117 920	78,0
Ikke vernet	21 155	34,9	12 566	13,9	33 342	22,0
Nordvest-Spitsbergen NP	3658	6,0	6222	6,9	9880	6,5
Forlandet NP	614	1,0	4023	4,5	4637	3,1
Sør-Spitsbergen NP	4971	8,2	8267	9,1	13238	8,8
16 fuglereservater	23	0,0	88	0,1	111	0,1
Forvaltningsplanen omfatter	9266	15,3	18600	20,5	27866	18,4

Klimaforhold og naturmiljø

Det polare klimaet er den viktigste årsaken til at naturen på Svalbard i utgangspunktet skiller seg klart fra det norske fastlandet. De grunnleggende faktorene er lave temperaturer og lysforhold som spenner fra mørketid til midnattssol. Permafrost, havis og et landskap som fortsatt blir formet av aktive breer, preger øygruppen som helhet. Lave temperaturer, lite nedbør og kort vekstsesong gjør at den biologiske produksjonen på land er beskjeden, og begrenset til de isfrie lavlandsområdene.

Det fysiske miljøet i Arktis representerer en yttergrense for hva biologiske organismer kan tåle, og det er forholdsvis få arter som har klart å tilpasse seg dette miljøet. Næringskjedene er som i andre arktiske områder relativt korte og artsmangfoldet er lavt sammenliknet med tempererte områder. Til gjengjeld er det ofte store bestander av de enkelte artene.

Det biologiske mangfoldet på og rundt Svalbard er sterkt knyttet til det produktive marine økosystemet i Barentshavet. Tilførselen sørfra av varmt atlantehavsvann langs Svalbards vestkyst bidrar til et mildere klima og en større biologisk rikdom på Svalbard enn på tilsvarende breddegrader andre steder i Arktis. Både de store sjøfuglbestandene og pattedyr som isbjørn og fjellrev henter i hovedsak sin næring fra de marine næringskjedene. Av høyere dyrearter er det bare rein og rype som

gjennomlever svalbardvinteren med vegetasjonen på land som eneste næringsgrunnlag. Noen trekkende fuglearter utnytter også sommerproduksjonen på land.

Svalbard har tundraklima med et sterkt maritimt preg. Golfstrømmen med forgreninger til Barentshavet og vestsiden av Svalbard gir mildere klima i sørvest sammenliknet med Nordaustlandet og de andre øyene øst for Spitsbergen. Varmen i strømmen holder vestkysten av Spitsbergen åpen for skipsfart i sommersesongen og gjør dette til det nordligste isfrie området i verden. Longyearbyen har årsmiddeltemperatur på -4°C , $+6^{\circ}\text{C}$ som gjennomsnitt om sommeren og med svært lite nedbør (ca. 200 mm i året).

2.1 Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark

Historie og kulturminner

Nordvestre del av Spitsbergen er ett av hovedområdene for 1600-tallets hvalfangst, og er det området med flest registrerte kulturminner knyttet til denne virksomheten. Rundt Smeerenburgfjorden ligger store anlegg i nærheten av hverandre. Hvalfangststasjonene og gravfeltene er større her enn andre steder på Svalbard. Nederlenderne var dominerende i området, og danske og norske hvalfangere fikk etablere landstasjoner i et begrenset omfang. Flere av lokalitetene knyttet til hvalfangst er undersøkt av arkeologer, slik som Smeerenburg og graver både på Ytre Norskeøya og på Likneset.

Russiske og norske fangstfolk har overvintret i lengre perioder og etterlatt seg et betydelig antall kulturminner. De russiske fangstlokalitetene ligger mer spredt her enn lengre sør og området ble trolig tatt i bruk relativt seint (1800-tallet). Den norske overvintringsfangsten kom i gang for alvor vinteren 1895-96. Det ble drevet overvintringsfangst fram til andre verdenskrig.

Ut over fangsten har det vært liten virksomhet i området. Den svenske ingeniøren Salomon August Andrée og den amerikanske journalisten Walter Wellman har gjort Virgohamna berømt som utgangspunkt for sine forsøk på å nå Nordpolen. Mye utstyr fra ekspedisjonene finnes fortsatt på stedet.

Det er tre kjente tyske værstasjoner fra 2. verdenskrig i området, «Knospe» og «Nussbaum» i Signehamna og «Kreuzritter» i Sjørdalsbukta. Disse består av en vinterleir, sommerleir og diverse depoter og utkikksposter.

Ferdselsforbud ved utvalgte kulturminner

Det ble i 2010 innført ferdselsforbud hele året ved automatisk fredede kulturminner på Ytre Norskeøya, Likneset, og på sørsiden av Ebeltofthamna, jf. § 5 i forskriften. I Virgohamna er det ferdselsforbud, men Sysselmannen kan gi tillatelse etter søknad. På Gravneset er gravfeltet og spekkovner gjerdet inn, og fungerer i dag som et ferdselsforbud.

Landskap og geologi

Nordvesthjørnet er kjennetegnet av store og små øyer og sund og fjorder som skjærer inn i de alpine fjellformasjonene. Da nederlenderen Willem Barentsz i 1596 var på leting etter nordvestpassasjen, oppdaget han i stedet Svalbard. Første land han så etter Bjørnøya var på nordvesthjørnet av Spitsbergen, og Barentsz beskriver landet som «... ikke annet enn fjell og spisse berg, derfor kalte vi det Spitsbergen.» Det var nettopp de karakteristiske alpine fjellene med spisse topper som finnes i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark som inspirerte Barentsz til navnet han ga det nyoppdagete landet.

Videre er landskapet i nasjonalparken preget av store innlandsbreer, øyer, sund og store strandflater. Isbreene former landskapet og eroderer fortsatt berggrunnen slik at fjellene ender opp med spisse

kammer. Landskapet lenger i sørvest, i Bockfjorden, er derimot preget av avrundede og rødlige fjell, som likner lite på de alpine områdene i nordvest. En forkastning i nord-sør retning i Bockfjorden forklarer dette. Spesielt interessant er geologien i Bockfjorden med varme kilder, kalkavsetninger og rester etter kvartære vulkaner.

Dyreliv

Nasjonalparken på nordvesthjørnet av Spitsbergen har et variert dyreliv. Det finnes mye fjellrev og svalbardrein, i tillegg til flere røyevassdrag. Fuglefjellene i området er mange, og Reinsdyrflya er et viktig leveområde for vannfugl. Det finnes mange mindre øyer i nasjonalparken, for eksempel i Liefdefjorden. Disse øyene er viktige hekkeområder for sjøfugl, da det som regel ikke er rev på disse. Hvalrossen er i ferd med å gjenoppta bruken av gamle hvileplasser i nasjonalparken, men den mest brukte hvileplassen er fortsatt øya Moffen to mil nordøst for Reinsdyrflya.

Det forekommer isbjørn i området året rundt. Brefronter, særlig brefrontene i Liefdefjorden og Raudfjorden, er spesielt viktige for binner med unger. Noen isbjørner vandrer opp til pakkisen på sommeren, så antall isbjørn vil være høyest fra høst til vår.

Hvithval er den vanligste hvalarten som observeres i nasjonalparken, da denne i stor grad vandrer nær kysten. Hvithvalen svømmer langs iskanten og blant drivis og ses ofte i store flokker. Både ringsel og storkobbe har sine leveområder i nasjonalparken. Ringselen lager pustehull i fjordisen, og lager huler i snøen oppå isen hvor ungene kastes (fødes). Utbredelsen av fjordisen på våren avgjør ringselens leveområder i denne perioden. Storkobba kan derimot ikke holde pustehull åpne i tykk fastis, og påtreffes derfor gjerne langs råker i isen. Storkobba kaster ungene sine på mindre isflak, gjerne foran breene på våren.

Planteliv

I Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark er det registrert 149 karplanter, hvorav 24 er rødlistede. Den store og flate Reinsdyrflya i nord ligger i den nordlige arktiske tundrasonen, og den dominerende vegetasjonstypen er fjellrappsnøleier. De høyere liggende fjellområdene mellom Breibogen og Liefdefjorden er polarørken karakterisert av svalbardvalmue. De lavere liggende områdene i Liefdefjorden, Bockfjorden og Woodfjorden har en mer varmekjær kantlyngtundra som tilhører den mellomarktiske tundrasonen.

Berggrunnen består av sur gneis og granitt, som gir en relativt fattig vegetasjon bortsett fra under fuglefjellene. Fra Raudfjorden og østover er det kalkrik devonsk sandstein som gir grunnlag for en mer kalkelskende vegetasjon. Vegetasjonen tilhører den nordlige arktiske tundrasonen med vegetasjonstyper dominert av snøfrytle og vardefrytle. Isfrie områder i fjellene mellom breene (nunatakene) tilhører den arktiske polarørkensonen hvor enten vardefrytle eller svalbardvalmue er karakterart.

Figur 3. Fra øverst: snøfrytle og svalbardvalmue. Alle foto: www.svalbardflora.net

Sør i nasjonalparken er landskapet på Mitrahalvøya og inne i Krossfjorden preget av høye og spisse fjell med mange kalvende isbreer. Store strandflater kjennetegner Mitrahalvøya og Krossfjordflya. Det er mange store fuglefjell i området, noe som gir irrgroønn fuglefjellvegetasjon i fjellssidene. Området tilhører hovedsakelig den nordlige arktiske tundrasonen med vegetasjonstyper dominert av

snøfrytle og vardefrytle, men området rundt Signehamna og sørlige Krossfjordflya har en vegetasjonstype karakterisert av kantlyngtundra. De indre isfrie fjellområdene er polarørken karakterisert av vardefrytle. Bockfjorden har en meget spesiell geologisk historie i Svalbardsammenheng, og er en unik botanisk lokalitet. På vestsiden av fjorden ligger vulkanruinen Sverrefjellet som er dominert av løse steiner av mørk basalt og olivinsteiner. Plantelivet på vulkankjeglen er en blanding av kalkkrevende og kalkskye arter. Det er registrert hele 74 karplantearter fra Sverrefjellet og nærliggende områder, hvorav fire er rødlistet. Av moser er det registrert 97 arter.

På sørvestsiden av Bockfjorden, ca. 50 m over havet, ligger de to varme kildene Jotunkjeldene som i dag har svært liten vannføring. Herfra er det kjent 47 karplantearter, 45 mosearter, én lavart og 15 sopparter. Sør for Bockfjorden, på 4-20 moh. ved foten av Trollindane, ligger Trollkjeldene med vanntemperatur rundt 24 °C. På et lite område rundt de varme kildene finnes den høyeste konsentrasjonen av rødlistearter på Svalbard, hvorav artene trefingerurt, polarhårstarr og marinøkkel kun er kjent herfra på Svalbard (Westergaard m.fl 2013).

Figur 4. Fra øverst: trefingerurt og kantlyng. Alle foto:www.svalbardflora.net

Tabell 2. Registreringer av rødlistearter i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, med trusselfaktorer (Westergaard m.fl. 2013).

Navn	Vitenskaplig navn	Rødlistestatus	Antall registrerte forekomster	Trusselfaktorer
Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>	CR - kritisk truet	3	Beite, tråkk, turisme/forskning
Svalbardsaltgras	<i>Puccinellia svalbardensis</i>	CR - kritisk truet	3	Beite, tråkk
Fjelløyentrøst	<i>Euphrasia wettsteinii</i>	EN - truet	1	Klimaendringer
Trefingerurt	<i>Sibbaldia procumbens</i>	EN - truet	5	Ingen umiddelbar trussel
Dvergarve	<i>Arenaria humifusa</i>	VU - sårbar	3	Temperaturøkning og økt konkurranse
Polarhårstarr	<i>Carex capillaris</i> ssp. <i>fuscidula</i>	VU - sårbar	8	Beite, tråkk, turisme
Buttstarr	<i>Carex marina</i> ssp. <i>pseudolagopina</i>	VU - sårbar	1	Ingen umiddelbar trussel
Alperublom	<i>Draba fladnizensis</i>	VU - sårbar	3	Habitatpåvirkning av infrastruktur
Bergsvingel	<i>Festuca brachyphylla</i>	VU - sårbar	2	Habitatpåvirkning av infrastruktur, bebyggelse
Issoleie	<i>Ranunculus glacialis</i> ssp. <i>glacialis</i>	VU - sårbar	1	Ingen umiddelbar trussel
Høyfjellsklokke	<i>Campanula uniflora</i>	NT - nært truet	5	Ingen umiddelbar trussel
Polarrublom	<i>Draba micropetala</i>	NT - nært truet	52	Temperaturendringer
Tundrarublom	<i>Draba pauciflora</i>	NT - nært truet	13	Temperaturendringer
Svalbardmyrull	<i>Eriophorum x sorensenii</i>	NT - nært truet	1	Påvirkes av endring i temperatur og nedbør
Polarsvingel	<i>Festuca hyperborea</i>	NT - nært truet	1	Klimaendringer
Moselyng	<i>Harrimanella hypnoides</i>	NT - nært truet	3	Ingen umiddelbar trussel
Nordlig strandarve	<i>Honckenya peploides</i> ssp. <i>diffusa</i>	NT - nært truet	1	Ingen umiddelbar trussel
Putearve	<i>Minuartia rossii</i>	NT - nært truet	8	Temperaturendringer
Sabinegras	<i>Pleuropogon sabinei</i>	NT - nært truet	18	Sårbar for endring i temperatur og nedbør
Svalbardrapp	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>colpodea</i>	NT - nært truet	9	(rødlistevurdering utilgjengelig)
Kildesaltgras	<i>Puccinellia angustata</i> ssp. <i>palibinii</i>	NT - nært truet	4	(rødlistevurdering utilgjengelig)
Fimbulsaltgras	<i>Puccinellia vahliana</i>	NT - nært truet	30	Temperaturendringer
Svalbardgras	<i>x Puccinippsia vacillans</i>	NT - nært truet	10	Temperaturendringer

Rødlista naturtyper

På Svalbard er det ikke gjennomført systematiske naturtyperegistreringer for hele øygruppen. Grunnlaget for evalueringen som er gjort i rødlista for naturtyper (2011) bygger på personlige erfaringer og detaljstudier av godt kjente områder med vegetasjonskart, som deretter er ekstrapolert til andre deler av Svalbard ut fra kunnskap om f.eks klima og berggrunn. Det er identifisert tre vanlige naturtyper som likevel er rødlistet på grunn av trusselen om temperaturøkning i forbindelse med klimaendringene: arktisk permafrost-våtmark (NT), polarørken (NT) og fuglefjell (NT). Alle disse tre naturtypene finnes i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen. Polarørken finnes i de høyereliggende områdene utenfor breene. Fuglefjell er vegetasjon som er påvirket av fuglegjødning, og finnes mange steder i de tre nasjonalparkene. Arktisk permafrost-våtmark finner man for eksempel i Dunderdalen i Sør-Spitsbergen nasjonalpark.

I tillegg er tre svært sjeldne naturtyper med svært få lokaliteter inkludert på rødlista: varm kilde (VU), fattigmyr (NT) og avblåst, normal, arktisk steppe (VU). Varme kilder finnes kun i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, mens avblåst, normal, arktisk steppe finnes litt lenger sørøst, i indre deler av Wijdefjorden. Fattigmyr er lite undersøkt, men skal finnes blant annet i Reindalen (Lindgaard og Henriksen, 2011).

Les mer

Planteliv: Westergaard m.fl. 2013, [Kunnskapssammenstilling for flora og vegetasjon i nasjonalparkene Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen på Svalbard](#). (NINA-rapport 986)

Dyreliv, Geologi, klima, miljøgifter: Norsk polarinstitutt 2014, [Kunnskapsgrunnlag for de store nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen](#). (Kortrapport nr. 028)

2.2 Forlandet nasjonalpark

Historie og kulturminner

Kulturminnene på Forlandet knytter seg hovedsakelig til hvalfangst, og russisk og norsk overvintringsfangst. Det er ikke påvist landstasjoner fra hvalfangsten, men i følge eldre kilder skal det ha vært spekkovner og tufter på nordvestsiden. Det er flere graver som trolig er fra hvalfangsttiden, blant annet det store gravfeltet like sørøst for Fuglehuken. Det er tre områder med rester etter russisk fangst på Forlandet; Fuglehuken, Kinghamna og Richardlaguna. Norsk overvintringsfangst er drevet siden 1907 og frem til 1940. Her var noe aktivitet i etterkrigstiden, blant annet bygde Wilhelm Håkstad Inchholmhytta i 1947. Forlandet med småøyene utenfor utgjorde ett fangstfelt. Småøyene var viktige plasser for dunsanking.

Den skotske oseanografen og polarforskeren William Speirs Bruce begynte kartleggingen av Forlandet i 1906. Funn av jern gjorde at han okkuperte hele øya. Han oppførte flere hytter som senere ble benyttet av fangstmenn, blant annet "Brucehytta" på Dawespynten. Okkupasjonene ble i 1909 overført til The Scottish Spitsbergen Syndicate Ltd. Det ble aldri satt i gang noen gruvevirksomhet på Forlandet.

Landskap og geologi

Prins Karls Forland er ei langstrakt øy med store flater og spisse fjell. Den lange Forlandssletta deler nesten øya i to. Store sammenhengende strandflater med strandvollavsetninger dominerer i vest og i fjellsidene finnes flere steinbreer. Strandsona er nærmest et lappeteppes av laguner og små innsjøer. En steinbre er breformet masse av stein, grus og sand med kjerne av is. Det er mange fuglefjell med frodig vegetasjon. Østsiden av Prins Karls Forland særpreges av bratte isbreer og en strandlinje brutt opp av brefronter. Stedvis går isbreene helt ned til havet. Vegetasjonen er mer sparsom. Forlandet består av kaledonske, foldede og omdannede bergarter. Noen yngre sedimentære bergarter finnes i nordøst.

Langs den nordlige 2/3 av Forlandet løper det en bratt fjellkjede hvor høyeste topp er Monacofjellet på 1084 moh. I nord ligger Fuglehukene mot utløpet av Kongsfjorden. Den lave Forlandssletta utgjør den sørlige 1/3 av øya, og strekker seg helt ned mot Isfjordens utløp. Det er gjort registreringer av laguner og poller på Forlandet.

Dyreliv

Verdens nordligste bestand av steinkobbe har sitt kjerneområde på Forlandet. De finnes hovedsakelig på vestsiden og dette er det eneste kjente yngleområdet for denne arten på øygruppen. Om sommeren observeres arten også i fjordene på vestkysten og nordsiden av Spitsbergen. Det er flere større og mindre fuglefjell i nasjonalparken som også omfatter Plankeholmane og Forlandsøyane fuglereservat. Reservatene har store hekkebestander av våtmarksfugl. Et av de mest frodige fuglefjellene på Svalbard er Fuglehukens vestside. Her hekker blant annet krykkje, polarlomvi og lomvi. Disse lomviene er verdens nordligste registrerte hekkekoloni av denne arten. Forlandssletta er et viktig hekkeområde for smålom, havelle og polarsvømmesnepe. Om vinteren er vestkysten av Forlandet et viktig tilholdssted for sjøfugl. Fjellsidene på Forlandet antas å være gode hekkehabitater for svalbardrypa.

På Prins Karls Forland er det identifisert 10 laguner (over 5 ha). Slike arktiske laguner er en naturtype som har stor verdi for biologisk mangfold, ettersom de ofte er attraktive som beiteområde for sjøpattedyr og fugl. Nordøst på Forlandet ligger Richardlaguna som et markert landskapselement. Sandbankene som skiller laguna fra sjøen er en av de større liggeplassene for hvalross langs vestkysten av Svalbard. Antall hvalrosser som ligger her varierer gjennom sommeren, men kan på det meste være oppe i ca. 50–60 dyr. Flokkene består stort sett av hanndyr. Tidlig på sommeren kan en også se ringsel på isen inne i laguna, og området benyttes også som kasteområde av storkobba. Totalt på Forlandet er det registrert fem liggeplasser som benyttes av hvalross. Poolepynten på Forlandets østside er en mye brukt liggeplass, og hit reiser turister med både dagsturbåter og ekspedisjonsskruiser for å oppleve hvalrossene. På Forlandet er det estimert en reinsdyrbestand på ca. 450 dyr.

Planteliv

I Forlandet nasjonalpark er det registrert 93 karplanter, hvorav 9 er rødlistede. Floraen og vegetasjonen på Forlandet er jevnt over lite undersøkt.

Figur 5. Fra øverst: kongsfjordgras, høgfjellsklokke og bergsvingel.
Alle foto: www.svalbardflora.net

Forlandet ligger i den nordarktiske tundrasonen. Området rundt Fuglehuken karakteriseres av mosetundra, vestkysten av tundra karakterisert av snøfrytle, østkysten av tundra karakterisert av vardefrytle, og Forlandssletta av myr karakterisert av fjellbunke. En av kun tre kjente forekomster på Svalbard av det sjeldne kongsfjordgraset ligger 1-2 km sør for det nordligste punktet av Fuglehuken. Andre sjeldne funn fra Forlandet er høyfjellsklokke, bergsvingel, putearve og markrødsvingel (Westergaard m.fl 2013, s.45).

Navn	Vitenskaplig navn	Rødlistestatus	Antall registrerte forekomster	Trusselfaktorer
Kongsfjordgras	x <i>Arctodupontia scleroclada</i>	EN - truet	1	Beite, tråkk
Bergsvingel	<i>Festuca brachyphylla</i>	VU - sårbar	1	Habitatpåvirkning av infrastruktur, bebyggelse
Høyfjellsklokke	<i>Campanula uniflora</i>	NT - nært truet	1	Ingen umiddelbar trussel
Polarrubblom	<i>Draba micropetala</i>	NT - nært truet	21	Temperaturrendringer
Markrødsvingel	<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i>	NT - nært truet	13	(rødlistevurdering utilgjengelig)
Putearve	<i>Minuartia rossii</i>	NT - nært truet	1	Temperaturrendringer
Svalbardrapp	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>colpodea</i>	NT - nært truet	3	(rødlistevurdering utilgjengelig)
Fimbulsaltgras	<i>Puccinellia vahliana</i>	NT - nært truet	4	Temperaturrendringer
Svalbardgras	x <i>Puccinippsia vacillans</i>	NT - nært truet	2	Temperaturrendringer

Tabell 3. Registreringer av rødlistearter i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, med trusselfaktorer (Westergaard m.fl. 2013).

2.3 Sør-Spitsbergen nasjonalpark

Historie og kulturminner

To områder i Sør-Spitsbergen nasjonalpark er spesielt rike på kulturminner. Disse områdene har kulturminner fra den eldste aktiviteten på Svalbard og frem til i dag:

Hornsund

Området har rester etter store anlegg fra hvalfangertiden, og russisk og norsk overvintringsfangst. Det finnes også rester etter en russisk forskningsstasjon, Konstantinovka, hvor det var overvintring fra 1899-1900, i forbindelse med den svenskrussiske gradmålingsekspedisjonen.

Bellsund, Rechercheffjorden og Van Keulenfjorden

Det var på Lægerneset at den første dokumenterte overvintringen fant sted, i 1630 – 3. Overvintringen var ufrivillig, men alle de åtte engelske fangstfolkene overlevde.

Området har mange spor etter hvalfangst, noen mindre russetufter og et stort anlegg etter den russiske Tsjitsjagov-ekspedisjonen fra 1764-66. Det finnes dessuten flere gruveanlegg fra forrige århundre, Svalbards eneste bevarte kvitfiskstasjon og et sommerhus.

Den tidlige vesteuropeiske hvalfangsten var hovedsakelig lokalisert til Bellsund og Hornsund.

Hele vestkysten av Sør-Spitsbergen har vært benyttet til russisk og norsk overvintringsfangst, selv på steder med dårlige havneforhold. Sørkapp og Hornsund var spesielt gode bjørneterrang. Dunsanking var en viktig del av fangstfolkets næringsgrunnlag. Flere av de russiske fangststasjonene er undersøkt av arkeologer.

De bevarte anleggene med tilknytning til mineralutvinning ligger konsentrert i nordre del av området. Her ligger blant annet Calypsobyen på sørsiden av Bellsund, ved innløpet til Recherchefjorden. Det finnes videre anlegg for utvinning av kull, jern og asbest. De fleste anleggene ble etablert for prøveutvinning, men resulterte sjelden i ordinær drift. Northern Exploration Company Ltd var det dominerende selskapet. De anleggene som i dag er bevart stammer stort sett fra tiden etter første verdenskrig.

I Stormbukta ligger restene etter den tyske værstasjonen «Landvik» fra 2. verdenskrig og på Sørkappland var det landingsplasser for fly og en automatisk værstasjon kalt «Kröte». På Kapp Borthen ligger det best bevarte flyvraket fra den tyske virksomheten på Svalbard under 2. verdenskrig.

I Isbjørnhamna i Hornsund har det pågått forskning siden det Det internasjonale geofysiske året i 1957/58, kun med noen få års opphold. Her har det Polske vitenskapsakademiet en feltstasjon, hvor det drives forskning året rundt.

Ferdselsforbud ved utvalgte kulturminner

Det ble i 2010 innført ferdselsforbud hele året ved det automatisk fredede kulturminnet på Lægerneset i Recherchefjorden, jf. § 5 i forskriften.

Landskap og geologi

Langs vestkysten finner en de høyeste og mest alpine fjellformasjonene i nasjonalparken og landskapet er storslagent. De spisse fjellene har som i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark oppstått ved at Spitsbergen støtte sammen med østsiden av Grønland i tertiærperioden (65-1,8 millioner år siden). Terrenget på østsiden av nasjonalparken er flatere og rundere og består i hovedsak av vegetasjonsløse morener og breområder. Store bresystemer og nunataker preger innlandsområdet.

Dyreliv

Sør-Spitsbergen nasjonalpark dekker den sørligste delen av Spitsbergen. Nærheten til sentrale deler av Barentshavet gjør at området har noen av de største koloniene av sjøfugl på Svalbard. Det er flere større og mindre fuglefjell og viktige hekkeområder for ærfugl. I nasjonalparken ligger sjøfuglreservatene Sørkapp, Dunøyane, Isøyane og Olsholmen. For trekkende fugl er områdene ved Sørkappøya et svært viktig rasteområde.

Hornsund er den sørligste fjorden på Svalbard og et viktig område for isbjørn da hovedtrekket mellom Storfjorden og vestkysten av Spitsbergen går på fjordisen her. Strømforhold gjør at drivisen tidlig presses inn i fjorden og isen legger seg ofte tidlig om høsten. Ringselen føder unger på isen i dette området om våren. Det finnes også flere røyevassdrag i nasjonalparken.

Antallet reinsdyr i Sørkapp Land har økt dramatisk siden begynnelsen av 1980-tallet, særlig på vestkysten, og reinsdyrbeitet har ført til tilbakegang av lav på lavheiene (Westergaard m.fl 2013, s. 54).

Planteliv

I Sør-Spitsbergen nasjonalpark er det registrert 131 karplanter, hvorav 13 er rødlistede. Deler av kystslettene langs vestkysten er blant de mest produktive landområdene på Svalbard, og her finnes flere varmekrevende plantearter.

Områdene i Bellsund langs sørkysten av Van Keulenfjorden og langs kysten ned til Sørvika ligger i den nordlige arktiske tundrasonen, og domineres vekselvis av tundra karakterisert av vardefrytler og

snøfrytle, med myr karakterisert av fjellbunke i Dunderbukta og Dunderdalen, og polarørken karakterisert av vardefrytle i høyden (Westergaard m.fl 2013, s. 48).

Den store fjorden Hornsund har et spektakulært alpint landskap, og flora og vegetasjon er relativt godt undersøkt i området. Vegetasjonen hører til i den nordlige arktiske tundrasonen, med velutviklet mosetundra på den ytre nordkysten, tundra karakterisert av vardefrytle inne i fjorden, tundra karakterisert av snøfrytle ytterst på sørsiden av fjorden og polarørken karakterisert av vardefrytle i høyden (Westergaard m.fl 2013, s. 51).

Nasjonalparken sør for Hornsund har få registrerte artsforekomster. Området tilhører hovedsakelig den nordlige arktiske tundrasonen med myr, tundra og polarørken.

Vieren musøre har bare et par funn på hele Svalbard foruten Bjørnøya. Begge lokalitetene ligger i Sør-Spitsbergen nasjonalpark, men arten er ikke rødlistet fordi den er så vanlig på Bjørnøya (Westergaard m.fl 2013, s. 57). Det finnes også mye plantemateriale i polske herbarier spesielt fra Sør-Spitsbergen nasjonalpark, samt en del publikasjoner som bare finnes på polsk.

Navn	Vitenskaplig navn	Rødlistestatus	Antall registrerte forekomster	Trusselfaktorer
Russegras	<i>Arctagrostis latifolia</i>	EN - truet	1	Beite, tråkk
Stuttsmåarve	<i>Sagina caespitosa</i>	EN - truet	3	Ingen umiddelbar trussel
Lidstarr	<i>Carex lidii</i>	VU - sårbar	1	Ingen umiddelbar trussel
Isssoleie	<i>Ranunculus glacialis</i> ssp. <i>glacialis</i>	VU - sårbar	10	Ingen umiddelbar trussel
Høyfjellsklokke	<i>Campanula uniflora</i>	NT - nært truet	1	Ingen umiddelbar trussel
Glinsesoleie	<i>Coptidium pallasii</i>	NT - nært truet	1	Sårbar for endring i temperatur og nedbør
Polarrubblom	<i>Draba micropetala</i>	NT - nært truet	20	Temperaturendringer
Tundrarubblom	<i>Draba pauciflora</i>	NT - nært truet	9	Temperaturendringer
Markrødsvingel	<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i>	NT - nært truet	2	(rødlistevurdering utilgjengelig)
Nordlig strandarve	<i>Honckenya peploides</i> ssp. <i>diffusa</i>	NT - nært truet	1	Ingen umiddelbar trussel
Svalbardrapp	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>colpodea</i>	NT - nært truet	10	(rødlistevurdering utilgjengelig)
Fimbulsaltgras	<i>Puccinellia vahliana</i>	NT - nært truet	21	Temperaturendringer
Svalbardgras	<i>x Puccinippisia vacillans</i>	NT - nært truet	7	Temperaturendringer

Tabell 4. Registreringer av rødlistearter i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, med trusselfaktorer (Westergaard m.fl. 2013).

2.4 Fuglereservatene

I 1973 ble det etablert 15 fuglereservater langs vestkysten av Svalbard.

I 2014 fikk Sysselmannen utført en artsregistrering (Sysselmannen 2014a) av fugler på hekkeholmene i Liefdefjorden (Stasjonsøyane, Andøyane, Måkeøyane, Lernerøyane og Hesteskoholmen). Denne ble sammenholdt med eldre registreringer, og viste et rikt fugleliv, med 3.388 individer fordelt på 23 arter, hvorav 1.765 individer og 21 arter ble registrert på Andøyane. Det ble registrert i alt 1.199 hekkende par (minimumsverdier) fordelt på 16 arter. På bakgrunn av disse øyene og holmenes verdi som hekkeområde, og for å unngå at menneskelig ferdsel forstyrrer fuglene i hekketiden, er det fremmet forslag om etablering av et Liefdefjorden fuglereservat. Det foreslåtte fuglereservatet strekker seg 300 meter ut i sjøen, og det foreslås ferdselsforbud i tiden 15. mai – 15. august, på samme måte som de øvrige fuglereservatene på Vest-Spitsbergen.

Det foreslås videre å endre grensene for Blomstrandhavna fuglereservat. Opprinnelig var det bare Ytre Breøya som var inkludert i Blomstrandhamna fuglereservat. Indre Breøya var helt eller delvis dekket av Blomstrandbreen, og det var først da breen frigjorde øya helt, og fjellrev dermed ikke hadde tilgang på øya, at denne ble attraktiv som hekkelokalitet. Overvåking de siste 5 – 10 år viser at denne øya har blitt viktigere og viktigere som hekkeplass for hvitkinngås og ærfugl.

Åtte av de eksisterende fuglereservatene ligger helt eller delvis innenfor en av de tre nasjonalparkene. 14 av de 15 eksisterende reservatene består av holmer eller små, flate øyer. Det siste omfatter et våtmarksområde med innsjøen Fyrsjøen, like sør for Isjord Radio. Disse flate områdene utgjør gode hekkehabitater for ærfugl, gjess og vadefugl, men ikke for klippehekkere.

Holmer og skjær som ikke er omgitt av is om sommeren, er foretrukne hekkeplasser fordi de er trygge for rev. Det kan bli store konsentrasjoner av hekkende fugler på slike øyer. Fjellreven er en stor trussel for både egg og fugleunger, og i noen tilfeller tar den også voksne fugler. De senere årene kan det se ut til at isbjørn har blitt en viktigere predator i ærfugl- og gåsekolonier på Vestkysten av Spitsbergen. Den er en stor eggpredator og hekkesuksessen påvirkes kraftig av dette. Fordelingen av isbjørn har endret seg som en respons på at jakten opphørte på Svalbard i 1973. Det forventes også at isbjørn i økende grad vil søke etter føde på land ettersom havisen reduseres. Isbjørnen mister leveområder hvor den kan jakte på sel og en kan derfor anta at trenden med mye isbjørnbesøk i ærfugl- og gåsekolonier på vestkysten av Spitsbergen vil fortsette.

Fuglereservatene har i varierende grad vært undersøkt med tanke på planteliv og geologi. Norsk polarinstitutt har identifisert Dunøyane og Sørkapp fuglereservat som lokaliteter med viktige geologiske forekomster (Norsk Polarinstitutt 2014 a, s. 215-216).

2.5 Moffen naturreservat

Moffen naturreservat ble opprettet i 1983, og ligger nord for Spitsbergen, inne i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. Formålet med naturreservatet er å «*verne om en av de viktigste hvileplasser for hvalross på Svalbard og tilhørende plantesamfunn, fugler og pattedyr*». Øya består av grus og sand. Den pæreformede omkretsen består av en ca. 2 meter høy sandbanke som omgir en grunn lagune. Landarealet er 5 km², og det marine arealet utgjør 4 km². Verneområdet strekker seg 300 meter ut i sjøen og det er forbudt å ferdes i naturreservatet i perioden 15. mai til 15. september.

Moffen er først og fremst kjent for å være en viktig hvileplass for hvalross, og er den viktigste hvileplassen innenfor Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. Flere hundre hvalrosser kan ligge her på samme tid. I tillegg er øya en viktig hekkelokalitet for et stort antall ærfugl og rødnebbterne. Sabinemåke og ringgås er også observert hekkende her.

2.6 Klimaendringer og forurensning

2.6.1 Klimaendringer på Vest-Spitsbergen

St. meld. nr. 32 (2015-2016):

I Arktis stiger temperaturen rundt dobbelt så raskt som det globale gjennomsnittet, samtidig som arktiske arter og økosystemer er spesielt sårbare for klimaendringer. Svalbard og de omkringliggende havområdene er blant de delene av Arktis der endringene skjer raskest, og konsekvensene for natur- og kulturminner forventes å bli størst.(s 55)

NOU 2010:10 *Tilpassing til eit klima i endring. Samfunnet si sårbarheit og behov for tilpassing til konsekvensar av klimaendringane:*

«Etter utvalet si meining er nordområda og høgfjellet dei større geografiske områda i landet som skil seg ut ved at dei venteleg blir meir utsette for klimaendringar enn andre. I nordområda vil omfanget og farten på klimaendringane vere så store at uansett kunnskap, prioritering og ressursar vil konsekvensane vere betydelege. Temperaturauken vil føre til at sjøisen i Arktis smeltar i raskt tempo, at permafrosten på Svalbard smeltar, at leveområda for dyre- og planteliv blir reduserte og at grunnlaget for samisk kultur og levesett blir sett under press. Klimaendringane i nordområda vil kunne utgjere eit potensial for ny økonomisk verdiskaping, samtidig som klimaendringane også vil true sårbare miljø og naturverdiar. Petroleumsutvinning og skipsfart kan skape dilemma mellom ønsket om næringsutvikling og føresetnadene for at arter og økosystem skal kunne tilpasse seg. Utvalet si vurdering er difor at omsynet til klimatilpassing for å ta vare på naturmiljøet i større grad bør leggje premissar for utviklinga av næringsverksemd.»

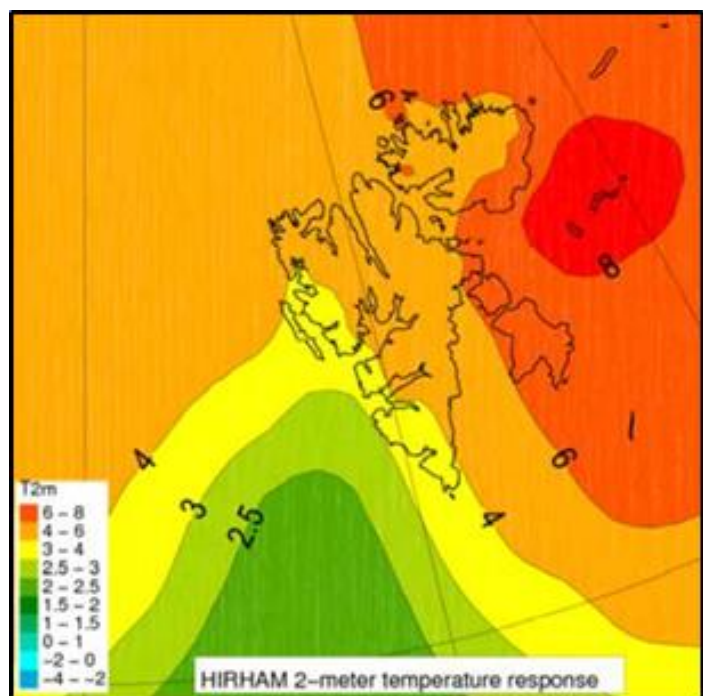
Polarområdene spiller en viktig rolle i det globale klimasystemet, og endringer i viktige polare prosesser vil få ringvirkninger for resten av verden. I FN's Klimapanel's femte hovedrapport (IPCC AR5), blir det slått fast at det allerede er observert effekter av klimaendringer i Arktis på havisutbredelse, snødekke, permafrost og isbreer. Basert på globale klimamodeller kan man få en temperaturøkning i Arktis på mellom 3 og 4 °C mot slutten av dette århundret hvis man følger en ambisiøs utviklingsbane med mål om å holde den gjennomsnittlige globale temperaturøkningen under 2 °C. Hvis man følger samme utvikling som i dag kan man få en temperaturøkning i Arktis mot slutten av århundret på mellom 7 og 11 °C. Havisen i Arktis vil fortsatt reduseres og snødekket på land vil minke i løpet av det neste århundret.

Området med overflatepermafrost kan reduseres med inntil 80 % avhengig av utviklingsbane og isbreer kan miste mellom 15-85 % av massen innen utgangen av århundret. Havtemperaturen vil fortsette å stige, og i tillegg fører havets opptak av CO₂ til forsuring av havet. Klimapanelets rapport viser at verdenshavene har blitt rundt 26 % surere siden 1750, og blant annet siden kaldt vann har høyere opptak av CO₂, vil havforsuringen skje raskest i polare områder.

Regionale modellresultater

Det ble utført en nedskalering for Svalbard (NorACIA-RCM) for slutten av århundret med utviklingsbane B2 (middels ambisiøst) fra FN's Klimapanel's fjerde hovedrapport (IPCC AR4) i 2008. Nye nedskaleringer er i gang basert på utviklingsbanene brukt i FN's klimapanel's femte hovedrapport.

Figur 7. Endring i årsmiddeltemperatur er (°C) fra 1961-90 til 2071-2100, modellert med bakgrunn i FN's klimapanel's fjerde hovedrapport (IPCC AR4). Nye regionale klimamodelleringer kommer.
Kilde: Norsk Polarinstitutt 2014/ NorACIA-

Det er vanskelig å beregne framtidsutsiktene for Arktis, fordi man ikke har lange nok måleserier å sammenligne med. Dessuten vet vi at naturlige variasjoner i luft- og havsirkulasjon spiller en viktig rolle i dette området, og at slike svingninger både er uforutsigbare og kan vare i mange år. De globale klimamodellene har også en del begrensninger i forhold til å beskrive høy- og lavtrykk, i tillegg til den historiske utviklingen i havisen. Både lavtrykks-baner og havis har betydelig innvirkning for klimaet i Arktis. Det forventes ikke å kunne trekke en konklusjon fra en enkelt nedskalert utviklingsbane, selv for en perfekt klimamodell. Det må derfor analyseres mange modeller som på hver sin måte gir ulikt bilde av de naturlige svingningene.

Man kan likevel bruke en enkelt nedskalering som et eksempel på en mulig fremtidig utvikling for Svalbard. Den regionale nedskaleringen fra 2008 antyder at et varmere klima vil kunne gi store endringer i naturmiljøet og økosystemene i havet og på land. Endringene vil gi et nytt risikobilde forbundet med været, og vi må også forvente mer uforutsigbare værtyper. De viktigste forutsigbare endringene det neste hundreåret basert på nedskaleringen er:

- varmere klima og at det sannsynligvis vil bli flere dager med temperatur over frysepunktet om vinteren
- mer nedbør (10-40 % økning i forhold til den relativt lave nedbøren dag)
- flere nedbørstunge dager
- fare for mer regn-på-snø hendelser.

Ifølge Norsk Polarinstitutt er det viktig å fortsette langsiktige klima- og miljøstudier over hele Svalbard. På Svalbard kan man studere effekter av klimaendringer i et relativt uberørt område, og det er viktig å sikre at området fortsetter å være uberørt av lokal påvirkning, for eksempel gjennom skipstrafikk. Slik kan forandringer i prosesser, effekter og artsutbredelse som observeres på Vest-Svalbard sikrere kunne relateres til de globale endringene.

Konsekvenser av endret vanntemperatur

Vanntemperaturen har betydning for tidspunktet for, omfanget av og sammensetningen i våroppblomstringen av alger langs kysten av Vest-Spitsbergen. I de særlige varme årene rundt 2006 ble algeoppblomstringen redusert, og store diatomeer ble byttet ut med mindre flagellater. Store arktiske dyreplanktonarter, assosiert med arktiske vannmasser, ble fortrent av mindre boreale arter i de varmere vannmassene. Dette kan få konsekvenser for alkekongen, som livnærer seg på de store arktiske hoppekrepsene, og andre sjøfuglarter som også er fiskespisende. Samtidig skiftet nøkkelarter av fisk fra polartorsk til lodde, en endring som blant annet ble registrert i dietten hos krykke uten at dette fikk dramatiske konsekvenser for krykkja eller ungene deres. Endringer i mattilgangen i Kongsfjorden rammet først og fremst alkekongen. Som helhet viser dette at de fysiske endringene resulterte i et nytt regime i hele økosystemet i Kongsfjorden (Norsk polarinstitutt, 2014, side 15).

Endret vanntemperatur har også store konsekvenser for det is-assosierte dyrelivet, ettersom islagt areal reduseres og at isen i fjordene legger seg sent. Konsekvensene er spesielt alvorlige for reproduksjon hos ringseal og dermed isbjørnens mattilgang.

Konsekvenser av minkende isbreer

Med de pågående og forventede endringene vil mange av dagens brefronter som stikker ut i havet trolig på sikt trekke seg inn på land. Dette vil medføre at de høyproduktive områdene foran brefrontene som er svært viktige for mange arter marine pattedyr og fugler, vil forsvinne. Det er for eksempel vist at hvithval på Svalbard tilbringer det meste av sommeren foran brefronter på grunn av tilgang til produktiv føde i disse områdene, og en stor andel av Svalbards ringselbestand har en tilsvarende taktikk, både på grunn av tilgang til is som hvileplattform og til produktiv føde (Norsk polarinstitutt 2014a, s. 18).

2.6.2. Forurensning

Utslipp av miljøgifter

Både store oversjøiske cruiseskip (fra 2015 kun de som ikke bringer med seg eller går på tungolje), og mindre ekspedisjonscruisebåter seiler i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen. Det er kjent at utslipp fra avløp kan inneholde flere typer miljøgifter, blant annet fra kosmetikk, rengjøring og legemidler, samt partikler fra tekstiler, kosmetikk m.m. Av miljøgifter i kosmetikk har det de senere år vært oppmerksomhet om siloksaner. Forhøyede konsentrasjoner av siloksaner ble funnet i organismer i Adventfjorden (Warner m.fl 2010). Det ble også detektert siloksaner i fisk og sel i Kongsfjorden, men nivåene var lavere sammenlignet med Adventfjorden. Siloksaner ble også detektert i noen av prøvene fra Liefdefjorden, i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. Resultatene tilsier at avløpsutslipp påvirker organismer lokalt.

Forurenset grunn

Flere av Svalbards fuglereservater ligger i Kongsfjorden, nær Ny-Ålesund. I Ny-Ålesund finnes flere lokaliteter med forurenset grunn, jf. Grunnforurensingsdatabasen. Det er også mistanke om at flere områder enn de som er oppført i databasen er forurenset. Det er påvist forhøyede konsentrasjoner av tungmetaller flere steder i Ny-Ålesund, og det er mistanke om at flere lokaliteter er forurenset av organiske forbindelser, både av klororganiske og perfluoreerte stoffer.

Strandsøppel

I likhet med flere andre steder på Svalbard, er det problemer med strandsøppel også på Vest-Spitsbergen. Strandsøppelet stammer hovedsakelig fra fiskeflåten, og i tillegg til å være en estetisk forurensning langs strendene, utgjør særlig rester av garn og not en fare for svalbardrein. Reinen feier gevirene mot nøtene, setter seg fast og sulter i hjel. Reinsbukker med notrester i geviret har også lett for å sette seg fast i andre bukkers gevir under brunsten.

Det er også kjent at sjøfugl som havhest kan ha mye plast og annet avfall i magesekken, og gjør at opptak av næringsstoffer forhindres (Trevail m.fl. 2014):

«Av 40 havhester undersøkt hadde 87,5 % inntatt plast, med et gjennomsnitt av 0,08 gram og 15,3 plastdeler per individ. Plastinntak hos havhester fra Svalbard overgår en grenseverdi (Ecological Quality Objective (EcoQO)) som er etablert av OSPAR i europeiske havområder. Dette viser at problemet med plast i havene er økende, og at det er behov for internasjonal regulering knyttet til plastutslipp.»

Tungoljeforbudet

Iht. § 4 er det stilt krav til drivstoff om bord på skipene, med krav om bruk av marin diesel. Det var unntak for dette forbudet for den nordvestlige delen av Forlandet nasjonalpark og den sørlige delen av Nordvest-Spitsbergen Nasjonalpark for seilas til og fra Ny-Ålesund fram til 1. januar 2015 (bokstav b) og for ruten gjennom Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark til og fra Magdalenefjorden (bokstav c) fram til 1. januar 2015. Det er i forskriften også et unntak for skip på vei til og fra Sveagruva i forbindelse med kulldriften. Alle unntakene foreslås fjernet gjennom høring av forskriftsendringer i forbindelse med denne forvaltningsplanen, slik at det blir et totalforbud mot tungolje i verneområdene på Svalbard.

2.7 Kunnskapsbehov

For å kunne utøve en kunnskapsbasert forvaltning er det behov for kunnskap om verneområdene. De viktigste kunnskapsbehovene spesielt for verneområdene framgår nedenfor.

- Kartlegging og overvåking av naturverdier på ilandstigningslokaliteter som er i økende bruk.
- Tilstandsvurderinger/sårbarhetsvurderinger av kulturminnelokaliteter, særlig mye besøkte lokaliteter
- Få bedre oversikt over omfanget av individuelle reisende (blant annet gjennom revidering av rapporteringskortet som leveres i etterkant av meldepliktig ferdsel).
- Innhente mer nøyaktige posisjoner av ilandstigningsplasser benyttet av cruisenæringen (for å kunne sammenholde disse med de forbedrede datasettene fra NP over hekkelokaliteter for bakkehekkende fugl)
- Kartlegge og risikovurdere spredningsveier for fremmede arter og utarbeide forslag til tiltak for å hindre spredning, jf. handlingsplan mot fremmede arter
- Innhente bedre stedsangivelse for sjeldne moser, lav og sopp ved Trollkjeldene
- Jevnlig kartlegging og overvåking av fuglereservater for å vurdere om områdenes status som reservater fremdeles er relevante. Ramsar-områder prioriteres
- Forvaltningsrettet kartlegging/nyregistrering (med innsamling av belegg) på lokaliteter der det tidligere er registrert sjeldne arter og eventuelt nært truede høyarktiske arter. Kartlegging av moser og lav kan foregå samtidig på de samme lokalitetene.
- Innhente stedfestet informasjon om naturtyper/arter/verdi/sårbarhet i marint miljø
- Overvåkning av effekter, bl.a. på havbunnen av reketråling i nasjonalparkene

3 Saksbehandling

Dette kapitlet utdyper vernebestemmelsene og gir retningslinjer for bruk av enkeltbestemmelser i verneforskriften. Det gir også oversikt over roller til involverte aktører, retningslinjer for behandling av saker og bruk av vilkår ved tillatelse etc.

3.1 Forholdet til annet lovverk

Svalbardmiljøloven inneholder overordnede regler som gjelder for hele Svalbard. I verneområdene gjelder verneforskriften i tillegg til Svalbardmiljøloven. Verneforskriftene gir egne og mer detaljerte regler for det aktuelle verneområdet. Verneforskriftene er hjemlet i svalbardmiljølovens bestemmelser om opprettelse av verneområder (§§ 11-22), og vil på visse områder være strengere enn lovens mer generelle regler vedrørende aktivitet i Svalbards natur. Det er derfor naturlig at en søknad om dispensasjon i første omgang blir behandlet etter verneforskriften. Verneforskriften går foran øvrige lover eller forskrifter hvis det er motstrid mellom disse.

For å foreta en lovlig landing med helikopter i terrenget, kreves både en landingstillatelse etter svalbardmiljøloven og verneforskriften. I tillegg må helikopterselskapet ha en flygetillatelse fra Luftfartstilsynet. Av de lokale operatørene har Lufttransport en generell flygetillatelse. Conversavia har flygetillatelse for Trust Artikugols gruverelaterte virksomhet (per 2017), men bergverksdrift og mineralletting er ikke tillatt i nasjonalparkene, jf. verneforskriftens § 10.

Lover og forskrifter omfatter Svalbard bare dersom det eksplisitt står dette i regelverket. Fra 01.01.2010 ble [havne- og farvannsloven](#) gjort gjeldende for Svalbard. Denne loven gir muligheter til å gjennomføre farledstiltak som har betydning for sjøsikkerhet også når det gjelder å redusere risikoen for akutt oljeforurensning. Alle tiltak som kan påvirke sikkerhet og fremkommelighet på sjøen (også dersom tiltaket finner sted på land) skal også ha tillatelse fra Kystverket i henhold til havne- og farvannsloven § 27.

Fra 1. juli 2012 ble [losloven](#) og forskriftene under denne gitt anvendelse på Svalbard. Losplikten gjelder derfor også på Svalbard på samme måte som for fastlandet. Etter overgangsordninger er det fra 2015 full losplikt på Svalbard og statlig lostjeneste er innført.

[Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger](#) trådte i kraft 01.07.2012, og gjelder også på Svalbard. Denne forskriften angir regler for utlipp til vann og luft fra skip.

I henhold til [Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere](#) § 16, kreves det tillatelse for å innføre jordprøver fra Svalbard til fastlands-Norge, og eventuelt videre til andre land. Dette kan være relevant å opplyse om i forbindelse med forskningssøknader. Mattilsynet er myndighet for dette regelverket.

Instrumentering av dyr krever tillatelse fra Forsøksdyrutvalget i henhold til henhold til [Forskrift om forsøk med dyr](#).

Det finnes også annet lovverk som er gjort gjeldende på Svalbard, og som kan være relevant å opplyse om i forbindelse med forskningssøknader, som for eksempel regelverket om bioprospektering ([kapittel XII i naturmangfoldloven](#)), dyrevelferd, med mer. I tilknytning til disse reglene må også reglene i kapittel VIII-IX om tilsyn, håndheving og sanksjoner mv. gjelde på Svalbard, selv om det ikke er sagt uttrykkelig.

3.2 Nasjonale og internasjonale retningslinjer for forvaltning av verneområder

Nasjonalparker er store områder som med få eller ingen inngrep. Områdene har stor forskningsmessig verdi og kan også ha stor betydning for opplevelse av Svalbards natur- eller kulturarv. Det er laget nasjonale retningslinjer for forvaltning av verneområder i Norge (*tidligere DN-håndbok 17-2001 Områdevern og forvaltning, kapittel 1.2.1*).

- *Naturvernområdene må forvaltes i et nasjonalt og internasjonalt helhetsperspektiv.*
- *Forvaltningen av våre naturvernområder skal ha et langsiktig perspektiv slik at de kvaliteter som sikres gjennom vern skal opprettholdes for fremtiden og fremstå som like verdifulle for våre etterkommere.*
- *Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.*
- *"Føre var"-prinsippet. Prinsippet innebærer at dersom man er i tvil om et tiltak får negative konsekvenser for miljøet i et verneområde, skal tiltaket som utgangspunkt ikke gjennomføres.*
- *Prinsippet om samlet belastning skal motvirke at naturverdier gradvis forringes fordi hvert enkelt inngrep vurderes isolert og ikke samlet.*

IUCN (International Union for Conservation of Nature)

IUCN har utviklet et sett av kriterier for å kategorisere verneområder i syv ulike typer (Ia, Ib, II – VI), for å ha en internasjonal standard for hva som kjennetegner de ulike typer verneområder. Begrepet «nasjonalpark» brukes for eksempel om verneområder med alt fra svært streng besøksforvaltning, til områder med høy grad av tilrettelegging i ulike land. De tre nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen tilhører IUCN-kategori Ib (Wilderness area) på grunn av områdenes størrelse og uberørthet, lave tilretteleggingsgrad og verneformålet som legger vekt på å bevare urørte naturområder med intakte naturtyper, økosystemer og så videre. Fuglereservatene på Svalbard tilhører kategori Ia (Strict nature reserve), som innebærer strenge begrensninger på ferdsel og andre tiltak som kan påvirke verneverdiene (Dudley 2008).

3.3 Ramsar-konvensjonen og krav om forvaltningsplaner

Konvensjonen om våtmarksområder av internasjonal betydning (Ramsar-konvensjonen) ble ratifisert av Norge i 1974. Konvensjonen tar sikte på vern og bærekraftig bruk av våtmarker av internasjonal betydning. Sentralt i konvensjonens arbeid står listen over Ramsarområder. Slike områder er våtmarksområder av internasjonal betydning, og det er etablert et omfattende kriteriesett som kandidatområder må oppfylle. Det er ikke krav fra konvensjonens side at områder på Ramsarlisten skal være verneområder, men norsk politikk har vært at kun områder vernet etter naturmangfoldloven eller Svalbardmiljøloven nomineres som Ramsarområder.

Norge har forpliktet seg til å sikre den økologiske funksjonen til sine 63 Ramsarområder gjennom bærekraftig forvaltning som bygger på beste tilgjengelige kunnskap om områdenes verdier og tålegrenser. Forvaltningsplaner skal utarbeides for samtlige områder, og planene skal godkjennes av Miljødirektoratet. Det er krav om løpende rapportering fra Miljødirektoratet til konvensjonens

sekretariat ved eventuell risiko for endringer i økologisk karakter, tilstand eller status i Ramsarområdene, og disse sakene må følges opp formelt gjennom informasjon og rapportering til sekretariatet om utvikling.

Norge har fått godkjent ni Ramsarområder på Svalbard. Innenfor forvaltningsplanens områder er dette Forlandsøyane, Sørkapp, Gåsøyane, Isøyane og Dunøyane fuglereservater.

Gjennom denne forvaltningsplanen er det Sysselmannens vurdering at kravet om forvaltningsplaner for de nevnte fem Ramsarområdene er oppfylt.

3.4 OSPAR-konvensjonen

Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav (kalt OSPAR-konvensjonen) regulerer internasjonalt samarbeid om beskyttelse og bevaring av det marine miljøet og naturmangfoldet i det nordøstlige [atlanterhavsområdet](#). De marine delene av nasjonalparkene inngår som Marine Protected Areas (MPAs) under OSPAR.

Sysselmannen registrerer strandsøppel på to faste steder etter fast metodikk årlig, som rapporteres til OSPAR, se kap. 5.5.

3.5 Overordnede oppgaver og forvaltningsmål

Sysselmannens viktigste oppgaver i Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker, og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen:

- ivareta verneformålet og verneverdiene
- forebygge miljøkriminalitet
- føre tilsyn med at lover, forskrifter og tillatelser blir fulgt
- veilede og informere
- registrere, dokumentere og overvåke
- holde oversikt over status for naturkvalitetene og kulturminnene

Mål for forvaltningen av verneområdene på Vest-Spitsbergen:

- så langt det er rimelig, bygge beslutninger på kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, kulturminners tålegrense, samt effekten av påvirkninger.
- sikre viktige funksjonsområder for dyrelivet i sårbare perioder
- sikre områdenes verdi som referanseområder for forskning
- sikre områdenes verdi for opplevelse av natur og kulturarv
- legge vekt på informasjon og holdningsskapende arbeid
- legge vekt på samarbeid med forskningsmiljøer, turistaktører, andre brukere, Kystvakta, Kystverket, fiskerinæringen og andre berørte parter
- ta initiativ til tiltak der det trengs for å ivareta verneformålet
- kreve bruk av best tilgjengelig teknologi
- legge prinsipper om ”føre-var” og ”samlet belastning” og til grunn i all forvaltning av verneområdene
- overvåke naturmiljøet og ferdselen i verneområdene for å følge utviklingen over tid
- begrense samlet lokal belastning av ferdsel, aktiviteter og redusere den samlede belastningen for naturmiljøet og kulturminnene når klimaet endrer seg

Forvaltningsmål for nasjonalparkene

- Omfanget av villmarkspregede områder skal opprettholdes i nasjonalparkene.
- Ferdsel og aktivitet skal ikke gi nevneverdige slitasjeskader på vegetasjon eller tap av forekomster av rødlistearter eller høyarktiske arter som Norge har et spesielt ansvar for.
- Ferdsel og aktivitet skal ikke påvirke hvalrossens bruk av liggeplasser.
- Bestanden av isbjørn skal ikke påvirkes av lokal menneskelig aktivitet.
- Hekkelokaliteter for sjøfugl og bakkehekkende fugl, særlig de med rødlistearter og større antall fugl, skal ikke påvirkes av lokal menneskelig aktivitet.
- Bestanden av svalbardrein skal ikke påvirkes av lokal menneskelig aktivitet.
- Menneskelig aktivitet innenfor verneområdene skal ikke påvirke fiskebestander og annet marint biologisk mangfold på en slik måte at næringsgrunnlaget for sjøfugl og andre arter, svekkes, eller at sjøbunnen skades.
- Det årlige tapet av automatisk fredete kulturminner og verneverdige kulturminner som følge av menneskelig påvirkning skal ikke overstige 0,1 prosent².
- Forvaltningen skal være i henhold til og bidra til å oppfylle målene i "Kulturminneplan for Svalbard".
- Kulturminnene skal ikke påvirkes av menneskelig ferdsel og aktivitet.
- Kulturminner skal dokumenteres før de går tapt.
- Teknikk som gir minst mulig belastning på miljøet skal brukes, også for utslipp som kan påvirke klimaet.

---

² Kilde: Teknisk industrielle kulturminner i Longyearbyen og omegn, verneverdi og forvaltning. Sysselmannens rapportserie 1/2010.

3.6 Retningslinjer for bruk av verneforskriften

Det viktigste virkemiddelet for å ta vare på naturverdiene i de enkelte verneområdene er verneforskriften, som ble vedtatt i forbindelse med opprettelsen av verneområdene.

Sysselmannen har som forvaltningsmyndighet ansvar for at verneforskriftene blir anvendt på en slik måte at verneverdiene i nasjonalparkene og naturreservatene ikke forringes. Sysselmannen skal behandle og avgjøre alle søknader om tiltak og aktiviteter i verneområdene. Eventuelle klager på vedtak skal sendes via Sysselmannen og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

Verneforskriften gir oversikt over:

- aktiviteter og tiltak som er forbudt
- aktiviteter og tiltak som krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten
- aktiviteter og tiltak som er tillatt uten særskilt tillatelse
- hvilke aktiviteter og tiltak det er hjemmel til å gi tillatelse til

Generelle retningslinjer for saksbehandling:

1. Alle søknader om tiltak eller aktiviteter som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes Sysselmannen (brev, faks, e-post eller som elektronisk søknad i RiS portalen når det gjelder forskning).
2. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk.
3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under beskrivelse av de enkelte bestemmelsene i forskriften (kapittel 3.8) og under de ulike brukerinteressene (kapittel 4).
4. Miljødirektoratet skal ha kopi av alle vedtak. I saker som omhandler kulturminner, skal Riksantikvaren ha kopi av vedtaket.
5. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Miljødirektoratet skal konsultere Riksantikvaren i alle klagesaker som berører kulturminner før endelig vedtak treffes. Eventuell klage på Sysselmannens vedtak sendes Sysselmannen innen 3 uker etter at vedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29. Sysselmannen vurderer om det framkommer nye saksopplysninger eller andre forhold som gjør at vedtaket bør omgjøres. Om Sysselmannen opprettholder sitt vedtak, oversendes klagen Miljødirektoratet for endelig behandling og vedtak. Dersom Sysselmannen endrer sitt tidligere vedtak, er dette et nytt enkeltvedtak som kan påklages.
6. Dersom Sysselmannen som forvaltningsmyndighet for verneområdene ser behov for tiltak i terrenget, må tiltaket søknadsbehandles på vanlig måte etter gjeldende regelverk. For tiltak på/ved kulturminner, skal Sysselmannen også innhente tillatelse fra Riksantikvaren.

3.6.1 De miljørettslige prinsippene

I henhold til svalbardmiljøloven § 6, skal retningslinjene i §§ 7-10 legges til grunn ved myndighetsutøvelse etter svalbardmiljøloven og forskriftene som er gitt med hjemmel i svalbardmiljøloven. Verneforskriften for nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen er en slik forskrift.

Svalbardmiljøloven

§ 6. (prinsipper for myndighetsutøving etter loven)

Ved myndighetsutøving etter denne lov skal retningslinjene i §§ 7-10 legges til grunn. Myndighetene skal særlig påse at myndighetsutøvingen etter loven og etter den enkelte bestemmelse samlet sett er i samsvar med disse retningslinjene.

§ 7. (føre vår-prinsippet)

Når et forvaltningsorgan mangler tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger et tiltak kan ha på naturmiljø eller kulturminner, skal myndighet etter denne lov utøves med sikte på å unngå mulige skadevirkninger på miljøet.

§ 8. (samlet belastning)

Enhver virksomhet som iverksettes på Svalbard, skal vurderes ut fra den samlede belastning som naturmiljø og kulturminner da vil bli utsatt for.

§ 9. (miljøpåvirkeren skal betale)

Kostnadene ved å hindre eller begrense skade på natur eller kulturminner skal dekkes av den som er eller ville være årsak til skaden. På samme måte skal kostnadene ved å hindre eller begrense forurensning og avfallsproblemer dekkes av den som er eller ville være årsak.

§ 10. (miljømessige teknikker og innsatsfaktorer)

I virksomhet på Svalbard skal anvendes den teknikk som gir minst mulig belastning på miljøet, om ikke vesentlige økonomiske hensyn til igangværende virksomhet tilsier at en annen teknikk blir brukt, og dette er forsvarlig etter en samlet miljømessig vurdering.

I virksomhet på Svalbard skal kjemiske og bioteknologiske produkter som kan volde skade eller ulempe for miljøet, erstattes med produkter som etter en samlet miljømessig vurdering gir mindre risiko for miljøet, dersom ikke vesentlige økonomiske hensyn til igangværende virksomhet tilsier noe annet.

Paragrafene 6 – 10 i svalbardmiljøloven har mye til felles med §§ 7-12 i naturmangfoldloven som gjelder på fastlandet. En forskjell er at i henhold til naturmangfoldlovens § 7 skal vurderingen etter miljørettsprinsippene fremkomme i selve vedtaket. Det er likevel ønskelig at det i vedtak etter verneforskriften fremkommer hvordan prinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7-10 er vurdert. Dette er også i tråd med forvaltningslovens § 25 der det heter at *de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn bør nevnes.*

Føre vår-prinsippet (§ 7)

Bruk av føre vår-prinsippet er tett knyttet til hvilket kunnskapsgrunnlag miljøvernmyndigheten har som beslutningsgrunnlag når søknader om tiltak skal behandles. Prinsippet er mest relevant når vi vet lite om miljøverdiene og effektene av det omsøkte tiltaket, og tilsvarende mindre relevant jo mer kunnskap vi har om miljøverdiene og effektene. For å unngå mulig skade på miljøverdiene kan miljøvernmyndigheten avslå søknaden, gi tillatelse med vilkår eller delvis innvilge søknaden.

Samlet belastning (§ 8)

Når miljøvernmyndigheten skal vurdere en søknad om et tiltak i verneområdene, er det viktig at tiltakets påvirkning på miljøverdiene ikke vurderes isolert, slik at man kan få en situasjon der flere små tiltak i seg selv til sammen vil gi en uheldig miljøvirkning. Nye påvirkninger i et område hvor det allerede er et påvirket økosystem skal vurderes i lys av eksisterende påvirkning.

Sjekkliste for vurdering av samlet belastning:

- *Hvilke eksisterende tiltak eller bruk utgjør en påvirkning på miljøverdiene i dag?*
- *Hvilke framtidige tiltak og bruk som man har oversikt over kan utgjøre en påvirkning på miljøverdiene i fremtiden?*
- *Hva vil den samlede belastningen (effekten) av det omsøkte tiltaket være, det vil si eksisterende tiltak og bruk, det omsøkte tiltaket og framtidige tiltak og bruk?*
- *Vurderingen av påvirkningen på miljøverdiene sett under ett i verneområdet/på Svalbard?*

Miljøpåvirkeren skal betale (§ 9)

Den som volder, eller ville kunne volde forurensning eller skade på natur eller kulturminner er ansvarlig for å betale for å hindre dette, eller å rette i etterkant. Dette vil ikke alltid være relevant vurderingstema i behandlingen av søknader om tiltak i nasjonalparkene og fuglereservatene, da søknadspåklagte tiltak av denne karakter gjerne også vil stride mot verneformålet. Et unntak kan være i forbindelse med søknad om etablering av drivstoffdepoter i nasjonalparkene eller ved fjerning av installasjoner som ikke er i bruk.

Miljømessige teknikker og innsatsfaktorer (§ 10)

Dette prinsippet vil være relevant å vurdere i de fleste forskningssøknader som miljøvernmyndigheten behandler. Faktorer å vurdere kan være tilstedeværelse, vedlikeholdshyppighet, ferdselstype, prøvetakningsomfang mv. For eksempel kan miljøvernmyndigheten stille krav om at forskningsinstallasjoner som skal plasseres i verneområdene skal ha best tilgjengelig batterikapasitet, og at teknologien som benyttes er gjennomprøvd og velfungerende, for at behovet for vedlikeholdsbesøk skal reduseres.

3.7 Regulering av ferdsel

Forvaltningsmål

- Ferdsel og aktivitet i verneområdene skal ikke påvirke verneverdiene negativt.
- Alle besøkende skal kjenne og følge retningslinjene for aktsom ferdsel.

Regler for ferdsel

I svalbardmiljøloven finnes en egen aktsomhetsregel for ferdsel, § 73 *All ferdsel på Svalbard skal foregå på en måte som ikke skader, forsøpler eller på annen måte forringer naturmiljøet eller kulturminner, eller fører til unødig forstyrrelse av mennesker eller dyr.* I nasjonalparkene er det videre krav om at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til verneverdiene i området. Det er forbudt å forstyrre dyrelivet, og det er ikke lov å plukke planter eller fossiler. Etter svalbardmiljøloven er det også forbudt å fly nærmere enn en nautisk mil fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl (jf. § 83). *Retningslinjene for aktsom ferdsel* (se kapittel 3.7.1) oppsummerer reglene som gjelder for vanlig ferdsel i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen.

Det er i tillegg angitt ni sårbare og til dels mye besøkte lokaliteter med krav om stedsspesifikke retningslinjer for ferdsel i regi av reisearrangører (se kapittel 3.7.2), først og fremst for å sikre verneverdiene mot uforvarende skade og ødeleggelse. Det er reisearrangørens eget ansvar at disse retningslinjene er etablert og følges ved ilandstigning. Det er også fire lokaliteter hvor det har vært ferdselsforbud rundt kulturminner siden 2010 (se kapittel 1.1).

3.7.1 Retningslinjer for aktsom ferdsel

De 11 retningslinjene for aktsom ferdsel oppsummerer reglene (dvs. bestemmelser i lov og forskrifter og retningslinjer) som gjelder for ferdsel i nasjonalparkene. I fuglereservatene er ferdsel kun tillatt før 15. mai og etter 15. august.

Rammer og retningslinjer for aktsom ferdsel

1. All ferdsel skal som hovedregel ikke etterlate spor eller forstyrre pattedyr og fugl. Alt plante- og dyreliv er fredet³, døde dyr og deler av disse skal ikke fjernes⁴.
2. Isbjørn: Det er forbudt å lokke til seg, forfølge eller ved annen aktiv handling oppsøke isbjørn slik at den blir forstyrret eller det kan oppstå fare for mennesker eller isbjørn⁵. I nasjonalparkene og fuglereservatene er det også forbudt å forstyrre dyrelivet³. Hold derfor god avstand slik at du ikke risikerer å forstyrre isbjørnen.
3. Hvalross: Besøk på liggeplasser for hvalross skal ikke forstyrre dyrene³. Gå ikke nærmere hanndyr enn 30 meter. Hunner og kalver er ekstra vare, gå ikke nærmere enn 150 meter. Gå mot vinden, og unngå å være i silhuett mot horisonten. Kjør småbåt i en stor bue rundt liggeplassen, så sperrer du ikke veien for dyrene ut i sjøen. Tenk også på vindretning ved båtkjøring, og pass på dyr i sjøen.

³ Lovhjemmel: "Pattedyr og fugl og deres bo og reir er fredet mot skade og forstyrrelse av enhver art". (jf. verneforskriften §§ 8, 25 og 34)

⁴ Lovhjemmel: "Fallvilt, deler av fallvilt [...] tas hånd om av Sysselmannen". (jf. svalbardmiljøloven § 94).

⁵ Lovhjemmel: "Det er forbudt å lokke til seg, forfølge eller ved annen aktiv handling oppsøke isbjørn slik at den blir forstyrret eller det kan oppstå fare for mennesker eller isbjørn" (jf. svalbardmiljøloven § 30)

4. Bakkehekkende fugl: Mange fuglearter hekker på bakken og er sårbare for ferdsel på land. Vær oppmerksom, ikke tråkk i stykker reir og ikke forstyrre fugler på rede slik at egg eller unger blir liggende ubeskyttet⁴. Trekk deg tilbake, gå utenom og følg stranda.
5. Fugl i fuglefjell: All forstyrrelse kan skremme fuglene av redet slik at egg eller unger blir liggende ubeskyttet³. Båter skal holde god avstand og ikke gå så nærme at det forstyrrer, gir høy lyd og gir unødvendig motoreksos i kolonien. Ingen må bruke skipsfløyte, løsne skudd eller volde annen kraftig støy nærmere et fuglefjell enn en nautisk mil i tiden 1.4-31.8⁶. Unngå å gå på toppen av fuglefjell for å kikke ned, og ikke beveg deg i fuglefjellet. Hekkeperioden for kolonihekkende fugl på Svalbard strekker seg fra 1. mai til 15. september.
6. Mytende andefugler: Ærfugl og gjess skifter de ytre svingfjærene og er ikke flyvedyktige en periode i juli og august. Hold god avstand til fots og i båt³.
7. Vegetasjon og fossiler: Alle planter og fossiler er fredet og skal ikke plukkes⁷. Spor i vegetasjonen varer lenge. Unngå ferdsel i fuktige områder og tråkk i helninger med vegetasjon på løst underlag. Gå på fast mark og fjell for å unngå stidannelse.
8. Telting og bålbrekking (leir): Telting bør ikke skje på vegetasjonsdekt mark. Bålbrekking bare på stein, grus eller sand, bålplassen skal ryddes og restene fjernes så langt det er mulig⁸.
9. Kulturminner: Vær særlig varsom når du ferdes på steder med mange gjenstander på bakken, ved slakteplasser for hvalross, bygninger med skader som råte i gulv og dører, og ved gravsteder. Pass på hvor du setter føttene, og ikke ødelegg kulturminner med tråkk. Telting og bålbrekking innenfor sikringssonen på 100 m rundt automatisk fredete kulturminner er ikke tillatt. Telting på snø i sikringssonen er tillatt⁹.
10. Foreslått forskriftsendring: Båter skal ikke slippe ut kloakk og gråvann i nærmere enn 500 meter fra land i nasjonalparkene eller utenfor fuglereservater¹⁰.
11. Avfall og etterlatenskaper av enhver art skal tas med tilbake etter bruk. Området skal holdes ryddig, for eksempel ved eventuell etablering og vedlikehold av installasjoner eller tillatt forskningsaktivitet. Avfall skal ikke brennes, men tas med tilbake til lovlig mottak¹¹ (Longyearbyen eller fastlandet).

⁶ Lovhjemmel: "Ingen må bruke skipsfløyte, løsne skudd eller volde annen kraftig støy nærmere et fuglefjell enn en nautisk mil i tiden 1.april til 31.august" (jf. svalbardmiljøloven § 30).

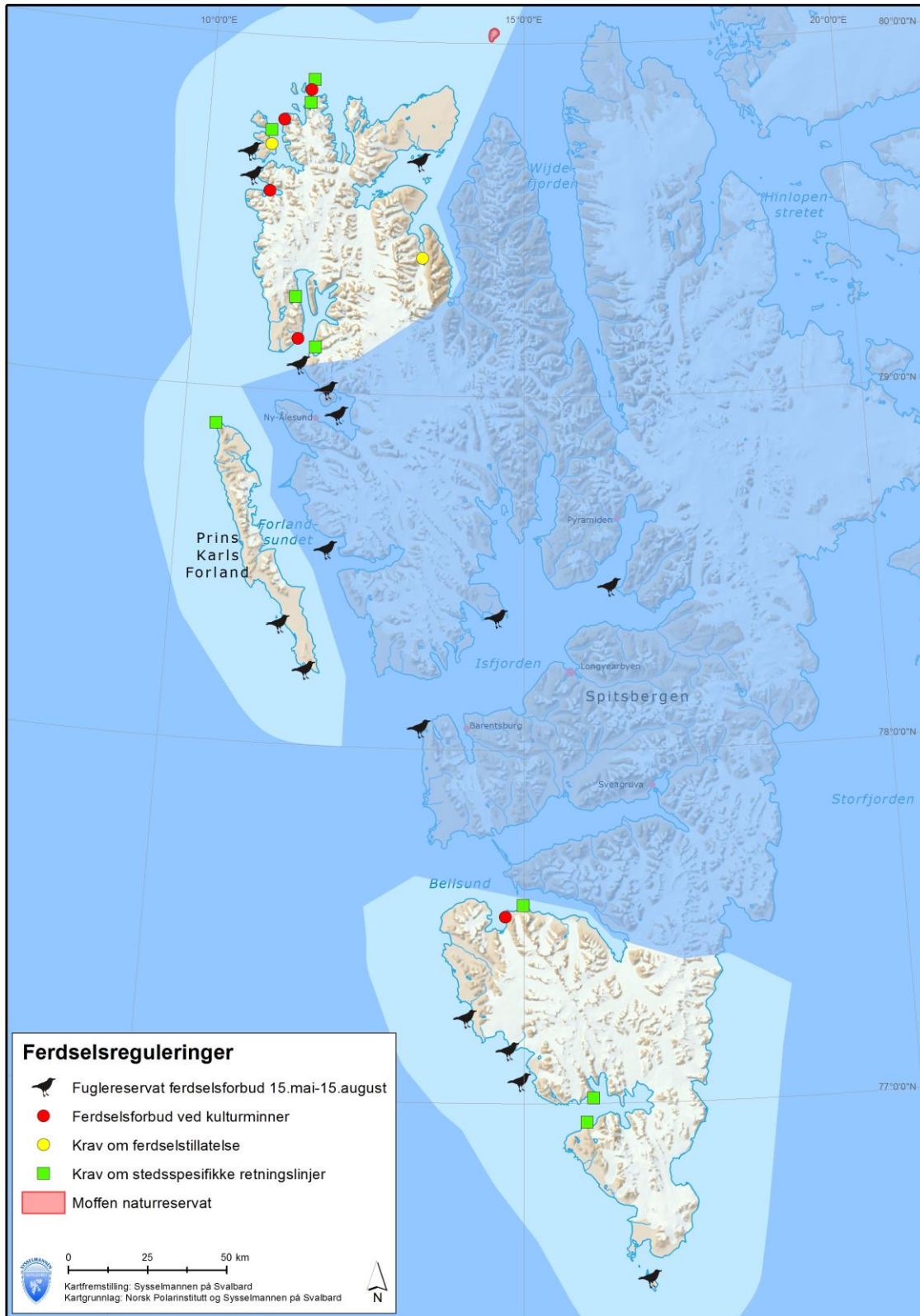
⁷ Lovhjemmel: "Planter og fossiler må ikke fjernes og skal være fredet mot skader og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel" (jf. verneforskriften § 9, 26 og § 35).

⁸ Lovhjemmel: "Telt og andre installasjoner skal så langt det er mulig legges på vegetasjonsfri mark" (jf. leirforskriften § 6). "Det skal ikke brennes bål på vegetasjonsdekket mark eller direkte på mark dekket av moldjord. Bålplasse skal ryddes og restene etter bålet skal så langt som mulig fjernes" (jf. leirforskriften § 9).

⁹ Lovhjemmel: "Ingen må skade [...] et fredet kulturminne med sikringssone, eller sette i gang tiltak som kan medføre fare for at slikt skjer. I sikringssonen er det ikke tillatt å sette opp telt, brenne bål eller liknende" (jf. svalbardmiljøloven § 42).

¹⁰ Lovhjemmel: "Det er forbud mot å slippe ut kloakk eller gråvann fra skip eller andre fartøy innenfor en avstand av 500 meter fra land. I Rijpfjorden er det forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller annet fartøy i området som vist på kart i vedlegg 7." (jf. verneforskriften ny§7, § 24, ny § 32,).

¹¹ Lovhjemmel: "Det er forbudt å tømme eller etterlate avfall. Stoffer og gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjæmmende må ikke tømmes eller etterlates" (jf. verneforskriften § 7, § 24 og § 32 "Ingen må tømme, brenne, etterlate, oppbevare eller transportere avfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Ingen må etterlate avfall utenfor planområdene. [...] Første ledd er ikke til hinder for at avfall blir tatt hånd om ved lovlig mottak". (jf. avfallsforskriften for Svalbard, § 7).

Figur 8. Oversikt lokaliteter med ferdselsreguleringer, med tilrådet Liefdefjorden fuglereservat

3.7.2 Krav om stedsspesifikke retningslinjer for ni lokaliteter med sårbare miljøverdier

For bedre å sikre ni utvalgte og hyppig besøkte lokaliteter med flere sårbare natur- og kulturverdier på samme sted, foreslås det innført krav om at reisearrangører som gjennomfører organiserte turer har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for hver lokalitet. Stedsspesifikke retningslinjer er en konkretisering og veiledning i hvordan ferdsel bør foregå på den enkelte lokalitet for å sikre at verneverdiene, aktsomhetskravet i svalbardmiljøloven § 5 (aktsomhetsplikt og informasjonsplikt) og § 8 (samlet belastning) ivaretas. Retningslinjene er turistnæringens eget verktøy for å overholde vernebestemmelsene. Kravet gjelder organisert ferdsel, da denne ferdselen vil være størst i volum på de fleste ilandstigningslokalitetene.

Brudd på innholdet i retningslinjene vil ikke kunne straffeforfølges, derimot vil brudd på bestemmelsene i verneforskriften og svalbardmiljøloven kunne straffeforfølges. Sysselmannen har plikt til å påse at retningslinjene beskytter naturmiljø og kulturminner innenfor området. Hvis retningslinjene ikke gir tilstrekkelig beskyttelse må disse endres, eventuelt erstattes med nærmere regulering av ferdselen i forskriftsform.

Sysselmannen har gjennomført sårbarhetsvurderinger for en rekke lokaliteter i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen (Sysselmannen 2013a). Metodikken for sårbarhetsvurderinger er utarbeidet av Norsk institutt for naturforskning med støtte fra Svalbard miljøvernfond (Hagen, D. m.fl. 2012). Slike sårbarhetsvurderinger er også blitt utført av AECO med støtte fra Svalbard miljøvernfond.

Alle resultatene er blitt benyttet i utvelgelsen av lokalitetene hvor krav om stedsspesifikke retningslinjer er blitt foreslått innført. Sysselmannens statistikk over ilandstigningslokaliteter har også vært en del av vurderingen, der bare lokaliteter med besøk over 100 personer per år i snitt de ti siste årene har fått krav om stedsspesifikke retningslinjer.

De ni lokalitetene med krav om stedsspesifikke retningslinjer ble valgt ut også på bakgrunn av at de har fått vurderingen «sårbar» på minimum ett av vurderingstemaene dyreliv, vegetasjon eller kulturminner eller «middels sårbar» på to av temaene i sårbarhetsvurderingen.

For å utarbeide stedsspesifikke retningslinjer er det nødvendig at det gjøres en sårbarhetsvurdering av lokaliteten i forkant, og at det trekkes inn fagfolk innen både kulturminner, flora og fauna i arbeidet.

Tilsyn

Sysselmannen fører tilsyn med om de stedsspesifikke retningslinjene er egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminnene i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven. Dette gjøres for eksempel i forbindelse med at de stedsspesifikke retningslinjene sendes inn når turoperatørene melder inn sine turopplegg for kommende sesong til Sysselmannen. I tillegg fører Sysselmannen tilsyn med bruken av retningslinjene i felt. Dette gjøres i forbindelse med Sysselmannens toktvirksomhet i sommersesongen.

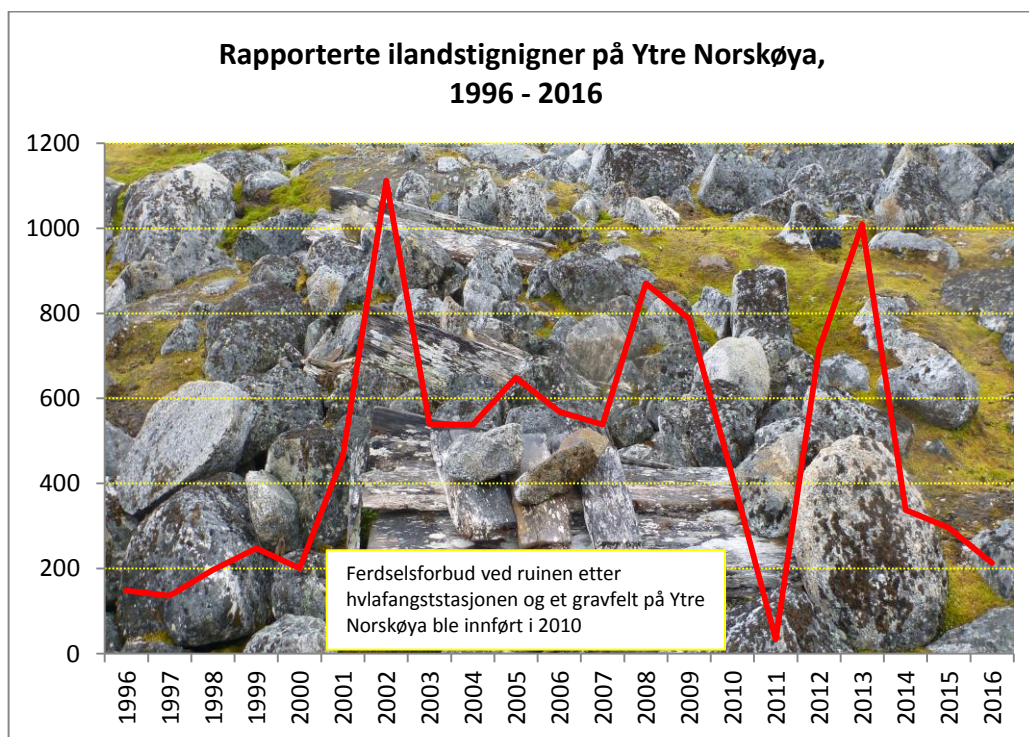
Det er ikke nødvendig at en turoperatør sender inn stedsspesifikke retningslinjer i forkant av sesongen for retningslinjer som allerede har gjennomgått tilsyn.

Beskrivelse av lokaliteter med foreslåtte krav om stedsspesifikke retningslinjer

3.7.2.1 Ytre Norskøya

På Ytre Norskøya, helt nord på nordvesthjørnet i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, ligger en av de største nederlandske hvalfangststasjonene på Svalbard fra første halvdel av 1600-tallet med fundament for spekkovner, hustufter og et gravfelt med 163 graver. Gravplassen ble trolig benyttet utover på 1700-tallet etter at den landbaserte stasjonen var forlatt. Universitetet i Groningen (Nederland) foretok en arkeologisk utgravning av deler av gravfeltet i 1980. Kulturmiljøet har svært høy bevaringsverdi. Lokalitetene var sterkt preget av slitasje fra tråkk, og det ble derfor innført ferdselsforbud på hvalfangststasjonen (ID:93680¹²) og gravfeltet (ID:93876) i henhold til verneforskriften § 5. Områder med ferdselsforbud er ikke merket i terrenget. Det er derfor nødvendig å benytte kart for å ferdes i samsvar med regelverket.

Figur 9. Rapporterte ilandstigninger på Ytre Norskøya, 1996 – 2016. Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

Kulturminnene er utsatt for erosjon fra havet. I 1997 satte Sysselmannen opp et overvåkingssystem på deler av de to lokalitetene, og det finnes grunnlagsdata for måling av endringer på lokaliteten. Overvåkingssystemet må følges opp for å få nye data om effekten av ferdselsforbudet og endringer i forhold til erosjon.

Det hekker både klippehekkende og bakkehekkende fugl på lokaliteten, blant annet ærfugl og hvitkinngjess. Da lokaliteten blant annet benyttes til tur opp til øyas høyeste punkt, beveger de

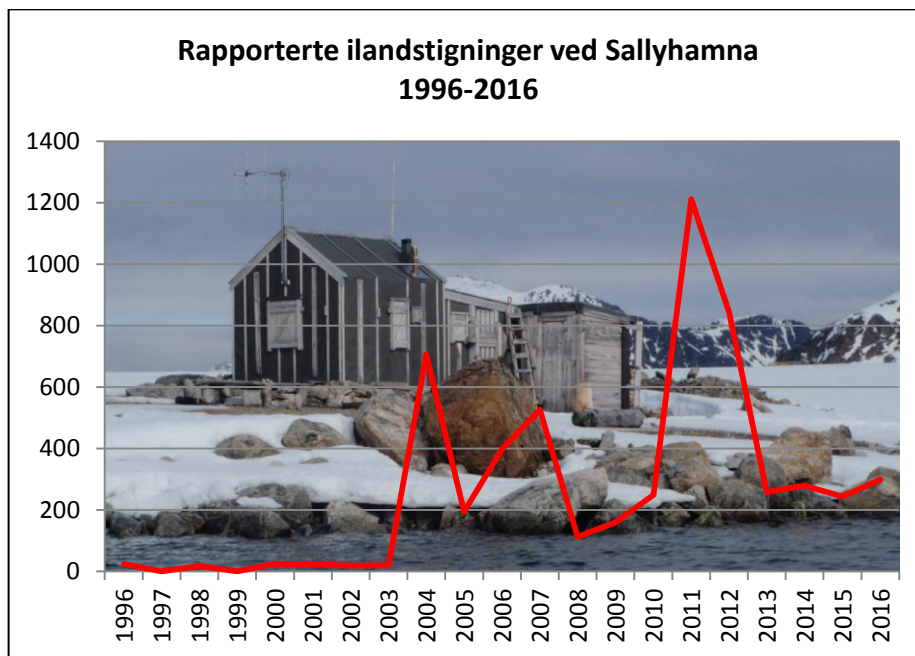
¹² ID-nummerene refererer til Askeladden, som er Riksantikvarens kulturminnedatabase. Man kan registrere seg som innsynsbruker på askeladden.ra.no Man kan også søke få informasjon om kulturminner på www.kulturminnesok.no – der det er enklest å søke på navn i stedet for ID-nr.)

besøkende seg over et stort område på øya. Det er i tillegg fuktige, vegeterte områder som er sårbare for tråkk på sørøstsiden av øya. Forslaget om steds spesifikke retningslinjer for organisert ferdsel skal sikre at besøkende ikke risikerer å forringe sårbare verdier på denne lokaliteten.

3.7.2.2. Sallyhamna

Sallyhamna ligger nord i Holmliabukta, sør for Indre Norskøya i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. Stedet har en god naturhavn. Her finnes en nederlandsk hvalfangststasjon fra tidlig 1600-tallet med rester av fundament til spekkovner, hustufter og vei (ID:93673, ID:93666). Det er bevart en norsk fangsthytte (ID:93740) på lokaliteten som ble satt opp av W. Kræmer i 1937. Den står på listen over prioriterte kulturminner i Kulturminneplan for Svalbard 2013 til 2023, noe som betyr at den har høy bevaringsverdi, og at det utføres forfallforsinkende vedlikehold. Hytta er i god stand.

Spekkovnene på lokaliteten er truet av haverosjon. Sysselmannen satte opp et overvåkingssystem på den mest utsatte spekkovnen i 1998. Overvåkingssystemet må følges opp for å få nye data om erosjonshastighet. Spekkovnene ligger opphevet i terrenget og er ikke direkte truet av slitasje fra tråkk, så lenge folk ikke bruker dem som klatrestativ for å ta oversiktsbilder. Samlet sett vurderes likevel lokaliteten som sårbar, og det har blitt innført forslag om stedsspesifikke retningslinjer for organisert ferdsel.

Figur 10. Rapporterte ilandstigninger ved Sallyhamna, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

3.7.2.3. Smeerenburg

Smeerenburg (ID:93814) ligger på Amsterdamøya i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, og var hovedbasen for nederlandsk hvalfangst på 1600-tallet. Her finnes rester av flere fundament for spekkovner, et stort antall hustufter og et gravfelt med 101 graver. Det ble foretatt omfattende

arkeologiske utgravninger av Universitetet i Groningen (Nederland) fra 1979 til 1981. Det finnes et stort gjenstandsmateriale fra lokaliteten som oppbevares på Svalbard Museum.

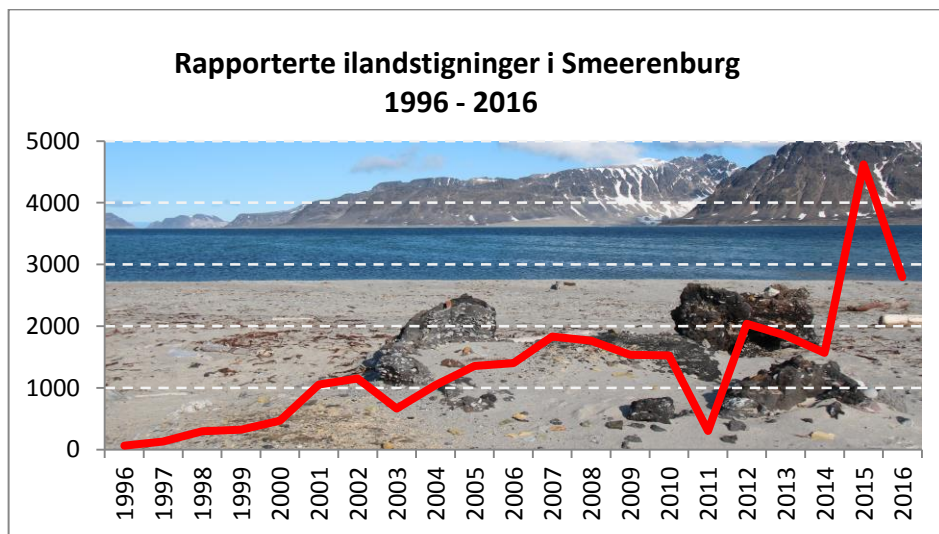
Figur 11. Ildsted, fundamentert på hvalknokler, avdekket i den vestligste tufta på Smeerenburg under en arkeologisk utgravning i 1980.

Foto: Dag Nævestad

Undergrunnen består av sand med et tynt vegetasjonsdekke, som er svært utsatt for slitasje ved tråkk. Hustuftene er i dag dekket av sand (sandflukt). Fundamentet for spekkovnene ble bygget opp med voller av sand, som i dag er tæret helt bort av vinden, slik at det bare er skjelettet av spekkbetong som står igjen. Fundamentene til spekkovnene ytterst på odden er dårlig bevart på grunn av vind og erosjon fra havet. Lokaliteten er svært sårbar for slitasje ved tråkk og naturlige nedbrytningsprosesser. Stedsspesifikke retningslinjer vil ikke kunne bevare lokaliteten i et lengre tidsperspektiv, men vil bidra til at de nedbrytende prosessene går litt langsommere.

I Cruisehåndboka for Svalbard anbefales det å ikke gå i land når jorda er fuktig på grunn av snøsmelting (Norsk polarinstitutt 2010, s. 180).

Lokaliteten har flere ulike funksjonsområder for fugl, og området er vurdert som viktig for små vadere som steinvender, fjæreplytt, sandlo og sandløper, i tillegg til gress. Det er i tillegg en liggeplass for hvalross på lokaliteten. En samlet vurdering av sårbarhet med tanke på både kulturminner og dyreliv er bakgrunnen for forslaget om stedsspesifikke retningslinjer for organisert ferdsel på denne lokaliteten.

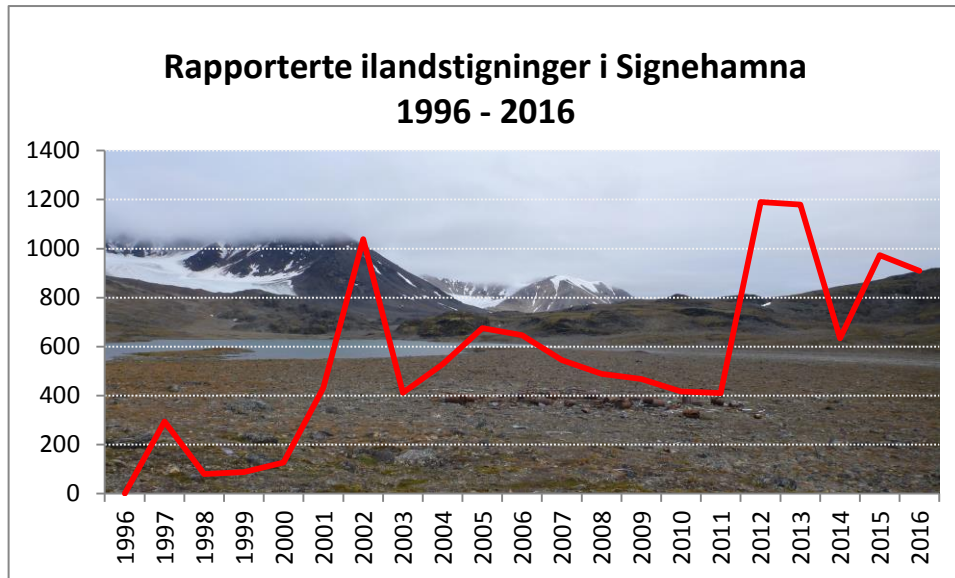

Figur 12. Rapporterte ilandstigninger ved Smeerenburg, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

3.7.2.4. Signehamna

Under den andre verdenskrigen hadde Tyskland en værstasjon i Signehamna, i Liljehöökfjorden, sør i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. Det finnes rester etter den automatiske værstasjonen «Gustav» (ID:157801), og vinterleiren for de tyske værstasjonene «Knospe» og «Nussbaum» (ID:128827) fra 1941 til 1942. Anleggene ble angrepet av norske styrker og delvis sprengt i 1943. I området ligger også en tuft etter en norsk bistasjon. Det ligger mange kulturhistoriske gjenstander spredt over et stort område. Kulturminnene er sårbare for tråkk og souvenirjegere. Det er en del stidannelse i området etter mye besøk. Den rødlistede arten moselyng finnes på lokaliteten, men ikke i et område det man forventer mye ferdsel. Kravet om stedsspesifikke retningslinjer er foreslått av hensyn til de sårbare kulturminnene på lokaliteten.

Figur 13. Rapporterte ilandstigninger ved Signehamna, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

3.7.2.5. Fjortende Julibukta

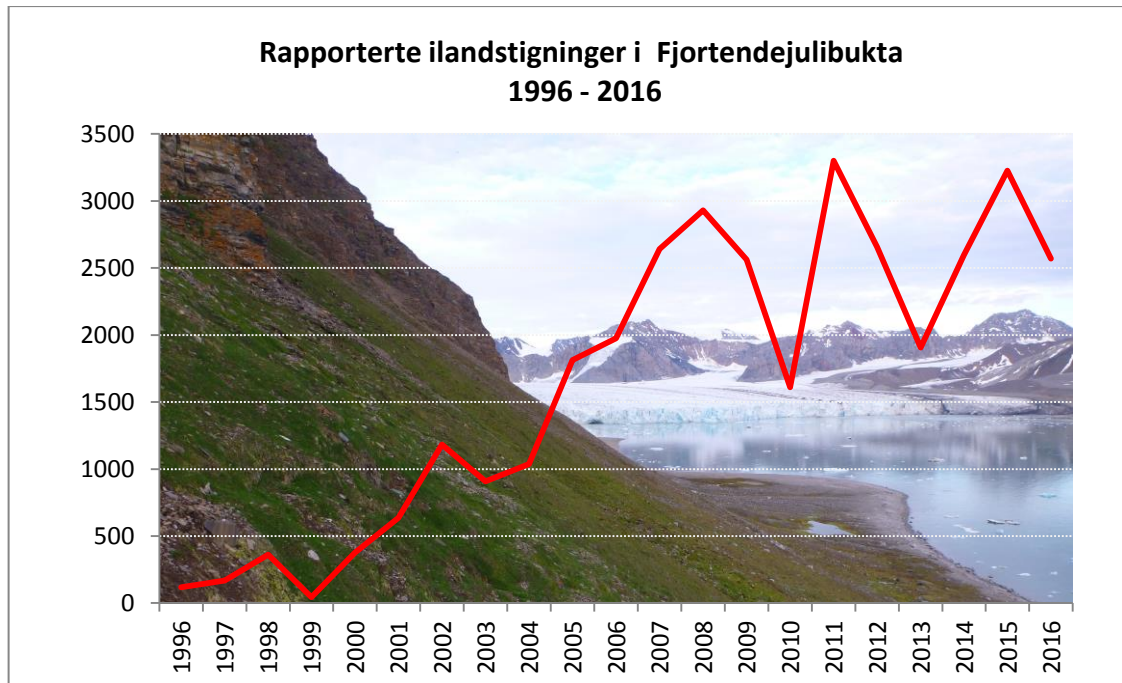
Sørøst i Krossfjorden, helt sør i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark ligger Fjortende Julibukta, med bratte, frodige bakker og fuglefjell på nordsiden av bukta, og breen Fjortende Julibreen innerst. Her hekker en rekke arter, blant annet kortnebb- og hvitkinngjess. De hekkende fuglene i fuglefjellet har gitt næring til frodig vegetasjon i den bratte bakken under fuglefjellet, og vegetasjonen er mye påvirket av beiting fra rein og gjess. Det finnes også fuktige områder der vegetasjonen er sårbare for tråkk.

Området mellom sjøen og det bratte fuglefjellet er smalt, og ferdsel i dette området i hekketiden for hvitkinngås og kortnebbgås vil ha stor risiko for forstyrrelse av disse artene. Forstyrrelser ved reiret kan føre til eggtap ved at reiret blir predatert av polarmåker og joer. I en provokasjonsstudie fra Sassen (Madsen, J. et.al, 2008) mistet 35 % av parene med kortnebbgås alle eggene ved predasjon etter forstyrrelse som førte til at fuglene forlot redet.

I Cruisehåndboka for Svalbard anbefales det at man ikke går i land på denne lokaliteten før etter 1. august på grunn av risikoen for å forstyrre hekkende kortnebbgås og gjess med unger. «*Ferdsel i dette*

området i juni og juli vil lett kunne ødelegge hekkesesongen for mange gåsepar» (Norsk polarinstitutt 2010, s 155).

En samlet vurdering tilsier at denne lokaliteten er sårbar for ferdsel både med hensyn til vegetasjon og dyreliv, og at forvaltningstiltak er nødvendig. Det ble derfor foreslått stilt krav om stedsspesifikke retningslinjer for organisert ferdsel på denne lokaliteten.

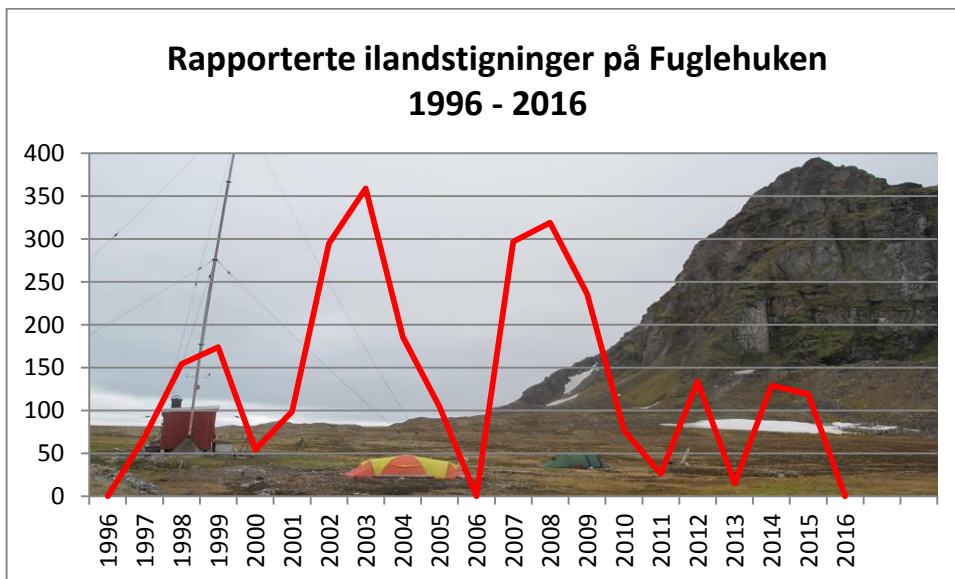

Figur 14. Rapporterte ilandstigninger i Fjortendjulbukta, 1996 – 2016. Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

3.7.2.6. Fuglehuken

Helt nord i Forlandet nasjonalpark ligger Fuglehuken. Her hekker krykkje og polarlomvi, og også noen par lomvi i en bratt, nordvendt fjellside. Det hekker mange par kortnebbgjess i og ovenfor steinmorenene på vestsiden av Fuglehuken. Det er relativt enkelt å gå opp til foten av fuglefjellet, og her finnes også et fjellrevhi. Sletta nedenfor fuglefjellet er frodig, og stedvis svært våt. Flokker av ringgjess raster på strandflatene i juni på vei til Øst-Grønland eller Nord-Spitsbergen. Norsk polarinstitutt har en liten hytte her, som benyttes av feltteknikere som gjør registreringsarbeid ved fuglekolonien hver sommer. Stedet er utsatt for vind og sjø, og har derfor tidvis vanskelige landingsforhold med lettboat, noe som kan forklare at stedet er mindre besøkt enn naturkvalitetene på stedet tilsier. I perioden 2003 – 2014 er det registrert mellom 0 og 359 besøkende per sommer.

Det er mange ulike typer kulturminner på stedet, hvorav flere er lite lesbare, og dermed sårbare for ferdsel fordi folk som ferdes til fots ikke skjønner hva som ligger der, og dermed kan komme til å trække i stykker kulturminner. Norsk polarinstitutt anbefalte i kunnskapsgrunnlaget som ble utarbeidet til forvaltningsplanen, at det innføres krav om stedsspesifikke retningslinjer for ferdsel på land ved Fuglehuken basert på områdets sårbarhet for ferdsel (Norsk polarinstitutt 2014a, s. 218). En samlet vurdering av sårbarhet, der særlig kulturminner og vegetasjon er blitt vektlagt, men også dyreliv, har ført til at krav om stedsspesifikke retningslinjer har blitt foreslått innført.

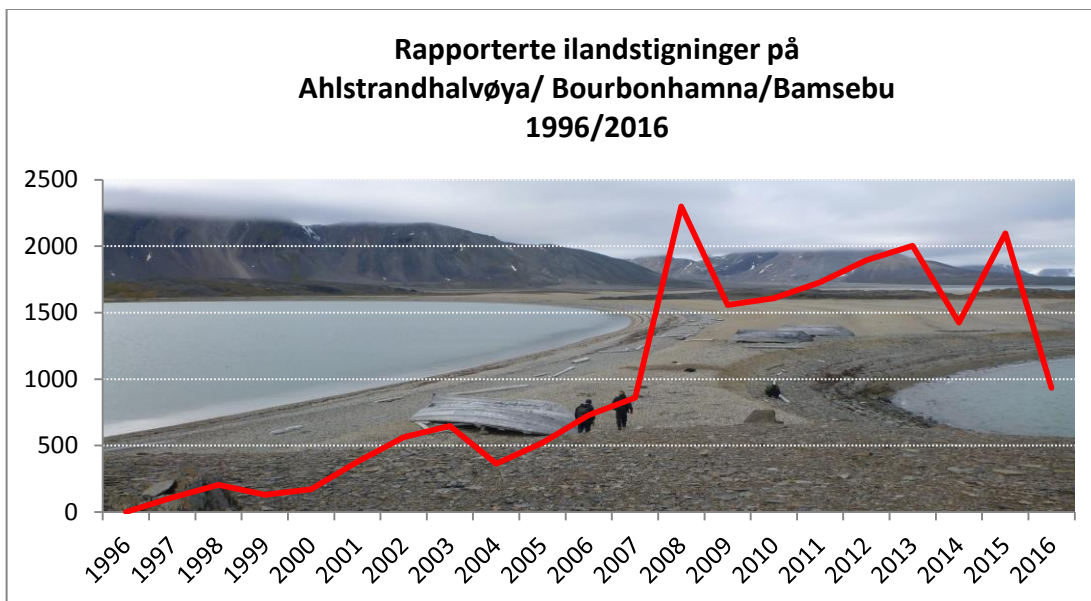

Figur 15. Rapporterte ilandstigninger på Fuglehuken, 1996 – 2016. Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

3.7.2.7. Ahlstrandhalvøya/Fleur de Lyshamna - Bamsebu

Hovedattraksjonen på denne lokaliteten er de store samlingene av hvithvalknokler ved Bamsebu i Van Keulenfjorden, helt nord i Sør-Spitsbergen nasjonalpark. Knoklene er rester etter en slakteplass for hvithval, som var i bruk på 1930-tallet, og hytta Bamsebu var hovedstasjonen for denne aktiviteten i dette området (Norsk polarinstitutt 2010). Det er også andre kvaliteter i området, og det er vanlig å ta med turistene på en fottur som starter i Fleur de Lyshamna, og som avsluttes ved Bamsebu. På veien kan man da studere geologiske formasjoner og det åpne landskapet.

Bakkehekkende fugl benytter øyene og holmene rundt Fleur de Lyshamna, og det hekker gjess lengre inn i terrenget. Det er store våte områder med vegetasjon i området bak Bamsebu, disse områdene er sårbare for ferdsel. Kravet om stedsspesifikke retningslinjer for organisert ferdsel i dette området er foreslått med bakgrunn i at både kulturminner, vegetasjon og dyreliv er vurdert som sårbare for ferdsel i dette området.

Figur 16. Rapporterte ilandstigninger på Ahlstrandhalvøya, Bourbonhamna og Bamsebu, 1996 – 2016. Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

3.7.2.8. Gnålodden

Sentralt plassert i Sør-Spitsbergen nasjonalpark ligger Gnålodden på nordsiden av Hornsund. Gnålodden bærer navnet sitt med rette, da det bratte fuglefjellet reflekterer lyden av fuglene som hekker der, og høres godt for eksempel ved den norske fangsthytta nede på sletta under fjellet. Hytta var en bistasjon for norsk overvintringsfangst på tidlig 1900-tallet. Den står på listen over prioriterte kulturminner i *Kulturminneplan for Svalbard 2013 til 2023*, noe som betyr at den har høy bevaringsverdi, og at det utføres forfallforsinkende vedlikehold.

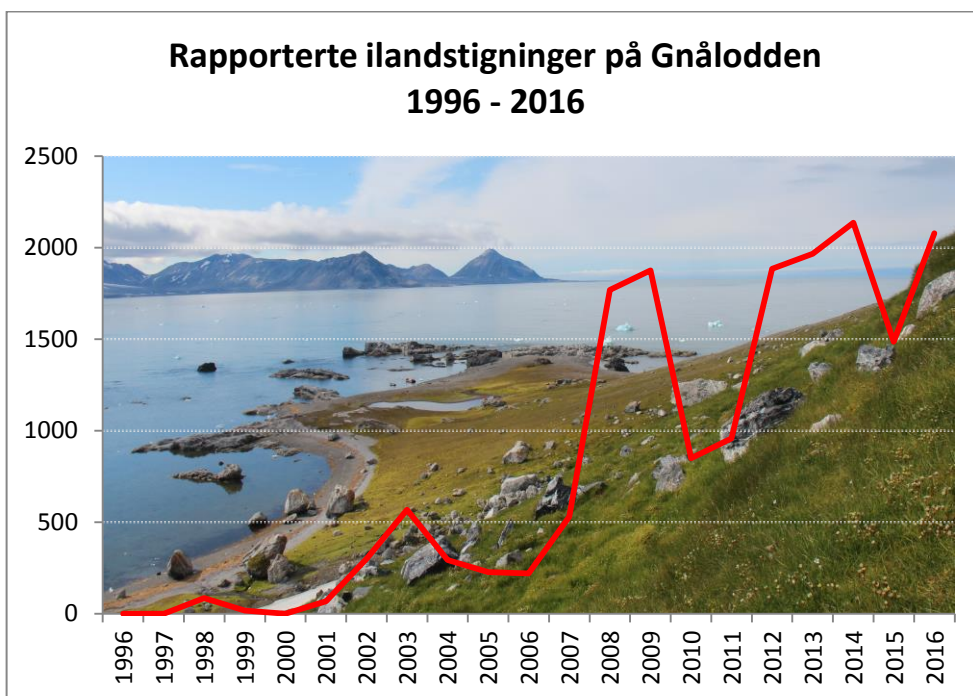
I området finnes det også et russisk fangstkompleks med russetuft (ID:138481) og grav (ID:139632). Anlegget kan være samme fangststasjon som den norske geologen B. M. Keilhau beskriver i 1831 (s. 237). Det dreier seg i så fall om en av de første russiske fangststasjonene i område. Kulturminnet har derfor høy bevaringsverdi. Både tuft og grav er sårbare for slitasje ved tråkk.

I tillegg til klippehekkende fugl, hekker det også bakkehekkende arter som ærfugl og gjess på denne lokaliteten. Området inneholder flere ulike funksjonsområder for fugl, og benyttes som vårrasteplass for gjess. Det finnes også et fjellrevhi på stedet, og flere områder med sårbar vegetasjon.

I Cruisehåndboka for Svalbard advares det mot å gå i land når polarlomviungene hopper fra redene i begynnelsen av august. Ferdsel kan påvirke fugleungenes sjanse til å overleve (Norsk polarinstitutt 2010, s. 90). Etter en samlet vurdering av kulturminner, vegetasjon og dyreliv er det foreslått krav om stedsspesifikke retningslinjer på denne lokaliteten.

Figur 17. Ferdsel har ført til at det har dannet seg store trappetrinn i vegetasjonen i en bratt skrent ved Gnålodden. Foto: Elin M. Lien/Sysselmannen på Svalbard.

Figur 18. Rapporterte ilandstigninger på Gnålodden, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

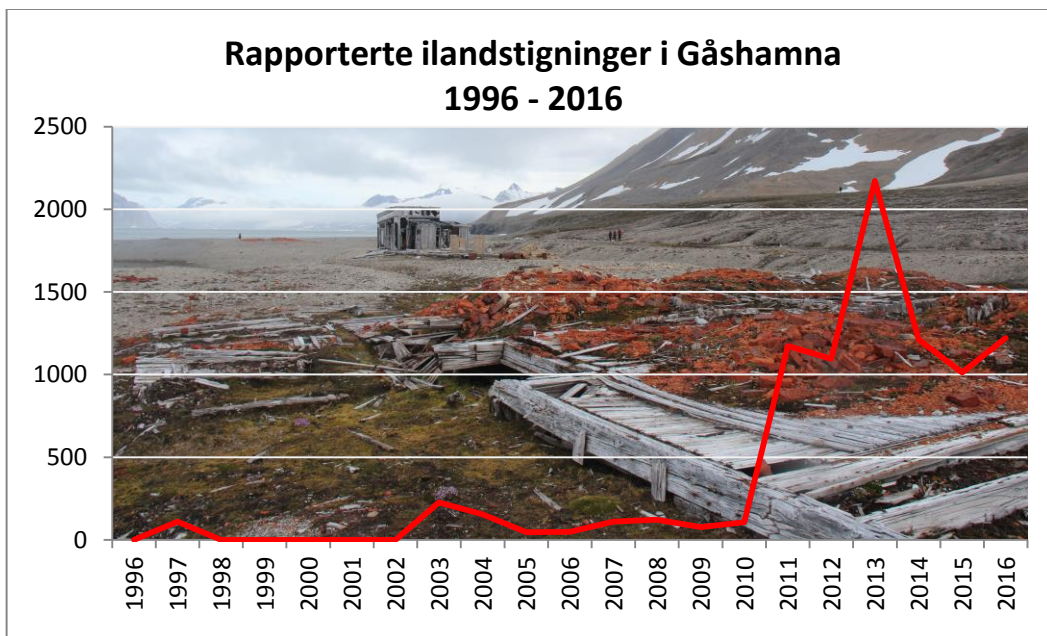
3.7.2.9. Gåshamna

Gåshamna ligger på sørsiden av Hornsund, i Sør-Spitsbergen nasjonalpark. I kulturminnedatabasen er det registrert 51 forskjellige kulturminner i selve Gåshamna. Kulturminnene utgjør et komplekst kulturmiljø fra ulike historiske perioder. Det dreier seg om to engelske hvalfangststasjoner med fundament til spekkovner og gravplasser, det finnes en russisk hovedstasjon for overvintringsfangst og en stor forskningsstasjon fra den svensk-russiske gradmålingsekspedisjonen i 1889-1900, Konstantinovka. Denne ekspedisjonen var en av de største i Svalbards historie med over 15.000 forskningsdøgn. Vest i Gåshamna er det en norsk fangststasjon fra 1906. Denne ble benyttet som hovedstasjon i den norske overvintringsfangsten fra begynnelsen av 1900-tallet og frem til slutten av 1930-tallet. Øst i Gåshamna ble sannsynligvis en av bygningene fra Konstantinovka brukt til fangstovervintring. I 1965 ble det bygget en fangsthytte på tufta etter Konstantinovka. .

Mange av kulturminnene er truet av erosjon fra vann som kommer fra Gåsbreen som danner et stort delta med elver som stadig skifter løp. Det er derfor utført mange arkeologiske undersøkelser i årenes løp – og viken like vest for Gåshamna har fått det betegnende navnet Arkeologvika.

Kulturmiljøet har svært høy bevaringsverdi. Kulturminnene i området er sårbare for slitasje ved tråkk. Det finnes en rødnebbternekoloni i området, og fjellrevhi. Det finnes flere ulike sårbare vegetasjonseenheter på lokaliteten, for eksempel et fuktig, vegetasjonsdekket område på veien mellom landingspunkt og ruinen av forskningsstasjonen. Røddlistearten fimbulsaltgras ble funnet på lokaliteten, denne arten forventes å gå tilbake i fremtiden som følge av et varmere klima. På bakgrunn av en samlet sårbarhetsvurdering er det innført krav om stedsspesifikke retningslinjer på denne lokaliteten.

Figur 19. Rapporterte ilandstigninger i Gåshamna, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

3.7.3. Bestemmelser, saksbehandling og tiltak – (avhengig av forskriftsendring)

§ 5 a Krav til organisert turopplegg i sone C

For bedre å sikre ni utvalgte og hyppig besøkte lokaliteter med flere sårbare natur- og kulturverdier på samme sted, kreves at turoperatører som har ilandstigning av organiserte grupper med guide har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for hver lokalitet som skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminnene på stedet.

Lokalitetene er:

- Ytre Norskøya
- Sallyhamn
- Smeerenburg
- Signehamna
- Fjortendejulibukta
- Fuglehuken
- Ahlstrandhalvøya/Fleur de Lyshamna/Bamsebu
- Gnålodden
- Gåshamna

Retningslinjer for saksbehandling

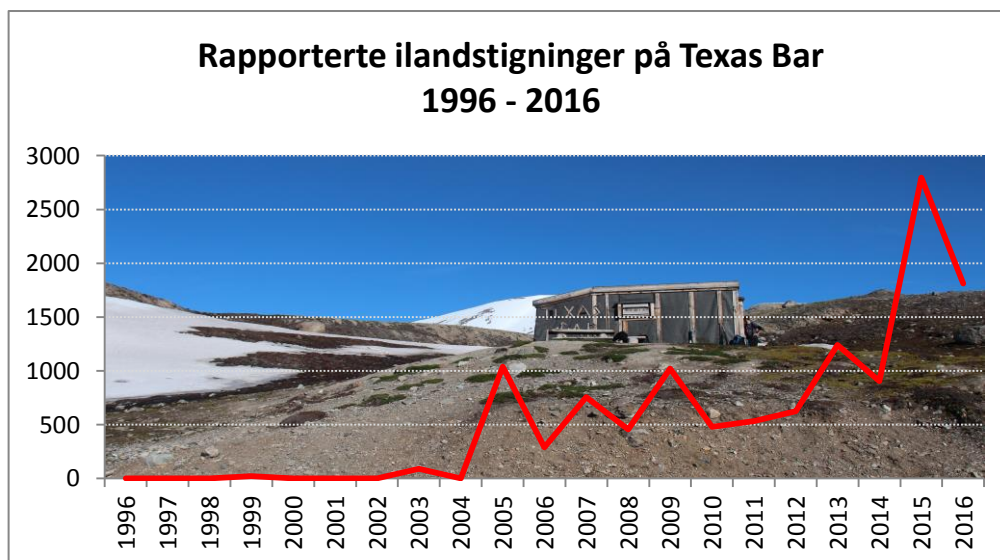
- Ilandstigning forutsetter at turoperatører har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for ferdsel på disse stedene. Turoperatørene sender inn de stedsspesifikke retningslinjene når de melder inn turopplegg som inkluderer besøk ved disse lokalitetene.
- Sysselmannen skal føre tilsyn med at retningslinjene skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminnene på lokalitetene, og at retningslinjene er i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven.

3.7.3 Øvrige sårbare lokaliteter med behov for forvaltningstiltak

Gjennomgangen av de mye besøkte lokalitetene har også vist at det er behov for andre typer forvaltningstiltak ved noen av de mest besøkte lokalitetene. Disse lokalitetene har hatt stort besøksvolum gjennom lang tid, og dette vises som ferdselsslitasje og eroderende stidannelse. Ved Virgohamna og Gravneset er det tidligere innført ferdselsrestriksjoner gjennom fastsettelse av forskrift¹³) og forvaltningsvedtak¹⁴(vedlegg 12). Det er nå på tide å se på disse lokalitetene igjen, og tilpasse ferdselsreguleringene til dagens situasjon. Det er viktig at eventuelle fysiske tiltak ikke virker skjjemmende i kulturmiljøet. Slike tiltak vil kreve tillatelse fra Riksantikvaren og Miljødirektoratet, se kapittel 3.8.8.

3.7.3.1 Texas Bar

Hytta er navngitt etter staten Texas i USA og ble bygget av Hilmar Nøis og Martin Pettersen Nøis i 1927. Den fungerte som bistasjon for fangstterrenget i Liefdefjorden. Hytta ble restaurert av Sysselmannen i 2002/2003. Den er i god stand og brukes jevnlig. Fra stranden og opp til hytten består undergrunnen av ustabile avsetningsmasser som er sårbare for tråkk, og i dette området er all vegetasjon borte. Et vannsig passerer også på begge sider av hytta, og den fuktige bakken er utsatt for erosjon i forbindelse med ferdsel. For å komme opp til hytta må man gå opp denne brinken. Det er behov for ferdselsregulerende tiltak /ferdselsforbud eller fysisk tilrettelegging for å redusere ytterligere slitasje. Stedsspesifikke retningslinjer her er lite hensiktsmessig, fordi ferdsel uansett vil medføre slitasje. Et alternativ er å tilrettelegge ferdselsåren med trappeavsatser eller en sti. Dette må i så fall utredes nærmere, og det bør lages en plan for overvåking av vegetasjonen.

Figur 20. Rapporterte ilandstigninger ved Texas Bar, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

¹³ Forskrift om områdefredning og ferdselsregulering i Virgohamna på Svalbard (FOR-2000-05-03-526)

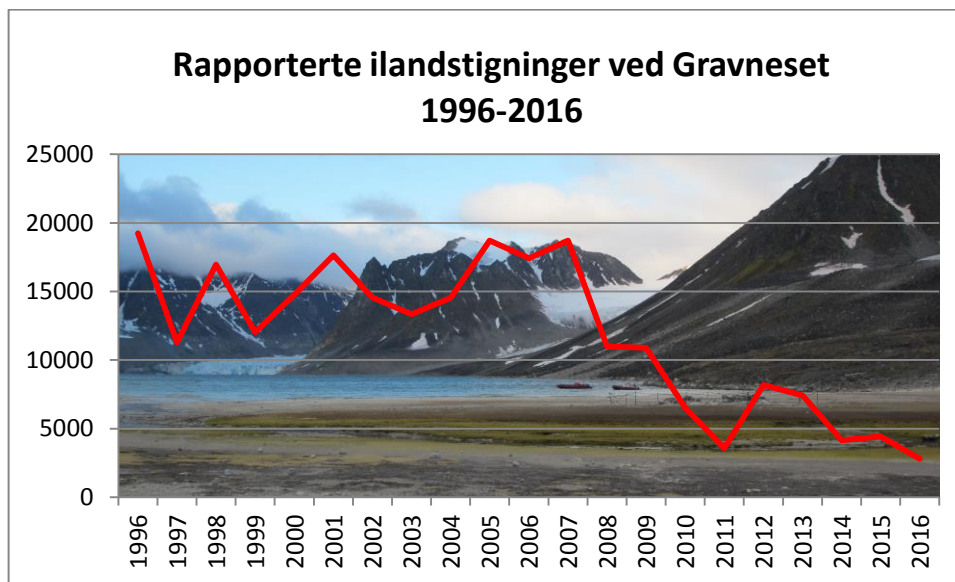
¹⁴ Ferdselsrestriksjonen fastsatt først i 1996, deretter i 2002 av Sysselmannen med hjemmel i svalbardmiljøloven § 45.

3.7.3.2. Gravneset

På Gravneset i Magdalenafjorden ligger ett av de tre store gravfeltene fra hvalfangstperioden på 1600-tallet. De to andre, Likneset og Ytre Norskøya er fredet gjennom forskrift, og det er innført ferdselsforbud. På Gravneset finnes rester av en hvalfangststasjon hvor det i dag er bevart 4 spekkovner. Gravfeltet er fra 1600- og 1700-tallet og rommer i underkant av 130 graver. Historiske kilder sier at engelskmenn hadde en stasjon på Gravneset som de kalte "Trinity Harbour". Stasjonen ble nedlagt rundt 1623. Den gode havna har trolig vært viktig i hele hvalfangstperioden, også etter at landstasjonene var forlatt.

Gravfeltet var sterkt påvirket av slitasje fra tråkk og i 1996 satte Sysselmannen opp et gjerde rundt gravfeltet og spekkovnene. Vegetasjonen innenfor gjerdet er nå i ferd med å komme tilbake.

Gravfeltet ligger på et høydedrag, og gjerdet er satt opp i bunnen av bakken. Det er derfor ikke noe innsyn til lokaliteten for besøkende. Utfra et formidlingsperspektiv er dette en dårlig løsning, og det må vurderes alternative virkemiddel for ferdselsregulering. En mulighet er å kanalisere ferdselen langs en ca. 100 meter lang sti til toppen av høyden. Merking av stien kan gjøres ved å kantsette stien med stein. Det må også lages en plan for overvåking av lokaliteten, slik at man kan avdekke eventuell slitasje på vegetasjon og kulturminner. Dersom tiltaket ikke fungerer etter hensikten kan det iverksettes en prosess for å innføre et ferdselsforbud utenfor definerte stier gjennom forskrift.

Figur 21. Rapporterte ilandstigninger på Gravneset, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

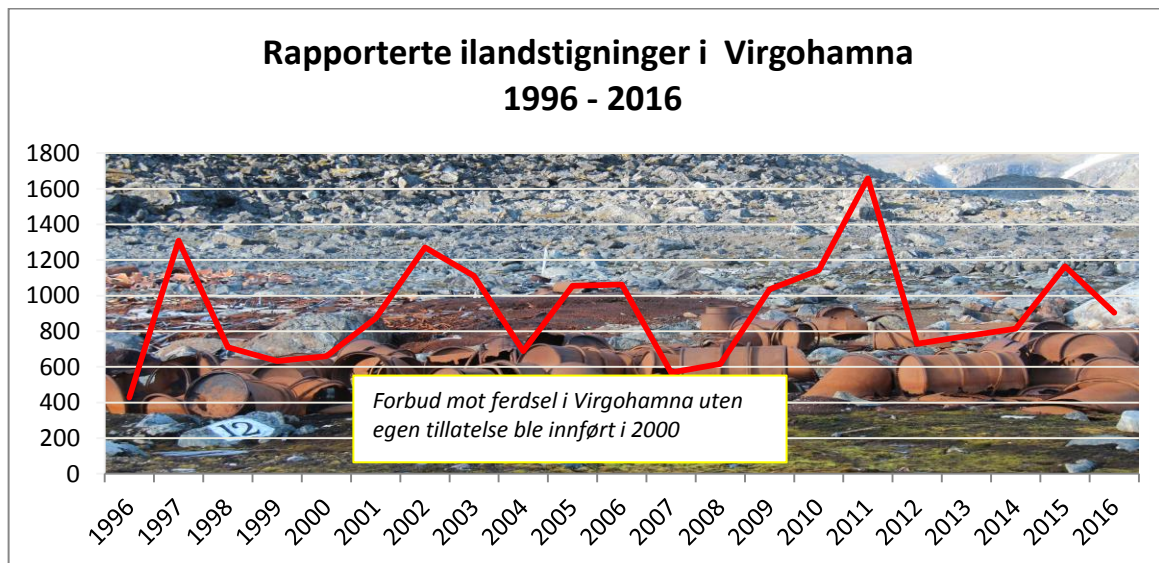
3.7.3.3. Virgohamna

I Virgohamna ligger det mange kulturminner og løse kulturhistoriske gjenstander samlet på et lite område. Kulturminnene ligger delvis inni og oppå hverandre. De mest kjente er det nederlandske Harlinger Kokerij, med fundamenter til spekkovner og gravfelt. Det er også rester etter hus og fremstillingsanlegg fra *Salomon August Andrée* og *Walter Wellmans* forsøk på å nå Nordpolen med hydrogenballong/luftskip.

Det ble innført ferdselsforbud på lokaliteten i 2000 (jf. brev av 3. mai 2000 fra Riksantikvaren). Sysselmannen har med hjemmel i forskriften satt vilkår for dispensasjon fra ferdselsforbudet.

Vilkårene ligner på stedsspesifikke retningslinjer med krav til organisert ferdsel på lokaliteten. Lokaliteten kan altså besøkes når det er gitt dispensasjon etter søknad. Søknad og tillatelse gis på standardisert form, med krav om maksimum gruppestørrelse. Tillatelsen (som skal medbringes i felt) har et kart over lokaliteten på baksiden, som viser hvor man kan og ikke kan gå.

I selve Virgohamna er det også satt opp et informasjonsskilt med retningslinjer for ferdsel. Det ligger svært mange kulturhistoriske gjenstander strødd utover lokaliteten, og det må derfor vurderes ulike tiltak for at disse ikke skal bli tråkket i stykker. Man bør se på muligheten for en fysisk tilrettelegging i form av en opphøyet gangbane eller annen egnet kanalisering av ferdsel, men dette må utredes nærmere med tanke på blant annet landskapsvirkninger, dyre- og planteliv. Lokaliteten er en av de mest interessante kulturminnelokalitetene i nasjonalparken og tiltakene blir gjort for å kunne opprettholde dagens ordning.

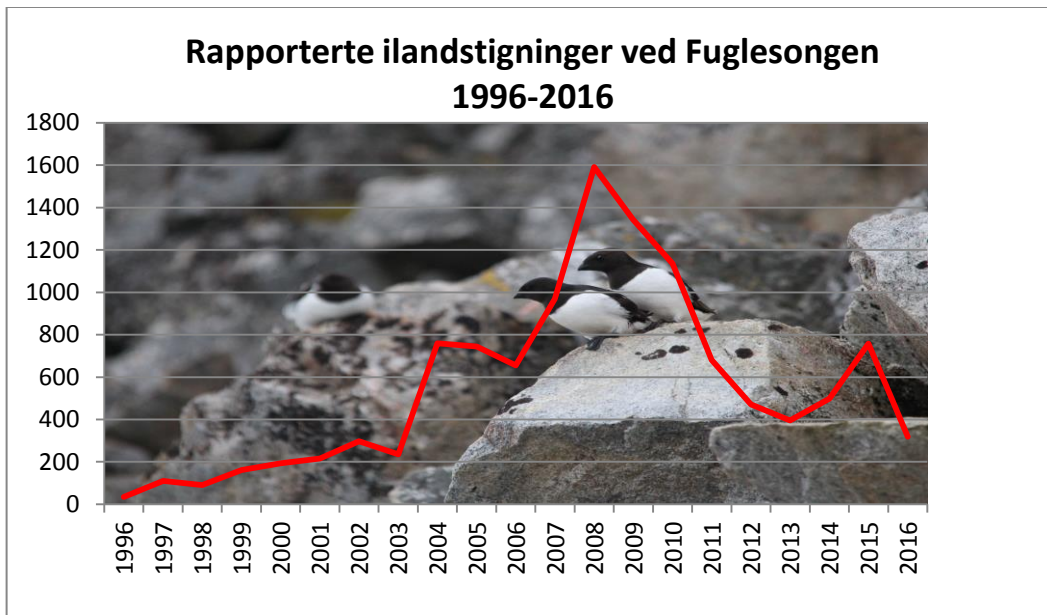

Figur 22. Rapporterte ilandstigninger i Virgohamna, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

3.7.3.4 Fuglesongen

Sør på Fuglesongen finnes en alkekongekoloni som hekker i steinura. Kolonien er i seg selv ikke veldig sårbar dersom besøkende ferdes med fornuft, men det er betydelig slitasje på vegetasjonen langs en sti inn mot ura etter mye besøk over mange år (Norsk polarinstitutt 2014b, Sysselmannen 2013a). Det bør vurderes om enkel tilrettelegging kan avbøte vegetasjonsslitasjen og samtidig veilede besøkende om at du kan gå «hit, men ikke lenger». Et alternativ er å innføre stedsspesifikke retningslinjer. Dette må vurderes nærmere.

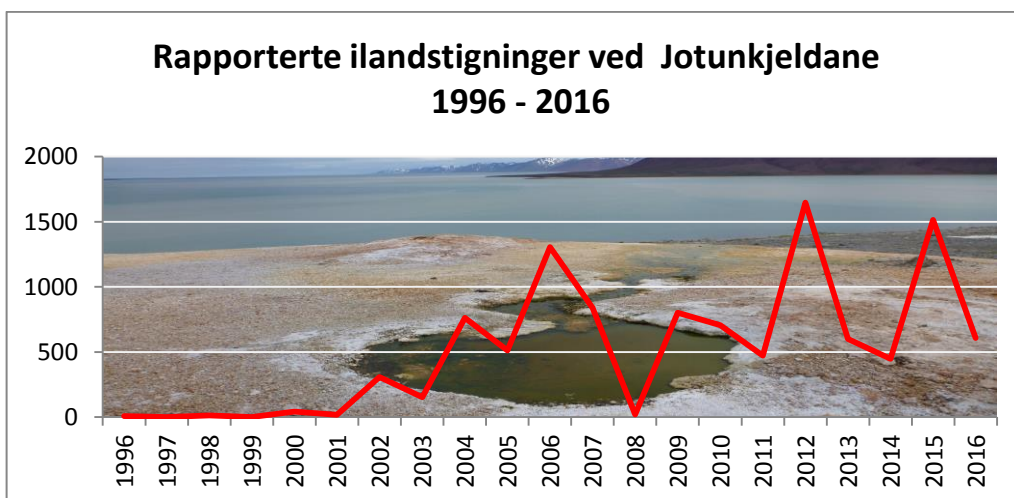

Figur 23. Rapporterte ilandstigninger på Fuglesongen, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

3.7.3.5. Jotunkjeldene

De varme kildene ved kysten av Bockfjorden er lett tilgjengelig med lettboat, og har derfor hatt mye besøk sammenliknet med de mer vanskelig tilgjengelige Trollkjeldane i samme område. De sprø sinterkompleksene er i stort grad tråkket i stykker, og området fremstår som mye påvirket av ferdsel. Kildene har lite vanngjennomstrømning. Det bør vurderes om fysisk tilrettelegging på stedet kan motvirke videre ødeleggelse, eventuelt at man innfører stedsspesifikke retningslinjer. Se også kapittel 3.7.7.

Figur 24. Rapporterte ilandstigninger ved Jotunkjeldene, 1996 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

Planlagte tiltak

- Ved hytta Texas Bar bør det vurderes å gjennomføre tiltak for å hindre videre erosjon og vegetasjonsslitasje. Kanalisering av ferdsel på merket sti eller annet ferdselsregulerende tiltak kan vurderes, samt overvåking
Ansvarlig: Sysselmannen
- Ved Gravneset bør man vurdere tiltak for å gi innsyn i gravfeltet uten at slitasje på grunn av ferdsel oppstår. Tiltakene må ta hensyn til stedets opplevelsesverdi. Det må lages en plan for overvåking som kan følge utviklingen.
Ansvarlig: Sysselmannen
- I Virgohamna er det behov for tiltak for å sikre at kulturminnene ikke ødelegges av tråkk. En opphøyet gangbane eller annen egnet kanalisering kan vurderes. Tiltakene må ta hensyn til stedets opplevelsesverdi.
Ansvarlig: Sysselmannen
- I Smeerenburg står det i dag en infoplate av bronse montert på tre stokker i et triangel. De to «tomme» sidene kan benyttes til å henge opp infoplakater med bilder fra utgravningene som er gjort på stedet. På grunn av sandflukt forsvinner tuftene og de andre kulturminnene mer og mer i sanden, og det vil derfor øke forståelsen for stedet dersom man kan vise frem hva som finnes under overflaten.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Vurdere enkel tilrettelegging for å hindre vegetasjonsslitasje ved Alkeura på Fuglesongen.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Vurdere enkel tilrettelegging for å hindre ferdselsslitasje ved Jotunkjeldane.
Ansvarlig: Sysselmannen

3.7.4 Kulturminnelokaliteter med ferdselsforbud

Det er ferdselsforbud rundt kulturminnene (jf. § 5) innenfor soner avgrenset på kart på Ytre Norskøya, Likneset, Ebeltofthamna og Lægerneset, se figur 8. Ferdselsforbudet trådte i kraft 01.01.2010. Forbudssonene er ikke merket i terrenget, avgrensningen vises i kartvedlegg til verneforskriften. Stedene kan naturligvis oppleves, men på avstand – dvs. sett utenfor ferdselsforbudssonen. Det er ingen direkte hjemmel for å gi dispensasjon fra dette forbudet, så eventuelle tillatelser må gis med hjemmel i § 11. Se retningslinjer for saksbehandling i kapittel 3.8.1.

3.7.5 Ferdselsforbud i Moffen naturreservat i perioden 15. mai – 15. september

Moffen naturreservat er en liten øy av løsmasser på nordsiden av Spitsbergen. Reservatet ligger inne i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, og ble opprettet i 1983, fastsatt ved FOR-1983-06-03-1029. Øya er en viktig liggeplass for hvalross og er et viktig hekkeområde for fugl. Både ringgås og sabinemåke hekker på Moffen. Det fredede området omfatter øya og en sone på 300 meter fra land og skjær. Det er ferdselsforbud, også i 300-meterssonen i sjøen i tiden 15. mai – 15. september (jf. forskriftens kapittel IV punkt 6). Den eneste tekniske installasjonen på øya er et oransje seilingsmerke (trebåke).

Ferdselsforbud på Moffen i perioden 15. mai – 15.september

Retningslinjer for saksbehandling

- Verneforskriften gir i kapittel VI hjemmel til Sysselmanen til å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene for *vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller, når disse ikke strir mot formålet med fredningen*. I denne vurderingen vil risikoen for forstyrrelse av verneverdiene (hvalross, plantesamfunn, fugler og pattedyr) være sentral. Som hovedregel skal ferdsel og aktivitet i ferdselsforbudsperioden også i fremtiden holdes på et svært begrenset nivå.
- Norsk Polarinstitutt gjennomfører med varierende hyppighet vedlikehold (maling etc.) på seilingsmerket. Dette ble gjort i 2004, 2007 og 2014. Sysselmanen ga i 2014, etter råd fra fagpersoner i Norsk Polarinstitutt, tilbakemelding på at vedlikehold bør legges til et tidspunkt utenfor hekkeperioden for rødlisteartene som hekker på Moffen. Verneforskriften for Moffen åpner for at vedlikehold av f.eks. navigasjonsmidler på land kan gjennomføres etter samråd med Sysselmanen. Se sak 201400443.

3.7.6 Fuglereservatene

Det er 15 eksisterende og 1 foreslått fuglereservat på Vest-Spitsbergen, hvorav åtte av de eksisterende ligger innenfor nasjonalparkene som denne forvaltningsplanen omhandler, ett ligger delvis innenfor, fem ligger utenfor nasjonalparker, og ett fuglereservat ligger innenfor Nordre Isfjorden nasjonalpark. Det foreslåtte nye naturreservatet ligger innenfor Nordvest-Spitsbergen naturreservat (Liefdefjorden). Det foreslås også å endre grensene for Blomstrandhamna naturreservat. De 16 fuglereservatene er:

- Sørkapp fuglereservat
- Dunøyane fuglereservat (R)
- Isøyane fuglereservat (R)
- Olsholmane fuglereservat
- Kapp Linné fuglereservat
- Boheman fuglereservat
- Gåsøyane fuglereservat (R)
- Plankeholmane fuglereservat
- Forlandsøyane fuglereservat (R)
- Hermansenøya fuglereservat
- Kongsfjorden fuglereservat (R)
- Guissezholmen fuglereservat
- Skorpa fuglereservat
- Moseøya fuglereservat
- Liefdefjorden fuglereservat (foreslått)

Fem av fuglereservatene (merket med R i lista over) står på Ramsarlista over verdens viktigste våtmarkområder, i henhold til Ramsar-konvensjonen om vern av våtmarker (se også kap. 3.3).

Felles for alle fuglereservatene, er at det er ferdselsforbud i perioden fra 15. mai til 15. august. De aller fleste fuglereservatene er øyer, og grensene for fuglereservatet strekker seg 300 meter ut i sjøen. Det er ikke satt minstehøyde for overflyging, men forbudet mot å fly nærmere enn 1 nm fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl (sml § 83) vil være til hinder for lavere overflyging. Det foreslås i 2017 et forbud mot motorferdsel, som vil ha samme ordlyd som nasjonalparkene. Dette innebærer et forbud mot terrengkjøring og lavtflyging under 300 meter, til og med 1 nautisk mil fra land. Av hensyn til etablert praksis for motorferdsel til og fra reiselivsanlegget på Isfjord Radio vil det være et unntak for ferdsel med snøscooter o.a. for Kapp Linné fuglereservat, se kap. 3.8.2.

Figur 25. Fuglereservater på Svalbard. Utarbeidet av Sysselemannen, kartgrunnlag: Norsk Polarinstitutt.

Blomstrandhamna fuglereservat

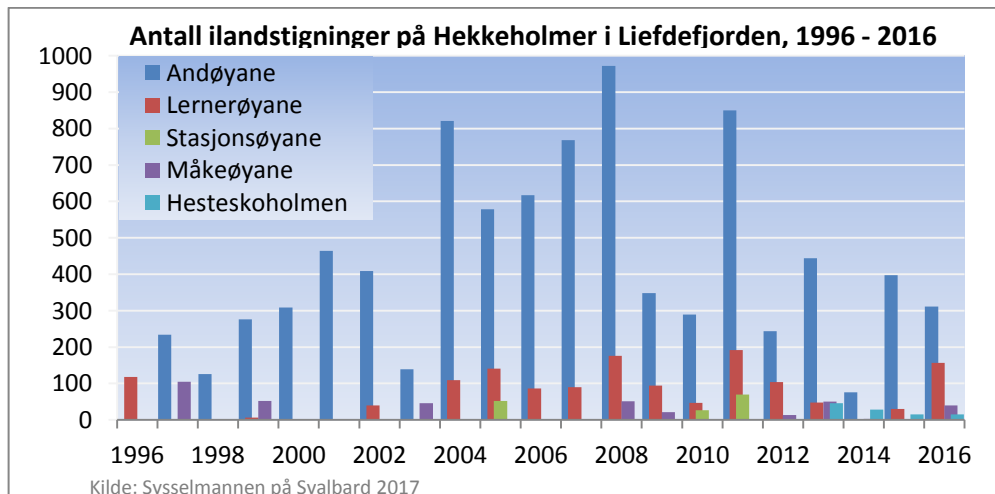
Opprinnelig var det bare Ytre Breøya som var inkludert i Blomstrandhamna fuglereservat. Indre Breøya var helt eller delvis dekket av Blomstrandbreen, og det var først da breen frigjorde øya helt, og fjellrev dermed ikke hadde tilgang på øya, at denne ble attraktiv som hekke-lokalitet. Overvåkning de siste 5 – 10 år viser at denne øya har blitt viktigere og viktigere som hekkeplass for hvitkinngås og ærfugl, og Indre Breøya foreslås innlemmet i Blomstrandhamna fuglereservat i 2017.

Tabell 5. Oversikt over antall hekkende fugl på Ytre og Indre Breøya, Kongsfjorden, i perioden 2008 – 2014. Kilde: Norsk polarinstitutt 2014a

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ytre Breøya	389	464	422	440	353	108	836
Indre Breøya	251	349	430	559	608	425	308

Liefdefjorden fuglereservat

Reiselivsnæringen rapporterer alle sine ilandstigninger til Sysselmannen. Denne rapporteringen viste at hekkeøy- og holmer i Liefdefjorden ble benyttet som ilandstigningslokalitet, spesielt ble Andøyane mye benyttet, med en topp på 972 registrerte ilandstigninger i 2008. Ifølge ekspedisjonsledere ble det både gjort turer med gummibåt («zodiaccruise») rundt øyene for å se på dyrelivet, og ilandstigninger for å fotografere fugler eller se på/fotografere isbjørn som måtte befinne seg på naboøya.

Figur 26. Antall rapporterte ilandstigninger på de ulike hekkeholmene i Liefdefjorden, 1996 – 2016. Tallene kan inneholde zodiaccruising som feilaktig er rapportert som ilandstigning. Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

I juli 2014 fikk Sysselmannen utført en artsregistrering (Sysselmannen 2014a) av fugler på alle disse hekkeholmene (Stasjonsøyane, Andøyane, Måkeøyane, Lernerøyane og Hesteskoholmen). Resultatet fra denne registreringen ble sammenholdt med registreringer fra samme lokaliteter gjort i 1982, 1993, 1995 og 2007. Det ble registrert et rikt fugleliv, med 3.388 individer fordelt på 23 arter, hvorav 1.765 individer og 21 arter ble registrert på Andøyane. Det ble registrert i alt 1.199 hekkende par

(minimumsverdier) fordelt på 16 arter. For noen av artene (bl.a kortnebbgås, hvitkinngås, havelle, ærfugl) er sannsynligvis antallet underrapportert, da registreringstidspunktet ikke var optimalt for disse artene.

På bakgrunn av disse øyene og holmenes verdi som hekkeområde, og for å unngå at menneskelig ferdsel forstyrrer fuglene i hekketiden, foreslås det å opprette et nytt Liefdefjorden fuglereservat, som består av flere delområder (Hesteskoholmen tilrås etter høringen ikke tatt med). Fuglereservatet foreslås 300 meter ut i sjøen, og det foreslås ferdselsforbud i tiden 15. mai – 15. august, på samme måte som for de øvrige fuglereservatene på Vest-Spitsbergen.

Figur 27. Reirplyndring på Måkeøyane.
Foto: Espen Stokke/ Sysselmannen på Svalbard.

Spørsmålet om det burde opprettes nye fuglereservater på Svalbard er ikke nytt. I mai 2005 leverte «det interdepartementale arbeidsutvalget om regulering av skipstrafikk på Svalbard» en rapport der man anbefalte at man på bakgrunn av nye bestandsoversikter over ærfugl og gjess i hekkeområdene, burde utarbeide forslag til ferdselsreguleringer i form av nye fuglereservater eller tilsvarende vernetiltak. Denne arbeidsgruppens anbefalinger ble behandlet og fikk tilslutning i det interdepartementale polarutvalget (Sysselmannen 2006, s. 71). Denne arbeidsgruppen identifiserte foruten øyene i Liefdefjorden, også Hyttevika/Steinvika nord for Hornsund, Fuglehuken Sør, Midterhuken, Reiniusøyane, Fugleholmen i Magdalenefjorden, Albertøya sør for Smeerenburg, Hamiltonøyane i Raudfjorden og Tusenøyane som områder hvor det var behov for bedre kartlegging av hekkebestandene (notat «*Forslag til regulering av cruise- og båtturisme på Svalbard*» datert april 2005, s. 6-7). Slik kartlegging er inkludert i tiltaksplanen i denne forvaltningsplanen.

Denne forvaltningsplanen er utarbeidet med sikte på at den skal gjelde også for de foreslåtte nye fuglereservatene.

Planlagte tiltak

- * Status på fuglereservater bør overvåkes for ved jevne mellomrom vurdere om områdenes status som reservater fremdeles er relevant. Ramsar-områder prioriteres
Ansvarlig: Sysselmannen

3.7.7 Trollkjeldene

Trollkjeldene ligger sør for Bockfjorden ved foten av fjellmassivet Trolltindane på 4–20 moh., like over Watnelieøyra, ca. 2 timers gangavstand fra Vulkanhamna (nærmeste ilandstigningssted i Bockfjorden). Trollkjeldene er termalkilder med sinteravsetninger, og temperaturen er målt opp til

28°C. Trollkjeldene består av seks kildekomplekser langs en rett linje, noen med velutviklede og godt bevarte sinterterrasser. Trollkjeldene er de eneste sinterterrassene av sin art og kvalitet i Norden, og faller inn under flere vernekriterier i henhold til listen utarbeidet av Nordisk ministerråd (se tabell 6) (Norsk polarinstitutt 2014b).

vernekriterium	Jotunkjeldene	Trollkjeldene
Undervisningsverdi (vulkanologi, hydrologi, kvartærgeologi)	ja	ja
Forskningspotensiale	noe	ja
Sjeldenhet	ja, på nordisk nivå	ja
Estetisk verdi / opplevelsesverdi	noe	ja
sårbarhet		
mot vanlig ferdsel og prøvetakning	i liten grad	ja

Tabell 6. Nordisk ministerråds vernekriterier for geologiske elementer, TemaNord 20015:451, [Norsk Polarinstitutt 2014](#).

Jotunkjeldene er to andre termalkilder i området, som ligger nær sjøen i Bockfjorden, og derfor har vesentlig mer besøk. Disse to har meget liten vannføring, og sinterkompleksene rundt kildene er temmelig nedtråkket av turister. Det er ikke velutviklede terrasser og bassenger rundt disse kildene.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Jotunkjeldene	8	0	14	0	43	18	309	153	762	512
Vulkanhamna	0	29	0	0	0	0	0	23	20	296
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Jotunkjeldene	1305	838	20	802	707	472	1646	601	449	1515
Vulkanhamna	109	0	76	140	0	0	15	97	23	141

Tabell 7. Rapporterte ilandstigninger ved Jotunkjeldane og Vulkanhamna (nærmeste ilandstigningssted for fottur til Trollkjeldane), 1996 – 2015. Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Naturtypen *varme kilder* er rødlistet i kategorien *sårbar* (VU)¹⁵ i henhold til Norsk rødliste for naturtyper (2011). Artsdatabanken som utgir rødlista, vurderer at de varme kildene er så små og med så avgrenset utbredelse at de har behov for overvåkning av effekter, både av de få besøkene som finner sted, og av mer tilfeldige hendelser (s. 101).

Figur 28. Trollkjeldane. Foto: Sveinung Bertnes Råheim/ Sysselmannen på Svalbard.

¹⁵ Rødlistekategoriene omtalt i forvaltningsplanen: CR=kritisk truet, EN=sterkt truet, VU=sårbar og NT=nær truet.

På et lite område rundt Trollkjeldene finnes også den høyeste konsentrasjonen av rødlistede karplanter på Svalbard, hvorav tre arter kun er kjent på Svalbard fra denne lokaliteten. Også flere sjeldne mose-, lav- og sopparter vokser nær kildene, og Svalbards eneste lokalitet for kransalger er i to av kildene.

Områdene rett over de varme kildene, og de nesten vegetasjonsløse flatene mellom og nedenfor kildene er voksested for de rødlistede karplantene i området (svalbardsaltgras (CR), fjellmarinøkkel (CR), marinøkkel (CR), trefingerurt (EN), fjelløyentrøst (EN), hårstarr (VU) og dvergarve (VU)). De to kransalgeartene (hårkrans, samt en underart som kun er kjent fra disse kildene, *Chara canescens* spp. *hoelii*) vokser i enkelte av kildene, inkludert den varmeste. De sjeldne og kritisk truede artene har så små og sårbare forekomster at selv små forstyrrelser kan gi store negative konsekvenser (Norsk polarinstitutt 2014b, s. 5).

På bakgrunn av Trollkjeldenes kvaliteter og sårbarhet for ferdsel, foreslås det innført ferdselsrestriksjoner ved disse kildene. Man ønsker at besøkende fortsatt skal kunne oppleve stedet, men uten at sinteravsetningene skades, og at ferdsel i området med de mest sjeldne plantartene unngås. Det foreslås derfor innført ferdselsforbud med mulighet for å få tillatelse til ferdsel på gitte vilkår, med begrensninger på gruppestørrelse, hvor og hvordan man kan ferdes. Vilråene skal ta hensyn til sårbare rødlistearter, skjøre kalkavsetninger som er sårbare for tråkk, mm.

Se retningslinjer for saksbehandling i kapittel 3.8.1.

3.7.8 Pålegg om rengjøring av fottøy, klær og utstyr

Økende turisme og ferdsel i polare områder kombinert med et varmere klima øker risikoen for at fremmede arter skal fraktes til, og etablere seg på Svalbard. I en studie på Svalbard tok man prøver fra fottøyet til 259 reisende som ankom flyplassen i Longyearbyen sommeren 2008. Totalt samlet man 1.019 frø, noe som gir et snitt på nesten 4 frø per person. Dersom dette er representativt for hele året, er det potensiale for 270.000 frø per år som ankommer med flypassasjerers sko. Frø fra 53 ulike arter ble identifisert i prøvematerialet. 26 % av frøene spirte når forskerne eksponerte frøene for et simulert Svalbard-klima (Ware m.fl 2011).

I Antarktis har man vist at forskere, teknisk personell på forskningsstasjonene og guider bringer med seg flest frø, men siden turistene er mange flere i antall, blir disse likevel en viktig transportvei for fremmede frø. I undersøkelsen viste det seg at hver person bragte med seg 9,5 frø til Antarktis (Crown m.fl. 2012).

På Svalbard finnes det i tillegg fremmede, skadelige arter som er etablert i og nær bosetningene. I Barentsburg finnes for eksempel hundekjeks, som blir vurdert av Artsdatabanken til å utgjøre en trussel fordi den kan konkurrere ut den stedegne vegetasjonen under fuglefjell, om frø fra denne planten skulle fraktes til en slik lokalitet (Sysselmannen 2014b).

I forbindelse med endring av forskriften foreslås det derfor tatt inn en hjemmel for at Sysselmannen i forskrift skal kunne fastsette bestemmelser om rengjøring av fottøy, klær og utstyr for å hindre spredning av nye plantearter (§ 9 og § 35). AECO har med støtte fra Svalbard miljøvernfond utviklet «Biosecurity guidelines» for å hindre spredning av fremmede organismer. Disse legger opp til at gjestene oppfordres til å rengjøre sko, klær og utstyr før avreise hjemmefra, da undersøkelser har vist at for eksempel skovask om bord i cruisebåtene har begrenset effekt, selv om dette praktiseres i noen selskaper.

Ved innføring av regler om rengjøring av sko, klær og utstyr er det viktig med godt forarbeid for å avdekke hvilke tiltak som vil ha best effekt med hensyn til de lokale forhold og trusler på Svalbard. I handlingsplanen for fremmede arter (Sysselmannen 2017) er ett av tiltakene å kartlegge og vurdere risiko for spredningsveier og spredningsvektorer for fremmede arter til Svalbard og rundt på Svalbard. Det vil etter denne kartleggingen vise seg om et slikt pålegg vil være hensiktsmessig.

Rengjøring av fiskeutstyr

I henhold til *forskrift om høsting på Svalbard* er det fra 2014 krav om at alt fiskeutstyr og fiskeredskaper som er brukt utenfor Svalbard må desinfiseres før det tas i bruk på øygruppen.

Planlagte tiltak

- Innhente bedre stedsangivelse for sjeldne moser, lav og sopp ved Trollkjeldene.
Ansvarlig: Sysselmannen bestiller

3.8 Saksbehandling etter enkeltbestemmelsene

I dette kapittelet gis det en gjennomgang av de ulike vernebestemmelsene som gjelder for nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen og fuglereservatene. I de tilfeller det foreslås endringer er dette markert med rød skrift eller er spesielt kommentert.

3.8.1 Nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen

§ 4. Forbud mot motorferdsel

Bruk av terrenggående kjøretøyer og landing med luftfartøy er forbudt. Forbudet gjelder også overflyvning av områdene under 300 meter til og med 1 nautisk mil fra land. Forbudet mot overflyvning gjelder så langt værforholdene tillater det. Sysselmannen kan i forskrift fastsette bestemmelser om ferdsel på sjøen.

Skip som anløper nasjonalparkene skal ikke bruke eller ha om bord annet drivstoff enn kvaliteten DMA i samsvar med ISO 8217 Fuel Standard.

(alle unntak fra tungoljeforbudet i punkt a-c ble i 2017 foreslås fjernet)

Tungoljeforbudet

Tidligere unntak for tungolje ved ferdsel langs den korteste sikre ruten gjennom den nordvestlige delen av Sør-Spitsbergen nasjonalpark til og fra Sveagruva hadde bakgrunn i Store Norskes behov for skipsfart til og fra Sveagruva. I tillatelsen til gruvedrift i Lunckefjell ble det stilt vilkår om drivstoffkvalitet til skiping fra og til og fra Sveagruva. Det tillates rester av tungolje inkludert i det «ikke pumpbare drivstoffet» (jf. KLDs vedtak av 25. juni 2014). Ut fra dette anses unntaket for seiling til og fra Svea i tidligere § 4 som unødvendig, og denne bestemmelsen foreslås fjernet.

Presisering av hva «landing» omfatter

Av forarbeidene til motorferdselloven (Ot.prp. nr. 45 (1976-1977)) fremgår at begrepet landing også omfatter de tilfeller der helikopteret står like over bakken i den hensikt å laste eller losse ("light on wheels"). Det gjennomgående vurderingstema er hvilke miljømessige ulemper den konkrete aktiviteten kan ha. I tråd med dette behandles derfor all dropp og henting av last på fastlandet som en landing. Det samme gjelder "stopp" for på- eller avstigning av passasjerer eller personell. Gitt de høye miljømål for Svalbard, og utfra et ønske om felles begrepsbruk, legger Sysselmannen til grunn at en landing etter svalbardmiljøloven skal forstås på samme måte som en landing etter motorferdselloven. Klima- og miljødepartementet har bekreftet at man fortsatt skal regne drop/henting av last som en landing ved behandling av søknader etter svalbardmiljøloven. De miljømessige forhold vil i svært mange tilfeller være de samme enten helikopteret henger lavt over bakken for drop/henting av last, eller det settes fysisk ned på bakken

Sysselmannens mulighet for å gi dispensasjon

I henhold til svalbardmiljøloven (§ 83) er det som nevnt ikke tillatt å fly nærmere enn en nautisk mil fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl. Det er ikke angitt at Sysselmannen kan gjøre unntak fra forbudet. I følge e-post fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) 15.7.2010 har det imidlertid ikke vært lovgivers intensjon at Sysselmannen ikke skal kunne gjøre unntak fra den aktuelle bestemmelsen.

Andre bestemmelser om minstehøyde og avstand:

- I henhold til [Forskrift om lufttrafikkregler](#) § 3-5, er minstehøyden for flyging med fly og helikopter utenfor tettbebyggelse på Svalbard 500 fot (=152 meter), og helikopteraktør skal ha tillatelse fra Sysselmannen for å fly lavere enn dette.
- I henhold til svalbardmiljøloven § 83 er det forbudt å fly nærmere enn 1 nm (=1,85 km) fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl.

Film og foto fra helikopter/fly - «Aerial photos»

Landskapsfotografering og filming fra helikopter der man overholder minstehøyder, avstand fra fuglefjell og ikke lander, krever ikke dispensasjon fra regelverket, forutsatt at flygingen ikke faller inn under motorferdsselforskriftens § 11, første ledd, forbudet mot sightseeing. Dersom foto- og filmopptak medfører landinger, opprettelse av depot, eller på andre måter krever dispensasjon fra regelverket, må søknad sendes til Sysselmannen.

Retningslinjer for saksbehandling

- Praksis har vært å gi unntak for motorferdsel for tiltak med vitenskapelig formål eller når helt særlige grunner foreligger.
- Ved behandling av søknader om helikopterlandinger, vil det være spesielt relevant å vurdere miljørettsprinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7 og 8 (føre vår-prinsippet, og prinsippet om samlet belastning), jf. kapittel 3.6.1.
- I nasjonalparkene legges det en svært streng dispensasjonspraksis til grunn når det gjelder tillatelse til landing med helikopter innenfor en radius på 500 m fra liggeplasser for hvalross. Det er mest aktuelt å gi dispensasjon til vitenskapelige formål.
- Retningslinjer for filming og fotografering, se kapittel 4.10.

Rapportering

Sysselmannen har en avtale med Lufttransport om rapportering av posisjon for landinger utenfor godkjent landingsplass. Forskere og andre som benytter andre helikoptertransportører må rapportere dette i etterkant av feltarbeidet (stilles som vilkår i tillatelsen). Rapporteringsskjema på norsk og engelsk finnes på Sysselmannens hjemmesider.

§ 5. Ferdselforbud

Det er forbudt hele året å gå i land og ferdes i nærmere avgrensede områder ved de automatisk fredede kulturminnene ved Ytre Norskøya, Likneset, Ebeltoftamna og Lægerneset som vist på kart i vedlegg 2.

Forslag til ny bestemmelse:

Ferdselforbudene ved automatisk fredede kulturminner trådte i kraft 01.01.2010. Forbudet er generelt og dispensasjon etter forskriften skal som hovedregel ikke gis. Søknader om dispensasjon må derfor behandles i henhold til § 11. Se eksempel i sak 201400076 (vitenskapelige undersøkelser) og sak 201100541 (opplevelse og bokprosjekt).

Det vil være § 11 d) og 11 e) som vil være aktuelle å hjemle eventuelle tillatelser i. 11d): «Å utføre vitenskapelige undersøkelser dersom det ikke il stride mot formålet med nasjonalparken» og 11 e) «andre dispensasjoner når særlige grunner foreligger, og disposisjonen ikke vil stride mot formålet med nasjonalparken»

Se retningslinjer for saksbehandling etter § 11 d og e på s. 67-69.

Ved dispensasjoner fra forbudet skal Miljødirektoratet og Riksantikvaren ha kopi av vedtak. Sysselmannens egen aktivitet i disse områdene skal begrenses til et minimum.

Det foreslås ny bestemmelse om krav om stedsspesifikke retningslinjer i sone c:

§ 5a. Krav om stedsspesifikke retningslinjer i sone C

Sone C avgrenses som fastsatt på kart i vedlegg 6.

Reisearrangører som gjennomfører organiserte turer innenfor sone C, skal utarbeide stedsspesifikke retningslinjer for aktiviteten i områdene fastsatt på kart i vedlegg 6.

Retningslinjene skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminner på stedet i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven. Sysselmannen fører tilsyn med at retningslinjene ivaretar dette og bruken av retningslinjene.

Sysselmannen fører tilsyn med om de stedsspesifikke retningslinjene er egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminnene i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven. Dette gjøres for eksempel i forbindelse med at de stedsspesifikke retningslinjene sendes inn når turoperatørene melder inn sine turopplegg for kommende sesong til Sysselmannen. I tillegg fører Sysselmannen tilsyn med bruken av retningslinjene i felt, for eksempel i forbindelse med Sysselmannens toktvirksomhet i sommersesongen

Retningslinjer for saksbehandling:

- Ilandstigning forutsetter at turoperatører har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for ferdsel på disse stedene. Turoperatørene sender inn de stedsspesifikke retningslinjene når de melder inn turopplegg som inkluderer besøk ved disse lokalitetene.
- Sysselmannen skal føre tilsyn med at retningslinjene skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminnene på lokalitetene, og at retningslinjene er i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven.

Det foreslås ny bestemmelse om ferdselsforbud ved Trollkjeldene

§ 5b. ferdselsforbud ved Trollkjeldene

Ferdsel i et nærmere avgrenset område ved Trollkjeldane som vist på kart i vedlegg 8 er forbudt. Sysselmannen kan gi tillatelse på fastsatte vilkår etter søknad.

Selv om det gis tillatelse til ferdsel er det forbudt å brenne bål, telte og å etablere leir i området. Det er forbudt å plukke stein, bade og utføre andre aktiviteter som kan medføre risiko for å skade de varme kildene og plantearter som lever i og ved disse. Et system for tillatelser for besøk ved Trollkjeldene skal utarbeides, f.eks. liknende det som finnes for Virgohamna mht. gruppestørrelse og hvor man kan

ferdes til fots. Vilkårene skal ta hensyn til sårbare rødlistearter, skjøre kalkavsetninger som er sårbare for tråkk, mm. Området besøkes også vintertid av fastboende med snøskuter, noe som kan skade sinterterrassene. Ferdselsforbudet vil derfor gjelde hele året.

I NPs supplement til kunnskapsgrunnlaget vises det til en rapport av Alsos et. al (2011) om økologiske og genetiske undersøkelser av rødlistearter på Svalbard, med veiledning for ferdsel rundt Trollkjeldene. Her anbefales det at området kun blir besøkt av små grupper(<5), både av hensyn til sårbar flora og for å unngå stidannelse. Området er relativt lite, og det bør derfor ikke være mer enn en gruppe samtidig innenfor området

Sysselmannen mener det er avgjørende at de som besøker kildene har tilstrekkelig kunnskap om arter, geologi og sårbarhet slik at man ikke ferdes på en slik måte at verdiene forringes. Like viktig som å begrense antall personer er det å sette krav til kompetanse hos de besøkende. I tillegg er det nødvendig å utforme informasjon som legges ved svar på søknaden. Rapporten nevner også at temperaturen rundt kildene gjør at nye, mer varmekjære arter kan etablere seg. For å redusere risikoen for dette vil det settes vilkår om rengjøring av klær, sko og utstyr ved besøk ved de varme kildene.

Retningslinjer for saksbehandling:

- Det gis tillatelse til grupper på opp til fem personer inkludert eventuelt guide
- Det skal være maksimalt ei gruppe i området samtidig
- Det vil ikke bli gitt tillatelse til å kjøre på de snødekte sinterterrassene vinterstid
- Besøkende må ha med tillatelsen i felt og på denne skal det være trykket et kart som viser hvilke områder man ikke skal gå på
- Dersom det gis tillatelse skal det blir satt som vilkår at det uansett er forbudt å
  - bade/vasse i kildene
  - bygge demninger og liknende tiltak som kan skade sinterterrassene.
  - brenne bål, telte og å etablere leir
  - å plukke stein
  - utføre andre aktiviteter som kan medføre risiko for å skade de varme kildene og plantearter som lever i og ved disse.
- Før man går inn i området må klær, sko og evt. utstyr rengjøres for å hindre spredning av fremmede arter.

Dette skal også stå som vilkår i tillatelsene som gis.

§ 6. Vern mot inngrep

Områdene er fredet mot alle tekniske inngrep som oppføring av bygninger og anlegg av enhver art, bergverksdrift, boring etter olje og drift av oljekilder, massetak og annen virksomhet som medfører terrenginngrep eller forstyrrelser av naturmiljøet.

Havbunnen er fredet mot fangst og innhøsting ved dykking og ved bruk av bunntål eller skrape. råling etter reker er tillatt i farvann med dybder på 100 meter eller mer.

Det er likevel tillatt å sette opp, vedlikeholde, føre tilsyn med og drifte Deccastasjoner på Sørkappøya og på Salpynten eller andre terrestriske navigasjonsmidler som lykter, båker mv. Navigasjonsmidlene skal utformes, anlegges, vedlikeholdes og føres tilsyn med i samråd med Sysselmannen

Forslag til endring i bestemmelsen 2017:

Områdene er fredet mot alle tekniske inngrep som oppføring av bygninger, anlegg og innretninger av enhver art, herunder bygninger som ikke er fast forbundet med grunnen, bergverksdrift, boring etter olje og drift av oljekilder, massetak, oppdemming og annen virksomhet som medfører terrenginngrep, eller forstyrrelser av naturmiljøet eller påvirkning på landskapet.

Havbunnen er fredet mot fangst eller innhøsting ved dykking og ved bruk av bunntål eller skrape. Tråling etter reker er tillatt i farvann med dybder på 100 meter eller mer.

Det er likevel tillatt å sette opp, vedlikeholde, føre tilsyn med og drifte terrestriske navigasjonsmidler som lykter, båker mv. Navigasjonsmidlene skal utformes, anlegges, vedlikeholdes og føres tilsyn med i samråd med Sysselmannen.

Det foreslås i 2017 noen mindre justeringer av ordlyd i denne bestemmelsen slik at det samsvarer med ordlyden i svalbardmiljøloven § 57. Bakgrunnen for dette er at mange av dispensasjonssøknadene for tiltak i verneområdene gjelder forskningsinstallasjoner av varierende størrelse. Disse skal vanligvis stå ute i terrenget for å samle data over en sommersesong, i ett eller flere år. Installasjonene medfører sjelden terrenginngrep, er ofte ikke fast forankret til grunnen, men innretningene vil ofte kunne ha virkning på landskapet, og forankringenes utforming kan utgjøre fare for dyrelivet.

Unntaket for etablering, drift og vedlikehold av såkalte Deccastasjoner var foreslått tatt ut i forbindelse med forskriftsendringene i 2017. Dette systemet er gammelt, og har muligens heller ikke vært i bruk på mange år (bl.a. erstattet av GPS). Av den grunn var unntaket for Deccastasjoner foreslått fjernet. Unntaket for nødvendige navigasjonssystemer etc. bør fremdeles være med.

Det er ikke fastsatt restriksjoner på fiske, og det generelle regelverket om fiske på Svalbard gjelder således (med unntak av bruk av bunntål eller skrape som er forbudt etter verneforskriften § 6 annet ledd). Snurrevad kommer ikke inn under forbudet mot bruk av bunntål eller skrape, og kan brukes i den utstrekning snurrevad er tillatt etter gjeldende regelverk. Rekestråling er tillatt på større dyp enn 100 meter.

Generelle retningslinjer

- Bergverksdrift og mineralleting er ikke tillatt i nasjonalparkene, jf. § 10.
- Det skal ikke gis tillatelse til permanente/irreversible inngrep utover det som er unntatt i tredje ledd.
- I en dispensasjonsvurdering etter § 11 vil omfanget av forstyrrelser på grunn av ferdsel og anleggsvirksomhet vurderes, men det er et mål at det ikke skal skje forstyrrelser i naturmiljøet. Årstid, geografisk plassering/utbredelse av tiltak/aktivitet, nærhet til spesielle natur- og kulturverdier, sårbare perioder om sommeren for dyreliv etc. vil være avgjørende i slike vurderinger.
- Det vil ikke bli gitt tillatelse til boring etter olje/gass eller annet fossilt brensel, eller leteaktivitet med det formål å finne eller avgrense slike områder.
- Fiske er tillatt etter gjeldende regelverk, bortsett fra fiske med bunntål og skrape, som er forbudt. Snurrevad kommer ikke inn under dette forbudet.
- Tråling etter reker er tillatt på større dyp enn 100 meter.
- De fleste av de miljørettslige prinsippene vil være aktuelle å vurdere hvis det skal gis en dispensasjon fra § 6 etter verneforskriftens § 11. (jf. kapittel 3.6.1)

§ 7. Forbud mot forurensning

Det er forbudt å tømme eller etterlate avfall. Stoffer og gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjemmende skal ikke tømmes eller etterlates.

Forslag til ny bestemmelse:

Det er forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller andre fartøy innenfor en avstand av 500 meter fra land.

Forsøpling, henleggelse av avfall eller tilførsel av enhver form for forurensning med miljøgifter til grunn eller vann er ikke tillatt. Dette innebærer f.eks. at avfall skal tas med ut av området, det skal ikke brennes på land eller graves ned.

Når det gjelder avfall som er knyttet til eller skriver seg fra vanlig drift av skip, har man på visse vilkår anledning til å brenne dette i forbrenningsanlegg om bord, i henhold til [Forskrift om forhindring av forurensning fra skip \(MARPOL-forskriften\)](#). Denne forskriften er gjort gjeldende for Svalbard. Forbrenningsanlegget skal oppfylle nærmere angitte krav, beskrevet i [vedlegg VI, kapittel 7 Regler om hindring av luftforurensning fra skip](#). Det er også gitt regler om utslipp fra skip i [Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger. Polarkoden er tatt inn som et vedlegg til denne forskriften, som gjelder krav til sikkerhet og miljø for skip som opererer i polare farvann.](#)

Forslag til ny bestemmelse om forbud mot tømming av gråvann- og kloakktanker

Både av hensyn til naturmiljøet og av hensyn til områdenes referanseverdi for forskning og overvåking av forurensning og miljøgifter, foreslås det at tømming av grå- og svartvann/kloakktanker ikke gjøres nærmere enn 500 meter fra land innenfor nasjonalparkene.

Polarkoden trådte i kraft 1.1. 2017. Polarkoden setter blant annet strenge krav til utslipp av kloakk og svartvann (fra toaletter, urinaler, sluk i bysser og avløp fra medisinske fasiliteter) fra skip over 400 GT, samt skip på mindre enn 400 GT som er sertifisert for mer enn 15 personer. Utslipp av kloakk er i utgangspunktet forbudt, men dersom skipet har utstyr for oppmaling og desinfeksjon, kan oppmalt og desinfisert kloakk slippes ut 3 nautiske mil fra land. Urenset kloakk kan slippes ut i en avstand av 12 nautiske mil fra land. Forbudet gjelder ikke dersom skipet benytter et godkjent renseanlegg for kloakk. Skip under disse grensene omfattes ikke av Polarkodens krav. Selv om mindre skip slipper ut mindre mengder kloakk må det tas til etterretning at skipstrafikken rundt Svalbard er i økning, og i sum kan utslipp fra mange mindre skip også gi miljøvirkninger. Av den grunn ble det i 2017 foreslått å regulere utslipp av kloakk fra alle fartøy nærmere enn 500 meter fra land gjennom et forbudt.

Utslipp av gråvann (dusjer, vasker, vaskemaskiner og andre avløp) er ikke regulert gjennom Polarkoden. Det er påvist forhøyede konsentrasjoner av miljøgifter i organismer i bl.a. Kongsfjorden og Liefdefjorden, som kan stamme fra kosmetikk som slippes ut med gråvann (Warner m.fl. 2010). Gråvann fra skip kan også være en kilde til blant annet mikroplast (Browne et. al. 2011, Mintenig et al. 2017). Av den grunn ble det i 2017 foreslått et forbud mot utslipp av gråvann nærmere enn 500 meter fra land.

(Sysselmannen legger til grunn at Polarkodens krav gjelder uavhengig av vernebestemmelsene.)

§ 8. Vern av dyrelivet

Pattedyr og fugl og deres bo og reir er fredet mot skade og forstyrrelse av enhver art. Fredningen er likevel ikke til hinder for fangst av sjøpattedyr som ikke er stedegne og som reguleres i forskrifter fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet. Det er forbudt å innføre nye arter.

Både terrestre og marine pattedyr er omfattet av bestemmelsen. Forskning på dyr, eller forskning som kan skade/forstyrre dyreliv, må ha dispensasjon fra dyrelivsfredningen for å kunne gjennomføres. Instrumentering, for eksempel påsetting av gps-sendere eller dataloggere krever i tillegg tillatelse fra Mattilsynet.

Bruk av droner

Bruk av droner krever ikke i seg selv tillatelse fra Sysselmannen. Bruk av droner er en aktivitet som kan medføre forstyrrelse, og *virkningene* av bruken kan imidlertid medføre at dette er forbudt, eller krever særskilt tillatelse. Verneforskriften gir et forbud mot enhver forstyrrelse av dyrelivet, og dronebruk må vurderes opp mot dette.

Rengjøring av fiskeutstyr

I henhold til [forskrift om høsting på Svalbard](#) er det fra 2014 krav om at alt fiskeutstyr og fiskeredskaper som er brukt utenfor Svalbard må desinfiseres før det tas i bruk på øygruppen. Les mer om dette i kapittel 4.5

Retningslinjer for saksbehandling:

- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser kan gis i henhold til verneforskriftens § 11.
- Tillatelse vil bare bli gitt dersom de vitenskapelige undersøkelsene ikke vil stride mot formålet med nasjonalparken og ikke kan foregå utenfor nasjonalparkene.
- Tillatelse fra Mattilsynet skal foreligge før Sysselmannen behandler forskningssøknaden.
- Avlivning av rødlistearter i forskningssammenheng tillates ikke i verneområder.
- Dronebruk som kan føre til forstyrrelse av dyrelivet skal behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 11.

§ 9. Vern av plantelivet og fossiler

Planter og fossiler skal ikke fjernes og er fredet mot skader og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel. Det er forbudt å innføre nye plantearter.

Forslag om ny bestemmelse:

Sysselmannen kan i forskrift fastsette bestemmelser om rengjøring av klær og utstyr for å hindre spredning av plantearter

Bestemmelsen om at Sysselmannen i forskrift kan fastsette bestemmelser om rengjøring av fottøy, klær og utstyr for å hindre spredning av plantearter er et tillegg som foreslås i forbindelse med forskriftsendringene i 2017.

Ettersom fossiler ikke er planter, ble det i 2017 foreslått å inkludere ordet fossiler i overskriften til bestemmelsene om vern av plantelivet i § 9 (Sør-Spitsbergen, Forlandet og Nordvest-Spitsbergen nasjonalparker) og § 35 (fuglereservatene). Denne endringen er å regne som en korrigerende forskrift ettersom ordet fossiler er med i overskriften i § 26 (Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservat).

Retningslinjer for saksbehandling:

- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser kan gis i henhold til verneforskriftens § 11.
- Tillatelse vil bare bli gitt dersom de vitenskapelige undersøkelsene ikke er i strid med verneformålet og ikke kan foregå utenfor nasjonalparkene.
- Les mer om foreslått hjemmel for pålegg om rengjøring av fottøy, klær og utstyr i kapittel 3.7.8.

§ 10. Forbud mot ervervelse av bergrettigheter

I fredete områder er det ikke tillatt å søke etter mineraler og bergarter, jf. bergverksordningen, og det gis ikke nye bergrettigheter.

Forslag til ny bestemmelse:

§ 10 Forbud mot søking etter mineraler og bergarter mm.

I fredete områder er det ikke tillatt å søke etter mineraler og bergarter slik dette er definert i bergverksordningen, og det gis ikke nye bergrettigheter.

I gjeldende versjon av § 10 kan ordlyden misforstås dithen at bergverksordningen inneholder et forbud mot å søke etter mineraler og bergarter. Denne formuleringen er foreslått presisert for å vise at henvisningen utelukkende knytter seg til forståelsen av begrepene «mineraler og bergarter» slik disse er brukt i bergverksordningen. Det aktuelle forbudet er kun nedfelt i verneforskriften.

§ 11. Dispensasjon

Sysselmannen kan gi tillatelse til

- a) å oppføre, sette i stand og vedlikeholde hus som brukes ved tilsyn og enkel beskyttelse av allmennheten
- b) personer som er bosatt på Svalbard til å jakte rype i samsvar med gjeldende regler
- c) personer som er bosatt på Svalbard til å bruke terrenggående kjøretøyer i fastlagte traseer
- d) å utføre vitenskapelige undersøkelser dersom det ikke vil stride mot formålet med nasjonalparken
- e) andre disposisjoner når særlige grunner foreligger og disposisjonen ikke vil stride mot formålet med nasjonalparken.

For å kunne tillate å oppføre, sette i stand og vedlikeholde hus som er nødvendige som nødstasjoner og for å utføre tilsyn (punkt a), skal det foreligge helt spesielle konkrete årsaker og etableringen skal ha stor betydning for viktige samfunnsmessige forhold.

Det er ikke blitt søkt om tillatelse til rypejakt for fastboende i nasjonalparkene (punkt b). Så lenge rypebestanden og uttaket er på et bærekraftig nivå vil det som utgangspunkt bli gitt tillatelse til personer som er fast bosatt på Svalbard.

I henhold til § 11 c har Sysselmannen anledning til å gi dispensasjon til fastboende til å bruke terrenggående kjøretøyer etter fastlagte traseer. Sysselmannen vurderer at det ikke er hensiktsmessig å låse de reisende til fastlagte traseer, da vær- og føreforhold er i kontinuerlig endring, og breene er i bevegelse slik at hvilke områder som er trygge å ferdes i også endres. Aktuell trase vurderes derfor i tråd med søknaden og defineres nærmere i den enkelte tillatelse. Det er alltid den reisendes eget ansvar å vurdere hvor det er trygt å kjøre. Dispensasjonsadgangen praktiseres som et standardisert skjema, med en rapportdel om hvor mange som har gjennomført turen som må leveres i etterkant. Det sjekkes at alle turdeltakere er fastboende mot utskrifter av befolkningsregisteret. Det har vært en nedgang de senere år i antallet slike dispensasjoner, blant annet på grunn av manglende fjordis. Se figur 40, kapittel 4.5.

Så lenge det ikke er spesielle forhold som tilsier at den konkrete ferdselen kan forringe verneverdier, vil det bli gitt dispensasjon til fastboende.

Forvaltningsmyndigheten har i bestemte tilfeller anledning til å gi tillatelse til tiltak som ikke faller under de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene. Dette kan for eksempel være uforutsette forhold som ikke var aktuelle på vernetidspunktet.

Dispensasjonshjemlene i § 11 d) og e) er nærmest likelydende med svalbardmiljøloven § 22. Det oppstilles to muligheter for å gi tillatelse, vitenskapelige undersøkelser og når særlige grunner foreligger. For begge dispensasjonsbestemmelsene kreves det at tiltaket ikke må være i strid med verneformålet for nasjonalparkene. Forvaltningsmyndigheten bør spesielt være oppmerksom på verdier nevnt i verneformålet, og det bør ikke gis tillatelse til tiltak som er i konflikt med slike verneverdier.

Begge begrepene ”vitenskapelige undersøkelser” og ”særlige grunner” er benyttet både i verneforskriften og svalbardmiljøloven. Forarbeidene til svalbardmiljøloven må dermed kunne benyttes for avklaring av hva som ligger i disse begrepene.

Alle forskningssøknader skal gå via databasen Research in Svalbard, RiS.

Når det gjelder bruk av punkt 4 ”særlig grunn”, heter det videre i forarbeidene, at i kriteriet ”særlig grunn” ligger både at det må dreie seg om et behov som oppstår forholdsvis sjelden, og at behovet er tungtveiende.

Dispensasjoner for vitenskapelige undersøkelser

I Ot.prp. nr. 38 om svalbardmiljøloven heter det at både høyere utdanning og forskning omfattes av begrepet ”vitenskapelige formål” (side 134). Nasjonalparkenes verdi som undervisningsområde er også trukket fram i NOU 1999:21 Lov om miljøvern på Svalbard (s. 99). «Formålet med nasjonalparkene er å bevare egenartede og i det vesentlige urørte naturområder for å sikre muligheter for forskning, undervisning og naturopplevelser».

Dersom aktiviteten ikke strider mot §§ 4 – 9 kan vitenskapelige undersøkelser i nasjonalparkene foregå uten egne forskningstillatelser. Selv om forskningsaktiviteten ikke krever dispensasjon fra verneforskriften, vil slik aktivitet allikevel reguleres av Forskrift om turisme, feltopplegg og annen reisevirksomhet på Svalbard (FOR 1991-10-18-671).

Vitenskapelige undersøkelser som krever dispensasjon fra §§ 4 – 9 skal foregå utenfor verneområdene dersom dette er mulig. Søknader om dispensasjoner fra vernebestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser skal inneholde en begrunnelse for hvorfor arbeidet må gjøres i verneområdet. Se også forskningsveilederen på Sysselmannens hjemmesider. En eventuell dispensasjon hjemles i § 11d, og skal som nevnt ikke stride mot formålet med nasjonalparken.

I henhold til svalbardmiljøloven § 22 skal begrunnelsen i en slik dispensasjon vise hvordan miljøvernmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for miljøet, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vedtak bør omtale hvordan miljørettsprinsippene i svalbardmiljølovens §§ 7 – 10 er vurdert, der de er relevante. Se kapittel 3.4.1.

Se også kapittel 4.1 for retningslinjer for saksbehandling spesielt knyttet til forskningssøknader.

Dispensasjoner til skuterkjøring i forbindelse med forskning

Det har vært vanlig praksis at det er gitt dispensasjon til forskere som ønsker å kjøre skuter til blant annet Hornsund i forbindelse med forskningsoppdrag. (f.eks. 201400456-4, 201600275)

Ved behandling av søknader om motorferdsel i verneområdene må det gis tillatelse både etter vernebestemmelsene § 11 e og motorferdselsforskriften § 13 (tillatelse etter søknad). Vurderingene etter sml. §§ 7 – 10 bør tas med i behandlingen av søknadene.

Retningslinjer for saksbehandling

- Dispensasjoner skal ikke gis dersom tiltaket kan komme i konflikt med verneformålet.
- Ved søknader om å oppføre sette i stand og vedlikeholde hus som er nødvendige som nødstasjoner eller for tilsyn, skal det foreligge helt spesielle konkrete årsaker og etableringen skal ha stor betydning for viktige samfunnsmessige forhold.
- Tillatelse til rypejakt for fastboende betinger en bærekraftig bestand og uttak.
- Det kan gis tillatelse til motorferdsel med snøskuter på frossen og snødekt mark til fastboende.
- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser skal bare gis dersom undersøkelsene ikke er i strid med verneformålet, og ikke kan foregå utenfor verneområdet (jf. § 11 d).
- Tillatelse til motorferdsel i forbindelse med forskning krever også tillatelse etter motorferdselsforskriften § 13.
- Forskningssøknader skal gå via databasen Research in Svalbard, RiS.
- Begrepet «vitenskapelig formål» omfatter både høyere utdanning og forskning.
- Se øvrige retningslinjer for saksbehandling av forskningssøknader i 4.1
- Ved en dispensasjonssøknad skal miljøvirkningene beskrives i søknaden
- Ved behandling av søknaden skal det framgå hvordan miljøvirkningene er vurdert og vektet.
- Ved behandlingen av søknader skal rettslige prinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7-10 vurderes, se kap.3.4.

3.8.2 Fuglereservatene

§ 31 Forbud mot ferdsel

All ferdsel i fuglereservatene, herunder ferdsel på sjøen og landing med luftfartøyer er forbudt i tiden 15. mai til 15. august.

Sysselmannen kan likevel gi forskrift om ferdselen i Kapp Linné fuglereservat.

Forslag til nye bestemmelser:

Ferdsel med kajakk og andre ikke-motoriserte fartøyer på sjøen foreslås tillatt innenfor grensene av Kongsfjorden fuglereservat, ved Prins Heinrichøya og Mietholmen, og Boheman fuglereservat etter nærmeste farbare rute langs kystlinjen.

§ 31 a) Forbud mot motorferdsel:

Bruk av terrenggående kjøretøyer og landing med luftfartøy er forbudt. Forbudet gjelder også overflyvning av områdene under 300 meter til og med 1 nautisk mil fra land. Forbudet mot overflyvning gjelder så langt værforholdene tillater det.

Foreslått tillegg etter høring:

Innenfor Kapp Linné fuglereservat kan det kjøres med beltekjøretøy på frossen og snødekt mark fram til 15. mai

Kajakkpadling og annen ferdsel til sjøs med ikke-motoriserte fartøyer langs land innenfor grensene av Kongsfjorden og Boheman fuglereservater skal likevel skje aktsomt i henhold til svalbardmiljøloven § 73. Et forbud mot ferdsel langs land for ikke-motoriserte fartøy kan utgjøre en sikkerhetsrisiko. Dersom kajakkpadlere e.l. på grunn av et ferdselsforbud tvinges til å padle på yttersiden av øyene, kan det ved velt gjøre stor skade å måtte gå i land på øyene og holmene. Sysselmannen har vurdert at dette kan ha større negative virkninger enn at man padler/ror langs nærmeste farbare rute langs kystlinja, innenfor reservatenes grenser.

I gjeldende verneforskrift er det ikke et motorferdselsforbud i fuglereservatene. Alle reservatene ligger på vestkysten av Spitsbergen, der også de tre aktuelle nasjonalparkene ligger. Harmonisering av regelverket for de to verneformene er derfor hensiktsmessig og det foreslås samme bestemmelser for fuglereservatene som for nasjonalparkene.

Alle reservatene er med ett unntak øyer og holmer. Unntaket er Kapp Linné fuglereservat ved Isfjord radio. Basecamp Spitsbergen, som tilbyr overnatting og bespisning på Isfjord Radio hadde 1560 romdøgn i 2016, i tillegg til dagsturbesøk. Transporten vinterstid foregår først og fremst med snøskuter, og sommerstid med båt. Traséen ut til Isfjord Radio går innenfor grensa for reservatet i det nord-østre hjørnet, se kart i figur 29.

Figur 29. Avgrensning av Kapp Linné fuglereservat og brukte trasèer til Isfjord Radio.
Kart: TopoSvalbard, Norsk Polarinstitut

Utenfor grensa er det her en brink som vanligvis blir avblåst. Det er også en erosjonskant, som gjør at grensa for reservatet om noen år sannsynligvis vil gå i vannkanten eller ut i vannet. Det vil derfor ikke være mulig å komme seg ut til Isfjord Radio på land med snøskuter uten å kjøre innenfor reservatgrensa.

Retningslinjer for saksbehandling:

- I noen tilfeller vil dispensasjon for ferdsel i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser eller dunsanking være aktuelt. Se retningslinjer under omtale av § 37 - dispensasjon.

§ 32. Forbud mot forurensning

Det er forbudt å tømme eller etterlate avfall. Stoffer og gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjæmmende skal ikke tømmes eller etterlates.

Forslag om ny bestemmelse:

Det er forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller andre fartøy innenfor en avstand av 500 meter fra land.

Se omtale av § 7 for utdyping av ansvarsforhold vedrørende forurensning.

§ 33. Vern mot inngrep

Områdene er fredet mot alle tekniske inngrep som oppføring av bygninger, anlegg og innretninger av enhver art, herunder bygninger, anlegg og innretninger som ikke er fast forbundet med grunnen, bergverksdrift, boring etter olje og drift av oljekilder, massetak, oppdemming og annen virksomhet som medfører terrenginngrep, eller forstyrrelser av naturmiljøet.

Havbunnen er fredet mot fangst eller innhøsting ved dykking og ved bruk av bunntål eller skrape.

Det er likevel tillatt å sette opp, vedlikeholde, føre tilsyn med og drifte navigasjonsmidler som båker, lykter mv. Navigasjonsmidlene skal utformes, anlegges, vedlikeholdes og føres tilsyn med i samråd med Sysselmannen.

Ordlyden er her slik det foreslås i forbindelse med forskriftsendringene i 2017, og noen mindre justeringer av ordlyd i denne bestemmelsen slik at det samsvarer med ordlyden i svalbardmiljøloven § 57. Unntaket for Deccastasjoner er tatt ut, se omtale av § 6.

Retningslinjer for saksbehandling:

- Det skal ikke gis tillatelse til permanente/irreversible inngrep utover det som er unntatt i tredje ledd.
- Se for øvrig omtale av § 6 om inngrep i nasjonalparkene omfattet av denne forvaltningsplanen.

§ 34. Vern av dyrelivet

Pattedyr og fugl og deres bo og reir er fredet mot skade og forstyrrelser av enhver art. Det er forbudt å innføre nye arter.

Forskning på dyr, eller forskning som kan skade/forstyrre dyreliv, må ha dispensasjon fra dyrelivsfredningen for å kunne gjennomføres. Instrumentering, for eksempel påsetting av gps-sendere eller dataloggere krever tillatelse fra Forsøksdyrutvalget.

Alle forskningssøknader skal gå via databasen Research in Svalbard, RiS.

Retningslinjer for saksbehandling:

- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser kan gis i henhold til verneforskriftens § 37.
- Ved forskningssøknader må søker begrunne hvorfor forskningsaktiviteten må gjøres innenfor verneområdet, og ikke utenfor.
- Ved forskningssøknader må søker begrunne hvorfor forskningsaktiviteten eventuelt må foregå i ferdselsforbudstiden, og ikke utenom.
- Tillatelse vil bare bli gitt dersom de vitenskapelige undersøkelsene ikke er i strid med verneformålet.
- Tillatelse fra Mattilsynet skal foreligge før Sysselmannen behandler forskningssøknaden.
- Avlivning av rødlistearter i forskningssammenheng tillates ikke i verneområder.
- For fuglereservater med mye forskningsaktivitet bør det settes krav om koordinering av tilstedeværelse, aktivitet og prøvetakning.

§ 35. Vern av plantelivet og fossiler

Planter og fossiler skal ikke fjernes og er fredet mot skader og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel.

Det er forbudt å innføre nye plantearter

Forslag om tillegg i høring:

Sysselmannen kan i forskrift kan fastsette bestemmelser om rengjøring av fottøy, klær og utstyr for å hindre spredning av plantearter.

Bestemmelsen om at Sysselmannen i forskrift kan fastsette bestemmelser om rengjøring av fottøy, klær og utstyr for å hindre spredning av plantearter er et tillegg som ble foreslått tatt inn i forbindelse med forskriftsendringene i 2017.

Ordet fossiler ble foreslått tatt inn i overskriften i 2017, se også omtale av § 9

Retningslinjer for saksbehandling:

- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser kan gis i henhold til verneforskriftens § 37.

- Tillatelse vil bare bli gitt dersom de vitenskapelige undersøkelsene ikke er i strid med verneformålet og ikke kan foregå utenfor fuglereservatene. Vedrørende vitenskapelige undersøkelser i ferdselsforbudsperioden, gjelder samme retningslinjer som for dyrelivet.
- Les mer om hjemmel for pålegg om rengjøring av fottøy, klær og utstyr i kapittel 3.7.8.

§ 36. Forbud mot ervervelse av bergrettigheter

I fredete områder er det ikke tillatt å søke etter mineraler og bergarter, jf. bergverksordningen, og det gis ikke nye bergrettigheter.

Forslag til ny bestemmelse:

§ 10 Forbud mot søking etter mineraler og bergarter mm.

I fredete områder er det ikke tillatt å søke etter mineraler og bergarter slik dette er definert i bergverksordningen, og det gis ikke nye bergrettigheter.

Se kommentarer i kapittel 3.8.1 under omtale av § 10.

§ 37. Dispensasjon

Sysselmannen kan gi tillatelse til

- a) å utføre vitenskapelige undersøkelser dersom det ikke vil stride mot formålet med fuglereservatene
- b) andre disposisjoner når særlige grunner foreligger og disposisjonen ikke vil stride mot formålet med fuglereservatene.

Retningslinjer for saksbehandling

Forvaltningsmyndigheten har i bestemte tilfeller anledning til å gi tillatelse til tiltak, disse dispensasjonshjemlene er nærmest likelydende i svalbardmiljøloven § 22 og verneforskriftens § 37. Det oppstilles to muligheter for å gi tillatelse, vitenskapelige undersøkelser og når særlige grunner foreligger. For begge dispensasjonsbestemmelsene kreves det at tiltaket ikke må være i strid med verneformålet for fuglereservatene. Forvaltningsmyndigheten bør spesielt være oppmerksom på verdier nevnt i verneformålet, og det bør ikke gis tillatelse til tiltak som er i konflikt med slike verneverdier.

Begge begrepene ”vitenskapelige undersøkelser” og ”særlige grunner” er benyttet både i verneforskriften og svalbardmiljøloven. Forarbeidene til svalbardmiljøloven må dermed kunne benyttes for avklaring av hva som ligger i disse begrepene. I Ot.prp. nr. 38 om svalbardmiljøloven heter det at *både høyere utdanning og forskning omfattes av begrepet ”vitenskapelige formål”* (side 134). Når det gjelder bruk av punkt 4 ”særlig grunn”, heter det videre på samme siden i forarbeidene, at *i kriteriet ”særlig grunn” ligger både at det må dreie seg om et behov som oppstår forholdsvis sjelden, og at behovet er tungtveiende.*

Vitenskapelige undersøkelser

- Vitenskapelige undersøkelser som krever dispensasjon fra §§ 31 – 35 skal foregå utenfor fuglereservatene dersom dette er mulig. Søknader om dispensasjoner fra vernebestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser skal inneholde en begrunnelse for hvorfor arbeidet må gjøres i fuglereservatet. Søker må også begrunne hvorfor forskningsaktiviteten eventuelt må foregå i ferdselsforbudstiden, og ikke utenom.

Se også [forskningsveilederen](#) på Sysselmannens hjemmesider. En eventuell dispensasjon hjemles i § 37, og skal som nevnt ikke stride mot formålet med fuglereservatet.

Vedlikeholdsarbeid på navigasjonsinnretninger og meteorologiske stasjoner

Meteorologisk institutt har en automatisk værstasjon på Sørkappøya i Sørkapp fuglereservat. De gjennomfører årlig vedlikehold og tilsyn med sine værstasjoner på Svalbard, og har etter innspill fra Sysselmannen planlagt dette vedlikeholdet slik at besøket på Sørkappøya utsettes til etter 15. august de senere årene. Se sak 201000137.

Dunsanking

I forbindelse med fangstfolks dunsanking i fuglereservat kan det være aktuelt å gi dispensasjon fra ferdselsforbudet i § 31. Se kapittel 4.6 for omtale av dette, samt forslag til vilkår.

I henhold til sml. § 22 skal begrunnelsen i en slik dispensasjon vise hvordan miljøvernmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for miljøet, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vedtak bør omtale hvordan miljørettsprinsippene i svalbardmiljølovens §§ 7 – 10 er vurdert, der de er relevante. Se kapittel 3.6.1.

3.9 Forvaltningsmyndighet

§ 38 Forvaltningsmyndighet og forvaltningsplaner

Sysselmannen skal gjøre reglene kjent, føre tilsyn med at kravene i forskriften blir oppfylt og treffe de tiltakene som anses hensiktsmessig for at formålet med bestemmelsene skal nås. Det kan utarbeides forvaltningsplaner med nærmere retningslinjer for gjennomføringen av tiltakene. Planene skal godkjennes av Miljødirektoratet etter samråd med Riksantikvaren.

Etter verneforskriften § 38 kan det iverksettes tiltak som er nødvendig for å oppnå formålet med vernet, dvs. at Sysselmannen kan gjøre dette uten at det kreves en tillatelse etter verneforskriften. Det går imidlertid en grense for hvor store tiltak som kan iverksettes uten at det må fattes et enkeltvedtak etter forskriften, f.eks. vil større anlegg kreve et vedtak. Hittil har det ikke vært praksis for fysisk tilrettelegging. Dersom eventuell fysisk tilrettelegging ikke gjøres av hensyn til verneverdiene (men f.eks. for å bedre naturopplevelsen), kreves tillatelse etter verneforskriften. Sysselmannen kan imidlertid selv treffe vedtak etter verneforskriften, slik at det formelt sett ikke er påkrevd å løfte saken til direktoratene.

Etter en konkret vurdering i saker der Sysselmannen er tiltakshaver, kan det likevel være aktuelt å oversende saken til høyere instans.

Dersom det gjelder områder som er forskrifts/vedtaksfredet på annen måte enn gjennom verneforskriften, som f.eks. Virgohamna – kan det etter disse forskrifter/vedtak kreves tillatelse fra Riksantikvaren.

Forskrift om vern av Virgohamna fastsetter at Riksantikvaren skal gi tillatelse til tiltak på kulturminnet. Tiltak krever således tillatelse etter både verneforskriften (Sysselmannen) og etter forskrift om vern av Virgohamna (Riksantikvaren). Tilsvarende vil gjelde for eventuelle andre særskilte vernevedtak/forskrifter for kulturminner.

Retningslinjer for saksbehandling

- Forvaltningsplanen skal revideres ved behov, og senest hvert 10. år.
- Ved større tiltak eller tiltak som ikke gjøres av hensyn til verneverdiene skal Sysselmannen fatte enkeltvedtak etter verneforskriften

3.10 Bruk av vilkår

Det er innenfor forvaltningsretten en ulovfestet regel som gir vedtaksmyndigheten adgang til å sette vilkår i en forvaltningssak, uten at dette er nevnt i hjemmelsgrunnlaget (Miljødirektoratets veileder Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter M1062014, s. 17). I henhold til svalbardmiljøloven § 61, andre ledd bør det settes vilkår for tillatelser:

«I en tillatelse bør det settes vilkår som er tjenlige til å oppfylle formålet med reglene i denne lov.»

Hovedregelen er at det i dispensasjoner etter verneforskrifter kan knyttes vilkår til en tillatelse for å ivareta naturmiljøet og/eller kulturminnene. Det følger av vilkårslæren at vilkårene som settes må ha saklig sammenheng med tillatelsen, og være forholdsmessige i forhold til det som oppnås gjennom tillatelsen. Forvaltningsmyndigheten kan normalt gå langt i å sette vilkår som begrenser skadevirkningene av en dispensasjon (Miljødirektoratet 2014, s. 17).

Det vil ved de fleste søknadene om ferdsel være aktuelt å sette vilkår om opptreden iht. aktsomhetsregelen i sml. § 5, og om rapportering. Det vil være aktuelt å stille vilkår om dokumentasjon av forskningens egen forstyrrelse på dyrelivet i forbindelse med forskningstillatelser.

4 Brukerinteresser

Dette kapitlet gir en oversikt over aktuelle brukerinteresser og forvaltningsmessige problemstillinger i de tre nasjonalparkene. Det gjøres for hver brukerinteresse/problemstilling kortfattet rede for status, hvilke rammer verneforskriften setter, retningslinjer for forvaltningen, og eventuelle tiltak som planlegges. En samlet oversikt over alle planlagte tiltak i forvaltningsplanen, med tidsplan, er gitt i vedlegg 1.

4.1 Forskning

Kilde: [Rapport fra arbeidsgruppe forskning og undervisning](#) (2014), [Kunnskapsgrunnlag for de store nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen](#), Norsk polarinstitutt (2014) og [Kunnskapsammenstilling for flora og vegetasjon i nasjonalparkene Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen på Svalbard](#), Norsk institutt for naturforskning (NINA) 2013.

Forvaltningsmål

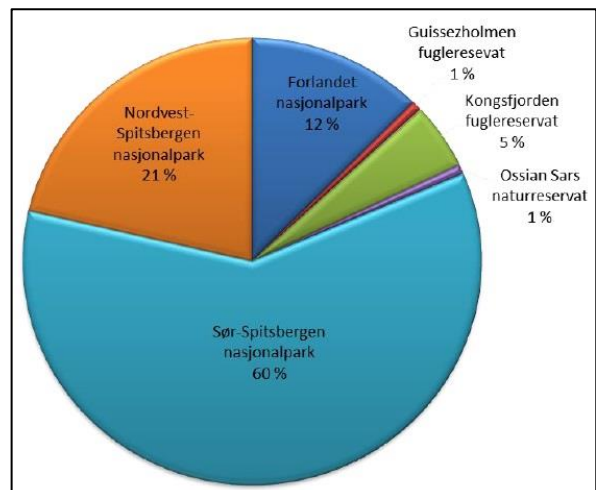
- Forskningsprosjekter som krever dispensasjon fra vernebestemmelsene skal primært foregå utenfor verneområdene.
- Nasjonalparkenes verdi som referanseområder for forskning og overvåking skal opprettholdes, slik at store globale påvirkninger som klimaendringer og langtransportert forurensning kan fanges opp av fremtidig forskning/overvåking.
- Forskningens ferdsel og aktiviteter skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene, områdenes verdi som referanse for forskning eller områdenes verdi for opplevelse.
- Tilleggsbelastningen på dyrearter nevnt i verneformålet eller rødlistearter som blir direkte berørt av forskning/overvåking skal reduseres.
- For å ivareta et uberørt landskap og villmark samt referanseverdien for forskning skal omfanget av installasjoner i verneområdene ikke øke.

Status

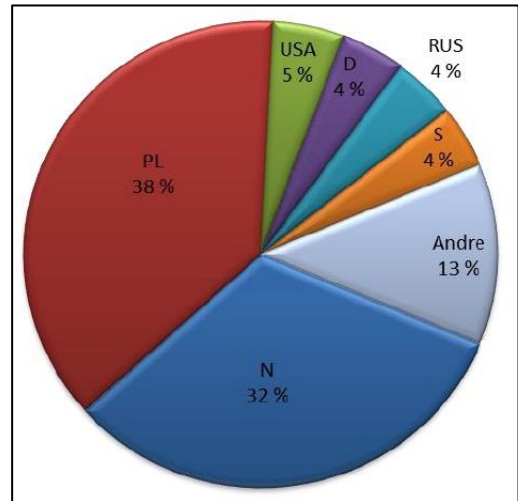
Forskningen på Vest-Spitsbergen foregår hovedsakelig innen fagområdene biologi, glasiologi og geologi. (I 2013 fordelte prosjektene seg på fagområdene på følgende måte: Geologi 50 %, biologi 29 %, glaciologi 12 %, meteorologi 4 %, oseanografi 4 % og andre temaer 1 %).

I perioden 2009-2013 ble det gjennomført 138 ulike forskningsprosjekter med feltarbeid i verneområdene på Vest-Spitsbergen. Av disse ble 60 % gjennomført i Sør-Spitsbergen nasjonalpark, 21 % i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, 12 % i Forlandet nasjonalpark og 6 % i fuglereservatene, se figur 30. Dette utgjør ca. 20 % av alle de forskningsprosjektene som ble gjennomført på Svalbard i samme perioden.

Figur 30. Registrerte prosjekter i RiS-databasen, fordelt på nasjonalparkene og fuglereservatene omhandlet av forvaltningsplanen, i perioden 2009 – 2013. Kilde: Svalbard Science Forum

Det er en rekke forskjellige nasjoner som gjennomfører forskningsprosjekter på Vest-Spitsbergen. En oversikt over fordeling av forskningsprosjekter fra RIS på nasjoner er vist i figur 31. Som det framgår av figuren har Polen hovedtyngden av prosjektene (38 %), tett fulgt av Norge (32 %).

Figur 31. Oversikt over hvilke nasjoner som står for hovedtyngden av forskningen på Vest-Spitsbergen i perioden 2009 - 2013. Kilde: Svalbard Science Forum

Feltarbeidet som gjennomføres på Vest-Spitsbergen foregår stort sett om våren og sommeren fra mars til september, men hovedtyngden av prosjektene gjennomføres i perioden fra juni til august.

Transporten ut i felt skjer hovedsakelig med båt. Ute i felt ferdes forskerne med småbåter, snøskuter, til fots eller på ski. Helikopter brukes i relativt liten grad av forskere: I 2016 ble det registrert totalt 119 landinger i nasjonalparkene, men kun 44 av disse var relatert til forskning.

Bosettinger/forskningsstasjoner

Det er ingen bosettinger i de vernede områdene, men det ligger en polsk forskningsstasjon i Hornsund i Sør – Spitsbergen nasjonalpark. Denne stasjonen ble bygd i 1956-57, det vil si før nasjonalparken ble etablert. Stasjonen har en permanent besetning på 10-12 personer og rom for ca. 25 besøkende forskere om sommeren. Siden stasjonen ligger i et verneområde, kan den ikke øke i størrelse eller infrastruktur, og det er ikke ventet noen økning i aktiviteten de kommende år. Stasjonen har en høy miljøprofil og har blant annet rensing av avløpsvannet. Mesteparten av transporten gjøres via båt og snøskuter. Årlig er det ca. 1-3 helikopterlandinger relatert til forskning på stasjonen.

Ikke-permanente installasjoner

Ikke-permanente vitenskapelige installasjoner er viktig for å samle informasjon med minimalt økologisk fotavtrykk. En oversikt over midlertidige forskningsinstallasjoner er vist i temakart 2.

Framtidig bruk

Ingen av de forskningsinstansene som var representert i arbeidsgruppen har noen planer for etablering av større infrastruktur i verneområdene. UNIS vil fortsette å vokse og det forventes økt aktivitet relatert til utdanning på vestkysten av Svalbard, men de fleste av disse aktivitetene vil foregå utenfor verneområdene.

Referanseområder

Som et ledd i forarbeidet til forvaltningsplanen ble det nedsatt en arbeidsgruppe som hadde forskning og utdanning som tema. Gruppen bestod av representanter for forsknings- og utdanningsinstitusjoner som har Svalbard som arbeidsområde. Et av de temaene som ble diskutert i gruppa var behovet for å etablere egne referanseområder for forskning på Vest – Svalbard. I den sammenhengen forholdt gruppen seg til den definisjonen av referanseområder som ble gjort i arbeidet med forvaltningsplanen for Øst Svalbard:

«Et referanseområde er et område som er mest mulig uberørt av lokal menneskelig aktivitet, og som derfor kan brukes til overvåkning av ulike parametere som skal fange opp konsekvenser av storskala prosesser; klimaendringer, forurensning eller nye og ukjente problemstillinger».

Arbeidsgruppen var av den oppfatning at gjeldende forskrift for nasjonalparkene og fuglereservatene gav tilfredsstillende beskyttelse av verneområdene og konkluderte enstemmig med at det ikke var grunn til å etablere egne referanseområder for Vest – Svalbard. Sysselmannen har lagt disse anbefalingene til grunn for valget om å ikke videreføre den delen av soneringen som avsetter egne referanseområder for forskning med særskilt melde- og rapporteringsplikt, som ble innført i forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplanen for naturreservatene på Øst-Svalbard. Nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen består i svært stor grad villmarkspregede områder uten menneskelige inngrep, som gir mulighet til å studere for eksempel storskala prosesser, klimaendringer og langtransportert forurensning. Se også kapittel 1.3.

Miljøovervåking i MOSJ

Overvåkningssystemet MOSJ (Miljøovervåkingen for Svalbard og Jan Mayen) er en del av den statlige miljøovervåkingen i Norge. En viktig funksjon for MOSJ er å samle data for å vurdere om de politiske målene som er satt for miljøutviklingen i nordområdene nås. Data som presenteres i MOSJ kommer fra mange leverandører som utfører overvåking. MOSJ inneholder overvåkningsserier på blant annet liggeplasser for hvalross, reproduktive rater, kondisjon og nivåer av miljøgifter hos isbjørn, og ilandstigning av cruiseturister.

Motorferdsel i forbindelse med forskning krever både tillatelse etter vernebestemmelsene § 11d (nasjonalpark) eller §§ 37 og evt. 31 (naturreservat) og motorferdselsforskriften § 13.

Vedlegg: En oversikt over helikopterlandinger i forbindelse med forskning i 2016 finnes i temakart 10. Oversikt over forskningsinstallasjoner i nasjonalparkene finnes i temakart 2.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Vernebestemmelsene angir hvilke tiltak og aktiviteter som er tillatt og ikke i nasjonalparkene og fuglereservatene. Eventuelle tillatelser forutsetter at konsekvenser av forskningsaktivitetene ikke er i strid med verneformålet og at det er godtgjort hvorfor undersøkelsene ikke kan skje utenfor verneområdene.

Mindre bebyggelse på begrensede områder kan inngå i en nasjonalpark, men drives det virksomhet i tilknytning til bebyggelsen, må den være i samsvar med nasjonalparkens formål. Som eksempel kan nevnes forskningsstasjonen i Hornsund i Sør-Spitsbergen nasjonalpark (Ot.prp. nr. 38 (2000-2001), s. 132).

Retningslinjer for saksbehandling:

- Forskningsprosjekter som krever dispensasjon fra vernebestemmelsene skal primært foregå utenfor verneområdene (jf. Sysselmannens [Krav til forskningssøknader](#))
- Forskning/overvåking av klimaendringer og status for naturverdier nevnt i verneformålet vil bli prioritert innenfor nasjonalparkene. Dette gjelder også forskning vedrørende fysiske og biologiske målinger som gir sammenhengende langtidsserier.
- Forskningens egen forstyrrelse på dyrelivet skal dokumenteres der dette er relevant, jf. vilkår i tillatelser. Dette kan være dokumentasjon av innfangning, hvordan dyr håndteres, tidsbruk, inngrep osv.

- Forskning av eksperimentell karakter med varig påvirkning på miljøet skal ikke foregå i nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Svalbard. Dette kan for eksempel være tilføring av næringsstoffer, eller oppsetting av snøgjerder med mer.
- Tillatelse til forskning/overvåking uten direkte påvirkning på dyrelivet (passiv overvåking) vil bli prioritert.
- Forskning som endrer naturmiljøet tillates ikke.
- Forskningsprosjekter som krever tillatelse fra Sysselmannen skal følge [Krav til forskningssøknader](#) og [Mal for rapportering](#) som ligger på Sysselmannens hjemmesider.
- I spesielle situasjoner kan forskere i felt oppdage fysiske elementer som kan stå i fare for å gå tapt (eksempelvis i erosjonsutsatte raskanter mot sjø). I slike svært spesielle situasjoner kan tillatelse til sikring/innsamling gjøres muntlig med Sysselmannen via satellitt-telefon under forutsetning av skriftlig dokumentasjon i etterkant.

Retningslinjer for saksbehandlingen (tillatelser):

Installasjoner

- Sysselmannen har hatt en gjennomgang av hvilke tiltak (installasjoner) som faller innenfor og utenfor bestemmelsen om inngrep (§ 6 i verneforskriften). Eksempler på innretninger som ikke krever tillatelse kan være kameraer på stativ, ulike forskningsinstrumenter av mindre størrelse, f.eks. Zarges-kasser o.l. på mindre enn 1 m³, forskningsbøyer i havet etc.
- Søknader om mindre installasjoner som vurderes til å ikke kreve tillatelse i henhold til verneforskriften eller svalbardmiljøloven får tilbakemelding om dette sammen med et standard svar som redegjør for plikten til å fjerne installasjonene når de ikke lenger er i bruk, at installasjonene ikke må være til fare for dyrelivet, etc.
- Store, permanente installasjoner for forskning/overvåking tillates som hovedregel ikke.
- Det kan gis tillatelse til større, ikke-permanente inngrep direkte knyttet til forskning som vurderes å være i tråd med verneformålet (installasjoner som master større enn 2,5 meter med mer). Det gis vanligvis ikke tillatelse til utplassering av letthytter, men unntak til formål som nasjonal overvåking kan vurderes. Det gis normalt kun ettårige tillatelser, som deretter må fornyes årlig. Dette er bl.a. begrunnet i behovet for årlige oversikter i forbindelse med tilsyn.
- Alle tiltak som kan påvirke sikkerhet og fremkommelighet til sjøs (også selv om tiltaket er på land) skal også ha tillatelse fra Kystverket ([havne- og farvannsloven](#), § 27)

Utsetting av drivstoff defineres under reglene for forurensning.

Dyreliv

- Forskning som kan skade/forstyrre dyreliv må ha dispensasjon fra dyrelivsfredningen i verneforskriften og etter svalbardmiljøloven (§ 30) for å kunne gjennomføres.
- Alle tillatelser til overvåking/forskning på dyreliv skal ha vilkår om rapportering av omfanget av forstyrrelsen. Det vil si detaljert oversikt over blant annet individlokaliteter, tidsforbruk ved innfangning og instrumentering etc. i henhold til [Mal for rapportering](#).
- Ved søknader som innebærer instrumentering av dyr, skal tillatelse fra Mattilsynet foreligge før tillatelse kan gis. All instrumentering, bortsett fra ”enkel identitetsmerking av dyr og handlinger som det ikke er grunn til å tro vil påføre dyret smerte, frykt, varig skade eller annen belastning tilsvarende eller større enn ved å føre inn en nål etter god veterinærpraksis”, krever tillatelse, jf. [Forskrift om bruk av dyr i forsøk](#), § 2.

Annen prøvetakning som ikke krever tillatelse:

- Manuelt uttak av mindre steinprøver ved hjelp av hammer /meisel eller plukking av steinmateriale på annet manuelt vis. Fjerning av fossiler er ikke tillatt i henhold til § 9 i verneforskriften.
- Jord-, vann- og/eller sedimentprøver som tas ut for hånd og uten bruk av maskinelle hjelpemidler.

- Innsamling av insekter i forskningsøyemed.

Ferdsel

- Flygning/landing med helikopter nærmere enn en nautisk mil fra større konsentrasjoner av dyreliv er forbudt etter svalbardmiljøloven § 83. Tilgjengelige kilder med informasjon om dyreliv skal brukes for å få et best mulig kunnskapsgrunnlag før behandling av søknader om landingstillatelse.
- Landing med luftfartøy og overflyvning av områdene til og med 1 nautisk mil fra land under 300 meter i nasjonalparkene er forbudt.
- Det kan settes vilkår i tillatelsene som stimulerer til forskningsmetoder med mindre logistikk, infrastruktur og tilstedeværelse, og fortrinnsvis bruk av best tilgjengelig teknologi, for å redusere samlet miljøbelastning, inkludert ferdsel (jf. miljørettsprinsippet i svalbardmiljøloven § 10).
- Motorferdsel i forbindelse med forskning krever også tillatelse etter motorferdselsforskriften. Vurdering og behandling gjøres samtidig.

Kunnskapsbehov

- Overvåke kasteområder for steinkobbe på Forlandsøyane for å følge bestandsutviklingen.
- **Ansvarlig:** Norsk polarinstitutt.

4.2 Organisert reiseliv

Kilder: Notat fra Arbeidsgruppe Reiseliv, datert 05.06.2014, www.aeco.no, Sysselmannens reiselivsstatistikk

Forvaltningsmål

- Reiselivets ferdsel og aktiviteter skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanse for forskning.

Status

Cruiseraffikken har foregått på Svalbard i mer enn 200 år. Den første beskrivelsen av et cruise til Svalbard var i 1807. Fra slutten av 1890-tallet var det etablert cruiseraffikk, og i 1897 åpnet det første hotellet på Hotellneset i Adventfjorden. I 1937 var det 7000 cruiseturister i Kongsfjorden og det samme året åpnet hotellet i Ny-Ålesund.

I dag skilles det mellom to typer cruisebåter, de oversjøiske og ekspedisjonscruisebåtene. De oversjøiske cruisebåtene har flere tusen passasjerer, og er bare innom et par ilandstigningslokaliteter på Svalbard på veien mellom for eksempel Nord-Norge og Grønland. De fleste oversjøiske cruisebåtene går på tungolje, og kan derfor ikke seile i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen, da det er forbud mot å medbringe og benytte tungolje i disse. Forbudet mot tungolje trådte i kraft i 2010, med unntak for anløp i Magdalenefjorden og Ny-Ålesund fram til 2015. Dette vises til dels på ilandstigningsstatistikken.

Ekspedisjonscruisebåtene er mindre skip, og har fra 4 til 400 passasjerer, men vanligvis under 200. Disse båtene bruker marin diesel som drivstoff, og har Longyearbyen som start- og slutt punkt. Ekspedisjonscruisene varer vanligvis mellom fire og fjorten dager, og passasjerene gjør ofte ilandstigninger med lettbåter. Ilandstigningene skjer i grupper med guide, der attraksjoner som dyreliv og kulturminner oppsøkes. Eksempler på aktiviteter som tilbys er: fotturer, besøk ved kulturminner, kajakkture, dykking, fotografering, småbåttur foran brefronter, brettur, topptur på ski/

bratt skikjøring og overnatting i telt. Villmarksnaturen, dyrelivet og kulturminnene er et viktig, men samtidig sårbart grunnlag for cruisenæringa.

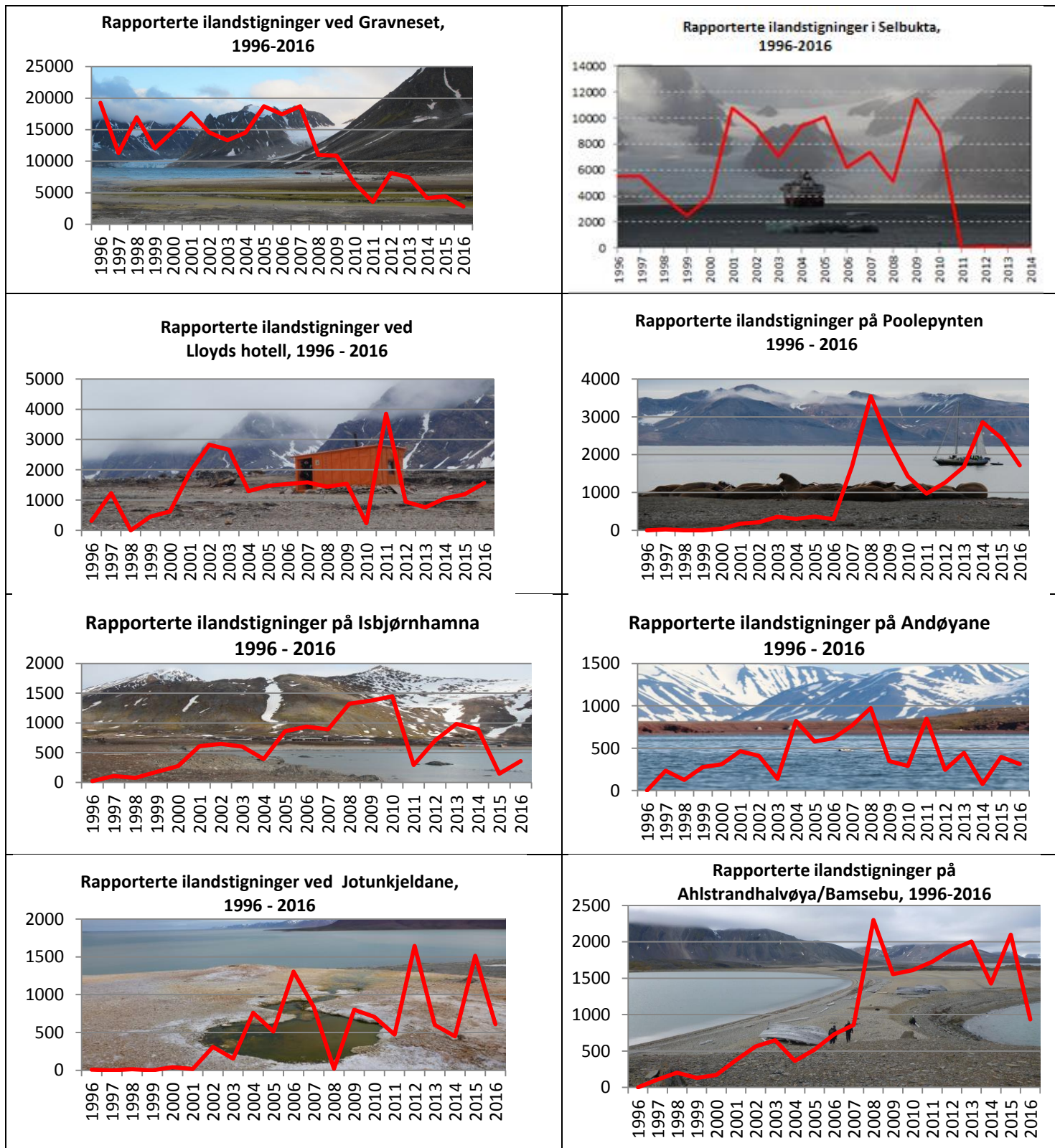
Skipstrafikken er regulert mht. miljø og sikkerhet gjennom nasjonale og internasjonale regler for skipsfart i Arktis og isfylte farvann, for eksempel losplikt. Fra 1. juli 2012 ble [losloven](#) og forskriftene under denne gitt anvendelse på Svalbard. Losplikten gjelder derfor også på Svalbard på samme måte som for fastlandet. Etter overgangsordninger er det fra 2015 full losplikt på Svalbard og statlig lostjeneste er innført. Det er også mulig å tilegne seg farledsbevis for å ivareta losplikten, noe blant annet ekspedisjonscruiseskipene benytter seg av.

Tabell 8. Gjennomsnittlig antall rapporterte besøkende på de 20 mest benyttede ilandstigningslokalitetene i nasjonalparkene i perioden 1996-16, besøk i 2016 og henvisning til sidetall for grafikk over ilandstigningstall for perioden 1996 - 2016. Kilde: Sysselmannen på Svalbard

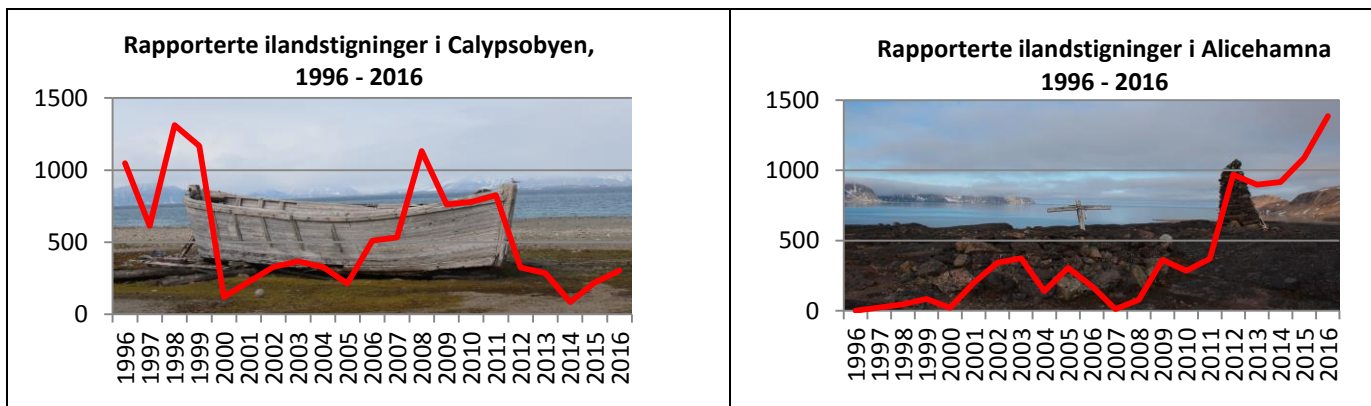
Nr.	Lokalitet		Gjennomsnitt 1996- 2016	2016	Grafikk
1.	Gravneset/Trinityhamna	NV-Spitsbergen NP	11.818	2796	s. 844
2.	Selbukta	S-Spitsbergen NP	5.097	0	s. 84
3.	Fjortendejulibreen/bukta	NV-Spitsbergen NP	1.648	1.648	s. 45
4.	Poolepynten	Forlandet NP	1.034	1.714	s. 84
5.	Smeerenburg	NV-Spitsbergen NP	1.323	2.797	s. 44
6.	Lloyds hotel/Møllerhamna/-fjorden	NV-Spitsbergen NP	1.356	1.565	s. 84
7.	Gnålodden/Sofiebogen	S-Spitsbergen NP	825	1.487	s. 48
8.	Isbjørnhamna	S-Spitsbergen NP	626	359	s. 84
9.	Virgohamna	NV-Spitsbergen NP	915	904	s. 523
10.	Fuglesongen	NV-Spitsbergen NP	555	319	s. 533
11.	Jotunkjeldene	NV-Spitsbergen NP	513	609	s. 84
11.	Texas Bar	NV-Spitsbergen NP	575	1812	s. 501
13.	Bamsebu/Kapp Toscana/Ingebrigtsenbukta	S-Spitsbergen NP	963	535	s. 84
14.	Signehamna	NV-Spitsbergen NP	549	609	s. 444
15.	Gåshamna	S-Spitsbergen NP	423	1.222	s. 499
16.	Ytre Norskøya	NV-Spitsbergen NP	477	213	s. 411
17.	Calypsobyen	S-Spitsbergen NP	546	301	s. 855
18.	Andøyane	NV-Spitsbergen NP	413	311	s. 84
19.	Alicehamna	NV-Spitsbergen NP	384	1.384	s. 85
20.	Sallyhamna	NV-Spitsbergen NP	267	299	s. 422

Statistikk

Sysselmannen har siden 1996 fått rapporter over antall turister og ilandstigninger fra cruiseoperatører på Svalbard. Siden da er det rapportert om til sammen over 1 580 000 ilandstigninger på hele Svalbard. For årene før 2001 mangler tall fra noen operatører, og materialet fra 1996-2000 er derfor ikke fullstendig.

Figur 32. Rapporterte ilandstigninger ved Gravneset, Selvågen, Lloyds Hotel, Poolepynten, Isbjørnhamna, Andøyane, Jotunkjeldane og Ingebrigtsenbukta/Bamsebu i perioden 1996 – 2016. Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Alle foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

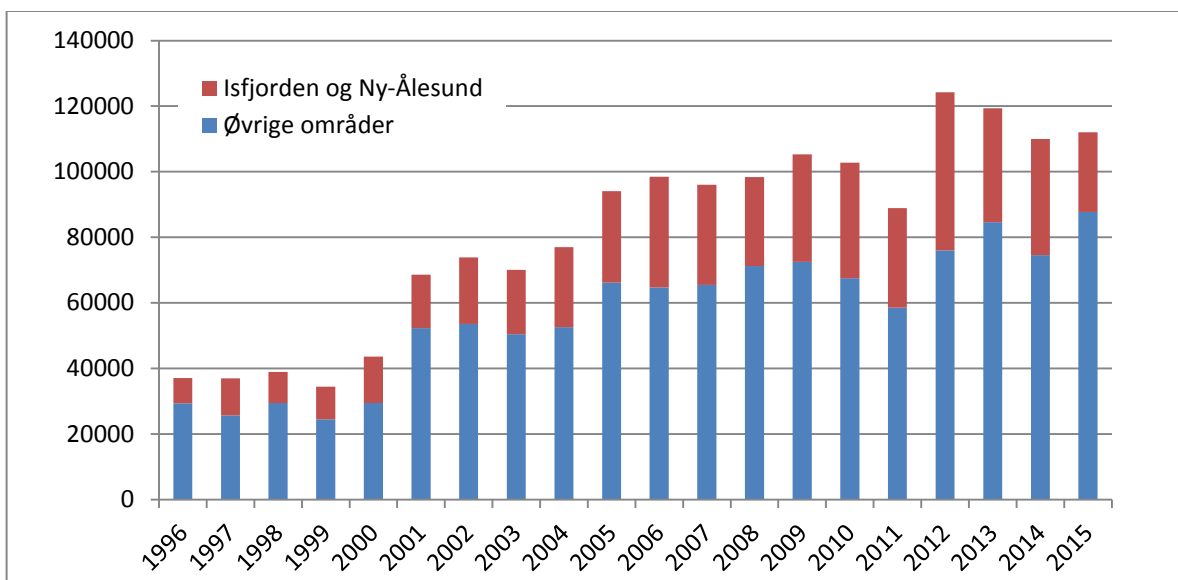
Figur 33. Rapporterte ilandstigninger ved Calypso byen og Alicehamna i perioden 1996 – 2016.
Kilde: Sysselmannen på Svalbard. Begge foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen på Svalbard.

Antallet ilandstigninger av cruiseturister i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen utgjør 27 % av alle ilandstigningene på Svalbard samlet i perioden 2010-2014. Ilandstigningene i de forskjellige områdene varierer fra år til år, men noen områder viser økning eller reduksjon over tid. Nordvesthjørnet har hatt en nedgang de senere årene, mens trafikken i Hornsund øker igjen. I Hornsund har det ikke vært unntak for bruk av tungolje, derfor var det en kraftig nedgang etter 2010 da tungoljeforbudet ble innført i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen.

I figur 32 og 33 er de rapporterte ilandstigningstallene for 10 av de 20 mest besøkte lokalitetene i perioden 1996 – 2016 fremstilt i figurer. Oversikt over alle de 20 mest besøkte lokalitetene i samme periode finnes i tabell 8. Grafene viser stor variasjon fra år til år, men for noen lokaliteter kan man se en trend over tid. Det plutselige bortfallet av Selbukta som lokalitet skyldes at dette var en lokalitet som ble benyttet av de oversjøiske cruisebåtene som etter tungoljeforbudet ikke lenger kunne seile i nasjonalparken.

Turoperatører melder inn seilingsruter og ilandstigningssteder til Sysselmannen på forhånd, men planene kan endres etter rådende vær-, vind- og isforhold. Antallet ulike ilandstigningslokaliteter som benyttes på Vest-Spitsbergen har vært mer stabilt over tid enn for Øst-Svalbard, siden isforholdene som regel ikke er like problematiske på vestsiden. I 2014 ble 86 ulike ilandstigningslokaliteter i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen besøkt av cruiseturister. Siden 1996 er det rapportert om ilandstigning på 142 ulike lokaliteter i disse nasjonalparkene. De siste årene (2004-2014) har i gjennomsnitt ca. 8500 turister vært på ekspedisjonscruise på Svalbard hvert år i regi av organiserte turoperatører. Alle ekspedisjonscruisene er innom nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen.

Siden 2010 har antallet turister på ekspedisjonscruise vært økende. I 2014 var det ca. 30 000 ilandstigninger i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen, mens i 2016 var tallet ca. 31 700. I 2014 var 62 % av ilandstigningene på de ti mest besøkte stedene. Se også temakart 3 for oversikt over ilandstigningslokalitetene som ble benyttet i 2014.

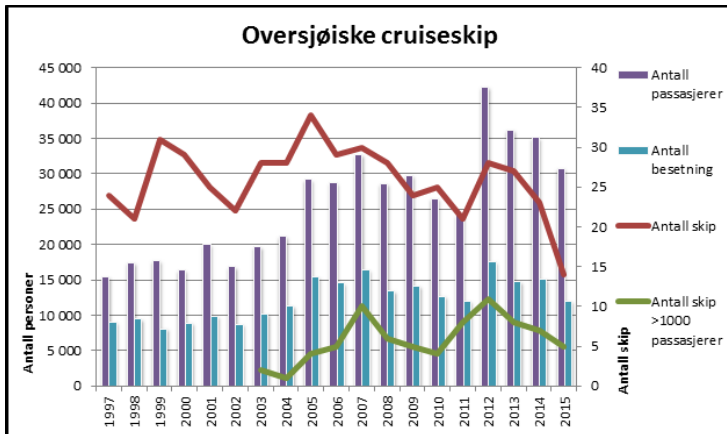
Figur 34. Antall ilandstigninger på Svalbard, uten Bjørnøya og Hopen, 1996 – 2015.
Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Annen reiselivsaktivitet i nasjonalparkene

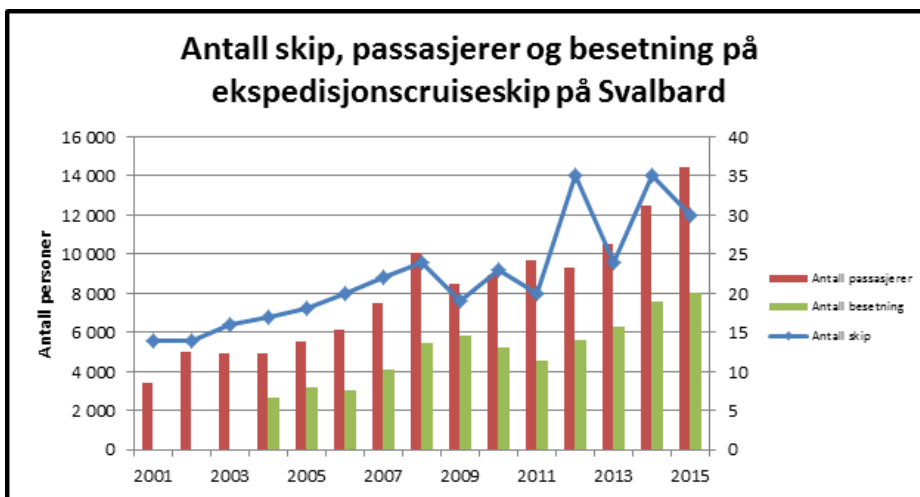
Utenom cruiseaktiviteten er det lite volum på annen organisert aktivitet i nasjonalparkene. Fra 2015 er det to aktører som har startet med båtturer til Forlandet og Ny-Ålesund med lukkede hurtiggående båter. Det er en aktør som pr. 2015 har en skitur fra Magdalenefjorden, i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, ned til nordsiden av Isfjorden og en skitur som går Spitsbergen på langs i to etapper. Den sørlige etappen er innenfor Sør-Spitsbergen nasjonalpark. I tillegg finnes det en aktør som har en kajakketur i Nordvest-Spitsbergen fra Danskøya til Texas Bar i løpet av sommeren.

Fremtiden

Etter tungoljeforbudet som ble innført i naturreservatene på Øst-Svalbard i 2007 har man sett endringer i sammensetningen av typen cruisebåter som kommer til Svalbard. Man har allerede sett en nedgang i antallet store oversjøiske cruisebåter, mens ekspedisjonscruisebåtene ikke rammes av forbudet siden disse ikke benytter tungolje. Det er ikke usannsynlig at ekspedisjonscruisebåtene kommer til å ta over deler av de oversjøiske cruisebåtenes marked, eller at flere av de store cruisebåtene faser ut tungolje som drivstoff, og derfor kan komme som før. Figurene nedenfor gjelder hele Svalbard. Det ble innført tungoljeforbud i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen i 2009 og forbudet trådte i kraft i 2010. Det var et unntak for/gjennom Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark til og fra Magdalenefjorden og Ny-Ålesund fram til 2015. Dette gjenspeiles i figurene, da antall cruiseskip var betydelig lavere i 2015:

Figur 35. Oversikt over oversjøiske cruiseskip 1997-2015.

Figur 36. Oversikt over ekspedisjonscruiseskip 2001- 2015.

Myndighetsregulering

Alle turoperatørene i nasjonalparkene er gjennom *Forskrift om turisme, feltopplegg og annen reisevirksomhet på Svalbard* pålagt å melde inn planlagt aktivitet før seilingssesongen. Sysselmannen behandler turoppleggene etter bestemmelsene i turistforskriften og stiller vilkår til utførelsen av reiselivsaktivitetene. Sysselmannen legger spesielt vekt på turoperatørens plikt til å ivareta både natur- og kulturmiljø i nasjonalparkene. I tillegg til verneforskriftene for nasjonalparkene, er den organiserte ferdselen fra cruisenæringen regulert gjennom blant annet skipssikkerhetsloven, havne- og farvannsloven, svalbardmiljøloven med tilhørende forskrifter, og svalbardloven med tilhørende turistforskrift (se over). Disse bestemmelsene er styrende for all ferdsel i nasjonalparkene.

Det er viktig for bevaringen av naturverdiene i naturreservatene at guider, ekspedisjonsledere og sjøkapteiner har god kunnskap om svalbardmiljøloven og verneforskriftene. Det er arbeidsgiverens ansvar å sørge for at det gis god opplæring i regelverket til sine ansatte. Sysselmannen bidrar som foredragsholder på *Svalbard Guide Opplæring (SGO)* i regi av Svalbard reiselivsråd og årsstudiet *Arctic Nature Guide (ANG)*.

Turoperatørene

I 2014 var det 44 turoperatører som meldte inn ekspedisjonscruisevirksomhet på Svalbard til Sysselmannen med til sammen 36 skip. En del turoperatører har kun én tur i løpet av sesongen. De

fleste av ekspedisjonscruiseoperatørene, særlig de som har stort volum av reisende i løpet av sesongen, er tilsluttet *Association of Arctic Expedition Cruise Operators* (AECO). Per februar 2015 hadde AECO 18 «full members» og 7 «provisional members»¹⁶. Noen av disse opererer flere skip. I noen tilfeller er skipsoperatøren tilknyttet AECO, mens turoperatøren ikke er det. Det var 19 skip som opererte på Svalbard som var tilknyttet AECO i 2014.

AECO har laget egne retningslinjer for ferdsel for besøkende, zodiac-førere, guider og skipsoffiserer (AECO 2014). Retningslinjene beskriver ønsket adferd ved ilandstigning, rundt kulturminner, ved hvalrosskolonier, ved isbjørnmøter og ved fuglekolonier. AECO har også utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for syv lokaliteter i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen med støtte fra Svalbard miljøvernfond. Disse er tilgjengelige for alle operatører, men ikke-medlemmer må betale for å få tilgang til dem.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

§ 5 Ferdselsforbud ved sårbare kulturminner

Det er helårlig forbud mot å ferdes ved de automatiske fredede kulturminnene på Ytre Norskøya, Likneset, Ebeltoftamna og Lægerneset som vist på kart i verneforskriften. Se også kapittel 3.7.4.

§ 5a. Krav om stedsspesifikke retningslinjer for turoperatører(Sone C)

For ilandstigning med organiserte grupper på Ytre Norskøya, Sallyamna, Signehamna, Fjortendejulibukta, Fuglehuken, Ahlstrandhalvøya/Fleur de Lyshamna/Bamsebu, Gnålodden og Gåshamna foreslås det en forskriftsendring slik at det kreves etter verneforskriften at turoperatøren har utarbeidet og benytter stedsspesifikke retningslinjer for hver lokalitet. Retningslinjene skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminner på stedet i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven. Sysselmannen fører tilsyn med at retningslinjene ivaretar dette og bruken av retningslinjene. Se også kapittel 3.7.2.

Turoperatørene forutsettes å legge ved de stedsspesifikke retningslinjene når de melder inn sine turopplegg for kommende sesong til Sysselmannen. AECO har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer med støtte fra Svalbard miljøvernfond for sine medlemmer. Sysselmannen må vurdere om retningslinjene er egnet til formålet og utføre tilsyn med bruken av dem, bl.a. i forbindelse med tokt, spesielt turisttoktet på sommeren.

§ 5b. Forslag om ferdselsforbud ved Trollkjeldene

Det foreslås en forskriftsendring slik at det kreves tillatelse fra Sysselmannen for å ferdes innenfor et nærmere avgrenset område ved Trollkjeldene. Vilkår som vil bli satt ved tillatelser er at gruppestørrelse er til inntil fem personer inkludert guide. Maksimalt en gruppe kan besøke lokaliteten til samme tid. Tillatelsen skal medbringes i felt.

Det foreslås videre at det er forbudt med ethvert tiltak eller aktivitet som kan medføre risiko for å skade sinterterrassene, de varme kildene eller planter innenfor området, som for eksempel å etablere leir innenfor området, likeledes sette opp telt eller brenne bål, å vasse, og å bade. Det er heller ikke tillatt å gjøre fysiske endringer som å fylle i masse, bygge demninger med videre. For å redusere risiko for spredning av fremmede arter vil det være et vilkår i tillatelsene som gis at klær, sko og eventuelt utstyr må rengjøres før man går inn i området. Se også kapittel 3.8.1

Øvrige forskrifter med relevante bestemmelser:

¹⁶ www.aeco.no/members

Ferdsl i Virgohamna

Det er forbudt å ferdes i Virgohamna uten tillatelse fra Sysselmannen.

Turistforskriften

Regulerer all ferdsel på Svalbard, herunder chartrede båter, kystcruiseturisme og ferdsel i forbindelse med forskning og utdanning.

Leirforskriften

Regulerer leirslagning og sikring av leir på Svalbard.

Planlagte tiltak

- Føre tilsyn med innholdet i de stedsspesifikke retningslinjene for ferdsel i sone C i nasjonalparkene.

Ansvarlig: Sysselmannen

4.3 Fiskeri

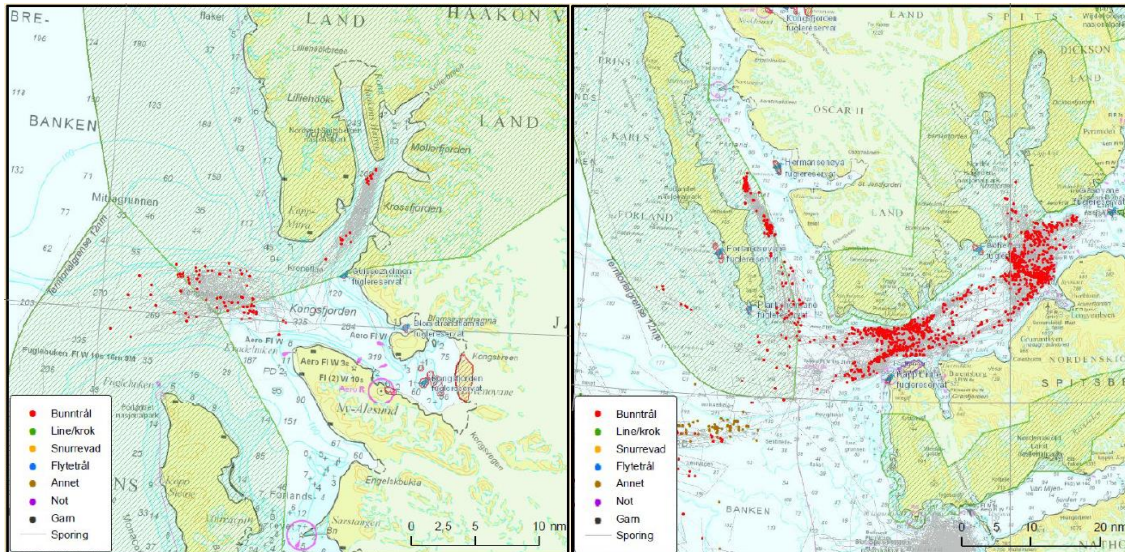
Kilder: Notat fra Fiskeridirektoratet «Fisket ved Svalbard i dag og videre frem i tid», datert 11.02.2015, Notat fra Fiskebåt, datert 12.08.2014

Forvaltningsmål

- Menneskelig aktivitet i verneområdene skal ikke påvirke fiskebestander og annet marint biologisk mangfold på en slik måte at næringsgrunnlaget for sjøfugl og andre arter, svekkes, eller at bunnlevende organismers leveområder påvirkes negativt.
- Fiske i nasjonalparkene skal foregå innenfor det til enhver tid gjeldende fiskeriregelverk.
- Alt avfall fra fartøy skal enten forbrennes om bord, eller bringes på land for håndtering

Status

I nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen har det i hovedsak foregått tre typer fiske og fangst av betydning; fiske etter reke og torsk, og fangst av vågehval. Rekefisket har foregått i større omfang i dette området helt siden 1970-tallet, og viktige rekefelt er Forlandssundet, Kongsfjorden, Flata (nord av Amsterdamøya) og kanten videre østover. Det finnes også mindre rekefelt (holler) i Sør-Spitsbergen nasjonalpark.

Figur 37. Rekefiske i Nordvest-Spitsbergen og Forlandet nasjonalparker i perioden 2011 - 2013. Data fra fiskerisporing (1-5 knop). Kartene finnes også som temakart 4 og 5. Kilde: Fiskeridirektoratet)

Rekefisket foregår utelukkende med bunnetrål da rekene beiter på eller nært bunnen, men kan ha sporadisk vertikal migrasjon. Bunnetrålning er forbudt i nasjonalparkene, men det er unntak for reketrålning på dyp større enn 100 meter. Det har siden midten av 1990-tallet vært påbudt med rist i rekefisket, og dermed vil bifangst kun være fisk på omtrent samme størrelse som rekene. Overvåkingstjenesten for fiskefelt stenger rekefelt der yngelinnblandingen er større enn fastsatte grenser, for å hindre at fiskeyngel fiskes som bifangst i større mengder.

Fra tid til annen har det også vært fisket torsk og hyse i området, hovedsakelig med torsketrål. Dette ble forbudt etter at Svalbards territorialfarvann ble utvidet fra 4 til 12 nautiske mil. Vågehval fangstes på hele Vest-Spitsbergen, også innenfor nasjonalparkene.

Fremtidsutsikter for næringen

Det er vanskelig å spå om utviklingen i fisket, men varmere sjøvann har ført til at torsk og hyse befinner seg lengre nord enn tidligere. Makrell har de siste årene invadert nordnorske fjorder på sommerstid og ble også observert på vestsiden av Spitsbergen i 2013. Snøkrabbefisket i Smuttullet er for tiden godt og en etablering av bestanden også ved Svalbard er mulig i relativt nær fremtid.

Snøkrabben er en fremmed art i Svalbards farvann, og det er ukjent hvilke effekter den har på økosystemet på de stedene den etablerer seg. Arten er omtalt i handlingsplanen mot fremmede arter, og skal overvåkes. Fiskeriaktiviteten i Svalbardsonen generelt forventes å øke i årene fremover dersom endringene i fiskens vandringsmønster fortsetter. Det forutsettes at redskapsbruken ved fiske i verneområdene er innenfor bestemmelsene i verneforskriften.

Miljøtilpasning

Det pågår utviklingsarbeid for å minske bunnpåvirkningen av tråling. Det har vært lovende resultater fra testfiske i Nordsjøen der man har redusert vekten på utstyret vesentlig, og i stedet benyttet en elektrisk puls som får reker og flatfisk til å gjøre en rask stigning, slik at de lar seg fange i bunnetrålen. Pulsen skal ikke være skadelig for andre organismer. Det er likevel usikkert om metoden kan benyttes i havrekefisket ved Svalbard, der dybde og bunnforhold er annerledes enn i Nordsjøen. Andre mulige tiltak er å benytte flytetråldører, eller ha tråldører som kan styres. Førstnevnte har nylig vært forsøkt med godt resultat og bruket har da betydelig mindre kontakt med bunn. Fordelen for rederi og

mannskap er redusert slitasje på bruk og lavere drivstofforbruk. Lavere utslipp og mindre bunnslitasje er miljøgevinsten. Man kan lese mer om utviklingsarbeidet på www.imr.no/crisp

Marin forsøpling

Fiskerinæringen er klar over at forsøpling på strendene på Svalbard er et stort miljøproblem, og at en del av avfallet stammer fra fiskeflåten. Siden 2008 har det vært mulig å levere brukte fiskeredskaper og oppsamlet redskap kostnadsfritt gjennom ordningen Norsk Fiskeriretur. Det er likevel behov for flere tiltak. I dag er det slik at dersom en fiskebåt får om bord søppel i trålen, vil rederiet måtte betale for å levere dette på godkjent mottak når fartøyet er i havn, og det kan være en utfordring å håndtere søppelet om bord i båten. Det er derfor lett å dumpe dette over bord igjen.

I Norge ble det i 2015 startet en 2-årig prøveordning som inviterer fiskeflåten til å ta del i oppryddingen av marin forsøpling. Ved å samle opp og ta på land avfall som fås som "uønsket bifangst" i trål og andre redskaper under ordinært fiske bidrar næringen til miljøgevinst og gode holdninger, og til å redusere omfanget av marin forsøpling som driver i land langs norske strender.

I første omgang er det tilrettelagt avfallsmottak for FFL-avfall fra i Tromsø, og flere steder i Sør-Norge. For å kunne gjøre dette effektivt rundt Svalbard må det lages en ordning om mottak av avfall på Svalbard.

Planlagte tiltak

- Føre tilsyn med fiskeriaktiviteten og bestemmelsene i verneforskriften om forbud mot rekestråling grunnere enn 100 m og fiske med bruk av bunntål og skrape.
Ansvarlig: Sysselmannen. Kystvakta bistår med å observere, dokumentere og rapportere mulige brudd på verneforskriften til Sysselmannen

4.4 Friluftsliv og ekspedisjoner - tilreisende

Forvaltningsmål

- Nasjonalparkene skal være tilgjengelige for opplevelse og friluftsliv uten nevneverdig tilrettelegging.
- Utøvere av friluftsliv og ekspedisjoner skal ha tilstrekkelig utstyr og kompetanse for å unngå konfrontasjoner med isbjørn, slik at det unngås skade på mennesker eller dyr.
- Friluftsliv og ekspedisjoner skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanseområde for forskning.

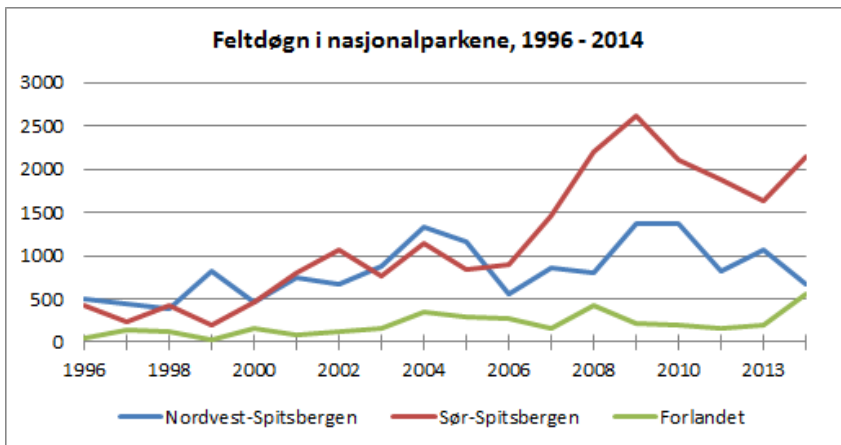
Status

Mange turister reiser på tur på Svalbard, og en del av disse er også på tur i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen. Individuelle reisende omfatter deltakere på private seilturer, fotturer, skiturer og alle forskere i felt. Det har vært en økning i antall individuelle reisende i Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker de siste årene, se grafisk fremstilling i figur 38. Noe av økningen rundt 2008 kan skyldes at Sysselmannen begynte å kreve av forskere at de skulle levere meldeskjema og rapportere i etterkant av feltarbeid i disse områdene, i tillegg ga det internasjonale polaråret (IPY) 2007- 2008 en økning i forskningsaktiviteten på Svalbard generelt.

Individuelle reisende i nasjonalparkene melder inn sine turopplegg til Sysselmannen før starten av ekspedisjonen. Sysselmannen stiller krav til opplegget og informerer om gjeldende ferdselsregler.

Feltdøgn i nasjonalparkene inkluderer både sommer- og vinterturer, men i disse tre områdene er det en overvekt av feltdøgn fra seilbåter med individuelle turister som kommer om sommeren. For Sør-Spitsbergen genererer forskere i Hornsund og i Calypsobyen et relativt stort bidrag av feltdøgn i denne statistikken.

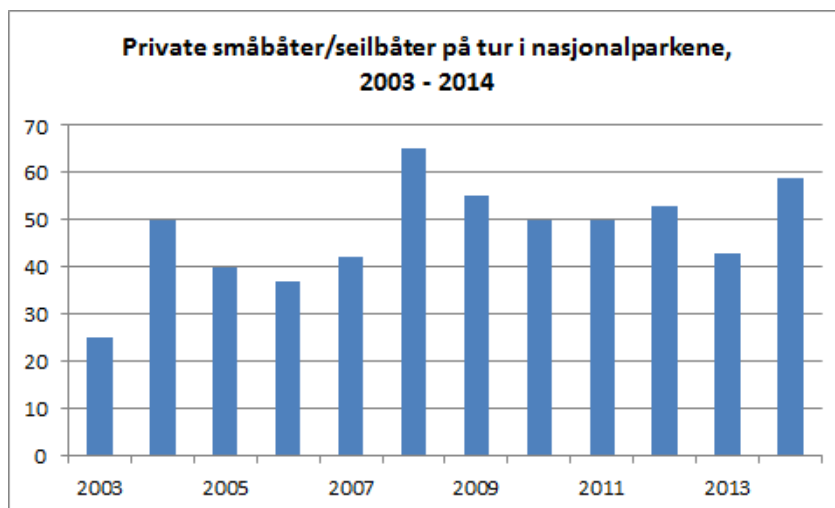
Turfølger som går Spitsbergen på langs på ski (ca 0 – 4 turfølger per år) vil ha en del feltdøgn i Sør-Spitsbergen nasjonalpark og det er i blant noen fotturer i Forlandet nasjonalpark. Det er sjelden skiturer på nordvesthjørnet.

Figur 38. Antall rapporterte feltdøgn i nasjonalparkene. Noe av økningen rundt 2008 kan blant annet skyldes at forskerne begynte å levere melding om turopplegg, og rapportering fra feltarbeid til Sysselmannen. Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Private småbåter/ seilbåter

Antall private småbåter som besøker Svalbard i løpet av sommersesongen har økt det siste året. I 2013 var det rundt 43 private seilbåter på tur på Svalbard, og i 2014 var det 59. Her sees ingen spesiell trend, og antall båter er nok noe tilfeldig, og påvirkes også av været mellom fastlandet og Svalbard i starten av sesongen når båtene skal foreta krysningen. Båtene varierer i størrelse, men vanligvis er det 4-8 personer om bord. Se også omtalen av fritidsfiske i neste kapittel.

Figur 39. Antall private småbåter/seilbåter på tur i nasjonalparkene i perioden 2003 – 2014. Kilde: Sysselmannen på Svalbard

4.5 Friluftsliv - fastboende

Kilde: Statistisk sentralbyrå 2010. [Levekår i Longyearbyen](#). 110 s. [Rapport fra arbeidsgruppe Lokal bruk](#), 2014. 7 s. Sysselmannen på Svalbard 2006. [Turisme og friluftsliv på Svalbard. Utvikling, politiske føringer, rammebetingelser, utfordringer og strategier](#). Rapportserie nr. 1/2006. Totakteren v/ leder i båtutvalget. Statens vegvesen. Svalbard skattekontor.

Forvaltningsmål

- Nasjonalparkene skal være tilgjengelige for opplevelse og friluftsliv.
- Friluftslivutøvere skal ha tilstrekkelig utstyr og kompetanse for å unngå konfrontasjoner med isbjørn, slik at det unngås skade på mennesker eller dyr.
- Friluftsliv skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanseområder for forskning.
- Alle utøvere av fritidsfiske skal løse fiskekort og rapportere all rapporteringspliktig fangst i etterkant.

Status

I en levekårsundersøkelse blant innbyggerne i Longyearbyen fra 2009 oppgir nesten halvparten av de spurte at å oppleve natur og friluft er en av grunnene til å flytte til Svalbard, og 70 % oppgir det at Svalbard gir unike naturopplevelser som en av årsakene til å fortsette å bli boende på Svalbard (Statistisk sentralbyrå, 2010). Men til forskjell fra fastlandet er snøskuter «allemannseie», og brukes flittig for å komme seg på tur om vinteren. De store avstandene og det manglende veinettet er også noe av bakgrunnen for den høye snøskutertettheten.

Skuter

Det er per 31.12.2016 registrert 2.122 snøskutere på Svalbard¹⁷, og når man trekker fra de som er registrert på utleiefirmaene og andre bedrifter er det cirka 1.400 snøskutere som disponeres av privatpersoner. Per 31.12.2016 var det 2.154 personer bosatt i de norske bosetningene. Det er rimelig å legge til grunn at en stor andel av befolkningen i de norske bosetningene på Svalbard har tilgang til snøskuter, og drar på turer med skuter.

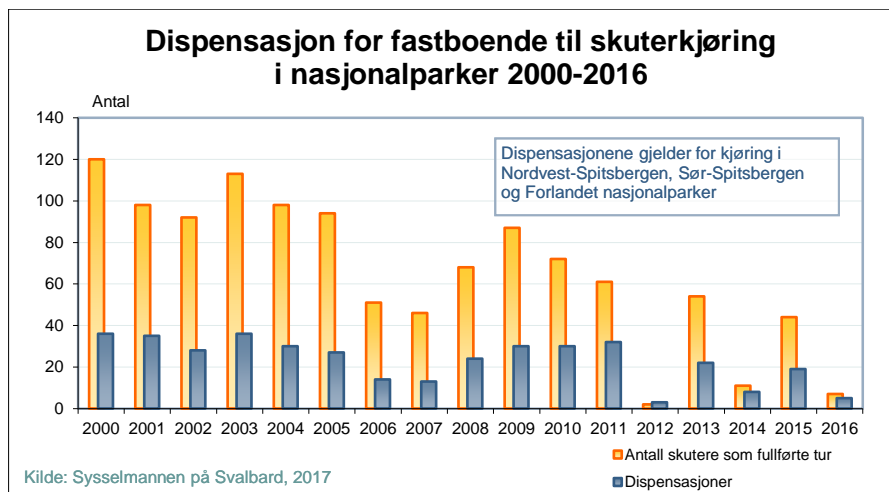
Fastboende har i utgangspunktet anledning til å ferdes i et større område enn tilreisende med snøskuter. For ferdsel i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen er det mulig for fastboende å søke om tillatelse til å kjøre snøskuter. Dette praktiseres som et forenklet system der man får behandlet søknaden på stedet når man søker om slik tillatelse i skranken hos Sysselmannen. Tillatelsen forutsetter at tillatelsen tas med på turen, og at det rapporteres i etterkant av turen. Se figur 41. Arbeidsgruppe «Lokal bruk» vurderte at denne ordningen fungerer bra. Flesteparten av søknadene gjelder skuterturer til Sør-Spitsbergen nasjonalpark, til hytter på sørsiden av Van Keulenfjorden og Hornsund. I nord er enkelte hytter i Liefdefjorden, i Krossfjorden og på Mitrahalvøya de vanligste målene. Volumet av slik ferdsel i nasjonalparkene er ikke stort, og bestemmes også i stor grad av om det er trygg sjøis på fjordene eller ikke.

¹⁷ <http://www.vegvesen.no/Kjoretoy/Fakta+og+statistikk/Kjoretoystatistikk>

Årlig har i gjennomsnitt 65 skutere fullført de omsøkte turene i disse områdene i perioden 2000 – 2016. I samtlige år har det vært søkt om ferdsel med et større antall skutere enn det som rent faktisk har blitt gjennomført (på grunn av vær eller andre forhold). Snittet over omsøkte skutere har i den samme perioden ligget på 100 pr år. Det er flest søknader om dispensasjon for kjøring i Sør-Spitsbergen nasjonalpark, og færrest i Forlandet nasjonalpark.

Figur 40. Skutertur i Sør-Spitsbergen nasjonalpark. Foto: Elin M. Lien/Sysselmannen på Svalbard

Figur 41. Antall dispensasjoner om snøskuterkjøring for fastboende i Sør-Spitsbergen, Forlandet og Nordvest-Spitsbergen nasjonalparker, samt antall skutere som gjennomførte turen, i perioden 2000 – 2016.

Kilde: Sysselmannen på Svalbard

Båt

Veinettet på Svalbard er som nevnt lite utbygd, og om sommeren benytter mange derfor båt for å komme seg ut på tur. De fleste av disse benytter motorbåter, men noen seilbåter finnes også. Foreningen Totakteren har i overkant av hundre private båter i kaianlegget sitt ved hotellneset om sommeren. Båtturene går både til turmål i nærområdet og lenger bort, som i nasjonalparkene. Som oftest vil det være Ny-Ålesund/Krossfjorden, Nordvesthjørnet eller Woodfjorden/Wijdefjorden som vil være mål for slike lengre turer, men noen få drar enda lenger, sørover til Hornsund, eller rundt hele Spitsbergen.

Ikke-motorisert friluftsliv

Det ikke-motoriserte friluftslivet i nasjonalparkene består i kajakk- og fotturer sommerstid. Vinterstid er ski- og hundesledeturer aktuelt. Det er vanskelig å si noe sikkert om omfanget av slike turer, og ofte vil turen være en forlengelse av en skuter- eller båttur på grunn av de store avstandene til disse områdene. «Forlandet på Langs» kan muligens bli en mer populær fottur fremover, nå som overbygde dagsturbåter skal begynne med avganger til Forlandet/Poolepynten. Hundekjøring har blitt en vanligere aktivitet for fastboende de senere årene. Det er få som disponerer store nok hundespenn til å ta turer inn i nasjonalparkene, men det forekommer.

Figur 42. Hundesledetur i Sør-Spitsbergen nasjonalpark, på vei opp Hansbreen mot Vrangpeisbreen. Foto: Erik Rodesjö.

Hytter i nasjonalparkene

Hytter er ofte turmål for fastboende på skuter-, båt- eller andre typer tur.

I nasjonalparkene finnes det gamle bistasjoner og andre hytter som er automatisk fredede kulturminner, og som vedlikeholdes av Sysselmannen. Noen av disse står åpne som nødhytter, og kan benyttes av fastboende til overnatting for kortere opphold. Tilreisende har ikke anledning til å ta opphold i disse, annet enn i nødstilfeller. Noen av disse hyttene er omfattet av utlånsavtaler med for eksempel Velferden i Ny-Ålesund, og er låst. Noen hytter benyttes også som tjenestehytter av Sysselmannen, og ved disse er det ofte utplassert drivstoffdepot som benyttes av redningshelikoptrene. At disse SAR-depotene står ved siden av hytter har en sikkerhetsmessig side. En oversikt over hytter med tilstandsvurdering finnes i temakart 7.

Her følger en oversikt over automatisk fredede hytter i nasjonalparkene som er i bruk og alle hytter i Kongsfjorden fuglereservat:

Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark

Texas Bar – nødhytte

Worsleyhamna (Villa Oxford) – nødhytte

Raudfjordhytta¹⁸ – nødhytte

Sallyhamn – tjenestehytte, Sysselmannen

Torsbu – nødhytte

Bjørnehamna¹⁹ – nødhytte

¹⁸ Hytta i Raudfjorden har stor verdi som nødly for folk som ferdes i småbåt på nordsiden av Spitsbergen. Istandsetting er planlagt sommeren 2017. Det er ingen andre brukbare, åpne nødhytter på strekningen Torsbu (ved Virgohamna) – Worsleyhamna (sørsiden av Reinsdyrflya).

¹⁹ Hytta Bjørnehamna har tidligere hatt en ordning der fastboende på langtur med båt kunne ta kontakt med feltinspektørene stasjonert i Ny-Ålesund for å låne nøkkel til hytta. I forbindelse med utarbeidelsen av denne planen er det foreslått å fjerne låsen slik at hytta står åpen. Hytta har ikke gasskjøkken og annet løsøre av verdi, og hytta vil ha godt av å bli brukt mer enn i dag.

Laxebu – utlånsavtale med Velferden, Ny-Ålesund
 Haugenhytta – utlånsavtale med Velferden, Ny-Ålesund
 Lloyds hotell – nødhytte
 Camp Zoë – utlånsavtale med Velferden, Ny-Ålesund

Forlandet nasjonalpark

Ingen automatisk fredede hytter som er i bruk

Sør-Spitsbergen nasjonalpark

Bamsebu – i privat eie

Calypsobyen – utlånsavtale med Polish Academy of Science, bortsett fra i påsken

Hyttevika – utlånsavtale med Polish Academy of Science

Isbjørnhamna (Wilczekodden) – utlånsavtale med Polish Academy of Science

Gnålodden – utlånsavtale med Polish Academy of Science

Kongsfjorden fuglereservat

Storholmen – utlånsavtale med Velferden, Ny-Ålesund. Kan ikke benyttes i perioden 15.05 – 15.08.

Jutta – eies av Kings Bay AS. Kan ikke benyttes i perioden 15.05 – 15.08.

Fiske etter røye

Fiske reguleres ikke i verneforskriften. Regelverket for fiske åpner for fiske med håndredskap etter svalbardrøye i flere fiskevann, i tillegg er det tillatt for fastboende å fiske med garn i Nordre og Søndre Dieset på Mitrahalvøya, jf. forskrift om fiske etter røye. Fastboende kan også fiske røye med garn i sjøen. Det må løses fiskekort for begge typene fiske, og fiskeutstyr som har vært benyttet på fastlandet må desinfiseres. Populariteten varierer, og i tabell 9 finnes en oversikt over fiskevann og hvor mye som er fisket de ni siste årene. Tabellen skiller ikke på fastboende og tilreisende fiskere.

Tabell 9. Oversikt over rapportert fangst av røye over 25 cm i fiskevann i nasjonalparkene, 2008 – 2016.

* angir fiskevann hvor fastboende kan fiske med garn. Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

<i>Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark</i>	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Richardvatnet (Raudfjorden)	0	7	3	3	0	3	5	6	3
Rabotvatna (Rabotfjorden)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arresjøen (Danskøya)	1	0	0	0	0	0	3	9	0
Gjøvatnet (Amsterdamøya)	0	0	0	0	5	0	0	0	0
Åsvatnet (vest for Flathukfjellet)	0	0	0	0	0	0	0	3	1
Pytten (Danskøya)	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Pervatnet (Sjubrean)	0	0	0	2	0	0	0	7	0
*Nordre Dieset (Mitrahalvøya)	0	15	5	0	0	0	0	0	7
*Søndre Dieset (Mitrahalvøya)	14	19	9	0	16	5	32	27	18
Erlingvatnet (Mitrahalvøya)	0	0	0	0	0	0	2	1	0
<i>Forlandet nasjonalpark</i>									
Murraytjørnene	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Sør-Spitsbergen nasjonalpark</i>									
Revvatnet (nord for Hornsund)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svartvatnet (sør for Hornsund)	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Jakt

Det er ikke tillatt å jakte svalbardrein, storkobbe og ringsel i nasjonalparkene. Det er heller ikke tillatt å jakte svalbardrype, men Sysselmannen har anledning til å gi dispensasjon fra forbudet.

Meldeplikt

Også fastboende har meldeplikt for turer inn i de tre nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen. Dette ordnes ved å kontakte reiselivsrådgiver hos Sysselmannen, evt. Sysselmannens hjemmeside. Det er

krav også for fastboende å ha med seg nødpeilesender på turer i nasjonalparkene. Identifikasjonsnummeret til nødpeilesenderen registreres, slik at informasjon om turgruppen kan søkes opp dersom nødpeilesenderen aktiveres.

Figur 43. Meldeskjema for individuelle reisende fås ved henvendelse Sysselmannen. Meldeskjema kan også leveres elektronisk på www.sysselmannen.no

Forvaltningsplan for turisme og friluftsliv

Daværende Miljøverndepartementet utga veilederen «Forvaltningsplan for turisme og friluftsliv for 1995 – 1999» i 1995. Den skulle revideres hvert fjerde år, og følges opp av handlingsplaner utarbeidet av Sysselmannen, med årlig revidering. De ulike forvaltningsområdene, der forvaltningsområde 10 er det som er best kjent i dag, ble opprettet i forbindelse med denne forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen er ikke blitt revidert, og handlingsplaner er heller ikke blitt utarbeidet. Når det gjelder planens forvaltningstiltak for nasjonalparkene som også har relevans i dag, nevnes:

- Forbedre turiststatistikken for området
- Regelmessige natur- og kulturminneovervåkning
- Ingen dispensasjoner for utsetning og/eller innhenting av turister med snøskuter

Utlån av hytter

Utlodding av «påskehytter»

Som beskrevet i Sysselmannens rapport nr 1/2006 ««Turisme og friluftsliv på Svalbard. Utvikling, politiske føringer, rammebetingelser, utfordringer og strategier» kan fastboende benytte åpne nødhytter til kortere opphold. Vanligvis praktiseres «først til mølla»-prinsippet, men i påsken er pågangen så stor at Sysselmannen foretar en loddtrekning blant de som melder sin interesse for å bruke hyttene. Nødhyttene kan ikke benyttes av tilreisende turister med mindre det er oppstått en nødsituasjon (s. 96).

Sysselmannen inngår utlånsavtaler for automatisk fredede hytter, slik at lag og foreninger kan leie/låne ut disse til sine medlemmer. Velferden i Ny-Ålesund og Polish Academy of Science har utlånsavtaler for hytter i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Sysselmannens rapport nr 1/2006 «Turisme og friluftsliv på Svalbard. Utvikling, politiske føringer, rammebetingelser, utfordringer og strategier» er en omfattende oversikt over feltet turisme og friluftsliv. Strategipunkter nedfelt i dette dokumentet med relevans i dag:

- Praksisen med å gi dispensasjoner til fastboende for skuterkjøring i nasjonalparkene fra 1973 videreføres. Utviklingen vil bli fulgt nøye med fortløpende vurdering av behovet for endring av praksis (s. 64).
- Ferdseleksjonene i Virgohamna og Magdalenefjorden vil bli fulgt opp med overvåking (s. 73).
- På sikt skal det foretas en gjennomgang av den totale situasjonen for slitasje på natur-, kulturminner og kulturmiljøer i sammenheng med en helhetlig vurdering av ferdsel på Svalbard (s. 73).
- Det skal være en restriktiv praksis med hensyn til skilting på og ved kulturminner, men i enkelte tilfeller kan dette likevel være aktuelt (s. 86).
- Et høyt inspeksjons- og kontrollvolum ute i felt er ønskelig. Dette inkluderer generelle kontroller og inspeksjoner, samt jakt- og fiskeoppsyn, turistkontroller, leirinspeksjoner m.m. Kontrollene skal være behovstilpasset og flytting av for eksempel feltinspektører som følge av annet ferdselsmønster blant turister, kan være aktuelt (s. 91).
- Utenfor Forvaltningsområde 10 skal turoperatører og individuelle reisende medbringe nødpeilesender. Satellittelefoner er ikke tilstrekkelig erstatning for nødpeilesendere, men er nyttig tilleggsmiddel (s. 95).

Dispensasjon for jakt på svalbardrype

I henhold til verneforskriften § 11 bokstav b, kan Sysselmannen gi fastboende tillatelse til å jakte rype i samsvar med gjeldende regler (høstingsforskriften) i nasjonalparkene. Det er ikke blitt søkt om tillatelse til rypejakt for fastboende i nasjonalparkene. Så lenge rypebestanden og uttaket er på et bærekraftig nivå vil utgangspunktet være at det vil bli gitt tillatelse til personer som er fast bosatt på Svalbard.

Planlagte tiltak

- Sette i stand Raudfjordhytta til bruk som nødhytte.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Endre status på hytta i Bjørnehamna fra tjenestehytte til nødhytte.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Fornye utlånsavtalene med Velferden i Ny-Ålesund og Polish Academy of Science.
Ansvarlig: Sysselmannen

4.6 Tradisjonell overvintringsfangst

Kilder: Stortingsmelding nr 22 (2008-2009) om Svalbard, s. 46.

Forvaltningsmål

- Fangst og høsting skal ikke påvirke bestandenes sammensetning og utvikling nevneverdig.
- Det skal innenfor svalbardmiljølovens rammer legges til rette for at overvintringsfangst opprettholdes som kulturhistorisk tradisjon innenfor dagens nivå.

Status

Overvintringsfangsten har lang tradisjon på Svalbard, og startet med pomorene som drev slik fangst tidlig på 1700-tallet. Den norske overvintringsfangsten foregikk i større omfang fra slutten av 1800-tallet til andre verdenskrig. Fangsten foregikk i mindre skala etter andre verdenskrig, og ble mindre attraktiv da isbjørnen ble fredet i 1973. I dag er det kun et fåtall fangstfolk igjen, og kun fire fangststasjoner med tilhørende bistasjoner er i drift: Akseløya i van Mijenfjorden, Kapp Wijk i Isfjorden, Farmhamna i Forlandssundet og Austfjordnes i Wijdefjorden. De tre førstnevnte er fremdeles i privat eie, mens Austfjordneset eies av staten og lånes ut av Sysselmannen.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Forskrift om høsting på Svalbard § 1 sier at fauna skal forvaltes slik at artenes naturlige produktivitet, mangfold og leveområder bevares, og Svalbards villmarksnatur sikres for fremtidige generasjoner

Egg og dunsanking i fuglereservater

Med hjemmel i forskrift om høsting på Svalbard § 8, kan Sysselmannen gi tillatelse til dunsanking fra ærfugl, hvitkinngås og kortnebbgås, og eggsanking fra ærfugl, polarmåke og svartbak. Tillatelse til slik sanking i fuglereservatene gis med hjemmel i verneforskriften § 37 i tillegg til høstingsforskriften § 8.

Tillatelser til dunsanking gis med følgende vilkår til søkere: «*Dunsankingen skal foretas etter at eggene er klekket og fuglene forlatt holmene.*»

Rypejakt

Det kan gis dispensasjon for rype i nasjonalparkene til fastboende, jf. § 11 b) i vernebestemmelse.

Sjøpattedyr

Fangst av sjøpattedyr som ikke er stedeagne og som reguleres i forskrifter fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet er tillatt i nasjonalparkene, jf. § 8 i vernebestemmelsene. Det vil si at jakt på f.eks. grønlandssel og vågehval er tillatt.

Det vil som hovedregel ikke gis tillatelse til fangst av andre sjøpattedyr innenfor verneområdene.

Felling av predatorer

Det gis vanligvis ikke tillatelse til felling av predatorer som fjellrev og polarmåke i forbindelse med dunsanking i fuglereservater.

Fangstfolkene har per i dag noe aktivitet i områdene som er omfattet av denne forvaltningsplanen. Etter søknad kan fangstfolk få tillatelse til å sanke egg og dun i fuglereservatene som sokner til fangstterrengene. Dette innebærer også at det etter søknad kan gis dispensasjon fra ferdselsforbudet i fuglereservatene. Videre kan det dispensasjon til fangstfolk til jakt på rype i nasjonalparkene. Forutsetningen vil være at uttaket ikke vil påvirke bestandenes sammensetning og utvikling nevneverdig.

Det varierer når ærfuglhekkingen avsluttes. Dersom dunen ikke sankes umiddelbart etter avsluttet hekking vil den blåse bort eller forringes av sol og regn. På bakgrunn av dette overlates det til fangstfolkene selv å vurdere når dunsankingen bør starte. Det forutsettes at fangstfolkene kan vise til god kunnskap om dunsanking og fuglenes hekkeforløp.

4.7 Skipstrafikk

Kilde: [Analyse av sannsynligheten for akutt oljeutslipp fra skipstrafikk. Svalbard og Jan Mayen](#), DNV GL 2014.

Status

DNV GL utførte i 2014 på vegne av Kystverket en sannsynlighetsanalyse for akutt oljeutslipp på Svalbard og Jan Mayen. Dataene var basert på AIS-sporing over hele året 2013, og viste at fiskefartøy utgjorde ca 69 % av all seilt distanse i dette området. Forskningsfartøy, Kystvakten, isbrytere, tauebåter og Sysselmannens skip utgjorde til sammen 11 % av trafikken. Passasjerfartøy utgjorde 8%²⁰.

Basert på denne analysen konkluderte man med at det forventes flest utslippsulykker (det vil si ulykke med utslipp av drivstoff eller last) med fiskefartøy innenfor utredningsområdet. Allikevel, ulykker med fiskefartøy vil gi en mindre utslippsmengde og mindre alvorlige miljøkonsekvenser per hendelse sammenlignet med utslippshendelser fra passasjerfartøy, på grunn av størrelsesforskjellene og dermed bunkersmengde om bord mellom skipstypene, og fordi passasjerfartøyene seiler mer kystnært og et utslipp har større sannsynlighet for å treffe land. Rapporten har prognoser som sier at den samlede seilte distansen i området vil øke med ca. 29 % frem til 2030. Økningen vil være størst for transportskip som passerer Arktis og passasjerfartøy.

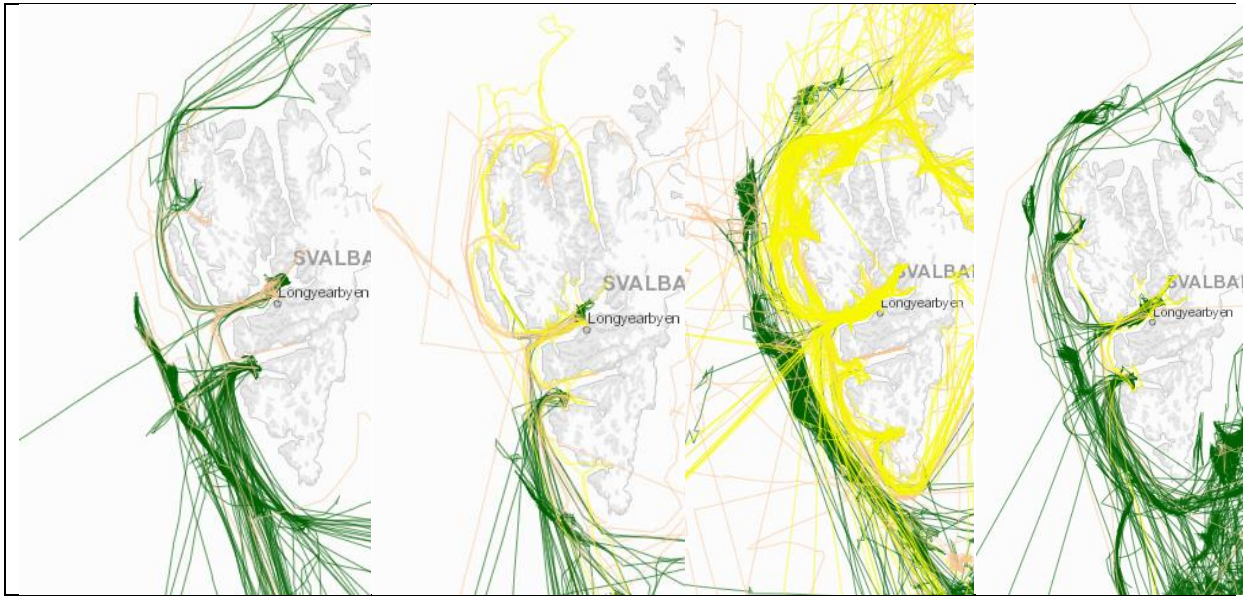
DNV GL foreslår i rapporten flere risikoreduserende tiltak, for eksempel å etablere anbefalte seilingsleder, opprettelse av forsiktighetsområder på sjøkart og å pålegge cruise- og ekspedisjonsskip å seile i «konvoi».

Trafikk i nasjonalparkene

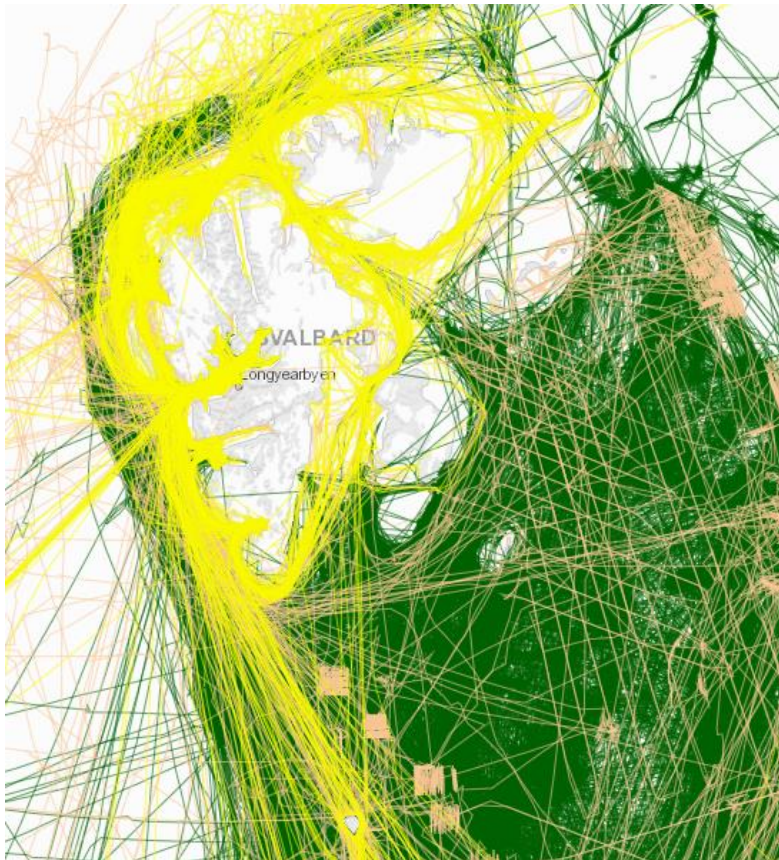
Sjøtrafikken i nasjonalparkene viser stor variasjon over året, se figur 44. Fiskefeltene ved Forlandet og Isfjorden synes på kartene, og omlastning av fisk i Recherchefjorden er særlig tydelig i januar og oktober 2016. I juli er det mye passasjertrafikk i alle deler av nasjonalparkene. I figur 45 er alle skipsspor for hele Svalbard fra 2016 lagt oppå hverandre, og de mest trafikkerte områdene markert synes tydelig.

---

²⁰ Dataområdet er større enn Svalbards territorialfarvann, og inkluderer også et stort havområde rundt Jan Mayen.

Figur 44. Skipstrafikk på Vest-Spitsbergen i januar, april, juli og oktober 2016, basert på AIS-data. Tegnforklaring: Grønn – fiskefartøy, gul- passasjerskip, rosa – andre (Kystvakt, Sysselmannen, Forskningskip etc.). Kilde: Kystverkets havbase

Figur 45. Summerte skipsspor fra Svalbard i 2016, basert på AIS-data. Kilde: Kystverkets havbase

Losplikt

Fiskeri- og kystdepartementet har fastsatt forskrift om lostjeneste på Svalbard. Med dette er det innført en statlig lostjeneste for all skipstrafikk i farvannet ved Svalbard på tilsvarende måte som for fastlandet. Forskriften trådte i kraft den 1. juli 2012, og full losplikt ble innført i 2015. Det er også noen muligheter for å tilegne seg farledsbevis for å ivareta losplikten.

Polarkoden

IMO (den internasjonale maritime organisasjonen) fastsetter krav for fartøy som skal operere i polare farvann. Polarkoden er et tilleggsregelverk som bygger på de allerede eksisterende SOLAS og MARPOL konvensjonene, og er implementert i norsk lov som et vedlegg til [Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger \(miljø sikkerhetsforskriften\)](#). Polarkodens miljødel er tilleggskrav til kravene som alt finnes i de ulike vedleggene til MARPOL. Polarkoden setter et totalforbud mot utslipp av olje og oljeholdig avfall (MARPOL vedlegg I) og har også et totalforbud mot utslipp av skadelige, flytende bulklast (MARPOL vedlegg II). Kloakk (MARPOL vedlegg IV) er strengt regulert som beskrevet over og når det gjelder søppel/avfall (MARPOL vedlegg V) er det kun matrester og ikke miljøskadelige lasterester som er tillatt sluppet ut, men da under strenge betingelser. Det er kun skip over 400 GT, samt skip på mindre enn 400 GT som er sertifisert for mer enn 15 personer som omfattes av Polarkodens krav til utslipp.

Se mer i kapittel 3.8.1, under omtale av § 7.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Omlasting i nasjonalparkene

Recherchefjorden benyttes ofte til omlasting av fisk fra russiske trålere til større fabrikkskip. Vurderingen fra myndighetenes side har hittil vært at slik omlasting bør foregå i områder lite utsatt for vind og sjø for å redusere faren for utslipp, og at slik omlasting kan gjennomføres i Sør-Spitsbergen nasjonalpark. Videreføring av praksisen bør vurderes nærmere.

4.8 Tekniske inngrep

Kilde: Sysselmannens egne kartdata og arkiv.

Forvaltningsmål

- Omfanget av inngrep/installasjoner skal holdes på et minimumsnivå, slik at uberørt natur, villmark, opplevelse og referanseverdi for forskning ivaretas.
- Tekniske installasjoner skal ikke utgjøre en fare for dyrelivet, eller føre til skade eller virke skjæmmende på kulturminner.
- Tekniske installasjoner som ikke er i bruk skal fjernes.

Status

Det finnes en del mindre tekniske inngrep i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen, de fleste av disse er master, måleinstallasjoner og overvåkningskameraer. Det er ikke utplassert letthytter og liknende i nasjonalparkene. Fredede kulturminner regnes ikke som tekniske inngrep i denne sammenhengen, og det henvises til kapittel 5.4 om kulturminner for nærmere omtale av disse.

Ulike forskningsinstitusjoner og Meteorologisk institutt er eiere av de fleste installasjonene. Det er en utfordring for forvaltningen å ha en fullstendig oversikt over alle installasjoner med kontaktinformasjon til eiere, for å sikre at installasjoner som ikke lenger er i bruk blir fjernet. Sysselmannen har gjort en gjennomgang av regelverket vedrørende hva som faller innenfor og utenfor begrepet «terrenginngrep» i verneforskriften og svalbardmiljøloven, og hva som dermed krever tillatelse eller ikke, og melder tilbake til søker dersom den omsøkte installasjonen vurderes til å falle utenfor lovens og forskriftens krav. Søker får i denne tilbakemeldingen vedlagt et standardbrev som kort redegjør for plikten til å fjerne installasjonene når disse ikke lenger er i bruk (hindre forsøpling), om sikring for å hindre at dyrelivet kommer til skade, etc. Se retningslinjer for hvilke installasjoner som vanligvis ikke krever tillatelse i kapittel 4.1.

Svalbard Science Forums *Research in Svalbard*-database (RiS) er i ferd med å implementere en modul hvor installasjoner kan registreres i kart, for å få oversikt over disse. For forskningsinstallasjoner av en størrelse der regelverket kommer til anvendelse, vil registrering av installasjonen i RiS være et vilkår for tillatelsen fra Sysselmannen i fremtiden.

Vedlegg: Se temakart 2, oversikt over forskningsinstallasjoner og andre inngrep/tiltak.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Vernebestemmelsene angir hvilke tiltak som er tillatt og ikke i nasjonalparkene og fuglereservatene for eksempel §§ 6 og 33 *Vern mot inngrep* (se kapittel 3).

I de fleste tilfeller hvor det er aktuelt å gi tillatelse til et tiltak, vil dette være i tilknytning til vitenskapelige undersøkelser. Verneforskriften åpner for at Sysselmannen kan gi slike tillatelser med hjemmel i §§ 11 og 37. Tillatelse kan kun gis dersom det ikke strider mot verneformålet og lokalisering utenfor nasjonalparkene ikke kan benyttes i stedet.

De miljørettslige prinsippene

Ved vurdering av søknader om installasjoner vil alle de fire miljørettslige prinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7-10 kunne være relevante å vurdere, men særlig vil vurderinger omkring samlet belastning (§ 8) og best tilgjengelig teknologi (§ 10) kunne være relevante. Se kapittel 3.6.1.

Retningslinjer

- Det må være tungtveiende samfunnsmessige hensyn som ligger til grunn for eventuell tillatelse til tekniske inngrep i nasjonalparkene
- Installasjoner skal i størst mulig grad lokaliseres til områder hvor det er inngrep eller installasjoner fra før
- Se øvrige retningslinjer for tekniske inngrep i forbindelse med forskning og overvåking i kap. 4.1.

4.9 Drivstoffdepoter

Kilde: Sysselmannens egne kartdata og arkiv.

Forvaltningsmål

- Drivstoffdepot skal ikke føre til utslipp og forurensning.
- Utsetting og innhenting av drivstoff skal ikke forstyrre dyrelivet.

Status

Tabellen nedenfor gir en oversikt over større faste drivstoffdepot. Dette gjelder for Norsk Polarinstitut og Sysselmannen/Lufttransport (beredskapsdepot). En kartoversikt er gitt i temakart 6.

Ulike forskningsinstitusjoner søker i noen tilfeller om tillatelse til å ha drivstoffdepoter innenfor nasjonalparkene i forbindelse med feltarbeid eller liknende. Disse drivstoffdepotene er vanligvis av mindre størrelse og kortere varighet, for eksempel en sommersesong. Privatpersoner søker i sjeldne tilfeller om utplassering av mindre drivstoffdepoter i forbindelse med private båtturer.

Tabell 10. Oversikt over lagring av større faste drivstoffdepoter.

Sted	Institusjon	Saksnr.
Hornsund Slettebu/Bellsund	Norsk polarinstitut	201300541
Hornsund Bjørnhamna/Sørgattet	Sysselmannen/Airlift	

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

I henhold til verneforskriften § 7 er det forbudt å etterlate stoffer eller gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjemmende. Lagring av drivstoff i terrenget krever dispensasjon fra både § 7 og *svalbardmiljøloven* § 57. Sysselmannen stiller i sine tillatelser vilkår til lagring av drivstoff i terrenget. Vilkårene skal redusere sannsynligheten for uhell og utslipp til miljøet.

Ved behandling av søknader om drivstoffdepot (og forlenging av eksisterende depot), er det viktig at plassering i forhold til kjente naturverdier og kulturminner sjekkes for den aktuelle lokaliseringen før tillatelse gis. Sysselmannens dispensasjonsadgang er hjemlet i § 11 og § 37. Ved vurderingen av søknaden vil formålet med depotet vil være sentralt, det er mulighet for å gi dispensasjon for vitenskapelige undersøkelser, eller for "særlige grunner". I begge tilfeller er det et krav at tiltaket ikke må være i strid med verneformålet for verneområdene.

Sysselmannen skal i utgangspunktet behandle søknader om depoter med volum under 10 m³. For depoter større enn 10 m³ skal søknaden behandles av Miljødirektoratet. Ved søknader opp mot dette volum skal Miljødirektoratet avgjøre hvem som skal behandle søknaden.

De miljørettslige prinsippene

Ved vurdering av søknader om drivstoffdepoter vil alle de fire miljørettslige prinsippene i *svalbardmiljøloven* §§ 7-10 kunne være relevante å vurdere.

1. *Svalbardmiljøloven § 57*: Større drivstoffdepoter med flere oljefat blir som regel løftet med helikopter, og det er da viktig at lokaliseringen ikke er i strid med forbudet mot flyging nærmere enn 1 nm fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl.
2. *Svalbardmiljøloven § 39*: Det er en 100 m sikringszone rundt automatisk fredete kulturminner. Sikringssonene skal sjekkes ut på kart, og det skal som hovedregel ikke gis nye tillatelser til etablering av drivstoffdepot innenfor sikringssonen.
3. *Tillatelser til drivstoffdepot skal ha vilkår i tråd med til enhver tid gjeldende praksis, jf. Sysselmannens nettsider og intern saksbehandlingsprosedyre for drivstoffdepoter.*

4.10 Dokumentasjon og formidling (film/foto/lyd)

Forvaltningsmål

- Foto- og filmprosjekter skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanseområde for forskning.

Status

Enkelte foto- og filmprosjekter forgår innenfor nasjonalparkene. Landskapsfotografering og filming fra helikopter der man overholder minstehøyder, avstand fra fuglefjell, og ikke lander krever ikke dispensasjon fra regelverket, forutsatt at flygingen ikke faller inn under motorferdslovens § 11, første ledd. Dersom foto- og filmopptak medfører landinger, bruk av snøskuter, opprettelse av depot, eller på andre måter krever dispensasjon fra regelverket, må søknad sendes til Sysselmannen.

Sysselmannen har ført en streng praksis, og det er kun et fåtall film/fotoprojekter som i den senere tid har fått dispensasjon.

Bruk av droner

Det har vært en sterk vekst i bruk av droner, ettersom teknologien har blitt bedre og kostnadene mindre. I § 8 i verneforskriften framgår det at «Pattedyr og fugl og deres reir er fredet mot skade og forstyrrelser av enhver art.(...) Selve bruken av droner er ikke forbudt, men effekten eller forstyrrelsene som dronebruken medfører kan være i strid med forbudet mot forstyrrelser av enhver art i § 8. Bruk av droner må derfor søkes om på vanlig måte, og vurderes etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Et av formålene med nasjonalparkene på Vest-Svalbard er opplevelse. Med bakgrunn i dette kan dispensasjon fra regelverket vurderes dersom dokumentasjonsprosjektet er av nasjonal og internasjonal betydning.

Det er forbudt å lokke til seg, forfølge eller ved annen aktiv handling oppsøke isbjørn slik at den blir forstyrret eller det kan oppstå fare for mennesker eller isbjørn., jf. sml. § 30.

En eventuell dispensasjon fra regelverket mht. «særlige grunner», må vurderes i henhold til de føringer som er lagt i forarbeidene til svalbardmiljøloven. I Ot.prp. nr. 38 om svalbardmiljøloven, heter det at "I kriteriet "særlig grunn" ligger både at det må dreie seg om et behov som oppstår forholdsvis sjelden, og at behovet er tungtveiende" (s 134). Videre kan en tillatelse kun gis dersom tiltaket ikke vil stride mot verneformålet.

Foto- og film- prosjekter vil også kunne berøre regelverket som omhandler motorferdsel og forurensning (depot etc.).

Følgende vurderinger vil gjøres ved behandling av søknader:

- Produksjonsselskapets seriøsitet, internkontrollrutiner og kompetanse
- Distribusjonsbredde av det ferdige produkt, dvs. om det er dokumentasjonsprosjekter av nasjonal eller internasjonal betydning
- Presedenseffekten av å gi en tillatelse
- I hvilken grad det er gjort tilsvarende filmopptak tidligere.
- Om det er mulig å gjøre opptakene utenom verneområdet.
- For prosjekter med isbjørn som tema kreves særskilt dokumentasjon av kompetanse.

De miljørettslige prinsippene

Ved vurdering av søknader om foto- og filmprosjekter på Vest-Spitsbergen vil også de fire miljørettslige prinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7-10 kunne være relevante ved saksbehandling. Moderne kamerateknologi med gode telelinser muliggjør opptak fra lang avstand og kan redusere eventuell forstyrrelse av dyreliv.

- Det skal ikke gis flerårige tillatelser.

5 Forvaltningsoppgaver og tiltak

Dette kapitlet gjør rede for Sysselmannens arbeid med informasjon og tilrettelegging for allmennheten, og naturovervåking i verneområdene, inkludert beskrivelse av planlagte tiltak. En samlet oversikt over alle planlagte tiltak i forvaltningsplanen, med tidsplan, er gitt i vedlegg 1.

5.1 Oppsyn og tilsyn

Forvaltningsmål

- Sysselmannens oppsyns- og tilsynsvirksomhet skal sikre ivaretaking av verneverdier og etterlevelse av gjeldende regelverk.
- Sysselmannens egen tilstedeværelse og oppsyns- og tilsynsvirksomhet skal ikke føre til negativ påvirkning av verneverdiene nevnt i formålet for nasjonalparkene og fuglereservatene.

Status

Sysselmannens tre feltinspektørlag utfører oppsyn i nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen fra midten av juni til begynnelsen av august hvert år. Feltagene er stasjonert i Magdalenefjorden, Ny-Ålesund/Ny-London og Trygghamna, og har relativt store geografiske områder de skal dekke. Feltagene består av to personer, en med naturfaglig bakgrunn og en med politifaglig bakgrunn. Transport foregår i åpen lettboat, og feltagene overnatter i hytter i felt.

Videre har Sysselmannen toktvirksomhet i løpet av perioden mars-november hvert år. Toktene legges ofte opp med en arbeidsliste, og man reiser fra sted til sted for å utføre vedlikehold på hytter, registreringer og annet. Turister, forskere og andre som påtreffes i felt oppsøkes. Noen år gjennomføres egne turistinspeksjonstokt, som målrettet oppsøker turistgrupper i felt.

Oppsynet i verneområdene på Vest-Spitsbergen skal:

- informere og rettlede brukere og besøkende (forskere, turister mfl.) i felt
- ha oppsyn med naturtilstanden i området, med særlig vekt på arter nevnt i verneformålet, andre truede og sårbare arter (rødlistearter) og andre sårbare områder mht. forstyrrelse, slitasje og forsøpling
- ha oppsyn med status/tilstand for prioriterte kulturminner iht. kulturminneplanen
- kontrollere, rapportere og iverksette brudd på verneforskriftene og annet regelverk

5.2 Redningstjeneste, tilstedeværelse og overvåking av skipsfart

Status

Sysselmannen gjennomfører et fåtall SAR (Search and Rescue)-oppdrag i nasjonalparkene hvert år. Det kan dreie seg om ambulansoppdrag der skadet mannskap på fiskebåter hentes, eller redning fra bresprekker eller liknende. En oversikt over helikopterlandinger, -dropp og -heisinger i nasjonalparkene finnes i temakart 10. Det gjennomføres lite SAR-trening i nasjonalparkene, men noe utføres i Bellsund, like nord for Sør-Spitsbergen nasjonalpark.

Etterfylling av drivstoff skjer ved beredskapsdepot ved Bjørnhamna (Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark) og den polske forskningsstasjonen i Hornsund (Sør-Spitsbergen nasjonalpark). Gjennomflygninger ved oppdrag utenfor territorialfarvannet rundt Svalbard kan skje i alle nasjonalparkene.

Beredskapen og aktiviteten knyttet til redningstjenesten forventes å holde seg på samme nivå fremover, men kan øke med intensivert fiskeriaktivitet. Dersom det blir mer aktivitet i Barentshavet, forventes omfanget av flygning gjennom verneområdene å kunne øke noe.

Figur 46. Ett av Sysselmannens to redningshelikoptre.
Foto: Tone Hertzberg/Sysselmannen på Svalbard

Sysselmannen har flygninger og toktvirksomhet i områdene i forbindelse med forvaltningen av verneområdene, men også for tilstedeværelse og ved tilsyn og kontroll med annen aktivitet. Kystvakta patruljerer territorialfarvannet rundt Svalbard og er til stede og utfører andre oppdrag både sommer og vinter. Sundt Air flyr Kystvakttjeneste for Kystvakta, vanligvis en tur rundt Svalbard hver uke.

Posisjonsforskriften gjelder på Svalbard, dette medfører at alle større skip (alle skip som fører passasjerer og skip over 24 meter) i Svalbards territorialfarvann, daglig melder sin posisjon til Kystverkets sentral i Vardø.

Norsk romsenter får posisjonsdata til alle båter som har AIS (Automatic Identification System) fra satellitten AIS Sat1. Sysselmannen har gjennom å benytte Kystverkets distribusjon av disse dataene, mulighet til å få opplysninger om posisjoner til alle båter med AIS som befinner seg innenfor naturreservatene. Opplysningene benyttes i beredskapssammenheng, som for eksempel ved medisinsk evakuering fra båter eller for å finne hvilken båt som kan ha sendt et nødsignal med nødpeilesender. Systemet benyttes også av Kystvakten for å holde oppsyn med fiskeriaktiviteten.

5.3 Informasjon og tilrettelegging for allmennheten

Forvaltningsmål

- Sysselmannen skal formidle relevant kunnskap til publikum om nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen.

Informasjon om verneverdiene

Sysselmannen har som forvaltningsmyndighet et informasjonsansvar for nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen. Det er viktig at informasjonen er tilpasset formålet og målgruppen.

Svalbardkartet er en interaktiv karttjeneste på internett for publikum, med grunnkart og mange ulike temadata som vegetasjonsdekke, historisk havisutbredelse og fauna. Kartet gir også oversikt over verneområder, administrative inndelinger, jaktområder og ferdselsbestemmelser. Svalbardkartet er et samarbeid mellom Norsk polarinstitutt og Sysselmannen på Svalbard. Kartinnholdet blir fortløpende oppdatert av både Sysselmannen og NP, og er en god kanal for å formidle kunnskap om verneområdene og –verdiene til publikum.

For lokalitetene Virgohamna og Smeerenburg har Sysselmannen utgitt egne hefter med historie og informasjon om kulturminnene. Heftene selges flere steder i Longyearbyen, blant annet i Svalbard museum.

For piloter i fly og helikopter produserte Norsk polarinstitutt i 1998 et flykart der restriksjonsområder mht. dyre- og fugleliv er inntegnet. Dette kartet har behov for oppdatering. Polarinstituttet har fått i oppdrag å lage en revidert versjon av dette, men fremdriften avhenger av hvor raskt man får innhentet data om avgrensning av fuglefjellokalitetene. Dette kartet er en viktig informasjonskilde for pilotene, slik at de skal kunne vite hvilke områder som skal unngås av hensyn til dyre- og fuglelivet.

Fysisk tilrettelegging og oppmerking i felt

Fysiske tiltak og tilrettelegging for å regulere ferdsel har i liten grad vært brukt i villmarka på Svalbard, men de få eksemplene som finnes, er fra Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. På Gravneset i Magdalenefjorden er det satt opp kjettinggjerdet rundt en høyde med mange graver fra hvalfangertiden, samt en spekkovn. I Virgohamna er det malt nummerering på store steiner for å lede besøkende på en sti gjennom kulturminnelokaliteten. For Virgohamna er de fysiske tiltakene kombinert med ferdselsregulering gjennom forskrift. I tillegg er det satt opp informasjonsskilt i Smeerenburg, Virgohamna og på Gravneset.

Ikke alle tilretteleggingstiltakene fungerer optimalt, og Sysselmannen planlegger å gjøre nye/endrede tiltak i Virgohamna, Gravneset, Smeerenburg og eventuelt ved Texas Bar. Se kapittel 3.7.3.

Knekkpunktene for verneområdegrensene er ikke merket i felt. Det finnes informasjonstavler på tre mye besøkte lokaliteter i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark; Gravneset, Virgohamna og Smeerenburg.

Figur 47. Infotavle i Smeerenburg, Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark.
Foto: Elin M. Lien/Sysselmannen på Svalbard

Svalbard Museum

En viktig kilde til informasjon om verneområdene er Svalbard Museum i Longyearbyen. Museet har ganske omfattende informasjon om natur- og kulturverdiene på Svalbard. Det meste av informasjonen er også oversatt til engelsk. Sysselmannen har i tillegg en oppslagsvegg med miljøinformasjon i Svalbard Museum.

Internett

Det er en rekke nettstedsteder som har informasjon om verneområdene på Svalbard. De viktigste er Miljøstatus på Svalbard (www.miljostatus.no/svalbard), Svalbard Museum (www.svalbardmuseum.no) og Naturbase (<http://kart.naturbase.no/>).

Interaktive presentasjoner

Miljødirektoratet har laget interaktive presentasjoner av Norges nasjonalparker som er tilgjengelige på nasjonalparksentre over hele landet. Sysselmannen har bidratt med tekst og bilder til presentasjonene av nasjonalparkene på Svalbard.

Verneområdesenter

På fastlandet er det etablert nasjonalparksentre i tilknytning til flere av nasjonalparkene. Disse sentrene skal gi både befolkningen og turister kunnskap om nasjonalparken senteret er tilknyttet og øvrige nasjonalparker i Norge. I tillegg gir sentrene informasjon om friluftslivmuligheter og allemannsretten. På fastlandet er det i alt 15 slike nasjonalparksentre. Syv av Norges 44 nasjonalparker ligger på Svalbard, og verneområdene på Svalbard har et betydelig besøksvolum i løpet av året. Sysselmannen har tatt initiativ til å opprette et eget verneområdesenter i Longyearbyen.

Hovedformålet med etablering av et verneområdesenter vil være å dekke behovet for informasjon om verneområdene og miljøverdiene de representerer. I dette ligger å:

- skape oppmerksomhet om nasjonalparkene
- øke kunnskapen om områdenes miljøverdier og hvordan de forvaltes
- øke besøkendes forståelse for miljøverdiene
- gi kunnskap om kulturminnene og samspillet mellom mennesker og natur
- formidle ny kunnskap fra forskning og overvåking
- veilede besøkeren om hva man kan se, oppleve og gjøre i og rundt senteret og i villmarka
- motivere til å bruke området på en måte som ikke forringer verdiene
- stimulere interesse for natur og friluftsliv

Senteret skal være et kompetansesenter for opplevelsesbasert læring om kultur- og naturverdier. Popularisert formidling av resultater fra forskning og overvåking kan gjøres gjennom utstillingen og ulike info-plattformer. Senteret skal styrke guideopplæring ved å være en arena for kompetanseheving og erfaringsutveksling for guider.

Rammer og retningslinjer

Fysiske tiltak for å regulere ferdsel har i liten grad vært brukt på Svalbard. Dette fordi slike tiltak representerer et inngrep i naturmiljøet eller kulturminnene og reduserer opplevelsesverdien. Omfanget av skilting og annen fysisk tilrettelegging er derfor begrenset til steder der slike tiltak er spesielt påkrevd ([Turisme og friluftsliv på Svalbard. Utvikling, politiske føringer, rammebetingelser, utfordringer og strategier](#). Sysselmannens rapportserie nr 1/2006. s. 40)

Som hovedregel skal det ikke gjøres fysiske tilretteleggingstiltak i nasjonalparkene, men unntak kan gjøres for lokaliteter der dette er spesielt påkrevd for å ivareta verneverdiene. Det er viktig at eventuelle fysiske tiltak ikke virker skjemmende, eller er til fare for dyrelivet.

Dersom den fysiske tilretteleggingen ikke gjøres av hensyn til verneverdiene (men f.eks. for å bedre naturopplevelsen) kreves tillatelse etter verneforskriften.

Dersom det gjelder områder som er forskrifts/vedtaksfredet på annen måte enn gjennom verneforskriften, som f.eks. Virgohamna, kan det etter disse forskrifter/vedtak kreves tillatelse fra Riksantikvaren.

Informasjonsmateriell

Miljødirektoratet er ansvarlig for utgivelse og oppdatering av eget informasjonsmateriell om reservatene på internett og heftet ”Verneområdene på Svalbard” på norsk og engelsk. Norsk Polarinstitutt har gitt ut en Cruiseshåndbok som omtaler noen av de mest besøkte ilandstigningslokalitetene i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen. Denne finnes på norsk og engelsk og som [nett-versjon](#). Polarinstituttet har også gitt ut en veileder for ferdsel og dyreliv, som finnes på norsk og engelsk.

Plaketter og monumenter

Minneplaketter og monumenter skal ikke settes opp i nasjonalparkene og fuglereservatene.

Planlagte tiltak

- Oppdatere pdf-kart og GPS-data tilgjengelig for nedlasting på www.syssemmannen.no i henhold til den reviderte verneforskriften.

Ansvarlig: Syssemmannen

5.4 Kulturminner

Kilde: Kulturminneplan for Svalbard 2013-2023, Syssemmannen, 2013. [Sårbarhetsvurderinger for 20 ilandstigningslokaliteter i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen](#). Syssemmannen på Svalbard, 2013.

Forvaltningsmål

- Kulturminner skal bevares og ikke forringes av ferdsel eller annen direkte menneskelig påvirkning.
- Dersom hytter skal brukes, skal dette bidra til å ivareta kulturminnene, og ikke forringe dem.
- Ved kulturminner med ilandstigningsforbud skal Syssemmannens egen aktivitet begrenses til kun nødvendig tilsyn, oppsyn og vedlikehold.

Status

Det er foretatt sårbarhetsvurderinger av 20 ilandstigningslokaliteter, hvorav mange av disse har viktige kulturminner (Syssemmannen, 2013a).

Den generelle situasjonen for kulturminnene i forvaltningsområdene varierer. Erosjon er et stort problem for eksponerte lokaliteter, som f.eks. Likneset, hvor gravfeltet strekker seg helt ut til den aktive erosjonskanten, og fangststasjonen Fredheim som på grunn av erosjon ble flyttet vinteren 2014/15. Mange av lokalitetene på Nordvest-Spitsbergen har en spennende historie, og de er derfor mye besøkt. De mest besøkte lokalitetene bærer preg av slitasje fra tråkk, som f.eks. Virgoamna og Sallyhamna.

Tiltak på de erosjonsutsatte lokalitetene vil være å sikre kunnskapsverdien gjennom arkeologisk nødgravning. På spesielle lokaliteter kan man også vurdere erosjonssikring dersom det ikke innebærer inngrep som vil kunne ha landskapsvirkning. Det vil være viktig å lage et overvåkingssystem av utsatte kulturminnelokaliteter for å få kunnskap om erosjonshastigheten. Overvåkingen vil også samle data om andre nedbrytende faktorer.

For de mest besøkte lokalitetene er steds spesifikke retningslinjer og guiding forebyggende tiltak mot slitasje fra tråkk. Andre tiltak som kan vurderes er bygging av hevede gangbaner. Det er ferdselsregulering på lokalitetene Virgohamna og Gravneset i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, og ferdselsforbud på lokaliteter på Ytre Norskøya, Likneset og Ebeltofthamna i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark og Lægerneset i Sør-Spitsbergen nasjonalpark. Dagens ferdselsregulering ivaretar behovet for bevaring av kulturminnene, men er ikke en ideell situasjon for besøkende.

Arkeologiske kulturminner; aktivitetsområder, tufter, fangstinnretninger, spekkovner, graver og kors. Mange av kulturminnene er i dag tufter, ruiner eller løse gjenstander. Geofarar som erosjon, masseutglidning og ras er en trussel mot mange av lokalitetene, mens den kjemiske nedbrytningen av kulturminnene går langsomt i det tørre og kalde klimaet på Svalbard.

Stående bygninger

For de stående kulturminnene er situasjonen todelt. En del av hyttene er nå i en tilstand der de ikke lenger er bevaringsdyktige eller at forfallet er kommet så langt at det ikke er aktuelt med vedlikehold eller forsiktig istandsetting. Med årene vil disse bli ruiner.

Vest-Spitsbergen har på grunn av relativt gunstige klimatiske forhold vært et område med høy aktivitet. Dette både i forhold til mineralutvinning, forskning og fangst.

Flere av hyttene i området er i forholdsvis god stand. Dette gjelder fangsthytter, og hytter brukt til forskning eller satt opp i forbindelse med mineralutvinning. Det er verd å merke seg at flere av mineralutvinningslokalitetene ligger i den nordlige delen av Sør-Spitsbergen. Ved siden av forskning har den norske overvintringsfangsten vært den viktigste aktiviteten på Vest-Spitsbergen.

Fangsthytter

Fangsthyttene og bistasjonene er i varierende tilstand. Mange er i en tilstand fra å mangle vesentlige bygningsdeler som vindu, dører, deler av vegg og tak, eller å regne som ruiner, til å være i god teknisk stand og ha høy bruksverdi. Alle fangsthyttene som er ruiner eller som står er fra den norske overvintringen. Fra den russiske overvintringsfangsten er det kun tufter igjen.

Forskningsstasjoner

Det er et begrenset antall gjenværende registrerte bygninger knyttet til forskning i Nordvest-, og Sør-Spitsbergen nasjonalpark. Fra de berømte ekspedisjonene til Salomon August Andrée og Walter Wellman på Virgohamna er det kun ruiner igjen etter hangarer og andre bygninger. Hornsund i Sør-Spitsbergen nasjonalpark har en rekke bygninger knyttet til forskning, men alle disse er av nyere dato. Det finnes flere hytter og hytterester i begge nasjonalparkene som kan knyttes helt eller delvis til vitenskapelige ekspedisjoner. Mange av disse har dessuten historisk forbindelse til annen virksomhet som fangst, eller mineralletting. Noen har hatt flere av disse bruksformene. Det er imidlertid grunn til å tro at det er en underregistrering av faste kulturminner knyttet til forskning og ekspedisjoner.

Minerallettingslokaliteter

Nordvest for Recherche fjorden ligger Calypsobyen bygd i 1918-19 og eid av Northern Exploration Company. Calypsobyen er ett av de største anleggene for kulldrift utenom dagens bosetninger. Anlegget besto totalt av åtte bygninger med ulik alder og funksjon, der av seks er bevart.

Vedlegg: Se temakart 7 og 8, oversikt over hytter og kulturminner registrert i databasen Askeladden.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

I henhold til verneforskriften er det fastsatt ferdselsforbud av hensyn til kulturminner på Ytre Norskøya, Likneset, Ebeltofthamna og Lægerneset, se temakart 1. Forbudssonene er ikke merket i terrenget, avgrensningen vises i kartvedlegg til verneforskriften. Forbudet er generelt og dispensasjon etter forskriften skal som hovedregel ikke gis.

Sysselmannens egen aktivitet i disse områdene skal begrenses til et minimum.

På kulturminneområdet er det to regelverk som kommer til anvendelse ved søknader om tiltak. Sysselmannen behandler søknaden både som naturvernmyndighet i henhold til verneforskriftens bestemmelser og med Miljødirektoratet som klageinstans, og som kulturminnemyndighet i henhold til svalbardmiljølovens kapittel V om kulturminner, med Riksantikvaren som klageinstans.

Sysselmannen kan i henhold til svalbardmiljøloven § 45 treffe nødvendige tiltak for å ta vare på løse kulturminner. Det må likevel søkes om tillatelse fra Riksantikvaren for tiltak innenfor et automatisk fredet kulturminnes sikringssone.

Kulturminneplanen gir prioriteringen for forvaltning av kulturminner i nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen.

Vedlikehold

Vedlikehold skal skje i henhold til prioriteringer i kulturminneplan for Svalbard.

Dokumentasjon

Hytter er i stadig forfall og vedlikehold er i stor grad kun ment for å forsinke forfallet. Hyttene vil sakte, men sikkert gå tapt. Det er derfor viktig å dokumentere hyttene mens de fortsatt står.

Utlån

Utlån av statens hytter skal skje i henhold til *Sysselmannens hytteinstruks*.

5.5 Forvaltningsmyndighetens egen miljøovervåkning

Forvaltningsmål

- Toktvirksomhet og feltinspektørtjeneste skal benyttes til å innhente egnede data som også kan brukes i andre overvåkingssystemer som MOSJ, COAT mm.

Status

Sysselmannen gjennomfører miljøovervåkning i alle de tre nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen, og i noen av fuglereservatene. Sysselmannens feltinspektørtjeneste er viktige i denne miljøovervåkingen. Det er i alt tre feltinspektørlag, stasjonert i henholdsvis Magdalenefjorden, Ny-Ålesund/Ny-London og Trygghamna. Feltinspektørlagene består av en tjenestemann med naturfaglig bakgrunn og en polititjenestemann. Hvert lag disponerer en egen polarcirkelbåt, og har tilhold på hytter innenfor sitt geografiske ansvarsområde. Feltinspektørene tilbringer mye av sin arbeidstid ute i felt fra juni til august måned.

Sysselmannen har de siste årene hatt fokus på at de miljødataene som samles inn skal kunne benyttes av forskere ved Norsk Polarinstittutt og eventuelt andre forskningsinstitusjoner. Dette setter krav til at dataene som samles er av god kvalitet og at overvåkingen utføres av personell med tilstrekkelig

opplæring og naturfaglig kompetanse. Norsk Polarinstitutt har på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet gjort en gjennomgang av Sysselmannens kartleggings- og overvåkningsaktivitet (Norsk polarinstitutt 2014c). Rapporten vil være et viktig dokument for forvaltningsmyndigheten ved planlegging og gjennomføring av miljøovervåkning.

Registrering av dyreliv

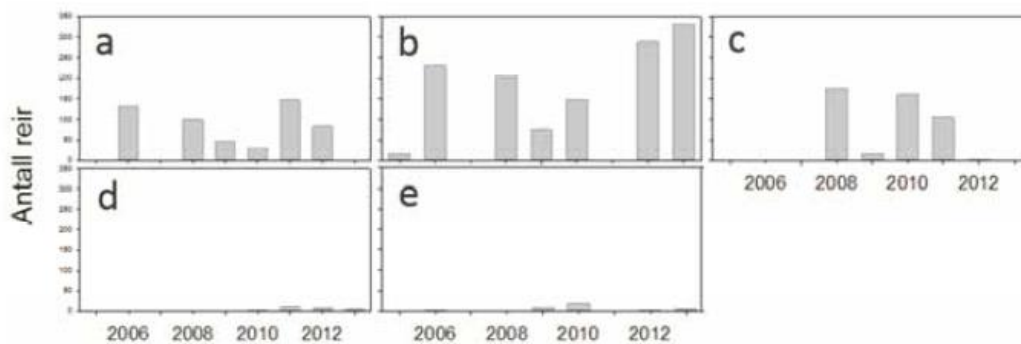
Kjente fjellrevhi besøkes av feltinspektørene utenfor de områder som Norsk polarinstitutt selv overvåker. Som bakgrunn for dette arbeidet benyttes polarinstituttets hidatabase. Nyoppdagede fjellrevhi registreres og meldes inn til polarinstituttet. Reintelling etter «*Distanse sampling*»-metoden (linjetaksering) ble utprøvd for første gang på Danskøya og Reinsdyrflya i 2014. I tillegg utføres registrering av tilfeldige rein i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark av feltlaget i Magdalenefjorden. Resultat fra de ulike tellingene leveres til polarinstituttet.

Alle observasjoner av sjøpattedyr på tokt og i feltinspektørtjeneste skal rapporteres via Norsk polarinstituttets MMSDB-skjema (Marine Mammals Sightings Data Base). Observasjoner av mindre vanlige fuglearter på Svalbard rapporteres via artsobservasjoner.no.

Sjøfugltelling utføres av feltinspektørene på Boheman fuglereservat, Gåsøyane fuglereservat, Moseøya fuglereservat, Skorpa fuglereservat, Æøya, Cummingøya, Hamiltonøyane og Hakluythovden fuglefjell. Sjøfugltelling på Hermansenøya fuglereservat utføres i samarbeid med NP.

Figur 48. Feltlag 1 og 2 registrerer hekkende fugl på Hermansenøya i 2010. Foto: Elin M. Lien/Sysselmannen på Svalbard

Figur 49. Registreringer av hvitkinngåsreir i perioden 2005 – 2013 i a. Boheman fuglereservat, b. Hermansenøya fuglereservat, c. Gåsøya fuglereservat, d. Moseøya fuglereservat, og e. Skorpa fuglereservat, utført av Sysselmannens feltinspektørlag. Dataene har en del usikkerhet, blant annet fordi registreringstidspunktet varierer noe mellom årene. Kilde: Norsk polarinstitutt 2014a, s. 68.

I Sør-Spitsbergen nasjonalpark utføres det årlig reintelling med helikopter på vestsiden av Sørkapp Land. Tellingen utføres i tilknytning til Sysselmannens rundtokt. Sysselmannen har tellingsdata med tilfredsstillende kvalitet fra området siden 2007. I Forlandet nasjonalpark gjennomføres det ingen systematisk overvåkning av dyreliv i regi av Sysselmannen.

Registrering av tilstand på fredede hytter og andre kulturminner

I Sysselmannens kulturminneplan er det laget en liste over prioriterte kulturminner som skal vedlikeholdes. I forkant av hver feltsesong lager kulturminnerådgiver hos Sysselmannen en plan for hvilke kulturminner som skal inspiseres i forbindelse med tokt, og av feltinspektørene. På denne måten avdekkes det hvilke kulturminner (vanligvis stående kulturminner, som hytter) som har behov for vedlikeholdsarbeid. Enklere vedlikeholdsarbeid utføres på stedet, men for mer omfattende reparasjoner tas det mål for å komme tilbake med egnede materialer og utstyr ved en senere anledning.

Overvåkningssystem for kulturminner

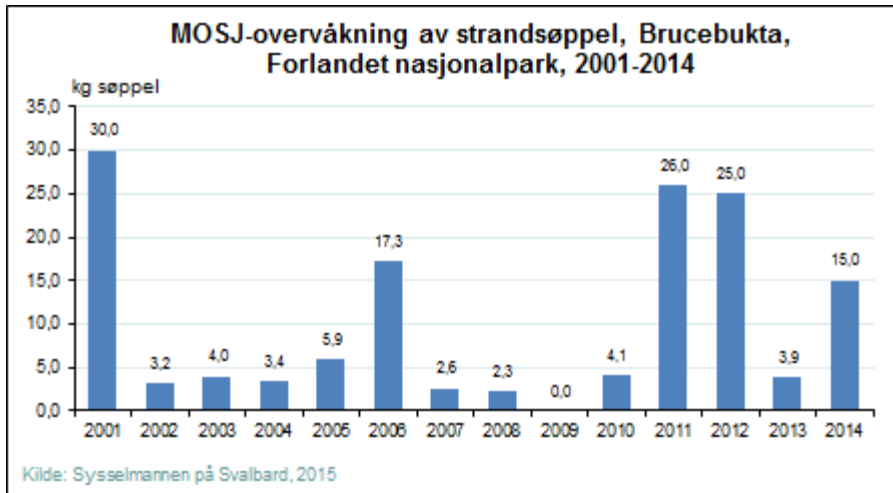
I tildelingsbrevet fra Miljøverndepartementet i 1997, ble Sysselmannen bedt om å utarbeide et overvåkningssystem for erosjonstruede kulturminnelokaliteter. I perioden 1997 til 1999 ble det laget et overvåkningssystem på 19 utvalgte lokaliteter (Sysselmannen 1999). Overvåkningssystemet ble av ulike grunner ikke fulgt opp i årene etter 2003, men er nå startet opp igjen i en forenklet form. Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) gjennomførte sommeren 2014 et prøveprosjekt med flyfotografering av kulturminner med droner. Erfaringer fra dette prosjektet vil være førende for hvordan Sysselmannen skal overvåke kulturminnelokaliteter i årene som kommer.

Registrering av strandsøppel

Sysselmannens feltinspektørlag gjør årlige registreringer av strandsøppel på to overvåkningslokaliteter; Luftskipodden på Danskøya i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, og Brucebukta/Poolepynten i Forlandet nasjonalpark. Lokaliteten på Luftskipsodden registreres i henhold til OSPAR²¹-metodikk (100 og 1000 meter registeringsstrekning), og ved Brucebukta registreres strandsøppelet i henhold til både OSPAR- (100-meter) og MOSJ-metodikk. OSPAR-registreringene startet i 2011. Se temakart 9 for oversikt over overvåkningslokalitetene.

---

²¹ Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav kalles ofte OSPAR-konvensjonen. Konvensjonen ble signert i 1992 og kombinerer Oslo-konvensjonen fra 1972 om dumping i sjøen og Paris-konvensjonen fra 1974 om landbaserte kilder for marin forurensning.

Figur 50. Innsamlet strandsøppel på overvåkningslokalitet (200 meter strekning) i Brucebukta/Poolepynten, Forlandet nasjonalpark, 2001 – 2014. I 2009 ble det plukket strandsøppel, men ikke rapportert. I 2011 er en større trekonstruksjon/brygge som hadde drevet på land på registreringsstrekningen ikke inkludert i oversikten. Se også temakart 9. Kilde: Sysselmannen på Svalbard

5.6 Forurensning

Forvaltningsmål

- Det skal ikke være utlekking av miljøgifter i naturmiljøet
- Mengdene strandsøppel skal reduseres, både gjennom oppryddinger, samarbeid med cruisenæringen, oppfordring til fiskerinæringen om bedre avfallshåndtering og innspill til nasjonalt/internasjonalt arbeid for mindre søppel på verdenshavene.
- Drivstoffdepot skal begrenses og ikke gi forurensning til grunnen ved lekkasjer (se eget kapittel).
- Det skal ikke etterlates avfall i området og avfall skal ikke brennes.
- Avfall skal ikke dumpes på sjøen.

For status, se kapittel 2.6.2

Utslipp av miljøgifter

Det er kjent at utslipp fra avløp kan inneholde flere typer miljøgifter, blant annet fra kosmetikk, rengjøring og legemidler, samt partikler fra tekstiler, kosmetikk m.m. Avløpsutslipp påvirker organismer lokalt. Hva avløpsutslippet fra cruiseskipene inneholder av miljøgifter og partikler, og hvordan det påvirker organismer lokalt, er det i dag lite kunnskap om. En forskriftsendring som gir forbud mot utslipp av gråvann og kloakk nærmere enn 500 meter fra land skal bidra til reduserte utslipp av miljøgifter lokalt i nasjonalparkene og fuglereservatene.

Forurenset grunn

Flere av Svalbards fuglereservater ligger i Kongsfjorden, nær Ny-Ålesund. I Ny-Ålesund finnes flere lokaliteter med forurenset grunn, jf.. Grunnforurensningsdatabasen. Organiske miljøgifter spres i miljøet og bioakkumuleres i organismer: Miljøgifter kan tas opp i organismer lokalt i Ny-Ålesund eller kan spres via avrenning. Dermed kan forurensningene her påvirke for eksempel fuglene i

fuglereservatene i Kongsfjorden. Det er derfor behov for en bedre kartlegging av konsentrasjoner av organiske miljøgifter på land samt om det er behov for tiltak for å eliminere spredningen.

Strandsøppel

I likhet med flere andre steder på Svalbard, er det problemer med strandsøppel også på Vest-Spitsbergen.

Det er lite kjent hvordan strandsøppelet påvirker isbjørn. Plast brytes også ned til mikropartikler som tas opp i næringskjeden.

Sysselmannen har kartlagt mye av områdene på Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. Strandstrekningene i nord (Breibogen, Reinsdyrflya, Sallyhamna) og Bockfjorden i øst, samler til dels store mengder strandsøppel. Sysselmannen har siden 2000 hvert år arrangert strandryddingstokt med frivillige deltakere som er fastboende på Svalbard. Opp gjennom årene er det i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark gjentatte ganger ryddet fra Danskøya i vest til og med Reinsdyrflya i øst. Hvert år samles det inn om lag 100 m³ avfall i løpet av disse strandryddingstoktene. Videre registrerer Sysselmannens feltinspektører strandsøppel til overvåkningsprogrammer i regi av MOSJ og OSPAR, dette er omtalt i kapittel 5.5.

Fra 2002 har de største turoperatørene deltatt i prosjektet "Clean Up Svalbard" hvor turistene oppfordres til å plukke søppel når de er i land. De fleste av de mest besøkte ilandstigningsstedene holdes rene for strandsøppel på denne måten. Søppelet leveres kostnadsfritt i Sysselmannens container ved Bykaia i Longyearbyen.

Avfall

Det er forbudt å brenne, legge igjen eller dumpe avfall til havs. Avfall skal tas med tilbake til bosetting/skip/sted hvor det er organisert avfallshåndtering som sikrer at avfallet blir tatt korrekt hånd om iht. regelverket. Kun rent trevirke kan brennes.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Tømming av tanker om bord på skip

I henhold til svalbardmiljøloven § 67, er det forbudt å slippe ut avfall i sjøen fra skip eller annet fartøy. Utslipp av rent matavfall fra småbåter eller av sanitært avløpsvann i åpen sjø, er likevel tillatt. I 2017 foreslås det en forskriftsendring om at gråvann og kloakk må tømmes lengre enn 500 meter fra land i nasjonalparkene og utenfor fuglereservatene.

I henhold til verneforskriftens § 7 er det forbudt å tømme eller etterlate avfall. Stoffer og gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjemmende må ikke tømmes eller etterlates.

I alle tillatelser til forskningsaktivitet og organisert turopplegg og i tilbakemeldinger til individuelle reisende, skal det være informasjon som sikrer korrekt avfallshåndtering og at forurensning for øvrig begrenses til et minimum.

Retningslinjer for avfallshåndtering

All feltvirksomhet, herunder forskning, ekspedisjoner mv., skal håndtere avfall og etterlatenskaper i tråd med reglene i *forurensningsforskriften for Svalbard* samt § 7 i *verneforskriften*.

Alle tillatelser som innebærer feltaktiviteter skal gis følgende vilkår:

- *Alt utstyr som benyttes i felt og alt avfall skal forsvarlig tas hånd om. Avfall skal tas med tilbake til bosetting/skip/sted hvor det er organisert avfallshåndtering som sikrer at avfallet blir tatt korrekt hånd om iht. regelverket. Det er ikke tillatt å brenne avfall eller dumpe avfall til havs. Kun rent trevirke kan brennes.*

Retningslinjer for drivstoffdepot - Se kapittel 4.9.

Beredskap ved akutt forurensning

Kystverket er miljøvernmyndighet på Svalbard i tilfeller der det har oppstått akutt forurensning eller fare for akutt forurensning. Sysselmannen har det operative ansvaret for å iverksette tiltak dersom en hendelse med akutt forurensning skulle skje. Skip som trafikkerer i farvannene har ikke plikt til å bringe beredskapsutstyr.

Kystverkets myndighet knytter seg til hele hendelsesforløpet. Dette fremgår av delegering omtalt i brev fra Fiskeri- og kystdepartementet datert 21.12.2007 (sak 200400225-44), og er presisert i brev fra Miljøverndepartementet datert 02.10.2012 (sak 200900462-95). Håndteringen av hele hendelsesforløpet inkluderer også myndighet til å håndtere skip/skipsvrak hvor dette har vært involvert i forurensningshendelsen. Kystverket har plikt til å konferere med Sysselmannen som vernemyndighet om de oppfølgende tiltak som skal gjennomføres etter den akutte fasen.

Myndighet etter andre bestemmelser i loven som vil kunne være relevante i den etterfølgende opprydningsfasen, ligger hos Sysselmannen som miljøvernmyndighet etter svalbardmiljøloven med forskrifter. Kystverket har eksklusiv kompetanse til å vurdere sikkerhet rundt aksjoner i forbindelse med akutt forurensning og til å treffe beslutninger om operative tiltak under den akutte fasen av et hendelsesforløp. Når den akutte fasen er over, må oppfølgende tiltak skje i samsvar med øvrig gjeldende regelverk.

Miljørettsprinsippet i svalbardmiljøloven § 9 (miljøpåvirkeren skal betale) vil være aktuelt i saker som omhandler akutt forurensning.

Generelle retningslinjer for oppfølging av akutt forurensning

- Aksjonering og oppfølging av akutt forurensning skal skje i henhold til [Beredskapsplan mot akutt forurensning på Svalbard](#) og ledes av Utvalget mot akutt forurensning (UA Svalbard).
- Sysselmannen gir på forespørsel sin anbefaling til Kystverket om hva som bør skje med eventuelt skipsvrak begrunnet ut fra hvilke verneverdier/verneformål som kan bli truet.

6 Kilder

Publikasjoner:

Alsos, I. G., Elven, R., Brysting, A. K., Birkeland, S., Skjetne, I. E. B. 2011. [Økologiske og genetiske undersøkelser av rødlistearter på Svalbard](#). Rapport til Svalbards Miljøvernfond. 45s.

Browne, M.A., Crump, P., Niven, S.J., Teuten, E., Tonkin, A., Galloway, T., Thompson, R., 2011. Accumulation of Microplastic on Shorelines Worldwide: Sources and Sinks. *Environ Sci Technol.* 45, 9175-9179.

Chown SL, Huiskes AHL, Gremmen NJM, Lee JE, Terauds A, Crosbie K, Frenot Y, Hughes KA, Imurag S, Kiefer K, Lebouvier M, Raymond B, Tsujimotoi M, Ware C, de Vijverk BV, Bergstrom DM 2012. [Continent-wide risk assessment for the establishment of nonindigenous species in Antarctica](#). *Proceedings of the National Academy of Sciences* 4938-4943.

DNV GL 2014. [Analyse av sannsynligheten for akutt oljeutslipp fra skipstrafikk. Svalbard og Jan Mayen](#), Rapport Nr 2014-0295. 133 s.

Direktoratet for naturforvaltning 2008. [Områdevern og forvaltning](#). (DN-Håndbok nr. 17-2001).

Direktoratet for naturforvaltning 2009. [Verneområdene på Svalbard sikrer unike natur- og kulturminneverdier](#). Informasjonshefte. 34 s.

Dudley, N. (red.) 2008. [Guidelines for Applying Protected Area Management Categories](#). Gland, Switzerland. IUCN. 106s.

Hagen, D et al. 2012. [Sårbarhetsvurdering og bruk av lokaliteter på Svalbard](#). NINA rapport 785, 110 s. + vedlegg.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelsest, S. (red.) 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljødirektoratet 2014. [Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter](#). M106-2014. 23 s.

Miljøverndepartementet. Veileder - Forvaltningsplan for turisme og friluftsliv for 1995 – 1999. T-1096. 32 s.

Mintenig, S.M., Int-Veen, I., Loder, M.G.J., Primpke, S., Gerds, G., 2017. Identification of microplastic in effluents of waste water treatment plants using focal plane array-based micro-Fourier-transform infrared imaging. *Water Res.* 108, 365-372.

Moe, B., Hanssen, S.A., Bårdsen, B-J., Hanssen, F., Bourgeon, S., Pavlova, O., Nielsen, C.P., Gerland, S. & Gabrielsen, G.W. 2012. Effekter av predator kontroll og klima på bestandsforhold hos ærfugl på Svalbard. Sluttrapport for Svalbards Miljøvernfond - NINA Rapport 868, 30 s.

Norsk polarinstitutt 2010. Johansen, B.F. (red), Prestvold, K. og Overrein, Ø. Cruisehåndbok for Svalbard. 241 s.

Norsk polarinstitutt 2014 (a). Dag Vongraven (red), [Kunnskapsgrunnlag for de store nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen](#). Kortrapport nr. 028, 234 s.

Norsk polarinstitutt 2014 (b). Vest Spitsbergen: Supplement til [“Kunnskapsgrunnlag for de store nasjonalparkene og fuglereservatene på Vest-Spitsbergen”](#). Notat 03.06.2014. 10 s.

Norsk polarinstitutt 2014 (c). Sysselmannens kartleggings- og overvåkningsaktivitet. En gjennomgang med formål å samordne metodikk og ressursbruk. 27 s.

Norsk polarinstitutt 2016. Naturtyper på Svalbard – laguner og pollers betydning, med katalog over lokaliteter. Kortrapport 040.

Notat fra Arbeidsgruppe [Reiseliv](#), datert 05.06.2014 (sak 201301211, journalpost nr. 24)

Notat fra fangstmann Harald A. Soleim, datert 11.03.2014 (sak 201200410, journalpost nr. 49)

Notat fra fangstmann Tommy Sandal, datert 11.03.2014 (sak 201200410, journalpost nr. 47)

Notat fra arbeidsgruppen for vurdering av sårbarhet for natur- og kulturverdier i forhold til tiltagende cruiseturismen, nedsatt av miljøverndepartementet. Notat datert april 2005. 11 s.

[NOU 1999:21](#). Lov om miljøvern på Svalbard.

[Ot.prp. nr. 38 \(2000-2001\)](#) Om lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven). 181 s.

[Rapport fra arbeidsgruppe «Lokal bruk»](#), 2014. 7 s.

Rapport fra arbeidsgruppe Forskning/utdanning, [“Input to the management plan for national parks and Bird reserves in western Svalbard – Research and educational working Group”](#) 2014, 32 s.

Statens kartverk og Norsk Polarinstitutt 1990. Den norske los: ferskvannsbeskrivelse Svalbard og Jan Mayen (2. utg). Hønefoss: Gunnarsrshaug trykkeri as.

Statistisk sentralbyrå 2010. [Levekår i Longyearbyen](#). 110 s.

Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning, NINA – NIKU 1995. Notat om referanseområder. Datert 20.11.1995. 8 s.

Stortingsmelding nr. 22 (2008-2009) [Svalbard](#), 121 s.

Stortingsmelding nr. 32 (2015 – 2016) 111 s.

Sysselmannen på Svalbard 1999. [Overvåkning av kulturmiljø på Svalbard. Målsetting, metode, lokaliteter og overvåkning.](#) Rapportserie Nr. 3/1999. 64 s.

Sysselmannen på Svalbard 2006. [Turisme og friluftsliv på Svalbard. Utvikling, politiske føringer, rammebetingelser, utfordringer og strategier.](#) Rapportserie Nr. 1/2006. 124 s.

Sysselmannen på Svalbard 2013 (a). [Sårbarhetsvurderinger for 20 ilandstigningslokaliteter i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen.](#) Notat, 45 s.

Sysselmannen på Svalbard 2013 (b). Kulturminneplan for Svalbard 2013-2023. Rapportserie Nr 1/2013. 112 s

Sysselmannen på Svalbard 2014 (a). [Forekomst og sårbarhet for fugl på øyene i Liefdefjorden, Svalbard.](#) Rapportserie Nr. 1/2014. 38 s.

Sysselmannen på Svalbard 2014 (b). [Handlingsplan mot skadelige fremmede arter på Svalbard.](#) 42 s.

Sysselmannen på Svalbard, 2017. Handlingsplan mot fremmede arter på Svalbard. Rapportserie nr. 1 - 2017.

Trevail, Gabrielsen *et. al.*, 2014. Plastic ingestion by Northern Fulmars, *Fulmarus glacialis*, in Svalbard and Iceland, and relationships between plastic ingestion and contaminant uptake.

Madsen, J., Tombre, I.M. og Eide, N.E. 2008. [Ferdseil og forstyrrelseeffekter for gjess på Svalbard. Anbefalinger til forvaltningen](#) – NINA Rapport 334, 39 s.

Ware, C., Bergstrom, D. M., Müller, E. and Alsos, I. G., 2013. Human introduce viable seeds on their footwear to the Arctic. Biological Invasions 13. DOI: 10.1007/s10530-011-0098-4.

Warner, N.A., Evenset, A., Christensen, G., Gabrielsen, G.W., Borgå, K. & Leknes, H. 2010. Volatile siloxanes in the European Arctic: Assessment of sources and spatial distribution. 6 s.

Westergaard, K. B, Hagen, D., Blumentrath, S. & Evju, M. 2013. [Kunnskapssammenstilling for flora og vegetasjon i nasjonalparkene Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen på Svalbard.](#) NINA-rapport 986. 97 s.

Lover:

FOR 1996-01-15 nr 23: [Forskrift om forsøk med dyr.](#) Lovdata

LOV-2001-06-15 nr 79: [Lov om miljøvern på Svalbard \(svalbardmiljøloven\).](#) Lovdata

LOV-2003-06-27 nr. 57: Lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone (territorialfarvannsloven)

LOV 2009-04-17 nr 19: [Lov om havner og farvann.](#) Lovdata

LOV 2009-06-19 nr 100: [Lov om forvaltning av naturens mangfold.](#) Lovdata (Kap XII gjelder også for Svalbard)

Forskrifter:

FOR 1973-06-01 nr.3780: [Forskrift om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 1983-06-0 nr. 1029: Forskrift om fredning av Moffen naturreservat på Svalbard. Lovdata

FOR 1983-06-16 nr. 1122: [Forskrift om forhindring av forurensning fra skip \(MARPOL-forskriften\)](#). Lovdata

FOR 1991-10-18 nr. 671: [Forskrift om turisme og annen reisevirksomhet på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 2000-12-01 nr. 1333: [Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere](#). Lovdata

FOR 2002-06-24 nr. 712: [Forskrift om høsting på Svalbard](#). Lovdata

FOR 2002-06-24 nr. 723: [Forskrift om ferdsel med motorkjøretøy i terrenget og om bruk av luftfartøy til turistformål på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 2002-06-27 nr. 731: [Forskrift om leiopphold på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 2003-02-07 nr. 252: [Forskrift om lufttrafikkregler](#). Lovdata

FOR 2008-06-26 nr.718: [Forskrift om posisjonsrapportering for fartøy i farvannene ved Svalbard](#). Lovdata

FOR 2009-09-04 nr. 1146 Forskrift om endringer i forskrift om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard. Lovdata

FOR 2012-05-30 nr. 488: [Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger](#). Lovdata

FOR 2012-06-25 nr. 655: [Forskrift om lostjenesten på Svalbard](#). Lovdata

Annet:

AECO 2014. Retningslinjer for cruiseturisme/Operational guidelines og stedsspesifikke retningslinjer/site guidelines. <http://www.aeco.no/guidelines/operational-guidelines/>
<http://www.aeco.no/guidelines/site-guidelines/>

GOOSEMAP <http://goosemap.nina.no>

Torbjørn Lange, Direktoratet for naturforvaltning 2012. [Bruk av prinsippene i dispensasjonsvedtak og i forvaltningsplaner](#). Foredrag på vernefagsamling, Langøysund, 2012.

NorACIA-RCM (klimamodell for Svalbard og Nord-Norge)
http://met.no/admin/filestore/Manus_NorACIA.pdf

www.svalbardmuseum.no

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Norges-nasjonalparker/Nordvest-Spitsbergen/Dyr-planter-og-fugler/>

<http://www.npolar.no/no/arter>

<http://www.svalbardbirds.com/>

<http://www.npolar.no/no/nyheter/2013/2013-04-02-hvalross-ny-aalesund.html>

7 Vedlegg

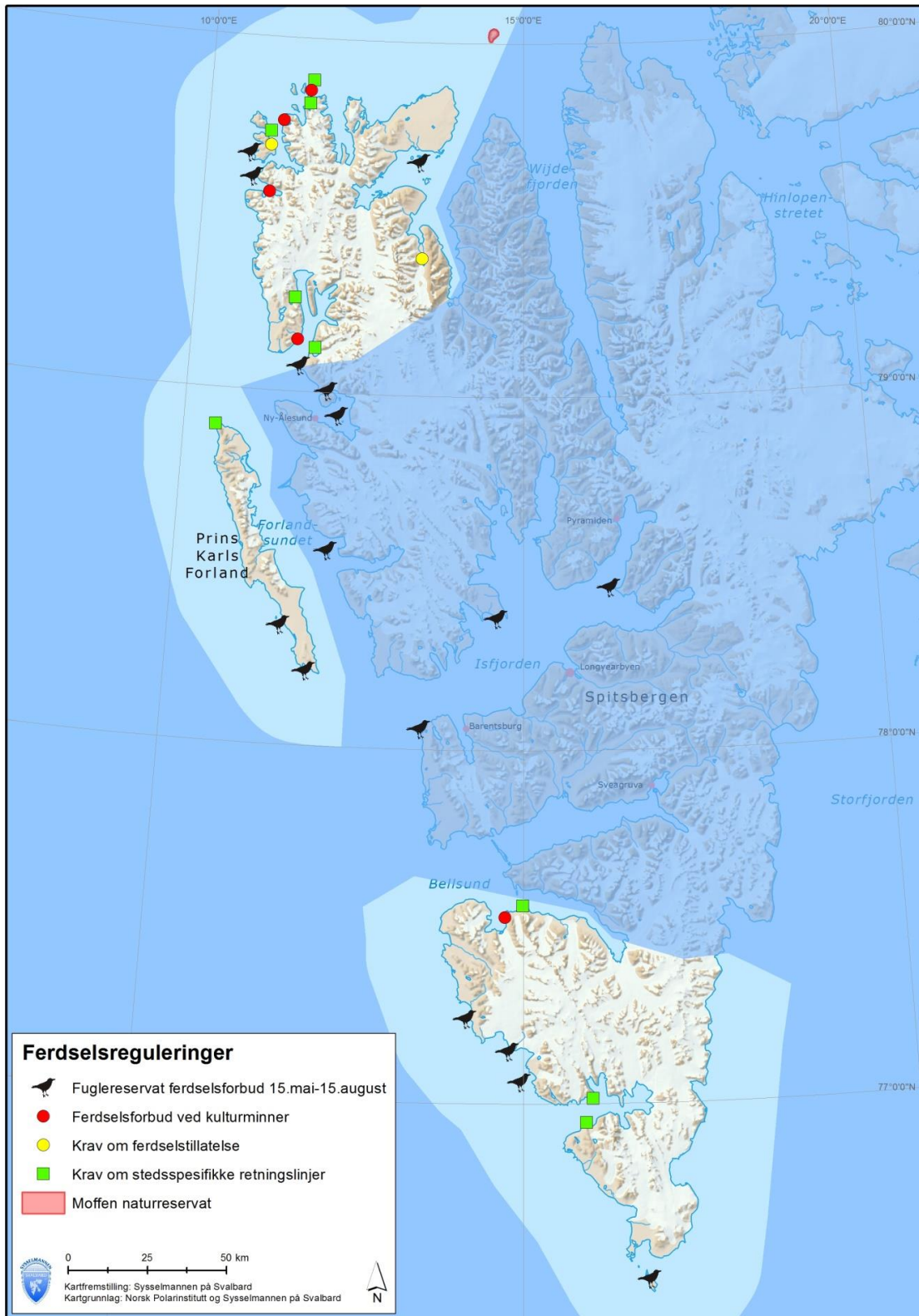
Vedlegg 1 – Temakart 1 – 10

Vedlegg 2 – Oversikt over planlagte forvaltningstiltak for verneområdene

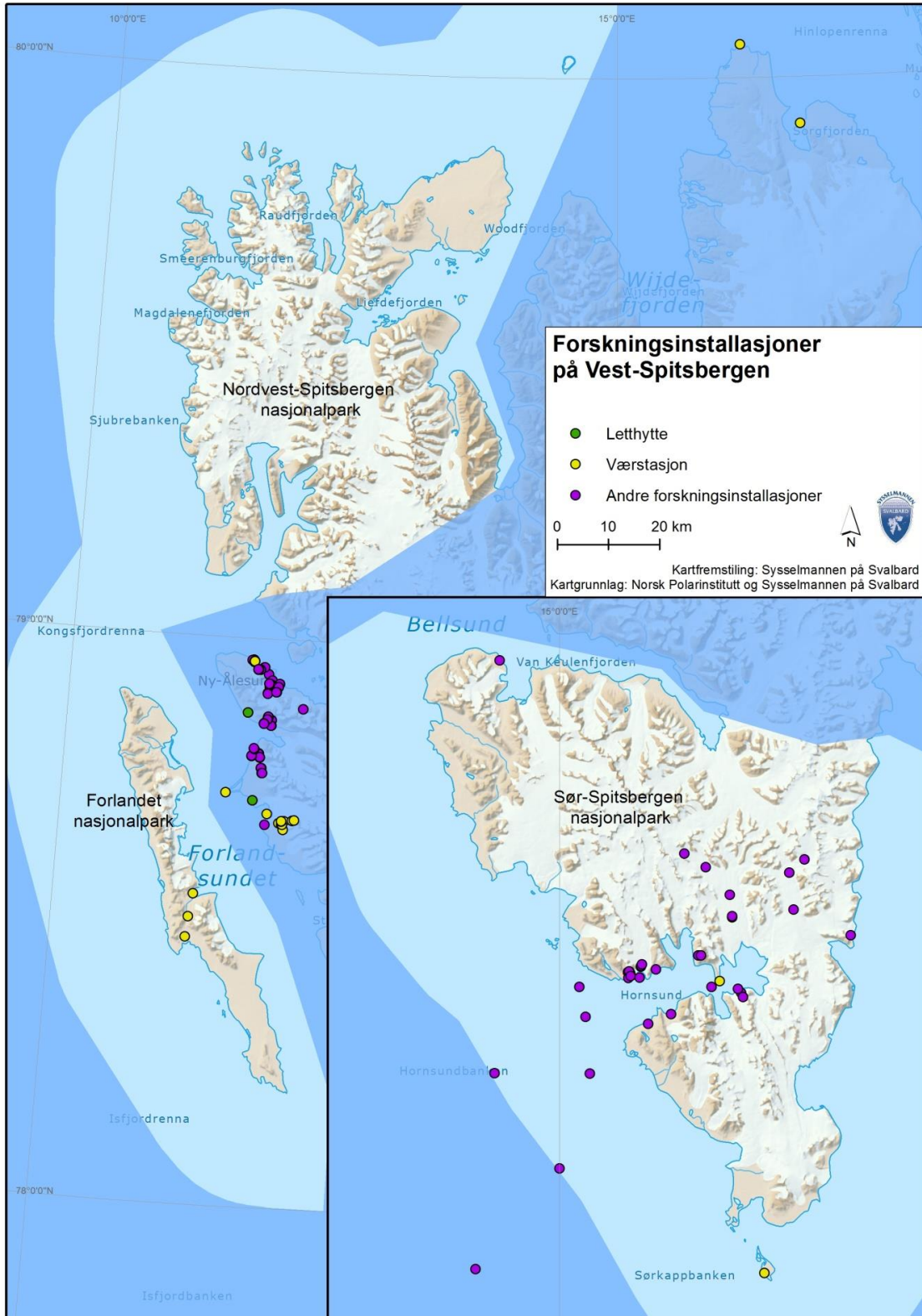
Vedlegg 1. Temakart 1-10

1. Områder med ferdselsreguleringer
2. Forskningsinstallasjoner
3. Ilandstigninger av cruiseturister 2014
4. Rekefiske, Forlandet nasjonalpark (nord) og Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark (sør), 2011 – 2013
5. Rekefiske, Forlandet nasjonalpark (sør), 2011 – 2013
6. Drivstoffdepoter
7. Hytter
8. Kulturminner
9. Strandsjøpelrydding og -overvåking, 2001 – 2016
10. Helikopterlandinger i 2016, fordelt på formål

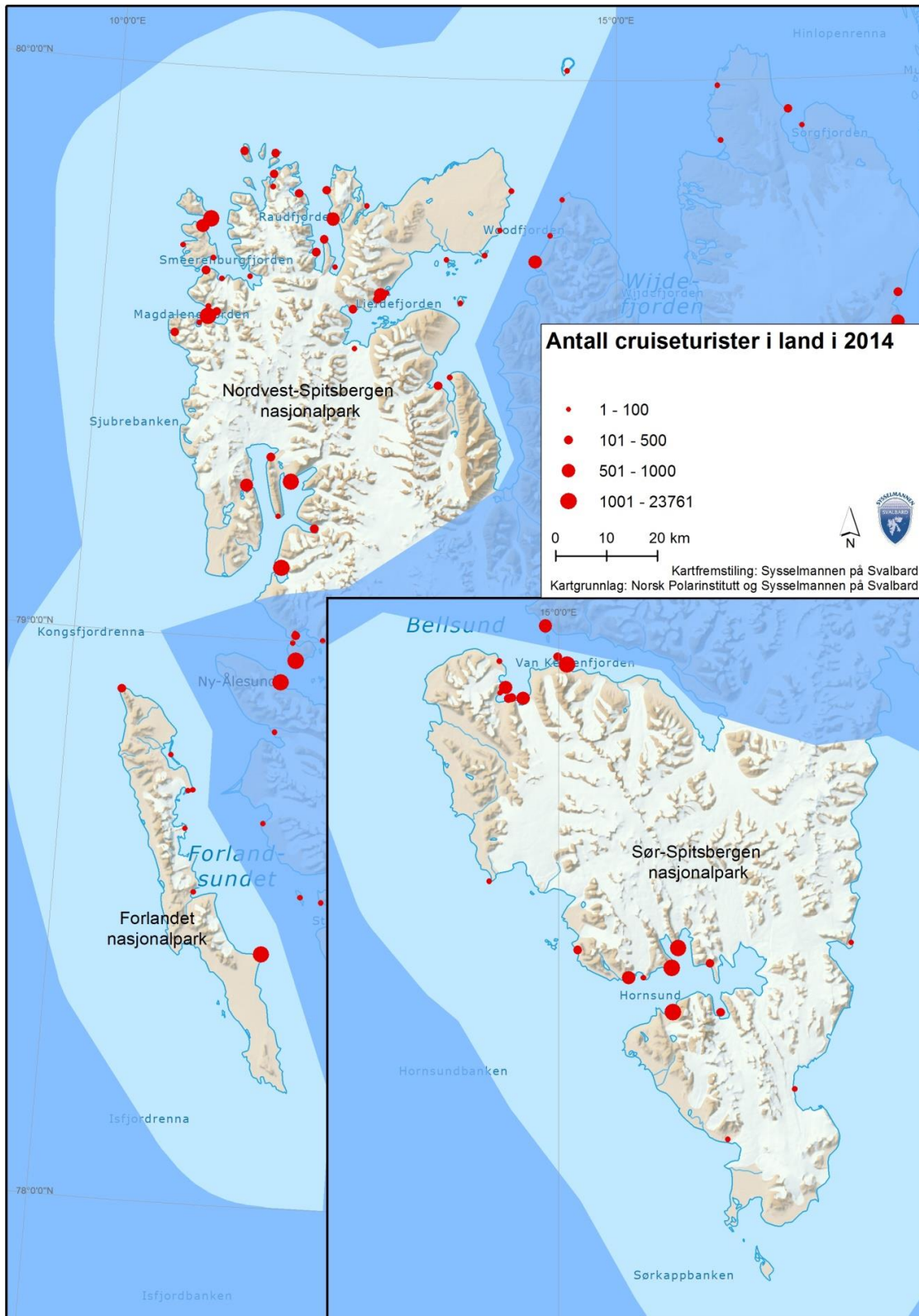
Temakart 1. Områder med ferdselsreguleringer, nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen

Temakart 2. Forskningsinstallasjoner, nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen

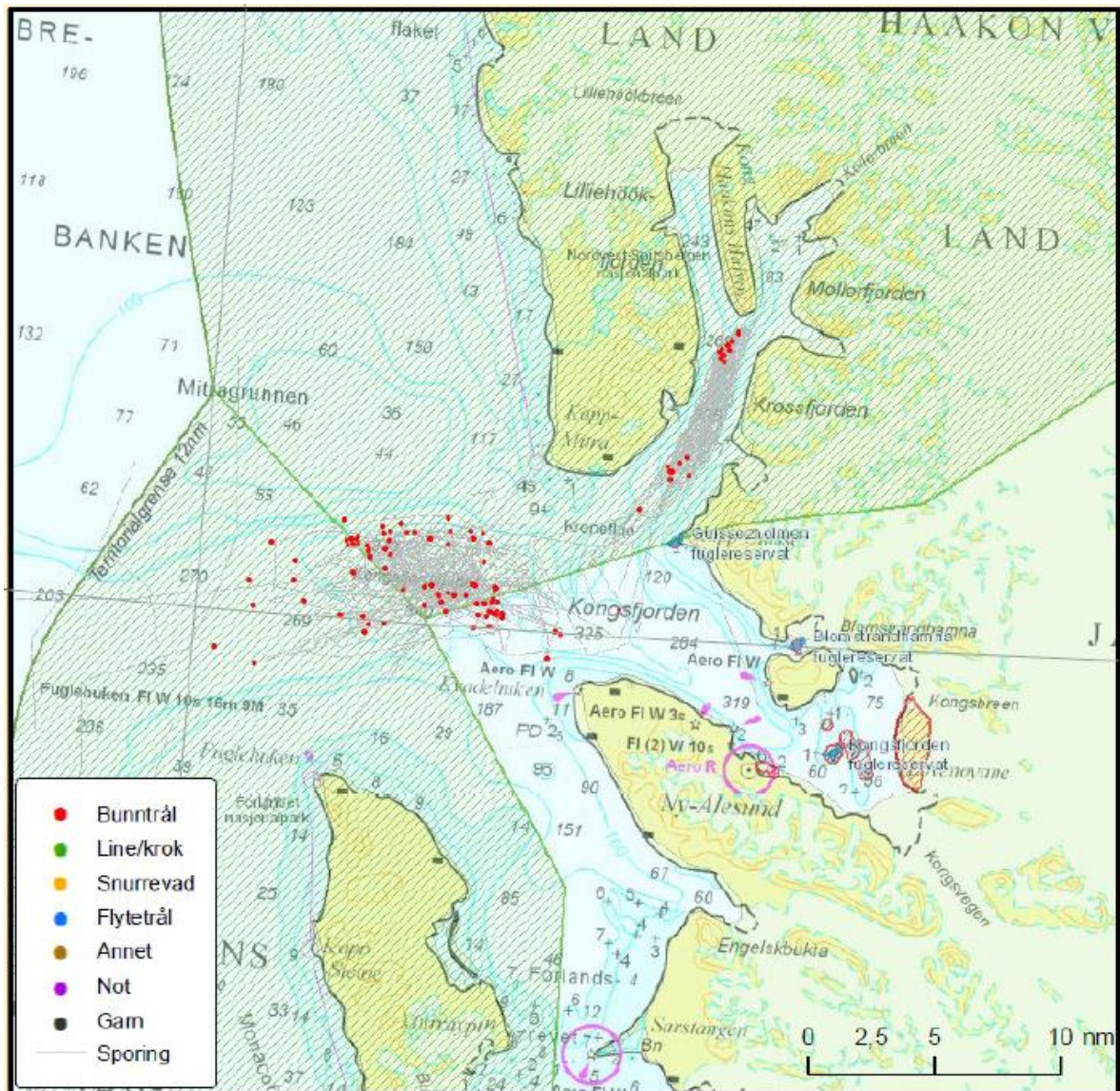

Temakart 3. Ilandstigninger av cruiseturister i 2014, nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen

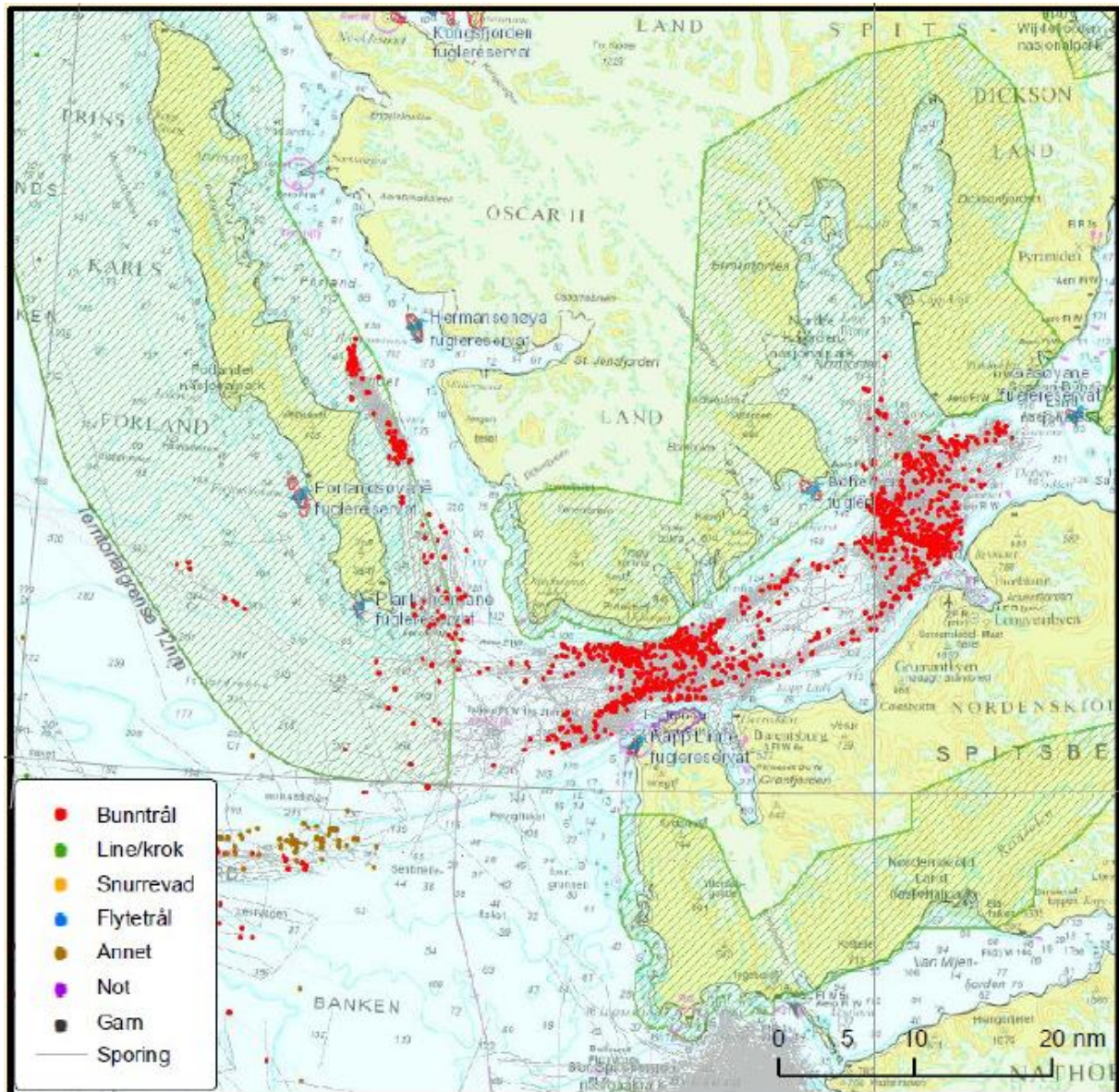

Temakart 4. Rekefiske, Forlandet nasjonalpark (nord) og Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark (sør)

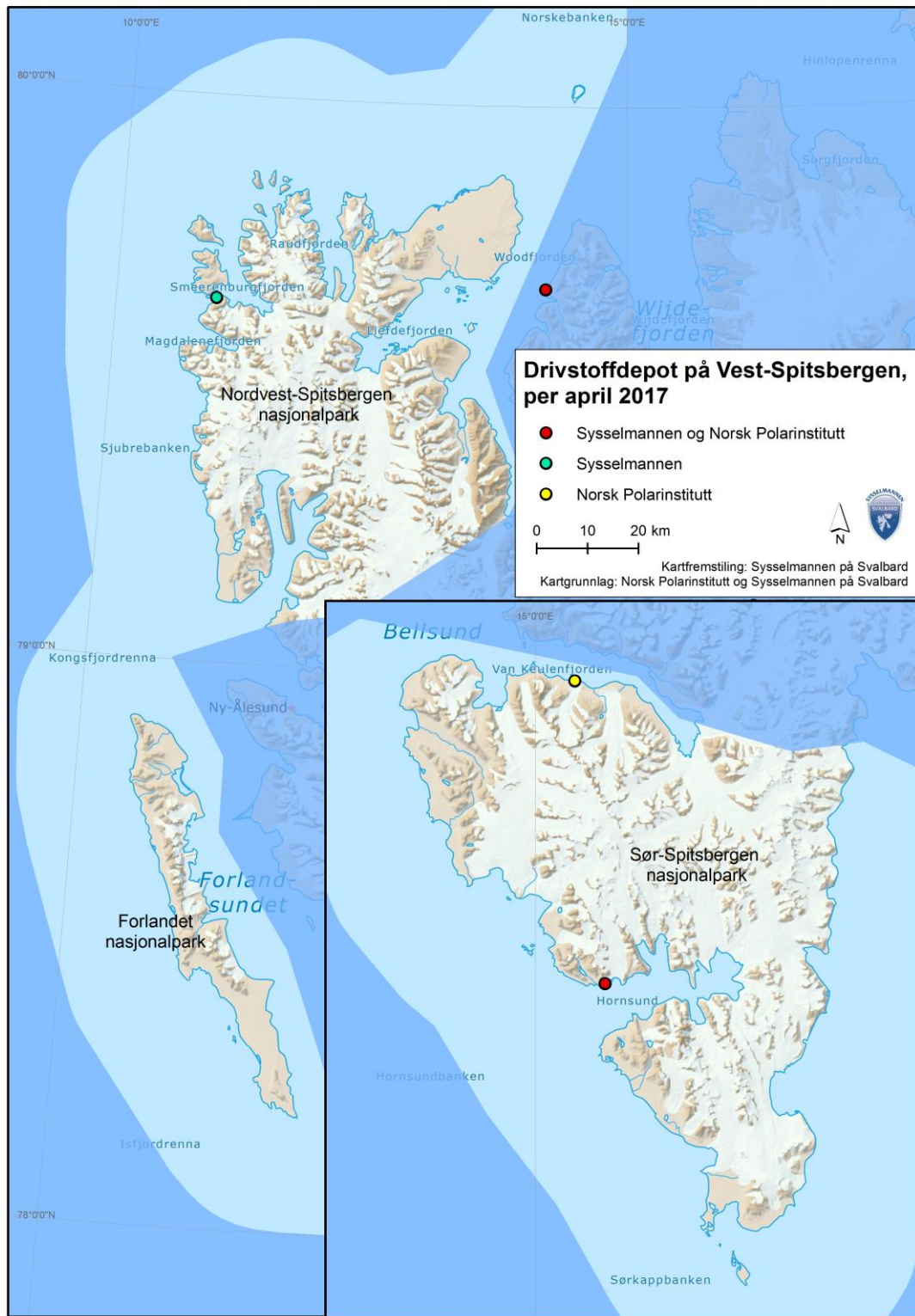
Data fra fiskerisporing (1-5 knop) i perioden 2011 - 2013. Kilde: Fiskeridirektoratet

Temakart 5. Rekefiske, Forlandet nasjonalpark (sør)

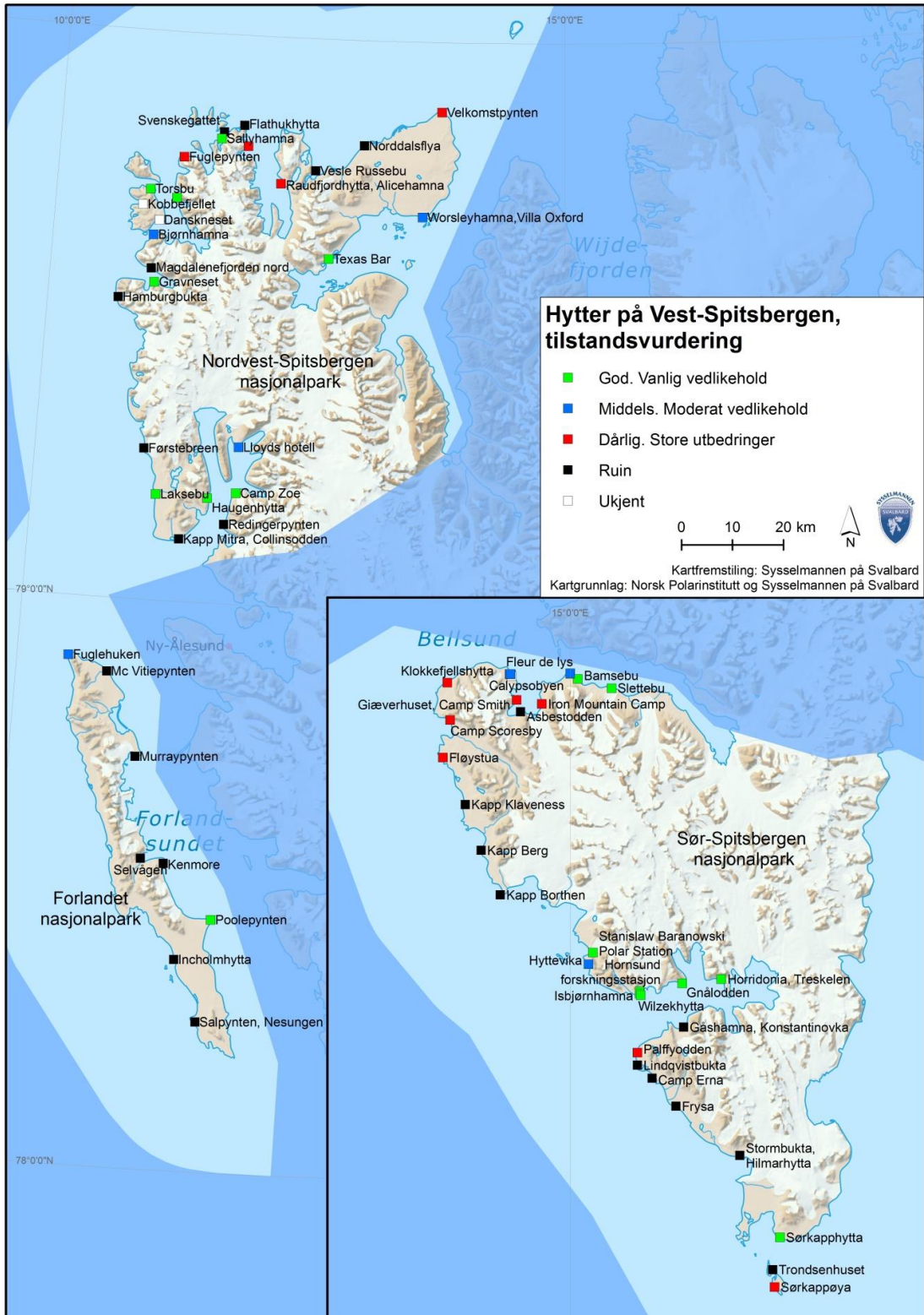

Data fra fiskerisporing (1-5 knop) i perioden 2011 - 2013. Kilde: Fiskeridirektoratet

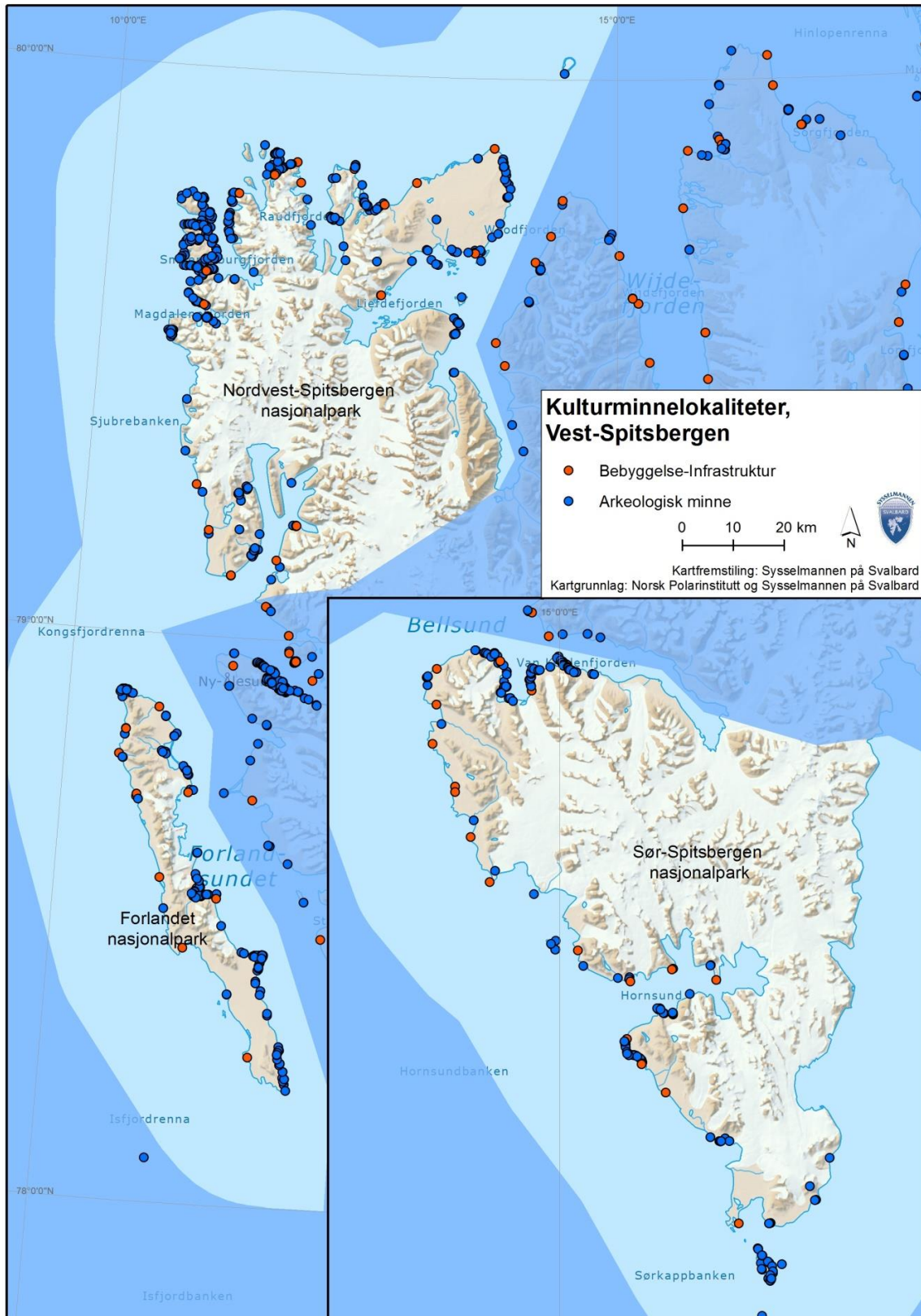
Temakart 6. Drivstoffdepot, nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen

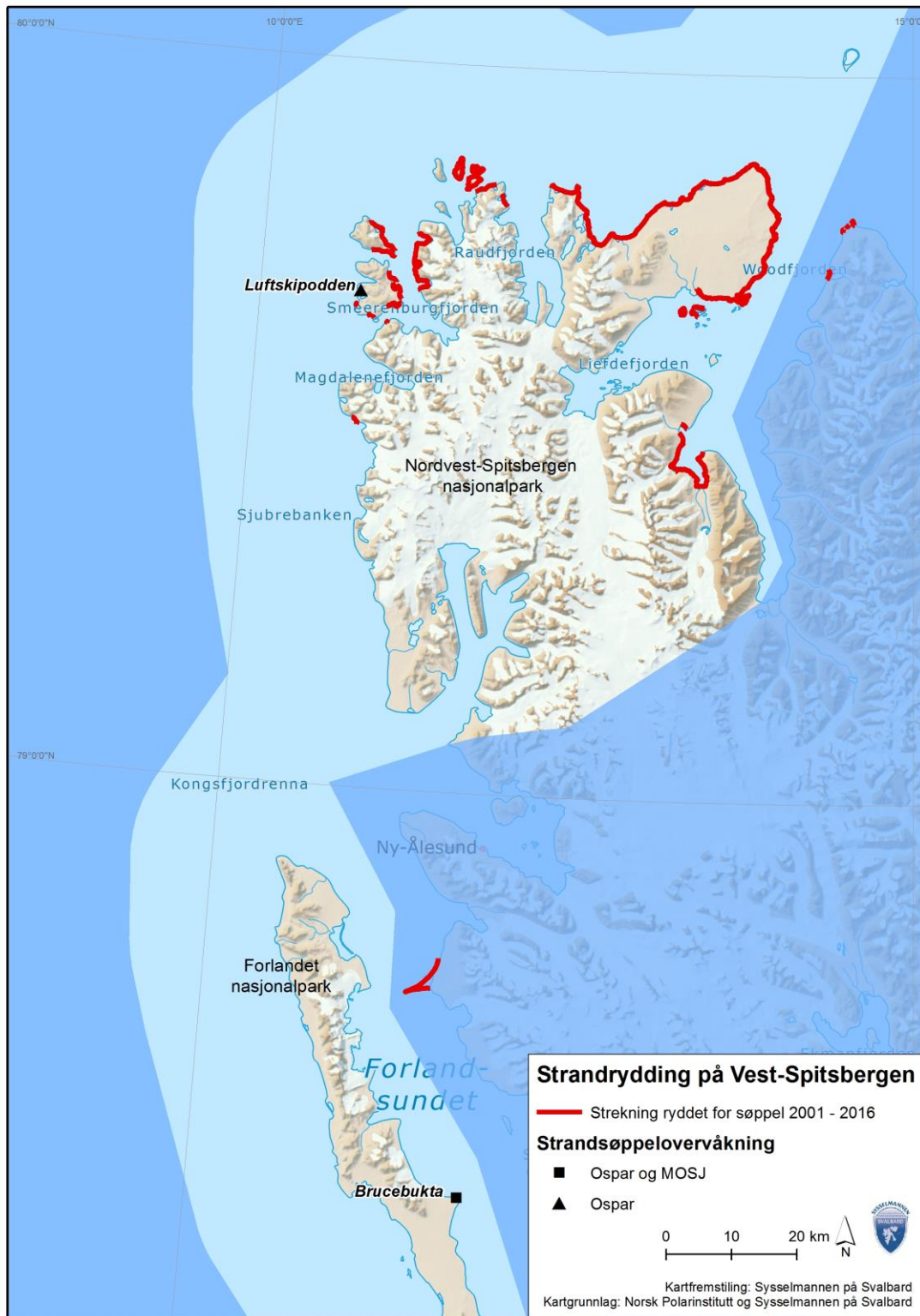
Temakart 7. Hytter, nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen, kjent informasjon per 2016

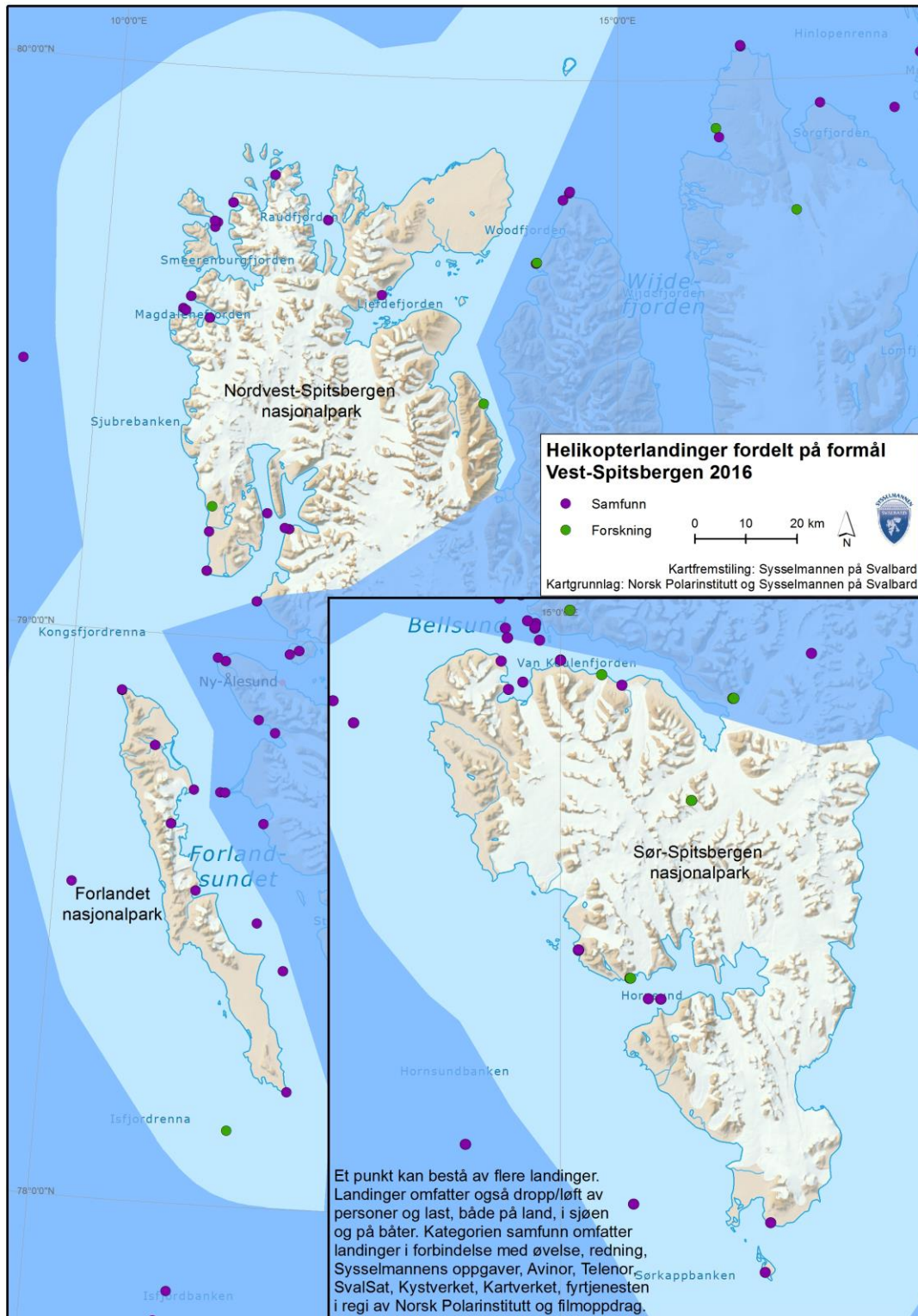
Temakart 8. Kulturminner

Temakart 9. Strandrydding 2001 - 2016

Temakart 10. Helikopterlandinger i 2016 fordelt på formål

Vedlegg 2 Oversikt over planlagte forvaltningstiltak

Tiltaksplan for Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker, samt fuglereservater på Svalbard

Nr.	Tiltak	Ansvarlig	Gjennomføres av	Kostnad*	Tidsplan
Informasjon					
1	Oppdatere pdf-kart og GPS-data tilgjengelig for nedlasting på www.syssemmannen.no i henhold til den reviderte verneforskriften.	Syssemmannen	Syssemmannen	Interne ressurser	Når forskriften er revidert
Overvåkning/kartlegging					
2	Overvåke kasteområder for steinkobbe på Forlandsøyane for å følge bestandsutviklingen	Syssemmannen	Norsk Polarinstitutt	Tildelingsbrev	I løpet av planperioden
3	Jevnlig kartlegging og overvåking av fuglereservater bør overvåkes for ved jevne mellomrom vurdere om områdenes status som reservater fremdeles er relevante. Ramsar-områder prioriteres	Syssemmannen	Norsk Polarinstitutt	Tildelingsbrev	Hele planperioden
4	Innhente bedre stedsangivelse for sjeldne moser, lav og sopp ved Trollkjeldene	Syssemmannen	Syssemmannen bestiller	Tildelingsbrev	I løpet av planperioden
5	Kartlegging og overvåking av naturverdier på ilandstigningslokaliteter som er i økende bruk	Syssemmannen	Norsk Polarinstitutt evt. andre	Ikke avklart	Hele plan-perioden
Tilsyn/oppsyn/tilrettelegging					
6	Føre tilsyn med innholdet i de stedsspesifikke retningslinjene for ferdsel i sone C i nasjonalparkene	Syssemmannen	Syssemmannen	Interne ressurser	Hele planperioden
7	Vurdere enkel tilrettelegging for å hindre vegetasjonsslitasje ved Alkeura på Fuglesongen.	Syssemmannen	Syssemmannen	Ikke avklart	2017-20
8	Vurdere enkel tilrettelegging for å hindre ferdselsslitasje ved Jotunkjeldane.	Syssemmannen	Syssemmannen	Ikke avklart	2017-20
9	Sette i stand Raudfjordhytta til bruk som nødhytte.	Syssemmannen	Syssemmannen	Interne ressurser	2017

10	Endre status på hytta i Bjørnehamna fra tjenestehytte til nødhytte.	Sysselmannen	Sysselmannen	Interne ressurser	2017-18
11	Fornye utlånsavtalene med Velferden i Ny-Ålesund og Polish Academy of Science.	Sysselmannen	Sysselmannen	Interne ressurser	Hornsund: årlig. Velferden: Hvert 3. år
Kulturminner					
12	Tilstandsvurderinger/sårbarhetsvurderinger av kulturminnelokaliteter, særlig mye besøkte lokaliteter	Sysselmannen	Sysselmannen	Interne ressurser	Hele planperioden
13	Ved hytta Texas Bar bør det vurderes å gjennomføre tiltak for å hindre videre erosjon og vegetasjonsslitasje. Kanalisering av ferdsel på merket sti eller annet ferdselsregulerende tiltak kan vurderes, samt overvåking	Sysselmannen	Sysselmannen	Ikke avklart	2017-2020
14	Ved Gravneset bør man vurdere tilretteleggingstiltak for å gi innsyn i gravfeltet uten at slitasje på grunn av ferdsel oppstår. Plan for overvåking må lages.	Sysselmannen	Sysselmannen	Ikke avklart	2017-2018
15	I Virgohamna er det behov for tiltak for å sikre at kulturminnene ødelegges av tråkk. En opphøyet gangbane eller annen egnet kanalisering kan vurderes. Tiltakene må ta hensyn til stedets opplevelsesverdi	Sysselmannen	Sysselmannen	Ikke avklart	2017-2019
16	I Smeerenburg står det i dag en infoplate av bronse montert på tre stokker i et triangel. De to «tomme» sidene kan benyttes til å henge opp infoplakater med bilder fra utgravningene som er gjort på stedet. På grunn av sandflukt forsvinner tuftene og de andre kulturminnene mer og mer i sanden, og det vil derfor øke forståelsen for stedet dersom man kan vise frem hva som finnes under overflaten.	Sysselmannen	Sysselmannen	Ikke avklart	2017-2019

	Tiltak – dekke kunnskapsbehov	Kan utføres av	Kostnad
17	Få bedre oversikt over omfanget av individuelle reisende (blant annet gjennom revidering av rapporteringskortet som leveres i etterkant av meldepliktig ferdsel).	Sysselmannen	Interne ressurser
18	Innhente mer nøyaktige posisjoner av ilandstigningsplasser benyttet av cruisenæringen for å kunne sammenholde disse med de forbedrede datasettene fra NP over hekkelokaliteter for bakkehekkende fugl	Sysselmannen	Interne ressurser
19	Overvåkning av effekter, bl.a. på havbunnen av reketråling i nasjonalparkene	Havforskningsinstituttet	Ikke avklart
20	Forvaltningsrettet kartlegging/nyregistrering med innsamling av belegg på lokaliteter der det tidligere er registrert sjeldne arter (og eventuelt nært truede høyarktiske arter). Kartlegging av moser og lav kan foregå samtidig på de samme lokalitetene	Norsk Polarinstitut + andre	Ikke avklart
21	Kartlegge og risikovurdere spredningsveier for fremmede arter og utarbeide forslag til tiltak for å hindre spredning, jf. handlingsplan mot fremmede arter	Norsk Polarinstitut + andre	2017-2018
22	Innhente stedfestet informasjon om naturtyper/arter/verdi/sårbarhet i marint miljø	Havforskningsinstituttet + andre	Ikke avklart